

STRATEGIA INTEGRATĂ DE DEZVOLTARE URBANĂ DURABILĂ A MUNICIPIULUI ODORHEIU SECUIESC jud. Harghita 2023-2030

*Odorheiu Secuiesc 2030
orașul CREATIV*

STRATEGIA INTEGRATĂ DE DEZVOLTARE URBANĂ DURABILĂ A MUNICIPIULUI ODORHEIU SECUIESC Cuprins

Introducere

- 1.Considerații generale
- 2.Metodologia de elaborare a strategiei
- 3.Context strategic

CAPITOLUL 1

Prezentarea generală a municipiului Odorheiu Secuiesc

- 1.1.Regionea Centru
- 1.2.Județul Harghita
- 1.3.Municipiul Odorheiu Secuiesc
 - 1.3.1.Localizare
 - 1.3.2.Resursele naturale
 - 1.3.3.Istoricul așezării și populația
 - 1.3.4.Resurse create de om
 - 1.3.5.Percepția asupra Municipiului Odorheiu Secuiesc

Capitolul 2

Analiza SWOT a municipiului Odorheiu Secuiesc și obiectivele strategice

Capitolul 3

Domeniile dezvoltării municipiului Odorheiu Secuiesc, obiectivele și proiectele specifice

- 3.1.Economia locală
 - 3.1.1.Prezentare generală
 - 3.1.2. Obiective pentru domeniul “Economie”
 - 3.1.3 Fișe de proiect
- 3.2.Protecția mediului
 - 3.2.1.Prezentare generală
 - 3.2.2. Obiective pentru domeniul „Mediu”
 - 3.2.3.Fișe de proiecte
- 3.3.Dezvoltare socială
 - 3.3.1.Prezentare generală
 - 3.3.2. Obiective pentru domeniul „Dezvoltare Socială”
 - 3.3.3

- 3.3.3. Fișe de proiect
- 3.4. Amenajarea teritoriului și infrastructura de transport
 - 3.4.1. Prezentare generală
 - 3.4.2. Obiective pentru domeniul „Amenajarea teritoriului și infrastructura de transport”
 - 3.4.3. Fișe de proiect
- 3.5. Administrația publică locală
 - 3.5.1. Prezentare generală
 - 3.5.2. Analiză SWOT
 - 3.5.3. Obiective pentru domeniul „Administrație publică locală”
 - 3.5.4. Fișe de proiect
- 3.6. Educație și formare
 - 3.6.1. Prezentare generală
 - 3.6.2. Obiective pentru domeniul „Educație și formare”
 - 3.6.3. Fișe de proiect
- 3.7. Cultură, culte, sport și agrement
 - 3.7.1. Prezentare generală
 - 3.7.2. Obiective pentru domeniul „Cultură, culte, sport și agrement”
 - 3.7.3. Fișe de proiect

Abrevieri

UAT	Unitate Administrativ Teritorială
CJ	Consiliul Județean
SCAP	Strategia pentru Consolidarea Administrației Publice
PSI	Plan Strategic Instituțional
GL	Grup de lucru
UE	Uniunea Europeană
NGEU	Next Generation EU
IMM	Întreprinderi mici și mijlocii
ONG	Organizații neguvernamentale
ODD	Obiectiv de dezvoltare durabilă
FEDR	Fondul european de dezvoltare regională
FSE	Fondul social european
PODD	Programul Operațional Dezvoltare Durabilă
POT	Programul Operațional Transport
POCID	Programul Operațional Creștere Inteligentă și Digitalizare
POS	Programul Operațional Sănătate
POCU	Programul Operațional Capital Uman
POCS	Programul Operațional Combaterea Sărăciei
POR	Programele Operaționale Regionale
POAT	Programul Operațional Asistență Tehnică
PNRR	Planul Național de Relansare și Reziliență
PNDR	Programul Național de Dezvoltare Rurală
DSP	Direcția de sănătate publică
IS	Inspectoratul școlar
AJOFM	Agencia Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă
ADR	Agencia pentru Dezvoltare Regională
APM	Agencia de Protecție a Mediului
APIA	Agencia de Plăți și Intervenție pentru Agricultură
DSV	Direcția Sanitar Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor
DJS	Direcția Județeană de Statistică
ANAR	Administrația Națională Apele Române
ANM	Administrația Națională de Meteorologie
ISU	Inspectoratul pentru situații de urgență
ADI	Asociația de Dezvoltare Intercomunitară
IFN	Instituții financiare non-bancare
CJAS	Casa Județeană de Asigurări de Sănătate

Introducere

1.Considerații generale

Strategia integrată de dezvoltare urbană durabilă a municipiului Odorheiu Secuiesc a fost elaborată în anul 2015 și revizuită în anul 2018. După șapte ani de aplicare, documentul este supus unei noi revizuirii, cu orizontul de timp 2030, revizuire justificată de transformările ce au avut loc atât la nivelul național (pregătirea perioadei de programare 2021-2027, PNRR), regional (Planul de Dezvoltare al Regiunii Centru 2021-2027), la nivelul județului Harghita (Strategia de dezvoltare economică a județului Harghita 2021-2030), cât și la nivelul localității (Strategia de dezvoltare economică a municipiului Odorheiu Secuiesc 2021-2030).

Aplicarea strategiei elaborate în anul 2015 a condus la realizarea unor acțiuni importante pentru dezvoltarea localității, precum:

- realizarea Planului de Mobilitate Durabilă la nivelul municipiului Odorheiu Secuiesc;
 - realizarea Planului de Acțiune privind Energia Durabilă a Municipiului Odorheiu Secuiesc-2030;
 - reamenajarea spațiului public și amplasarea statuii "LA CHAR" al sculptorului Román Viktor;
 - rezolvarea problemei câinilor fără stăpân;
 - construirea platforma de colectare a gunoierului de grajd;
 - dotarea și modernizarea Ambalatorului din incinta Spitalului municipal Odorheiu Secuiesc;
 - construire locuințe de serviciu;
 - extinderea Grădiniței Kipi-Kopi;
 - amenajare teren de sport în cartierul Cserehát;
 - elaborarea documentului "Rețeaua Școlilor Secundare Odorheiu Secuiesc";
 - prin contractul de finanțare POCU/137/5/1/113007 din 11.09.2017 s-au realizat acțiuni de integrare în viața socială a grupurilor de persoane din comunitățile marginalizate aflate în risc de sărăcie și excluziune socială;
 - trecerea cablurilor electrice aeriene (LEA) în cabluri electrice subterane (LES) în centrul Municipiului Odorheiu Secuiesc;
 - reabilitarea termică a două blocuri de locuințe prin Contract de finanțare nerambursabilă nr. 78/26.06.2017;
 - elaborarea Strategiei culturale a municipiului Odorheiu Secuiesc, elaborat în 2018.
- Astfel, din cele 65 de proiecte propuse în 2015, au fost finalizate 21,5%. Alte 23 de proiecte (35,3%) sunt în curs de realizare sau au fost cuprinse în lista de investiții pentru anul 2022:

Proiecte	Obiective generale/specifice	Rezultate propuse	Status
Regenerarea și revitalizarea urbană a Centrului istoric al Municipiului Odorheiu Secuiesc	-reabilitarea integrată a centrului orașului; -crearea aspectului unitar al orașului în concordanță cu stilul centrului istoric.	-un spațiu locuibil, atrăgător, comunitar; -îmbunătățirea nivelului de trai; -îmbunătățirea aspectului orașului.	Este inclus în Lista de investiții 2022, cu titlul: DALI Regenerare urbană a zonei centrale Piața Varosháza și str. Kossuth Lajos, PUZ zona construită protejată nucleu istoric - zona A și B
Creșterea calității arhitecturale-ambientale, inclusiv reabilitarea termică "Reabilitarea și modernizarea sediului Primăriei Odorheiu Secuiesc"	-renovarea clădirii și creșterea eficienței energetice a clădirii Primăriei Odorheiu Secuiesc -valorificarea sălii Szt. István; -accesibilizare;	-conservarea patrimoniului construit; - creșterea nivelului de atractivitate turistică a clădirii; -eficiența energetică crescută a clădirii; -accesibilizarea clădirii.	Este inclus în Lista de investiții 2022, cu titlul: Reactualizare DALI Reabilitarea și modernizarea sediului Primăriei
Reabilitarea termică a blocurilor de locuințe din municipiul Odorheiu Secuiesc	-creșterea eficienței energetice al blocurilor de locuit;	-creșterea eficienței energetice a clădirilor; -reducerea costurilor de întreținere ale locuințelor; -îmbunătățirea nivelului de trai.	Reabilitarea termică a blocurilor prin POR 2014-2020, Axa prioritară 3, Prioritatea de investiții 3.1., COD SMIS 118380
Extinderea sistemului de iluminat public în străzile noi ale orașului	-dezvoltarea iluminatului public, prin extinderea sistemului de iluminat public în zonele rezidențiale construite în ultimii 5 ani; - aplicarea tehnologiilor performante în sistemul de iluminat public.	- sistem de iluminat public modern, eficient și sustenabil pe tot teritoriul locuit al orașului; -îmbunătățirea ordinii și siguranței publice.	Este inclus în Lista de investiții 2022: 1.Extindere rețea de iluminat public str. Orban Balazs-Aleea Inimii; 2.SF Extindere rețea iluminat public str. Livezilor-Sâmbătești 3. SF, PTE+DTAC pentru extinderea rețelei de iluminat public și trecerea cablurilor electrice aeriene (LEA) în LES (POR-reabilitarea infrastructurii rutiere); 4. DALI, studii de specialitate și consultanță în elaborare cerere de finanțare pentru modernizarea infrastructurii de iluminat public în Municipiul Odorheiu Secuiesc
Construire varianta drum ocolire cu statut de stradă urbană nord-vest a municipiului Odorheiu Secuiesc	-construirea drumului ocolitor în direcția nord-vest la partea nordică a municipiului;	-reducerea emisiilor de CO ₂ ; -decongestionarea traficului în centrul orașului.	Este inclus în Lista de investiții 2022, cap. 84.02 cu titlul: Reactualizare SF construire variantă drum de ocolire, cu statut de stradă urbană zona

Proiecte	Obiective generale/specifice	Rezultate propuse	Status
	-Scăderea traficului de tranzit în oraș; -Facilitarea accesului către cartierele periferice ale orașului; -Fluidizarea și decongestionarea traficului.		NORD-VEST al municipiului Odorheiu Secuiesc; Tema de proiectare, studii de specialitate, expertize, construire variantă drum de ocolire, cu statut de stradă urbană zona SUD-EST al municipiului Odorheiu Secuiesc
Amenajarea intersecției str. Beclean, str. Lemnarilor în municipiul Odorheiu Secuiesc	Asigurarea unui trafic fluidizat, fără blocaje; Construirea unui sens giratoriu la intersecția vizată.	Fluidizarea traficului pe un anumit tronson	HCL nr. 6/2016 Este inclus în Lista de investiții 2022, lucrări în continuare
Reabilitarea și modernizarea infrastructurii rutiere din Municipiul Odorheiu Secuiesc în vederea diminuării traficului rutier și reducerea emisiilor de carbon	-Extinderea sistemului de circulație pietonală și pentru biciclete; -Încurajarea circulației cu biciclete față de autovehicule; -Promovarea elaborării unei circulații energo-economice, lowcost și ecologic.	Reducerea emisiilor de CO ₂ ; Dezvoltarea circulației cicliste; Reducerea traficului auto; Promovarea unui mod de viață mai sănătos.	HCL nr. 39/2018 Proiect contractat prin FEDR, Contract de finanțare nr. 4600/07.08.2019, Titlul proiectului: Reabilitarea și modernizarea infrastructurii rutiere din municipiul Odorheiu Secuiesc în vederea diminuării traficului rutier și reducerea emisiilor de carbon, COD SMIS 120881
Reabilitarea și modernizarea infrastructurii rutiere din Municipiul Odorheiu Secuiesc în vederea diminuării traficului rutier și reducerea emisiilor de carbon - Strada II Rákóczi Ferenc	Extinderea condițiilor de circulație pietonală și pentru biciclete; Încurajarea circulației cu biciclete față de autovehicule; Promovarea elaborării unei circulații energo-economice, lowcost și ecologic.	Reducerea emisiilor de CO ₂ ; Dezvoltarea circulației cicliste; Reducerea traficului auto Promovarea unui mod de viață mai sănătos.	Proiect contractat prin FEDR, Contract de finanțare nr. 4585/19.07.2019, Titlul proiectului: Reabilitarea și modernizarea infrastructurii rutiere din municipiul Odorheiu Secuiesc în vederea diminuării traficului rutier și reducerea emisiilor de carbon -str. II Rákóczi Ferenc, COD SMIS 121550
Conectarea Băilor Szejke la rețeaua de apă potabilă și canalizare	Integrarea Băilor Szejke în circuitul turistic -valorificarea durabilă al resurselor naturale	Construirea sistemului de alimentare cu apă și canalizare; Reducerea poluării apelor.	Reabilitarea infrastructurii de agrement: extinderea sistemului de alimentare cu apă și canalizare a apelor uzate în zona Băile Szejke HCL nr. 82/2012 Inclus in Lista de investiții 2022- Lucrări în continuare

Proiecte	Obiective generale/specifice	Rezultate propuse	Status
Reabilitarea și dezvoltarea integrată a Băilor Szejke	Integrarea Băilor Szejke în viața turistică a municipiului	Calificare ca stațiune turistică a Băilor Szejke Dezvoltarea oportunităților de petrecere a timpului liber Dezvoltarea serviciilor de turism balneo-climateric	Este inclus în Lista de investiții 2022: 1.DALI+PTE+DTAC Reabilitarea și reamenajarea mofetei în Băile Szejke; 2.SF/DALI dezvoltare centru balnear la Băile Szejke.
Amenajarea parcului de aventură la Kerekerdő	Amenajarea unui parc de aventură Dezvoltarea serviciilor turistice	Parc de aventură	Este inclus în Lista de investiții 2022: 1.SF Amenajare locuri de picnic cu foișor/belvedere în zona Kerekerdő/Szarkakő
Reabilitarea Casei Memoriale Nyíró József	Reabilitarea și valorificarea cu scopuri culturale și turistice a Casei Memoriale Nyíró József	Clădirea renovată poate găzdui activități culturale și de turism	Este inclus în Lista de investiții 2022, cu titlul: Reactualizare DALI+PT Reabilitare clădire Centrul Cultural (Villa Nyíró).
Amenajarea zonei verzi Cserehat prin reconversia și reutilizarea terenului, respectiv refuncționalizarea clădirii degradate al observatorului astronomic din municipiul Odorheiu Secuiesc, jud. Harghita	Folosirea terenului neutilizat, oprirea degradării clădirii și valorificarea amplasamentului în scopuri recreative, educative și turistice.	Parcul și clădirea renovată, reutilizate pot găzdui activități pentru tineret.	Contract de finanțare nr. 3563/20.12.2018, titlul proiectului: Amenajarea zonei verzi Cserehát prin reconversia și reutilizarea terenului, respectiv refuncționalizarea clădirii degradate al observatorului astronomic din Municipiul Odorheiu Secuiesc, Jud. Harghita, COD SMIS 114758
Înființarea unui incubator de afaceri în municipiul Odorheiu Secuiesc	-sprijinirea activităților antreprenoriale, sprijinirea tinerilor antreprenori, întreprinderilor meșteșugărești	Incubator de afaceri sectorial, întreprinderi performante/ nou înființate	Contract de finanțare nr. 4652/17.09.2019 Înființarea unui incubator de afaceri sectorial în municipiul Odorheiu, COD SMIS 122733
Dezvoltare integrată a Cetății Székely Tánadt din mun. Odorheiu Secuiesc prin: Ob.1 Realizarea centrului cultural recreativ, Ob.2 Reabilitarea infrastructurii stradale aferente	Îmbunătățirea calității vieții populației în orașele mici și mijlocii din România; Protecția patrimoniului cultural și istoric.	-realizarea unui centru cultural recreativ; -conservarea patrimoniului construit, revalorificare monumentului în folosul comunității;	Contract de finanțare nr. 4114/08.04.2019 Dezvoltare integrată a Cetății Székely Tánadt din mun. Odorheiu Secuiesc prin: Ob.1 Realizarea centrului cultural recreativ, Ob.2 Reabilitarea

Proiecte	Obiective generale/specifice	Rezultate propuse	Status
			infrastructurii stradale aferente, COD SMIS 123147
Îmbunătățirea serviciilor educaționale, cultural-recreative și îmbunătățirea spațiilor publice urbane în zona Parcului Central Odorheiu Secuiesc prin Ob. 1- Extinderea/modernizarea/reabilitarea și dotarea infrastructurii educaționale la Școala Gimnazială Tompa László; Ob.2-Îmbunătățirea serviciilor recreative prin modernizarea/reabilitarea/dotarea terenului de joacă din Parcul Municipal; Ob.3-Dotarea centrului multifuncțional „Casa de cultură”	Îmbunătățirea calității vieții populației în orașele mici și mijlocii din România	-Școala Gimnazială Tompa László, reabilitată, modernizată; -teren de sport reabilitat, modernizat.	Contract de finanțare nr. 3847/04.02.2021 Titlul proiectului: Îmbunătățirea calității vieții populației din mun. Odorheiu Secuiesc, COD SMIS 123205
Reabilitare, modernizare extindere și echipare clădire “Casa seniorilor” (pentru servicii sociale fără cazare, destinate grupului vulnerabil persoane vârstnice)	-reabilitare, modernizare și echipare clădire existentă; -dezvoltarea serviciilor sociale fără cazare destinate grupului vulnerabil persoane vârstnice.	-îmbunătățirea serviciilor sociale destinate persoanelor vârstnice.	Contract de finanțare nr. 3950/20.03.2019 Reabilitare, modernizare, extindere și echipare clădire “CASA SENIORILOR” pentru servicii sociale fără cazare (destinate grupului vulnerabil persoane vârstnice) COD SMIS 112958
Construirea sală de sport la Școala Gimnazială “Orbán Balázs”	Construirea unei săli de sport modern	Sală de sport modern	Nr. Contract 4679/20.12.2017 Program Național de Dezvoltare Locală Proiect în curs de implementare
Reabilitarea, dotarea sălii de sport și etajarea, extinderea anexei sălii de sport la școala gimnazială “Bethlen Gábor” din Odorheiu Secuiesc	Reabilitarea, etajarea, extinderea anexei sălii de sport.	Clădire reabilitată și etajată	Contract de finanțare nr. 3687/04.02.2019 Titlul proiectului: Reabilitarea, dotarea sălii de sport și etajarea extinderea anexei sălii de sport la Școala Gimnazială “Bethlen Gábor” din Odorheiu Secuiesc, COD SMIS 120298

Proiecte	Obiective generale/specifice	Rezultate propuse	Status
Îmbunătățirea infrastructurii educaționale la Colegiul Tehnic „Bányai János”	Realizarea lucrărilor de modernizare, reabilitare termică și echiparea pentru îmbunătățirea infrastructurii educaționale	Clădiri modernizate, reabilitate termic și dotate	Contract de finanțare nr. 3854/27.02.2019 Titlul proiectului: Îmbunătățirea infrastructurii educaționale la Colegiul Tehnic “Bányai János”, COD SMIS 120315
Renovarea fațadelor Grupului Școlar Eötvös József	Reabilitarea clădire monument istoric	Clădire reabilitată	Este inclus în Lista de investiții 2022: 1.Tema de proiectare, audit energetic, studii de specialitate și expertiza la clădirea Liceului Tehnologic Eötvös József
Reabilitarea bazei de sport existente al municipiului	Amenajarea teritoriului Construirea lojilor Modernizarea infrastructurii de atletică	Condiții corespunzătoare pentru practicarea sporturilor de performanță	Este inclus în Lista de investiții 2022: 1.DALI, expertize , studii de specialitate, tema de proiectare Modernizare Stadion Municipal
Modernizare Ștrand municipal Odorheiu Secuiesc	-reabilitarea, modernizarea, extinderea Ștrandului municipal	-complex de agrement, ștrand municipal performant	Este inclus în Lista de investiții 2022: 1.PT, verificare și asistență tehnică pentru modernizare Ștrand Municipal Odorheiu Secuiesc; 2.DALI Modernizare piscina Ștrand Municipal.
Introducerea de sisteme și standarde comune în administrația publică locală ce optimizează procesele orientate către beneficiari în concordanță cu SCAP (Strategia pentru consolidarea administrației publice 2014 -2020, aprobată prin H.G. nr. 909/2014).	Introducerea certificatului de calitate ISO 9001	Eficientizarea administrației publice locale; Reducerea birocrăției.	Contract de finanțare nr. 506/05.06.2020 Titlul proiectului: Proceduri simplificate de reducere a birocrăției pentru cetățeni, COD SIPOCA/SMIS/797/135297
Elaborarea Studiului de dezvoltare Smart City	Aplicarea conceptului de smart city pentru municipiul Odorheiu Secuiesc	Servicii urbane moderne și performante	Este inclus în Lista de investiții 2022: 1.Studiu de dezvoltare SMART City

Sunt realizări importante, acestea reprezentând aproape 56,8% din propunerile formulate în strategia anterioară. Însă, mai ales datorită decalajului de programare și a calendarului de lansare al diverselor finanțări, multe proiecte sunt nedemarate încă.

În acest context, a fost necesară actualizarea Strategiei, adaptarea la noul context, corelarea cu obiectivele stabilite la nivel național, regional, județ și o proiectare a acțiunilor de dezvoltare pe un orizont de timp ce se întinde până în 2030. S-a optat pentru o perioadă extinsă de timp deoarece unele proiecte sunt de amploare și necesită o perioadă adecvată pentru pregătire.

Prin noua strategie se propune o revizuire a direcțiilor de acțiune și investițiilor cu impact semnificativ asupra dezvoltării economice și sociale, din surse interne (buget local, parteneriat public-privat) sau externe (buget de stat, fonduri structurale, credite externe etc.), în corelare cu documentele strategice deja elaborate la nivelul municipiului.

Elaborarea documentului a pornit de la actualizarea elementelor specifice municipiului Odorheiu Secuiesc, a datelor demografice, de infrastructură, economie, urbanism, mediu, distribuția serviciilor etc., precum și o reproiectare detaliată a felului în care comunitatea locală dorește să se dezvolte.

Au fost integrate obiectivele și proiectele descrise în programele județene, regionale sau naționale, proiecte ce vizează municipiul Odorheiu Secuiesc.

Strategia a fost realizată cu contribuția comunității, a personalului din administrația publică locală, agenților economici, instituțiilor și organizațiilor locale, prin intermediul sondajelor, consultărilor și dezbaterilor publice care au reunit comunitatea într-un exercițiu de democrație participativă și efort colectiv de trasare a propriului viitor.

Noua strategie stabilește obiectivele și proiectele necesare pentru atingerea obiectivelor, structurate astfel încât să permită actorilor locali ai dezvoltării să își coordoneze eforturile și să colaboreze în beneficiul întregii comunități, cu utilizarea adecvată a tuturor resurselor, cunoștințelor și voinței locale.

Prevederile strategiei se completează cu cele ale altor documente de planificare strategică aprobate la nivelul municipiului:

1. HCL nr. 36/2018 privind aprobarea „PLANULUI DE MOBILITATE URBANĂ DURABILĂ” actualizat al Municipiului Odorheiu Secuiesc pe perioada 2018-2020-2030;

2. HCL nr. 167/2018 privind aprobarea Strategiei de Dezvoltare Locală de Incluziune Socială a Municipiului Odorheiu Secuiesc prin abordarea DLRC pentru perioada 2018-2023;
3. HCL nr. 221/2018 privind aprobarea Strategiei de Dezvoltare Culturală a municipiului Odorheiu Secuiesc pentru anii 2018-2025;
4. HCL nr. 100/2022 privind aprobarea Strategiei de Dezvoltare Economică a Municipiului Odorheiu Secuiesc 2021-2030;
5. HCL nr. 178/2016 privind aprobarea „PLANULUI DE ACȚIUNE PRIVIND ENERGIA DURABILĂ” al Municipiului Odorheiu Secuiesc pe perioada 2016-2020-2030.

2. Metodologia de elaborare a strategiei

Strategia s-a realizat după o metodologie similară cu cea din anul 2015, asigurând continuitatea abordării. Elaborarea strategiei a fost rezultatul unui proces participativ și s-au parcurs următoarele etape:

Etapa 1 - Pregătirea elaborării strategiei; a fost etapa pregătitoare în care au avut loc întâlniri între echipa de experți și factorii de decizie din administrația locală, prin care s-au definitivat instrumentele de lucru și etapele de parcurs. În această etapă s-au realizat:

- definirea problemelor supuse analizei și a obiectivelor de urmărit prin strategie;
- stabilirea exactă a rolurilor echipei de experți și a reprezentanților UAT Odorheiu Secuiesc;
- stabilirea metodelor de abordare, a necesarului de materiale auxiliare (chestionare, fișa de date etc.);
- stabilirea planului concret de acțiune;
- colectarea de date primare.

Etapa 2 de analiză - evaluare: a conținut o serie de investigații analitice finalizate printr-o analiză ex-post a Strategiei de dezvoltare elaborată în anul 2015.

Realizarea acestei etape a presupus culegerea datelor, verificarea, sistematizarea și gruparea datelor, interpretarea datelor, analiza critică a rezultatelor, discutarea punctelor critice cu beneficiarul în vederea punerii de acord cu rezultatele obținute din analiza datelor, valorificarea analizelor pentru elaborarea strategiei.

În cadrul analizelor, pentru culegerea datelor necesare, echipa de experți a utilizat următoarele metode și tehnici de investigare:

- cercetare pe documente publice și documente puse la dispoziție de UAT Odorheiu Secuiesc;
- aplicarea de chestionare - populație și aparatul de specialitate al primarului;
- grupuri de lucru.

Etapa 3 de identificare / elaborare a viziunii, obiectivelor strategice, obiectivelor specifice și elaborarea planului de acțiuni a conținut o serie de investigații analitice finalizate prin elaborarea draftului de strategie.

În ansamblu, pentru elaborarea strategiei s-au urmat o serie de pași specifici cercetării:

1. Documentarea / cercetarea de birou - identificarea și analizarea documentelor relevante.

Prin cercetarea de birou s-au identificat documentele relevante (documente strategice și surse de finanțare la nivel local / județean / regional / național / european, rapoarte de monitorizare / progres, proiecte în implementare, analize, etc.).

2. Elaborarea instrumentelor metodologice - chestionare, documente centralizatoare ale informațiilor analizate sau colectate, alte documente, după caz.

3. Cercetarea de teren a cuprins, în principal:

- diseminarea și colectarea chestionarelor;
- participarea la întâlniri ale grupurilor de lucru dedicate;
- vizite de informare și clarificare pentru activitatea de planificare strategică.

4. Analizarea și prelucrarea tuturor informațiilor în vederea elaborării strategiei;

Pe parcursul cercetării au fost corelate toate informațiile obținute ca urmare a analizei de birou și a celor colectate pe teren de la factorii cheie.

5. Elaborarea Strategia pentru perioada 2023 - 2030.

Din punct de vedere metodologic, strategia a fost elaborată cu ajutorul următoarelor instrumente și proceduri de lucru:

- analiza de date statistice din surse organizate - au fost culese date pentru 500 de indicatori locali organizați pe șapte domenii majore (economie, mediu, amenajarea teritoriului - urbanism - infrastructură de transport, dezvoltare socială, instituții locale, educație, cultură - culte - sport - agrement). Datele au fost furnizate de către autoritățile publice locale sau de către deținătorii oficiali ai acestora (INS, ONRC);

- comparații de date statistice pe scară evolutivă - datele culese au fost analizate, interpretate evolutiv pentru a sesiza trenduri locale;

- autorități locale, executiv și deliberativ, cetățeni, aparatul de specialitate al primarului;

- analiza SWOT;

- analiza și interpretarea unor studii, rapoarte, cercetări, strategii și norme locale, județene, regionale, naționale și europene;

- formularea de obiective, sub-obiective, acțiuni și proiecte de dezvoltare;

- planificarea acțiunilor pentru a asigura premisele realizării acestora.

Coordonare și punerea în aplicare a strategiei

După elaborare și aprobarea de către Consiliul Local, este necesară formalizarea unei structuri permanente care să asigure coordonarea implementării strategiei de dezvoltare locală. Această activitate va fi asumată și asigurată de autoritățile publice locale ale municipiului. Se recomandă utilizarea unui sistem informatic de monitorizare a progresului.

Structura permanentă (Grup de Management Strategic - GMS) care va asigura coordonarea strategiei va fi de sine stătătoare, **creată special cu acest scop. Această structură va cuprinde funcționari publici cu specializări tehnice, financiare și juridice. Structura va fi condusă de către primar/viceprimar.** Eventual, poate fi cooptat și un consultant și un grup consultativ format din cetățeni sau / și ONG-uri locale.

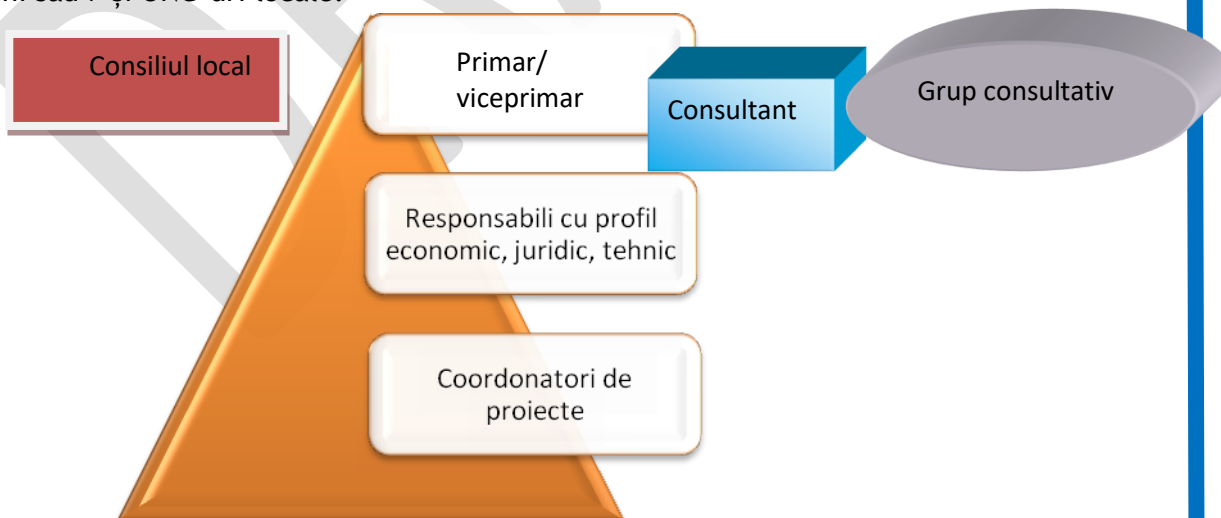

Figura 1 Structura permanentă pentru coordonarea strategiei

Responsabilitățile structurii de coordonare a strategiei de dezvoltare locală:

- Asigură coordonarea și evaluarea stadiului implementării strategiei;
- Monitorizează modul de aplicare;
- Asigură resursele tehnice și administrative necesare bunei implementări a strategiei;
- Asigură diseminarea informațiilor și culegerea de feedback privind aplicarea strategiei;
- Organizarea monitorizării, evaluării și revizuirii periodice a implementării.

Pentru a se asigura succesul aplicării în practică, strategia trebuie să îndeplinească următoarele condiții după aprobarea sa:

- acordul și susținerea din partea consiliului local și a comunității;
- elaborarea planurilor operaționale anuale de aplicare;
- monitorizarea cel puțin anual a planurilor operaționale și a stadiului atingerii obiectivelor propuse;
- susținerea din partea sectorului privat;
- informarea permanentă a comunității cu privire la progresul punerii în aplicare.

Grupul de Management Strategic

Grupul de Management Strategic (GMS) este responsabil de implementarea, monitorizarea strategiei și actualizarea acesteia prin revizuirea priorităților generale ale localității, inclusiv stabilirea necesarului de resurse materiale și umane. În mod special, dezbate toate chestiunile de ordin financiar și organizatoric ce au sau pot avea un impact asupra implementării strategiei.

GMS este un grup de lucru constituit la nivelul municipiului, prezidat de către primar/viceprimar. La ședințele GMS, în funcție de tematica supusă dezbaterii, pot fi invitați să participe și reprezentanți ai altor instituții, ai societății civile, mediului academic sau ai instituțiilor europene.

Secretariatul tehnic al GMS

Activitatea GMS este susținută de către un Secretariat tehnic, asigurat de către aparatul de specialitate al primarului.

Secretariatul tehnic poate avea următoarele atribuții:

I. Atribuții ale Secretariatul tehnic în raport cu GMS

a) Organizarea reuniunilor GMS:

- ▶ realizează și actualizează baza de date cu contactele membrilor și invitaților GMS;
- ▶ organizează reuniunile GMS și primește propunerile de organizare a reuniunilor;
- ▶ participă la reuniunile GMS și ține evidența participării membrilor;
- ▶ asigură convocarea membrilor și invitaților GMS, inclusiv prin intermediul unei aplicații IT;

- ▶ propune agenda fiecărei reuniuni a GMS, pe baza propunerilor formulate și înaintate în acest sens de către membri GMS, primește și integrează observațiile formulate asupra agendei;
- ▶ pregătește/participă la pregătirea documentelor care fac obiectul dezbaterii în cadrul reuniunilor GMS și asigură transmiterea acestora către membri;
- ▶ întocmește minuta reuniunilor GMS și o transmite tuturor participanților în termen de 5 zile lucrătoare de la data reuniunii;
- ▶ primește observațiile asupra minutei în termen de 3 zile lucrătoare de la data transmiterii acesteia și ține cont de acestea la întocmirea textului final al minutei, pe care o postează pe platforma IT;
- ▶ întocmește proiectele de hotărâri și asigură transmiterea acestora către membri GMS;
- ▶ ține Registrul hotărârilor GMS ce conține următoarele rubrici: data reuniunii, numărul hotărârii, titlul hotărârii, lista de difuzare a hotărârii.

b) Activități curente dedicate GMS:

- ▶ elaborează raportul anual de activitate ale GMS;
- ▶ monitorizează implementarea hotărârilor GMS și realizează rapoarte periodice de informare a GMS, pe diferite subiecte, la solicitarea acestora;
- ▶ primește și asigură soluționarea corespondenței legate de activitatea GMS, sens în care gestionează registrul de intrare-ieșire al GMS;
- ▶ asigură arhivarea tuturor documentelor referitoare la activitatea GMS;
- ▶ asigură furnizarea informațiilor privitoare la activitatea GMS, în vederea publicării acestora pe pagina de internet a UAT.

c) Monitorizarea documentelor de planificare strategică:

- ▶ solicită instituțiilor responsabile cu implementarea documentelor de planificare strategică introducerea în platforma IT a datelor cu privire la evoluția indicatorilor aferenți rezultatelor așteptate prezentați în textul acestora, în luna martie a fiecărui an;
- ▶ în luna martie a fiecărui an, generează din aplicația IT Raportul anual - și îl prezintă GMS;
- ▶ coordonează și verifică îndeplinirea activităților de raportare pe platforma IT a instituțiilor cu atribuții în domeniul implementării și monitorizării documentelor de planificare strategică.

d) Alte atribuții:

- ▶ la inițiativa membrilor GMS, Secretariatul tehnic poate adresa instituțiilor implicate în implementarea documentelor strategice orice solicitare de informații suplimentare, documente de analiză, rapoarte relevante în contextul monitorizării implementării acțiunilor planificate;
- ▶ alte atribuții stabilite prin decizia GMS.

II. Atribuțiile Secretariatului tehnic în raport cu instituțiile:

- a) realizează și actualizează baza de date cu contactele persoanelor desemnate de instituțiile cu responsabilități în implementarea și monitorizarea documentelor de planificare strategică;
- b) transmite persoanelor desemnate, prin intermediul platformei IT, agendele, hotărârile și minutele reuniunilor GMS;
- c) monitorizează activitatea de raportare a instituțiilor cu responsabilități în implementarea și monitorizarea documentelor de planificare strategică pe platforma IT;
- d) poate adresa instituțiilor implicate orice solicitare de informații suplimentare, documente de analiză, rapoarte relevante în contextul monitorizării implementării acțiunilor planificate.

La nivelul fiecărei structuri din primărie și alte entități cu responsabilități în implementarea strategiei este necesară o persoană pentru a asigura transmiterea datelor în aplicația IT- **Operator aplicație IT**, din rândul personalului existent

Fiecare structură are următoarele atribuții:

- a) poate propune și iniția subiecte ce pot face obiectul unor documente de planificare strategică;
- b) propune detalierea planului de acțiune al documentelor de planificare strategică în planuri de acțiune subsecvente, stabilește responsabili, indicatori și monitorizează implementarea acestora;
- c) formulează propuneri și recomandări cu privire la implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de planificare strategică;
- d) elaborează rapoarte trimestriale de monitorizare și evaluare a stadiului și efectelor implementării documentelor de planificare strategică;
- e) propune acțiuni corective în cazul în care constată întârzieri, depășiri de termene sau neatingerea unor indicatori;
- f) se asigură de încărcarea documentelor de planificare strategică în aplicația IT;
- g) monitorizează obiectivele, acțiunile și indicatorii strategiei;
- h) desemnează responsabili pentru fiecare acțiune a strategiei;
- i) încarcă datele de monitorizare în platforma IT;
- j) realizează rapoarte periodice privind monitorizarea strategiei;
- k) dezvoltă proceduri de lucru interne, menite să asigure implementarea și monitorizarea internă a strategiei.

Rolul conducerii

Conducerea are următoarele responsabilități:

- ▶ desemnează GMS;

- ▶ desemnează membri Secretariatului tehnic;
- ▶ asigură resursele necesare funcționării Secretariatului tehnic;
- ▶ gestionează platforma IT dedicată;
- ▶ încarcă datele de monitorizare în platforma IT dedicată;
- ▶ gestionează cooperarea între părțile implicate în implementarea strategiei;
- ▶ coordonează, prin intermediul Secretariatului tehnic, procesul de monitorizare.

Resurse

Pentru funcționarea optimă a aplicației IT din punct de vedere al resurselor umane, personalului existent i se vor integra noi responsabilități prin completarea fișei de post, având astfel și un impact financiar mai mic care va contribui la o trecere lină către noul sistem.

Personalului existent i se vor stabili sarcini noi, pentru a asigura:

- reprezentarea în GMS (cu câte un titular și un membru supleant);
- asigurarea Secretariatul tehnic, care va asigura și administrarea aplicației IT;
- funcționarea GMS;

Platforma IT

Întrucât strategia de dezvoltare implică o multitudine de actori, fără un sistem de monitorizare bine definit, fără o Platformă IT funcțională, este practic imposibil de coordonat implementarea corespunzătoare a documentelor de planificare strategică.

Prin realizarea aplicației IT se urmărește:

- 1. Introducerea directă**, de către toate structurile, a rezultatelor referitoare la progresele înregistrate, valorilor intermediare calculate ale indicatorilor, sursele datelor utilizate în evaluare.
- 2. Eliminarea raportărilor clasice**, bazate pe adrese. Platforma IT va permite:
 - ▶ analiza corectitudinii raportărilor;
 - ▶ eliminarea eventualelor neconformități apărute în raportări, cu accent pe măsurile care au ca responsabili mai multe structuri;
 - ▶ o centralizare automată, rapidă a raportărilor;
 - ▶ generarea automată a unor rapoarte privind stadiul implementării diferitelor măsuri;
 - ▶ adoptarea de soluții urgente de corecție.
- 3. Monitorizare operativă a ședințelor de lucru pe fiecare structură în parte prin:**
 - ▶ introducerea în sistem a calendarului ședințelor ordinare dar și a celor extraordinare (date de desfășurare, oră, locație, participanți, ordinea de zi);
 - ▶ transmiterea automată (de către sistem) a planificării ședințelor și a convocărilor punctuale;
 - ▶ introducerea în sistem a concluziilor/măsurilor rezultate în cadrul ședințelor pentru fiecare punct al ordinii de zi;
 - ▶ generarea automată a Minutei ședinței;

- ▶ transmiterea automată a Minutelor către participanții la ședințe și către alți factori interesați/ implicați.

3.Context

A. Context global și european privind dezvoltarea durabilă

În septembrie 2015 a fost adoptată de Adunarea Generală ONU **Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă a Națiunilor Unite**. Aceasta conține 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă (ODD)¹ ce au drept scop asigurarea unei vieți sustenabile, pașnice, prospere și echitabile pe pământ pentru toată lumea, în prezent și în viitor. Obiectivele recunosc că eradicarea sărăciei trebuie să meargă mână în mână cu strategiile care clădesc dezvoltarea economică. Ele abordează o gamă de nevoi sociale incluzând educația, sănătatea, protecția socială și oportunitățile locurilor de muncă, tratând în același timp schimbările climatice și protecția mediului.

Figura 2 Obiectivele de Dezvoltare Durabilă - Agenda 2030

Sursa: <http://dezvoltaredurabila.gov.ro/web/obiective/>

Pactul Ecologic European (European Green Deal)

Pactul ecologic european prezintă o nouă strategie de creștere care are drept scop transformarea UE într-o societate echitabilă și prosperă, cu o economie modernă, competitivă

¹ <http://dezvoltaredurabila.gov.ro/web/obiective/>

și eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor, în care să nu existe emisii nete de gaze cu efect de seră în 2050 și în care creșterea economică să fie decuplată de utilizarea resurselor².

Pactul urmărește să protejeze, să conserve și să consolideze capitalul natural al UE, precum și să protejeze sănătatea și bunăstarea cetățenilor împotriva riscurilor legate de mediu și a impacturilor aferente. În același timp, tranziția trebuie să fie echitabilă și favorabilă incluziunii, trebuie să pună oamenii pe primul plan și să acorde atenție regiunilor, industriilor și lucrătorilor care se vor confrunta cu cele mai mari dificultăți.

Pactul ecologic european este o parte integrantă a strategiei Comisiei Europene de punere în aplicare a Agendei 2030 a Organizației Națiunilor Unite și a obiectivelor de dezvoltare durabilă³.

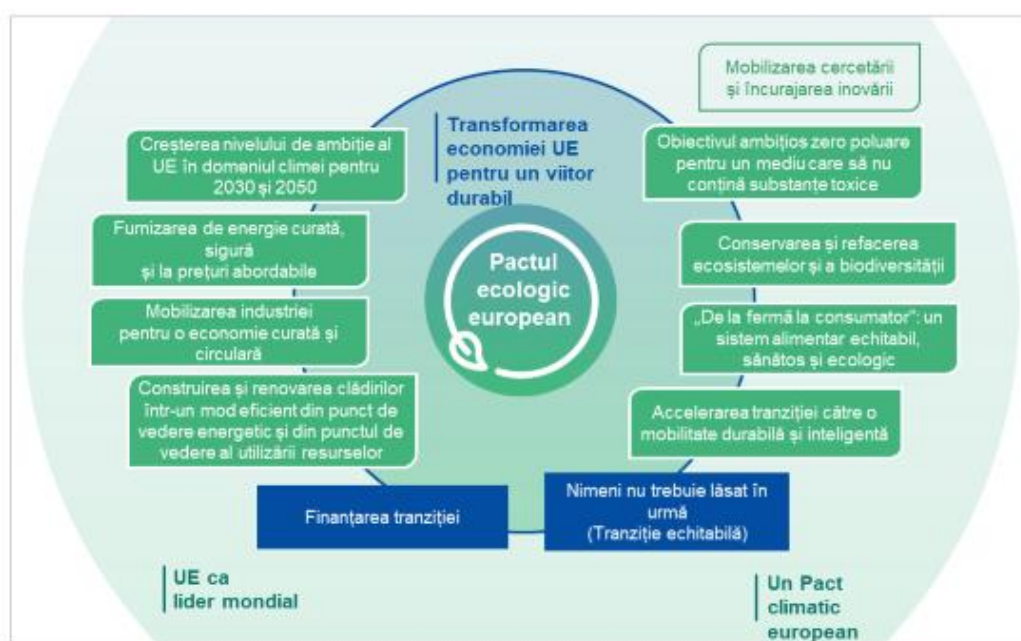

Figura 3 Obiectivele Pactului Ecologic European

Obiectivele Pactului Ecologic European

1. Sporirea nivelului de ambiție al UE în materie de climă pentru 2030 și 2050. Asumarea unui obiectiv mai ambițios de a reduce, în mod responsabil, emisiile de gaze cu efect de seră, respectiv o reducere care să fie, în 2030, în comparație cu nivelurile din 1990, de cel puțin 50% și care să tindă spre 55%.

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?qid=1588580774040&uri=CELEX:52019DC0640>

³ <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld>

2. Furnizarea de energie curată, sigură și la prețuri accesibile. Decarbonizarea susținută a sistemului energetic este crucială pentru atingerea obiectivelor climatice în 2030 și 2050. Producția și utilizarea energiei în diversele sectoare economice reprezintă peste 75% din emisiile de gaze cu efect de seră din UE. Eficiența energetică trebuie să constituie o prioritate. Trebuie dezvoltat un sector al energiei electrice care să se bazeze în mare măsură pe surse regenerabile, urmând ca acest demers să fie completat de eliminarea rapidă a cărbunelui și de decarbonizarea gazelor. Trebuie să fie abordat riscul de sărăcie energetică la care sunt expuse gospodăriile care nu își pot permite să plătească pentru serviciile energetice esențiale menite să le asigure un nivel de trai de bază. Implementarea unor programe eficace, cum ar fi mecanismele de finanțare a gospodăriilor pentru renovarea locuințelor, poate reduce facturile la energie și poate contribui la protecția mediului.

3. Mobilizarea sectorului industrial pentru o economie curată și circulară. Realizarea unei economii circulare și neutre din punctul de vedere al impactului asupra climei necesită mobilizarea deplină a industriei. Europa trebuie să valorifice potențialul transformării digitale, care este un factor esențial în atingerea obiectivelor Pactului ecologic. Alături de strategia industrială, un nou plan de acțiune privind economia circulară va contribui la modernizarea economiei UE și va valorifica oportunitățile oferite de economia circulară la nivel național și la nivel mondial.

4. Construirea și renovarea clădirilor într-un mod eficient din punct de vedere energetic și din punctul de vedere al utilizării resurselor. Construirea, utilizarea și renovarea clădirilor necesită cantități semnificative de energie și de resurse minerale (de exemplu nisip, pietriș, ciment). Clădirile reprezintă, de asemenea, 40% din consumul de energie. În prezent, rata anuală de renovare a parcului imobiliar variază între 0,4 și 1,2% în statele membre. Această rată va trebui cel puțin să se dubleze pentru ca obiectivele UE în materie de eficiență energetică și climă să fie atinse.

5. Accelerarea tranziției către o mobilitate durabilă și inteligentă. Sectorul transporturilor este responsabil pentru un sfert din emisiile de gaze cu efect de seră din Uniune și acest procent este în continuă creștere. Pentru a se asigura neutralitatea climatică, este necesară o reducere cu 90% a emisiilor generate de transporturi până în 2050.

Transportul multimodal trebuie stimulat puternic în vederea asigurării unei eficiențe sporite a sistemului de transport. În mod prioritar, o parte substanțială din transportul intern de mărfuri efectuat în prezent în proporție de 75% pe cale rutieră ar trebui să se efectueze în viitor pe calea ferată și pe căile navigabile interioare.

UE va trebui să intensifice producția și utilizarea combustibililor alternativi durabili în domeniul transporturilor. Până în 2025, vor fi necesare aproximativ 1 milion de stații publice de reîncărcare și de realimentare pentru cele 13 milioane de vehicule cu emisii zero și cu emisii scăzute care se preconizează că vor circula pe drumurile europene. Transporturile ar trebui să devină mult mai puțin poluante, în special în orașe.

6. „De la fermă la consumator”: conceperea unui sistem alimentar echitabil, sănătos și ecologic. Fermierii și pescarii europeni au un rol esențial în gestionarea tranziției. Strategia „De la fermă la consumator” va consolida eforturile depuse de aceștia în vederea combaterii schimbărilor climatice, a protejării mediului și a conservării biodiversității. Planurile strategice vor trebui să reflecte un nivel ridicat de ambiție pentru a reduce în mod semnificativ utilizarea pesticidelor chimice și riscul reprezentat de acestea, precum și utilizarea îngrășămintelor și a antibioticelor. Strategia „De la fermă la consumator” va contribui, de asemenea, la realizarea unei economii circulare. Aceasta va avea drept scop reducerea impactului asupra mediului al sectoarelor prelucrării alimentelor și comerțului cu amănuntul prin adoptarea de măsuri referitoare la transportul, depozitarea, ambalarea alimentelor și la risipa alimentară. În sfârșit, strategia „De la fermă la consumator” va viza stimularea consumului de alimente durabile și promovarea unor alimente sănătoase și accesibile ca preț pentru toți.

7. Conservarea și refacerea ecosistemelor și a biodiversității. Ecosistemele oferă servicii esențiale, cum ar fi hrană, apă dulce și aer curat, precum și adăpost. Ele atenuează efectele dezastrelor naturale, ale dăunătorilor și ale bolilor și contribuie la reglarea condițiilor climatice.

Ecosistemele forestiere sunt supuse unei presiuni din ce în ce mai mari ca urmare a schimbărilor climatice. Suprafața împădurită a UE trebuie ameliorată, atât din punct de vedere calitativ, cât și cantitativ, pentru ca UE să atingă obiectivul neutralității climatice și al unui mediu înconjurător sănătos. Reîmpădurirea și împădurirea durabile, precum și refacerea pădurilor degradate pot crește absorbția de CO₂, îmbunătățind, în același timp, reziliența pădurilor și promovând bioeconomia circulară.

8. Reducerea poluării la zero pentru un mediu fără substanțe toxice. Pentru a avea un mediu înconjurător fără substanțe toxice este nevoie de mai multe acțiuni de prevenire a poluării, precum și de măsuri de curățare a mediului și de remediere a poluării.

Pentru a proteja cetățenii și ecosistemele Europei, UE trebuie să monitorizeze, să notifice, să prevină și să remedieze mai bine poluarea aerului, a apei, a solului și cea cauzată de produsele de consum. Pentru a realiza acest obiectiv, UE și statele membre vor trebui să examineze într-un mod mai sistematic toate politicile și reglementările.

Tot la nivel European trebuie să avem în vedere COM(2018) 375 final⁴, Comisia Europeană a propus Parlamentului European și Consiliului o abordare strategică axată pe 5 obiective de politică (OP-uri).

Prin Raportul de țară care însoțește documentul CE privind Semestrul european, în România, pentru atingerea celor 5 obiective de politică, s-au identificat nevoi de investiții prioritare, după cum urmează:

O Europă mai inteligentă - o transformare economică inovatoare și inteligentă (OP1)

⁴https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:26b02a36-6376-11e8-ab9c-01aa75ed71a1.0003.02/DOC_1&format=PDF

- încurajarea cercetării aplicate prin intermediul centrelor de inovare și al investițiilor naționale și transnaționale comune;
- validarea timpurie a produselor, comercializare, brevetare, formarea de start-upuri și transferul de tehnologie;
- sprijinirea proceselor de descoperire antreprenorială și laboratoarelor de dezvoltare de proiecte la nivel național și regional;
- consolidarea performanțelor cercetării și inovării și promovarea creșterii productivității prin identificarea domeniilor de specializare inteligentă în funcție de potențialul și nevoile naționale și regionale;
- preluarea tehnologiei informației și comunicațiilor de către întreprinderile mici și mijlocii, inclusiv investițiile în infrastructuri, a promova competențele și serviciile digitale;
- crearea de noi societăți comerciale (de tip start-up, scale-up) și majorarea ratele lor de supraviețuire a acestora;
- sporirea capacităților de inovare ale societăților comerciale, prin introducerea de inovări la nivel de produse, organizare sau comercializare;
- sprijinirea dezvoltării clusterelor industriale și integrarea în rețele de cooperare bazate pe cercetarea în industrie;
- facilitarea accesului la finanțare al întreprinderilor mici și mijlocii, inclusiv prin încurajarea finanțării de pornire și consolidarea start-upurilor inovatoare cu potențial ridicat.

O Europă mai ecologică, cu emisii scăzute de carbon (OP2)

- renovarea clădirilor publice și rezidențiale în vederea asigurării eficienței energetice;
- sprijinirea măsurilor de eficiență energetică a încălzirii centralizate, alături de promovarea energiei din surse regenerabile pentru încălzirea și răcirea centralizată;
- promovarea energiei din surse regenerabile la scară mică în paralel cu renovarea clădirilor în vederea asigurării eficienței energetice;
- sprijinirea măsurilor care vizează reducerea emisiilor de carbon, eliminarea (schimbarea) surselor de energie pentru încălzirea centralizată;
- punerea în aplicare a strategiilor de prevenire a riscurilor și abordarea riscurilor legate de schimbările climatice și riscurile naturale (inundații, secetă, incendii forestiere, alunecări de teren, cutremure);
- promovarea sistemelor regionale de gospodărire a apelor;
- sprijinirea schemelor care abordează problema poluării apei (sursele de apă dispersate) și menținerea/ameliorarea stării corpurilor de apă;
- tranziția la economia circulară și promovarea conceptului de economie circulară în rândul întreprinderilor mici și mijlocii;
- extinderea sistemelor de gestionare a deșeurilor la nivel județean în vederea creșterii gradului de reutilizare și reciclare;
- sprijinirea măsurilor de gestionare și conservare în zonele protejate;

➤ refacerea ecologică și crearea de noi spații municipale verzi în contextul obiectivelor de reducere a emisiilor.

O Europă mai conectată - mobilitate și conectivitate TIC regională (OP3)

- dezvoltarea rețelelor transeuropene de transport rutier și feroviar;
- punerea în aplicare a strategiei adoptată privind siguranța traficului și luarea de măsuri de siguranță rutieră care să contribuie la reducerea ratei fatalității ridicate a accidentelor rutiere;
- crearea de conexiuni transfrontaliere pentru rețelele transeuropene de transport;
- crearea de conexiuni suburbane feroviare și multimodale în centrele urbane mai mari și în jurul acestora;
- promovarea modurilor de transport durabile și accesibile, ca de exemplu transportul public colectiv cu emisii scăzute de dioxid de carbon;
- dezvoltarea sistemelor de transport urban în regiunile mai puțin dezvoltate, cum ar fi transportul feroviar ușor, liniile de metrou și tramvai și infrastructura care favorizează ciclismul;
- sprijinirea „punctelor albe” în zonele dens populate sau în jurul zonelor urbane și în zonele rurale.

O Europă mai socială - implementarea Pilonului european al drepturilor sociale (OP4)

- îmbunătățirea procesului de elaborare a politicilor active în domeniul pieței forței de muncă, printr-o mai bună integrare cu educația și serviciile sociale;
- consolidarea și sprijinirea antreprenoriatului social și a economiei sociale;
- îmbunătățirea condițiilor de muncă, oferirea de programe de lucru flexibile, pentru a asigura capacitatea de inserție profesională a persoanelor cu dizabilități și a lucrătorilor în vârstă;
- crearea unor sisteme solide de anticipare a competențelor și punerea în aplicare a măsurilor bine definite de perfecționare și reconversie profesională care să răspundă necesităților pieței forței de muncă;
- îmbunătățirea accesibilității, calității, din punct de vedere al costurilor, ale educației și îngrijirii copiilor preșcolari, inclusiv ale infrastructurii aferente;
- prevenirea abandonului școlar timpuriu, prin introducerea unei abordări centrate pe elev pentru copiii expuși riscului;
- îmbunătățirea accesului la educație favorabilă incluziunii de calitate, în unități mixte, în special pentru romi, elevii cu handicap și în zonele rurale;
- ameliorarea calității educației și formării profesionale, astfel încât să se adapteze la evoluțiile de pe piața forței de muncă;
- dezvoltarea unor metode și tehnologii de predare inovatoare și eficiente.

O Europă mai aproape de cetățeni - dezvoltarea sustenabilă și integrată a zonelor urbane, rurale și de coastă prin inițiative locale (OP5)

- investiții în zonele metropolitane (poli de creștere) caracterizate prin creștere puternică și suburbanizare în curs, îndreptate spre stimularea creșterii, inovării și productivității;
- dezvoltarea urbană durabilă a reședințelor de județ, astfel încât să se asigure accesul la noi locuri de muncă și servicii publice de bază;
- sprijinirea strategiilor teritoriale integrate în zonele dezavantajate din punct de vedere structural;
- sprijinirea inițiativelor teritoriale specifice care vizează reconversia economiei în regiunile afectate de declin industrial și de minerit;
- sprijinirea zonelor sensibile cu o importanță deosebită pentru mediu.

B. Context național pentru dezvoltare durabilă

Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României

Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă a rezultat în urma unui proces internațional îndelungat de analiză, care recunoaște că problemele globale se pot rezolva doar prin soluții la nivel global. Modificarea percepției și conștientizarea evoluției fără precedent a societății, creșterea natalității la scară globală, a accelerării economiilor țărilor în curs de dezvoltare și a disparităților sociale au pus în evidență limitele creșterii planetare.⁵

Bazele progresului în domeniul protecției mediului, corelat cu dezvoltarea, au fost introduse pentru prima dată pe agenda internațională la Conferința de la Stockholm (1972). Rezultatul a fost crearea Programului ONU pentru mediu prin adoptarea unei Declarații privind protecția mediului în scopul de „a apăra și îmbunătăți mediul uman pentru generațiile prezente și viitoare”. La această conferință s-a conferit legitimitate conceptului de dezvoltare durabilă cu cei trei piloni: economic, social și de mediu⁶. Cei trei piloni prin care Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă se structurează au fost definiți în Raportul Comisiei Brundtland (1987)⁷:

1. **ECHITATEA SOCIALĂ** - prin care națiunile în curs de dezvoltare trebuie să aibă posibilitatea de a-și satisface nevoile de bază în ceea ce privește ocuparea forței de muncă, alimentația, asigurarea energiei, apei și canalizării;
2. **CREȘTEREA ECONOMICĂ** - la nivelul națiunilor în curs de dezvoltare pentru a se apropia de calitatea vieții din țările dezvoltate;
3. **MEDIUL** - cu nevoia de a conserva și îmbunătăți baza de resurse disponibile prin schimbarea treptată a modului în care trebuie să se dezvolte și să fie folosite tehnologiile.

⁵ Strategia națională pentru dezvoltarea durabilă a României 2030, București, ed. Paideia, 2018

⁶ Stockholm Conference (1972), United Nations Conference on the Human Environment, June 5-16, <https://sustainabledevelopment.un.org/milestones/humanenvironment>

⁷ Brundtland Report (1987), <https://www.are.admin.ch/are/en/home/sustainable-development/international-cooperation/2030agenda/un-milestones-in-sustainable-development/1987-brundtland-report.html>

Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României a fost adoptată în 2018 și are la bază cele 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă ale Agendei 2030. Ea se bazează pe cei trei piloni ai dezvoltării durabile:

Obiectivele și țintele asumate de România pentru 2030⁸

ODD Agenda 2030	Țintele Strategiei Naționale pentru Dezvoltare Durabilă a României orizont 2030
 Eradicarea sărăciei în toate formele sale și în orice context	1. Eradicarea sărăciei extreme pentru toți cetățenii. 2. Reducerea cu cel puțin jumătate a numărului de cetățeni care trăiesc în sărăcie relativă. 3. Consolidarea sistemului național unitar a serviciilor de intervenție de urgență, reabilitare ulterioară și compensare a pierderilor în caz de calamități naturale, accidente industriale sau evenimente climatice extreme.
 Eradicarea foametei, asigurarea securității alimentare, îmbunătățirea nutriției și promovarea unei agriculturi durabile	1. Eradicarea malnutriției și menținerea ratei obezității sub 10%, similar cu nivelul înregistrat în anul 2014. 2. Finalizarea cadastrului agricol. Dublarea ponderii agriculturii în PIB-ul României, față de anul 2018. 3. Menținerea și extinderea diversității genetice a semințelor, a plantelor cultivate și a animalelor de fermă și domestice și a speciilor sălbatice înrudite. 4. Creșterea gradului de valorificare a producției agricole autohtone. Creșterea ponderii agriculturii ecologice în totalul producției agricole. 5. Menținerea și rentabilizarea unor ocupații și metode tradiționale de valorificare a plantelor medicinale și fructelor de pădure în zona montană. Menținerea tradițiilor locale prin creșterea numărului de produse cu caracteristici specifice în ceea ce privește originea geografică.

⁸ <http://dezvoltaredurabila.gov.ro/>

**Asigurarea
unei vieți
sănătoase și
promovarea
bunăstării
tuturor, la
orice vârstă**

1. Asigurarea accesului universal la servicii de informare, educare și consiliere pentru promovarea prevenției și adoptarea unui stil de viață fără riscuri.
2. Digitalizarea completă a sistemului de sănătate și, implicit, eliminarea documentelor și registrelor tipărite pe suport de hârtie, pentru a eficientiza și a facilita intervențiile medicale, pentru a asigura populației accesul rapid la servicii medicale de calitate, la tratamente și medicamente și pentru monitorizarea eficientă a nevoilor. Reducerea prevalenței mortalității materne și infantile, a incidenței cancerului la sân sau de col uterin și a sarcinilor la adolescente, având ca obiectiv prioritar grupurile vulnerabile și defavorizate. Reducerea mortalității materne și mortalității neonatale, astfel încât să se situeze sub media UE.
3. Creșterea acoperirii vaccinale până la nivelul minim recomandat de OMS pentru fiecare vaccin, prin dezvoltarea unei platforme comune de colaborare între autorități, medici, pacienți, organizații internaționale cu experiență în acest domeniu, reprezentanți ai companiilor în domeniu, precum și alți factori interesați.
4. Promovarea conștientizării bolilor psihice, reducerea stigmatului și crearea unui mediu în care cetățenii afectați se simt acceptați și unde pot cere ajutor.
5. Stoparea îmbolnăvirii de tuberculoză și combaterea hepatitei și a altor boli transmisibile. Reducerea cu o treime a mortalității premature cauzate de bolile netransmisibile prin prevenire și tratament și prin promovarea sănătății și bunăstării mintale. Reducerea mortalității cauzate de boli cronice.
6. Reducerea consumului de substanțe nocive.

**Garantarea
unei educații
de calitate și
promovarea**

1. Reducerea ratei de părăsire timpurie a sistemului educațional. Învățământ axat pe competențe și centrat pe nevoile elevului, căruia să îi fie oferită o mai mare libertate în definirea priorităților de studiu, prin măsuri precum creșterea ponderii de materii opționale.
2. Asigurarea faptului că toți elevii dobândesc cunoștințele și competențele necesare pentru promovarea dezvoltării durabile, inclusiv prin educația pentru dezvoltare durabilă și stiluri de viață

oportunități- lor de învățare de-a lungul vieții pentru toți

durabile, drepturile omului, egalitatea de gen, promovarea unei culturi a păcii și non-violenței, aprecierea diversității culturale și a contribuției culturii la dezvoltarea durabilă.

3. Accentuarea rolului, în procesul educațional, al educației civice, a principiilor și noțiunilor despre o societate durabilă pașnică și incluzivă, egalitate de gen, despre valorile democrației și pluralismului, despre valorile multiculturalismului, prevenția discriminării și înțelegerea percepției „celuilalt”, despre importanța eradicării violenței cu accent pe fenomenul de violență în școli.
4. Modernizarea sistemului de învățământ prin adaptarea metodologiilor de predare-învățare la folosirea tehnologiilor informaționale și creșterea calității actului educațional.
5. Organizarea învățământului profesional și tehnic în campusuri special amenajate și dotate; pregătirea personalului didactic bine calificat; elaborarea de curriculum potrivit cerințelor de pe piața muncii prin dezvoltarea de parteneriate, inclusiv cu mediul de afaceri.
6. Extinderea generalizată a facilităților pentru formarea și perfecționarea continuă pe tot parcursul vieții, sporirea considerabilă a participării la sistemele formale și nonformale de cunoaștere în vederea apropierii României de media performanțelor din statele membre ale UE. Extinderea rețelei de centre comunitare de învățare permanentă de către autoritățile locale; continuarea cointerесării companiilor în sprijinirea înrolării angajaților în asemenea programe. Creșterea substanțială a numărului de tineri și adulți care dețin competențe relevante, inclusiv competențe profesionale, care să faciliteze angajarea, crearea de locuri de muncă decente și antreprenoriatul.
7. Creșterea nivelului de educație financiară a cetățenilor.
8. Extinderea în educația formală universitară a dezvoltării durabile ca principii și specializare și accentuarea rolului cercetării interdisciplinare în dezvoltarea unei societăți durabile.

1. Continuarea reducerii disparității salariale dintre sexe.

Realizarea egalității de gen	2. Eliminarea tuturor formelor de violență împotriva femeilor și fetelor, în sferele publice și private, inclusiv a traficului, exploatarei sexuale și a altor tipuri de exploatare. 3. Asigurarea participării depline și eficiente a femeilor și a egalității de șanse la ocuparea posturilor de conducere la toate nivelurile de luare a deciziilor în viața politică, economică și publică.
 6 APĂ CURATĂ ȘI IGIENĂ Asigurarea disponibilității și managementului durabil al apei și sanitație pentru toți	1. Creșterea substanțială a eficienței folosirii apei în activitățile industriale, comerciale și agricole; extinderea reutilizării raționale a apelor tratate și reciclate în perspectiva atingerii obiectivelor economiei circulare. 2. Creșterea substanțială a eficienței de utilizare a apei în toate sectoarele și asigurarea unui proces durabil de captare și furnizare a apei potabile, pentru a face față deficitului de apă. 3. Conectarea gospodăriilor populației din orașe, comune și sate compacte la rețeaua de apă potabilă și canalizare în proporție de cel puțin 90%. 4. Creșterea accesului la apă potabilă pentru grupurile vulnerabile și marginalizate. 5. Îmbunătățirea calității apei prin reducerea poluării, eliminarea depozitării deșeurilor și reducerea la minimum a produselor chimice și materialelor periculoase, reducând proporția apelor uzate netratate și sporind substanțial reciclarea și reutilizarea sigură. 6. Realizarea accesului la condiții sanitare și de igienă adecvate și echitabile pentru toți, acordând o atenție specială celor în situații vulnerabile.
 7 ENERGIE ACCESIBILĂ ȘI CURATĂ Asigurarea accesului tuturor la energie la prețuri	1. Extinderea rețelelor de transport și distribuție pentru energie electrică și gaze naturale în vederea asigurării accesului consumatorilor casnici, industriali și comerciali la surse sigure de energie la prețuri acceptabile. 2. Asigurarea securității cibernetice a platformelor de monitorizare a rețelelor de producție, transport și distribuție a energiei electrice și gazelor naturale. 3. Decuplarea creșterii economice de procesul de epuizare a resurselor și de degradare a mediului prin sporirea considerabilă a

**accesibile,
într-un mod
sigur, durabil
și modern**

eficienței energetice (cu minimum 27% comparativ cu scenariul de status-quo) și folosirea extinsă a schemei EU ETS în condiții de piață previzibile și stabile.

4. Creșterea ponderii surselor de energie regenerabilă și a combustibililor cu conținut scăzut de carbon în sectorul transporturilor (autovehicule electrice), inclusiv combustibili alternativi.
5. Asigurarea unui cadru de reglementare stabil și transparent în domeniul eficienței energetice în vederea atragerii investițiilor.
6. Susținerea strategică a ponderii energiei electrice în totalul consumului casnic, industrial și în transporturi prin stabilirea unor norme de performanță pentru instalații și aparatură.

**Promovarea
unei creșteri
economice
susținute,
deschisă
tuturor și
durabilă, a
ocupării
depline și
productive a
forței de
muncă și
asigurarea de
locuri de
muncă
decente
pentru toți**

1. Păstrarea în continuare a unui ritm al creșterii PIB superior față de media UE pentru a susține efortul de reducere a decalajelor în comparație cu țările europene avansate, paralel cu aplicarea principiilor dezvoltării durabile și îmbunătățirea constantă a nivelului de trai al populației.
2. Promovarea unor politici orientate spre dezvoltare care susțin activitățile productive, crearea locurilor de muncă decente, antreprenoriatul prin startup, creativitatea și inovația, și care încurajează formalizarea și creșterea întreprinderilor micro, mici și mijlocii, inclusiv prin acces la servicii financiare.
3. Atingerea unor niveluri mai ridicate ale productivității prin diversificare, modernizarea tehnologică și inovație, inclusiv prin accent pe sectoarele cu valoare adăugată sporită și utilizarea intensivă a forței de muncă.
4. Realizarea unui turism competitiv pe termen lung, dezvoltarea agroturismului, ecoturismului, turismului rural, balnear și cultural și îmbunătățirea imaginii României ca destinație turistică.
5. Consolidarea capacității instituțiilor financiare interne pentru a încuraja și a extinde accesul la servicii bancare, de asigurări și servicii financiare pentru toți.

**Construirea
unor
infrastructuri
rezistente,
promovarea
industrializării
durabile și
încurajarea
inovației**

1. Modernizarea și dezvoltarea infrastructurii calitative, fiabile, durabile și puternice, inclusiv infrastructura regională și transfrontalieră, pentru a sprijini dezvoltarea economică și bunăstarea oamenilor, cu accent pe accesul larg și echitabil pentru toți. Îmbunătățirea siguranței rutiere.
2. Reabilitarea industriilor pentru a deveni durabile, cu eficiență sporită în utilizarea resurselor și adoptarea sporită a tehnologiilor și proceselor industriale curate și ecologice, toate țările luând măsuri în conformitate cu capacitățile respective ale acestora.
3. Stimularea cu precădere a economiei digitale și investițiilor industriale care se situează în zona mai profitabilă a lanțului valoric, care fructifică și rezultatele eforturilor naționale de cercetare-dezvoltare-inovare și care se adresează unor piețe stabile și în creștere.
4. Întărirea cercetării științifice, modernizarea capacităților tehnologice ale sectoarelor industriale; încurajarea inovațiilor și creșterea semnificativă a numărului de angajați în cercetare și dezvoltare și sporirea cheltuielilor publice și private pentru cercetare și dezvoltare. Promovarea industrializării incluzive și durabile și sporirea ratei de ocupare.
5. Creșterea accesului întreprinderilor mici industriale și de altă natură la servicii financiare, inclusiv la credite accesibile, și integrarea acestora în lanțuri valorice și piețe externe.

**Reducerea
inegalităților
în interiorul
țărilor și între
țări**

1. Adoptarea politicilor, în special fiscale, salariale și de protecție socială, în scopul reducerii progresive a inegalităților, respectiv a proporției grupurilor dezavantajate.
2. Aproprierea României de nivelul mediei UE, corespunzător anului 2030, din punctul de vedere al indicatorilor dezvoltării durabile. Reducerea discriminării prin acordarea de sprijin organizațiilor neguvernamentale care activează în domeniul drepturilor omului.

Dezvoltarea orașelor și a așezărilor umane pentru ca ele să fie deschise tuturor, sigure, reziliente și durabile

1. Asigurarea accesului la condiții de locuire adecvate pentru toți cetățenii.
2. Reducerea semnificativă a pierderilor economice provocate de inundații și alunecările de teren, îmbunătățirea răspunsului colectiv și întărirea capacității de adaptare și revenire la nivel funcțional în cel mai scurt timp după producerea evenimentului, reducerea impactului inundațiilor sau a poluărilor generate de inundații și ale alunecărilor de teren asupra ecosistemelor, inclusiv prin îmbunătățirea constantă a cadrului legislativ.
3. Asigurarea accesului la sisteme de transport sigure, la prețuri echitabile, accesibile și durabile pentru toți, în special prin extinderea rețelelor de transport public, acordând o atenție deosebită nevoilor celor aflați în situații vulnerabile, femei, copii, persoane cu dizabilități și în etate.
4. Elaborarea și punerea în aplicare a unui program general de planificare spațială și amenajare a teritoriului în corelare cu strategiile sectoriale la nivel național prin aplicarea conceptului de dezvoltare spațială policentrică și echilibrată, care să susțină coeziunea teritorială. Educarea și responsabilizarea populației pentru situații de risc seismic.
5. Reducerea efectelor pe care poluarea atmosferică le are asupra sănătății umane și a mediului prin acordarea unei atenții deosebite calității aerului.
6. Reducerea substanțială a numărului deceselor și bolilor provocate de produsele chimice periculoase de poluare și de contaminarea aerului, apei și a solului.
7. Consolidarea eforturilor de protecție și salvagardare a patrimoniului cultural și natural, a elementelor de peisaj din mediul urban și rural.
8. Implementarea prevederilor legale referitoare la producția, transportul, depozitarea, utilizarea și eliminarea produselor chimice, inclusiv a celor farmaceutice, care pot prezenta pericole pentru sănătatea oamenilor și animalelor și pentru integritatea mediului.

12 CONSUM ȘI PRODUCȚIE RESPONSABILĂ

**Asigurarea
unor tipare de
consum și
producție
durabile**

1. Trecerea etapizată la un nou model de dezvoltare bazat pe utilizarea rațională și responsabilă a resurselor cu introducerea unor elemente ale economiei circulare, elaborarea unei foi de parcurs.
2. Înjumătățirea pe cap de locuitor a risipei de alimente la nivel de vânzare cu amănuntul și de consum și reducerea pierderilor de alimente de-a lungul lanțurilor de producție și de aprovizionare, inclusiv a pierderilor post-recoltare.
3. Reciclarea în proporție de 55% a deșeurilor municipale până în 2025 și 60% până în 2030.
4. Reciclarea în proporție de 65% a deșeurilor de ambalaje până în 2025 (materiale plastice 50%; lemn 25%; metale feroase 70%, aluminiu 50%, sticlă 70%, hârtie și carton 75%) și 70% până în 2030 (materiale plastice 55%; lemn 30%; metale feroase 80%, aluminiu 60%, sticlă 75%, hârtie și carton 85%).
5. Colectarea separată a deșeurilor menajere periculoase până în 2022, a deșeurilor biologice până în 2023 și a materialelor textile până în 2025.
6. Stabilirea de scheme obligatorii de răspundere extinsă a producătorilor pentru toate ambalajele până în 2024. Implementarea practicilor durabile de achiziții publice verzi, în conformitate cu prioritățile naționale și politicile europene.

13 ACȚIUNEA ASUPRA CLIMEI

**Luarea unor
măsuri
urgente de
combateră a
schimbărilor
climatice și a
impactului lor**

1. Consolidarea rezilienței și capacității de adaptare a României la riscurile legate de climă și dezastre naturale.
2. Îmbunătățirea capacității de reacție rapidă la fenomene meteorologice extreme intempestive de mare intensitate.
3. Îmbunătățirea educației, sensibilizării și capacității umane și instituționale privind atenuarea schimbărilor climatice, adaptarea, reducerea impactului și alerta timpurie.
4. Intensificarea eforturilor României pentru a realiza tranziția la o economie „verde”, cu emisii reduse de dioxid de carbon, rezilientă la schimbările climatice și pentru integrarea măsurilor de adaptare la schimbările climatice în sectoarele vulnerabile economice, sociale și de mediu, în conformitate cu politicile UE.

Conservarea și utilizarea durabilă a oceanelor, mărilor și a resurselor marine pentru o dezvoltare durabilă

1. Prevenirea și reducerea semnificativă a poluării marine de toate tipurile, în special de la activitățile terestre, inclusiv poluarea cu deșeuri marine și poluarea cu nutrienți.
2. Minimizarea și gestionarea impactului acidificării mediului apelor marine, inclusiv prin cooperare științifică sporită la toate nivelurile. Dezvoltarea responsabilă și sustenabilă a activităților de pescuit la speciile sălbatice și de acvacultură cu respectarea cotelor și metodelor stabilite prin lege și menținerea, în limite rezonabile, a viabilității îndeletnicirilor tradiționale în acest domeniu, inclusiv a pescuitului sportiv și de agrement.
3. Atragerea celorlalte state riverane Mării Negre în actul de management durabil al resurselor acvatice vii.

Protejarea, restaurarea și promovarea utilizării durabile a ecosistemelor terestre, gestionarea durabilă a pădurilor, combaterea deșertificării, stoparea și repararea degradării solului și stoparea

1. Dezvoltarea infrastructurii verzi și folosirea serviciilor oferite de ecosistemele naturale (în special în luncile Dunării, afluenților acesteia și în Deltă) prin gestionarea integrată a bazinelor hidrografice și zonelor umede.
2. Conservarea și protejarea zonelor umede, între care se află și Rezervația Biosferei Delta Dunării, zonă umedă unicat în Europa, ca parte a patrimoniului natural european și mondial.
3. Asigurarea conservării ecosistemelor montane, inclusiv a biodiversității acestora, în scopul de a spori capacitatea acestora de a oferi beneficii esențiale pentru dezvoltare durabilă.
4. Susținerea instituțiilor și infrastructurilor de cercetare - dezvoltare de interes național și european pentru studierea, gestionarea, protejarea și conservarea diversității patrimoniului natural.
5. Gestionarea durabilă a pădurilor, eliminarea tăierilor ilegale de arbori, dezvoltarea sistemului informatic integrat pentru monitorizarea exploatarei și transportului masei lemnoase, inclusiv la punctele de frontieră, asigurarea împăduririi și reîmpăduririi terenurilor din fondul forestier și a celor degradate sau supuse deșertificării, desfășurarea plantării programate a perdelelor forestiere pentru protecția culturilor agricole și a elementelor de infrastructură în scopul limitării impactului schimbărilor climatice.
6. Tranziția către o economie circulară prin abordări complementare ce implică metode tradiționale și tehnologii de ultimă generație

pierderilor de biodiversitate

pentru restabilirea / refacerea capitalului natural și reducerea dependenței de fertilizatorii sintetici și de pesticide, pentru combaterea degradării solului.

7. Combaterea deșertificării, restaurarea terenurilor și solurilor degradate, inclusiv a terenurilor afectate de deșertificare, secetă și inundații.

Promovarea unor societăți pașnice și incluzive pentru o dezvoltare durabilă, a accesului la justiție pentru toți și crearea unor instituții eficiente, responsabile și incluzive la toate nivelurile

1. Administrarea justiției în condiții de imparțialitate și celeritate, în conformitate cu legile și procedurile stabilite, cu respectarea principiului prezumției de nevinovăție. Asigurarea și susținerea dialogului cu minoritățile naționale în vederea îmbunătățirii actului decizional, prin acces egal pentru toți cetățenii de a-și respecta și valorifica cultura, tradițiile, limba maternă și de a participa la viața economică, socială și politică și pentru combaterea preconcepțiilor, a prejudecăților și a discriminărilor în toate formele sale și promovarea dialogului interetnic, valorilor comune, diversității culturale și lingvistice.
2. Reducerea semnificativă a tuturor formelor de violență și ratelor de deces conexe.
3. Stoparea abuzului, exploatării, traficului și a tuturor formelor de violență și torturii copiilor.
4. Reducerea semnificativă a fluxurilor ilicite financiare și de armament, consolidarea recuperării și returnării bunurilor furate și combaterea tuturor formelor de crimă organizată.
5. Asigurarea procesului decizional receptiv, incluziv, participativ și reprezentativ la toate nivelurile.
6. Dezvoltarea instituțiilor eficiente, responsabile și transparente la toate nivelurile.
7. Profesionalizarea și perfecționarea activității tuturor instituțiilor administrației publice centrale și locale, mai ales a compartimentelor care intră în contact direct cu cetățenii, pentru prestarea unor servicii prompte și civilizate; extinderea și generalizarea serviciilor pe internet (on-line).

**Consolidarea
mijloacelor de
implementare
și
revitalizarea
parteneriatu-
lui global
pentru
dezvoltare
durabilă**

1. Majorarea progresivă a cuantumului asistenței oficiale de dezvoltare acordate de România în cadrul programelor ODA, în funcție de capacitatea de susținere a economiei naționale, având ca obiectiv țintă atingerea cifrei de 0,33% din venitul național brut la nivelul anului 2030.
2. Sporirea și diversificarea ajutorului oficial pentru dezvoltare pe măsura creșterii potențialului economic al României și încurajarea agenților economici români să investească, pe baze competitive, în economia țărilor mai puțin dezvoltate.
3. Aderarea României la Zona Euro, la spațiul Schengen și la Organizația pentru Dezvoltare și Cooperare Economică.
4. Susținerea angajamentelor internaționale și implicarea proactivă pe plan european și internațional.

Context regional de dezvoltare durabilă

Planul de Dezvoltare Regională 2021 - 2027 pentru Regiunea Centru reprezintă principalul document de planificare și programare elaborat la nivel regional și asumat de către factorii de decizie din Regiunea Centru. PDR își propune să răspundă nevoii de a avea la dispoziție un document - cadru la nivel regional prin care se stabilește viziunea de dezvoltare, obiectivul global și obiectivele specifice de atins la finalul perioadei de programare, propunând direcțiile de acțiune și măsurile necesare pentru atingerea obiectivelor⁹.

Strategia pentru Specializare Inteligentă a Regiunii Centru pentru perioada 2021 - 2027

Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii Centru (RIS3) este documentul elaborat la nivel regional în conformitate cu prevederile Ghidului de elaborare a Strategiilor de Specializare Inteligentă. Documentul cuprinde măsurile întreprinse pentru construirea unei culturi economice a inovării, identificând domeniile de excelență pentru o dezvoltare inteligentă a Regiunii Centru.

Programul Operațional Regional Centru 2021-2027¹⁰

Au fost formulate 8 priorități ale programului.

⁹ <http://www.adrcentru.ro/wp-content/uploads/2021/10/1.-Introducere.pdf>

¹⁰ <http://regio-adrcentru.ro/wp-content/uploads/2022/01/POR-Centru-21-27-noiembrie-2021.pdf>

P 1 - O regiune competitivă prin inovare și întreprinderi dinamice pentru o economie inteligentă. Prin investițiile propuse a se finanța prin această prioritate se dorește valorificarea potențialului inovativ existent în domeniile de specializare inteligentă, potențial încă insuficient asimilat de firme. Astfel se dorește sprijinirea structurilor de cercetare dezvoltare și transfer tehnologic care să permită inovarea și transferul de tehnologie către firme, dar și susținerea întregului ciclu de inovare la nivel de întreprindere, precum și a modernizării industriale la nivelul firmelor coroborat cu susținerea structurilor de sprijinire a afacerilor.

P 2 - O regiune digitală. Prin investițiile propuse se prevede dezvoltarea serviciilor publice digitale și interoperabilitatea acestora în vederea îmbunătățirii interacțiunii cu cetățenii și mediul economic, dar în același timp și pentru îmbunătățirea activității administrațiilor prin eficientizarea luării deciziilor. De asemenea se propun investiții care să determine creșterea gradului de digitalizare în întreprinderile din regiune - adoptare soluții digitale avansate pentru producție și administrarea afacerii.

P 3 - O regiune cu comunități prietenoase cu mediul. Aceasta vizează creșterea calității vieții locuitorilor din localitățile Regiunii Centru pe de o parte prin îmbunătățirea performanței energetice a fondului existent de clădiri publice și rezidențiale, iar pe de altă parte prin investiții în infrastructura verde și albastră și în valorificarea spațiilor degradate de la nivelul orașelor.

P 4 - O regiune cu mobilitatea urbană durabilă. Aceasta vizează creșterea calității vieții locuitorilor din localitățile Regiunii Centru prin dezvoltarea unei mobilități urbane durabile, bazate pe PMUD. Modernizarea și decarbonizarea transportului public, stimularea transportului nemotorizat și electric și digitalizarea sistemelor de trafic reprezintă pilonii strategici ai acestei priorități.

P 5 - O regiune accesibilă. Prioritatea urmărește creșterea conectivității zonelor mai puțin dezvoltate și a zonelor izolate la rețeaua TEN-T, ținând seama de investițiile realizate prin programele anterioare și cele propuse pe celelalte priorități ale POR, dar și cele realizate sau preconizate la nivel național în domeniul conectivității. Concentrarea sprijinului către un număr limitat de proiecte prioritizate va fi definitorie pentru această prioritate. De asemenea se urmărește și decongestionarea traficului din marile aglomerări urbane pentru a putea contribui la implementarea PMUD-urilor.

P 6 - O regiune educată. Prin intermediul acestei priorități se prevede susținerea comunităților locale pentru asigurarea accesului egal al copiilor și elevilor la infrastructura și serviciile de îngrijire și educație oferite în unitățile de învățământ de la toate nivelurile din Regiunea Centru, inclusiv prin accesibilizarea infrastructurii.

P 7 - O regiune cu turism sustenabil. Este vizată dezvoltarea comunităților de la nivel regional, în special a celor din mediul rural prin punerea în valoare a potențialului cultural, turistic și balnear, dar și creșterea calității infrastructurii și programelor de educație formală și non-formală derulate prin centrele de agrement pentru copii și tineret (tabere școlare) din Regiunea Centru.

P 8 - O regiune atractivă. Prin această prioritate se urmărește dezvoltarea urbană integrată în funcție de nevoile fiecărei categorii de orașe și municipii și regenerarea spațiilor urbane ținând

seama de prioritățile stabilite prin SIDU. De asemenea, intervențiile au în vedere valorificarea potențialului economic al turismului și al patrimoniului cultural din zonele urbane.

Context județean de dezvoltare durabilă

La nivelul județului Harghita a fost elaborată **Strategia de dezvoltare economică 2021-2030 ce are drept obiectiv general**¹¹ ”Creșterea competitivității economiei, creșterea calității vieții, creșterea nivelului de trai al populației, gestionarea durabilă și rațională a resurselor (materiale, financiare, umane, naturale), reducerea disparităților existente între mediul urban și rural”. În strategie se specifică faptul că ”Odorheiu Secuiesc este orașul cel mai viabil din județ, cu o contribuție de 34,10% la cifra de afaceri per județ...”

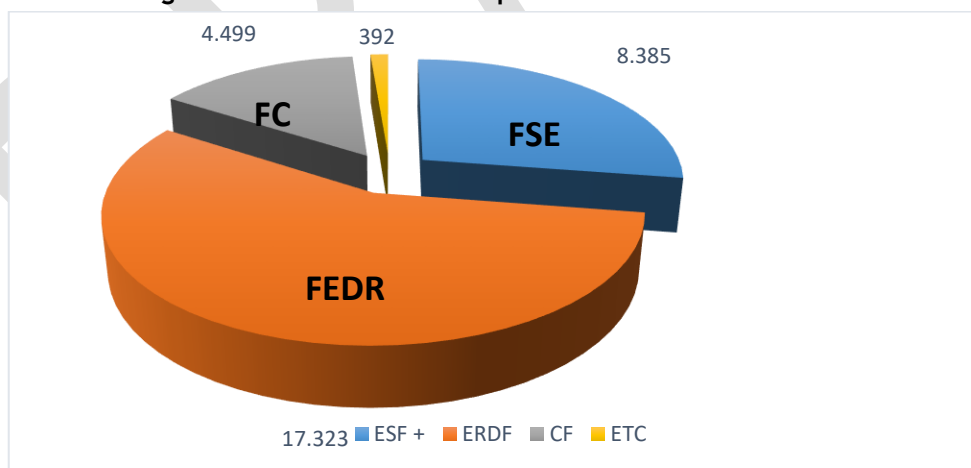
E. Context privind sursele de finanțare

Pentru perioada 2021 - 2027 România ar putea beneficia de la Uniunea Europeană de un buget total de aproximativ 80 miliarde euro, care se compune din Cadrul Financiar Multianual și mecanismul de finanțare - Next Generation EU aferent Planului de Redresare Economică.

Cadrul financiar Multianual 2021 - 2027

Propunerea de alocare financiară pentru România, conform Cadrului Financiar Multianual 2021 - 2027, este de 30,60 miliarde euro, distribuită astfel:

Figura 5 Alocarea financiară pentru România 2021 - 2027

România beneficiază de o alocare totală de 32,44 mld. euro în cadrul politicii de coeziune, defalcată pe fonduri astfel: - 28,847 mld. euro - fondurile tradiționale FEDR, FC și FSE+ (management partajat); - 0,367 mld. euro FEDR pentru Obiectivul Cooperare Teritorială Europeană

¹¹ <http://analiza.judetulharghita.ro/strategia-de-dezvoltare-economica-harghita-2030/>

/ Interreg; - 2,13 mld. euro pentru Fondul pentru o Tranziție Justă; - 1,090 mld. euro transfer FC către Mecanismul pentru interconectarea Europei (CEF). În ceea ce privește alocarea pe categorii de regiuni, aplicabilă doar FEDR și FSE+, aceasta este: - 25,184 mld. euro pentru regiuni mai puțin dezvoltate și - 0,125 mld. euro pentru regiunea mai dezvoltată- Regiunea București-Ilfov.

Principalele caracteristici ale noului cadru pentru politica de coeziune 2021 - 2027:

1. Concentrarea tematică este distribuită astfel:

- 35% din FEDR pentru Obiectivul Prioritar 1 - O Europă mai inteligentă;
- 30% din FEDR pentru Obiectivul Prioritar 2 - O Europă mai verde;
- FEDR să contribuie cu 30% la obiectivele de schimbări climatice;
- FC să contribuie cu 37% la obiectivele de schimbări climatice;
- Min. 6% din FEDR pentru dezvoltare urbană;
- 2% din FSE+ pentru susținerea materială a persoanelor cele mai defavorizate;
- 25% din FSE+ pentru incluziune socială;
- 10% din FSE+ pentru sprijinul pentru tinerii care nu au un loc de muncă.

2. Condițiile de finanțare sunt următoarele:

- Cofinanțarea la nivel național:
 - 70% pentru regiunile mai puțin dezvoltate și pentru Fondul de Coeziune;
 - 40% pentru regiunile mai dezvoltate;
 - Prefinanțare anuală - 0,5% din valoarea totală a sprijinului din partea fondurilor.
- TVA-ul - nu este cheltuială eligibilă pentru o contribuție din partea fondurilor mai mare de 5 000 000 EUR.
- Dezangajarea - regula „N + 2”.

Programele operaționale

Programele operaționale aferente implementării politicii de coeziune la nivel național și prioritățile acestora:

1. Programul Operațional Dezvoltare Durabilă (PODD)

- Tranziție energetică bazată pe eficiență energetică, emisii reduse, sisteme inteligente de energie, rețele și soluții de stocare (intervenții adresate mediului privat);
- Instrumente financiare;
- Dezvoltarea infrastructurii de apă și apă uzată și tranziția la o economie circulară;
- Protecția mediului prin conservarea biodiversității, asigurarea calității aerului și decontaminarea siturilor poluate;
- Promovarea adaptării la schimbările climatice, prevenirea și gestionarea riscurilor.

2. Programul Operațional Transport (POT)

- Îmbunătățirea conectivității prin dezvoltarea rețelei TEN-T de transport rutier;

- Îmbunătățirea conectivității prin dezvoltarea infrastructurii rutiere pentru accesibilitate teritorială;
- Îmbunătățirea conectivității prin dezvoltarea rețelei TEN-T de transport pe calea ferată;
- Îmbunătățirea mobilității naționale, durabilă și rezilientă în fața schimbărilor climatice prin creșterea calității serviciilor de transport pe calea ferată;
- Îmbunătățirea conectivității prin creșterea gradului de utilizare a transportului cu metroul în regiunea București-Ilfov;
- Îmbunătățirea conectivității și mobilității urbane, durabilă și rezilientă în fața schimbărilor climatice prin creșterea calității serviciilor de transport pe calea ferată;
- Dezvoltarea unui sistem de transport multimodal;
- Creșterea gradului de utilizare a căilor navigabile și a porturilor;
- Creșterea gradului de siguranță și securitate pe rețeaua rutieră de transport;
- Asistență tehnică.

3. Programul Operațional Creștere Inteligentă și Digitalizare și Instrumente Financiare (POCIDIF)

- Integrarea ecosistemului național de CDI în Spațiul de Cercetare European și Internațional;
- Crearea și promovarea unui sistem atractiv de inovare în economie pentru toate tipurile de inovare;
- Dezvoltarea capacității de CDI a organizațiilor de cercetare - universități;
- Dezvoltarea capacității de CDI a organizațiilor de cercetare - INCD, ICAR;
- Dezvoltarea capacității de CDI a organizațiilor de cercetare - întreprinderi mari;
- Dezvoltarea de mari infrastructuri CDI, inclusiv transfer tehnologic;
- Digitizarea în educație;
- Digitizarea în cultură;
- Digitizarea în administrația publică central;
- Stimularea accesului la finanțare al IMM-urilor prin utilizarea Instrumentelor;
- Financiare.

4. Programul Operațional Sănătate (multifond) (POS)

- Continuarea investițiilor în spitale regionale: Craiova, Cluj, Iași - faza a II-a;
- Servicii de asistență medicală primară, comunitară și servicii oferite în regim ambulatoriu;
- Servicii de recuperare, paliativă și îngrijiri pe termen lung adaptate fenomenului demografic de îmbătrânire a populației și profilului epidemiologic al morbidității;
- Creșterea eficacității sectorului medical prin investiții în infrastructură și servicii;
- Abordări inovative în cercetarea din domeniul medical;
- Informatizarea sistemului medical;

- Măsurile FSE care susțin cercetarea, informatizarea în sănătate și utilizarea metodelor moderne de investigare, intervenție, tratament;

5. Programul Operațional Educație și Ocupare (POEO)

- Valorificarea potențialului tinerilor pe piața muncii;
- Prevenirea părăsirii timpurii a școlii și creșterea accesului și a participării grupurilor dezavantajate la educație și formare profesională;
- Creșterea calității și asigurarea echității în sistemul de educație și formare profesională;
- Adaptarea ofertei de educație și formare profesională la dinamica pieței muncii și la provocările inovării și progresului tehnologic;
- Creșterea accesibilității, atractivității și calității învățământului profesional și tehnic;
- Creșterea accesului pe piața muncii pentru toți;
- Antreprenoriat și economie socială;
- Susținerea reformelor pe piața muncii în acord cu dinamica pieței muncii;
- Consolidarea participării populației în procesul de învățare pe tot parcursul vieții pentru facilitarea tranzițiilor și a mobilității;
- Asistență tehnică pentru facilitarea și eficientizarea managementului Programului.

6. Programul Operațional Incluziune și Demnitate Socială (POIDS)

- Dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității (intervenții adresate grupurilor de acțiune locală);
- Dezvoltare Locală plasată sub Responsabilitatea Comunității (DLRC);
- Protejarea dreptului la demnitate socială;
- Sprijinirea comunităților rurale fără acces sau cu acces redus la servicii sociale;
- Reducerea disparităților dintre copii la risc de sărăcie și/sau excluziune socială și ceilalți copii;
- Servicii de suport pentru persoane vârstnice;
- Sprijin pentru persoanele cu dizabilități (I);
- Sprijin pentru persoanele cu dizabilități (II);
- Servicii sociale și de suport acordate altor grupuri vulnerabile;
- Ajutorarea persoanelor defavorizate.

7. Programele Operaționale Regionale - implementate la nivel de regiune (8 POR)

- O regiune competitivă prin inovare, digitalizare și întreprinderi dinamice (intervenții OP1 adresate mediului privat, organizațiilor CDI, parteneriate);
- O regiune cu orașe Smart;
- O regiune cu orașe prietenoase cu mediul;
- Dezvoltarea sistemelor de încălzire centralizate;
- O regiune accesibilă;
- O regiune educată;

- O regiune atractivă;
- Asistență tehnică.

8. Programul Operațional Asistență Tehnică (multifond) (POAT) - priorități

- Asigurarea funcționării sistemului de coordonare și control al fondurilor FEDR, FC, FSE+ și gestionarea PO (finanțată din FSE+);
- Asigurarea transparenței fondurilor FEDR, FC, FSE+ (finanțată din FEDR);
- Îmbunătățirea capacității de gestionare și implementare a fondurilor FEDR, FC, FSE+ (finanțată din FEDR).

9. Programul Operațional pentru Tranziție Justă (POTJ)*

- O tranziție justă prin dezvoltarea spiritului antreprenorial, IMM-urilor a cercetării și inovării și a digitalizării;
- O tranziție justă prin investiții în tehnologii și infrastructuri pentru energie curată cu emisii reduse;
- O tranziție justă prin reducerea poluării și consolidarea economiei circulare;
- O tranziție justă bazată pe creșterea nivelului de ocupare a forței de muncă calificată;
- Asistență tehnică.

Fonduri externe rambursabile și nerambursabile în cadrul Mecanismului de Redresare și Reziliență

Reflectând Pactul verde european ca strategie de creștere sustenabilă a Europei și importanța combaterii schimbărilor climatice în concordanță cu angajamentele Uniunii de a pune în aplicare Acordul de la Paris și obiectivele de dezvoltare durabilă ale ONU, mecanismul este destinat să contribuie la integrarea acțiunilor climatice și a sustenabilității mediului și la atingerea unei ținte globale reprezentate de alocarea a 30% din cheltuielile bugetului Uniunii pentru sprijinirea îndeplinirii obiectivelor privind clima. În acest scop, măsurile sprijinite de mecanism și incluse în planurile de redresare și reziliență ale fiecărui stat membru în parte ar trebui să contribuie la **tranziția verde, inclusiv la biodiversitate, sau la abordarea provocărilor generate de această tranziție, și să prevadă un quantum care reprezintă cel puțin 37% din alocarea totală a planului de redresare și reziliență.**

Totodată statele membre trebuie să se asigure că măsurile incluse în planurile lor de redresare și reziliență respectă principiul „de a nu prejudicia în mod semnificativ” mediul, în înțelesul articolului 17 din Regulamentul (UE) 2020/852.

Măsurile sprijinite de mecanism și incluse în planurile de redresare și reziliență ale fiecărui stat membru trebuie, de asemenea, să prevadă un quantum care să reprezinte cel puțin **20 % din alocarea planului de redresare și reziliență pentru cheltuielile digitale.**

Suma alocată României încă din 2020 este de **29.2 miliarde euro** (13% din PIB). România a elaborat Planului Național de Redresare și Reziliență (PNRR)¹² iar la data de 31 mai 2021 a depus varianta finală a acestuia.

Proiectele ce urmează a se implementa prin acest program vor trebui finalizate până în 2026 și vor trebui să corespundă unor reforme structurale sectoriale.

PNRR este structurat pe șase piloni:

- Pilonul I. Tranziția Verde;
- Pilonul II. Transformarea Digitală;
- Pilonul III. Creștere inteligentă;
- Pilonul IV. Coeziune socială și teritorială;
- Pilonul V. Sănătate și reziliență economică, socială și instituțională;
- Pilonul VI. Politici pentru generația următoare, copii și tineri.

PNRR al României este structurat pe 15 componente care acoperă toți cei 6 piloni prevăzuți prin Regulament, astfel:

- Pilonul I. Tranziția Verde (15 reforme)
 1. Sistemul de management al apei;
 2. Împădurim România și protejăm biodiversitatea;
 3. Managementul deșeurilor;
 4. Transport sustenabil;
 5. Fondul pentru Valul renovării;
 6. Energie.
- Pilonul II. Transformarea Digitală (4 reforme)
 7. Cloud guvernamental și sisteme publice digital.
- Pilonul III. Creștere inteligentă, sustenabilă și favorabilă incluziunii (8 reforme)
 8. Reforme fiscale și reforma sistemului de pensii;
 9. Suport pentru sectorul privat, cercetare, dezvoltare și inovare.
- Pilonul IV. Coeziune socială și teritorială (5 reforme)
 10. Fondul local pentru tranziție verde și digital;
 11. Turism și cultură.
- Pilonul V. Sănătate și reziliență economică, socială și instituțională (18 reforme)
 12. Sănătate;
 13. Reforme sociale;
 14. Reforma sectorului public, creșterea eficienței justiției și întărirea capacității partenerilor sociali.
- Pilonul VI. Politici pentru noua generație (6 reforme)
 15. România Educată.

¹² <https://mfe.gov.ro/pnrr/>

Instrumentele financiare cu intermediari instituții financiare (BEI, FEI și BERD):

1. Garanții de portofoliu pentru solvabilitate, acțiune climatică și eficiență energetică - circa 550 milioane euro pentru IMM-uri și mid-caps;
2. Instrument de capital de risc pentru IMM-uri - circa 500 milioane euro pentru IMM-uri și mid-caps;
3. Fond de Fonduri pentru digitalizare, acțiune climatică și alte domenii de interes - circa 300 milioane euro pentru întreprinderi mari.

Pe lângă cele intermediare de BEI, FEI și BERD, vor mai exista diverse scheme de granturi în cadrul diferitelor componente:

4. Digitalizarea IMM-urilor - fonduri nerambursabile, schemă administrată de MIPE - circa 200 milioane euro;
5. O măsură de sprijin pentru listarea la bursă a companiilor românești: circa 35 milioane euro. Implementată de MIPE, cu sprijinul Bursei de Valori București;
6. Diverse scheme de sprijin pentru stimularea competitivității, cu accent pe inovare și crearea de tehnologie digitală: circa 200 milioane euro. Implementată de Ministerul Cercetării, Inovării și Digitalizării;
7. Diverse scheme de sprijin pentru promovarea de energii regenerabile: circa 200 milioane euro (suma este în negociere la acest moment). Implementată de Ministerul Energiei;
8. Diverse scheme de sprijin pentru investiții semnificative, în special în zona de inovare și noi tehnologii aplicate în zona de producție: circa 200 milioane euro. Implementată de Ministerul Finanțelor.

Alocări estimate:

Educație: 3,7 miliarde euro

Rezultate așteptate:

- 10.000 de laboratoare;
- 2.000 de microbuze verzi achiziționate;
- peste 80.000 de săli de clasă dotate cu mobilier;
- 50 de unități de învățământ nou construite.

Sănătate: 2,5 miliarde euro

Rezultate așteptate:

- Construcția și/sau dotarea a 200 de centre comunitare;
- 3000 de cabinete medici de familie;
- 100 de cabinete de planificare familială.

Alte componente în fază avansată de negociere:

- **Împăduriri, combaterea tăierilor ilegale de păduri și biodiversitate:** 1,4 miliarde euro;
- **Transport:** 8,5 miliarde euro;
- **Fondul pentru Valul renovării:** 2,2 miliarde euro

CAPITOLUL 1

Prezentarea generală a municipiului Odorheiu Secuiesc

1.1. Regiunea de dezvoltare “Centru”¹³

Din punct de vedere administrativ-teritorial, România cuprinde 320 orașe, din care 103 municipii, 2.856 de comune și 12.955 sate. Municipiile, orașele și comunele sunt grupate în 41 de județe și Municipiul București. Aproximativ 66 % din orașele României au o populație sub 20.000 locuitori și, în general, depind de o singură activitate economică. 25 de municipii au o populație peste 100.000 locuitori.

Pentru atingerea obiectivelor de bază ale politicii de dezvoltare regională, România a fost împărțită în 8 regiuni de dezvoltare, prin asocierea voluntară a județelor. Spre deosebire de comune, orașe, municipii și județe, regiunile de dezvoltare nu sunt unități administrativ-teritoriale și nu au personalitate juridică:

- Regiunea de dezvoltare Nord - Est
- Regiunea de dezvoltare Sud - Est
- Regiunea de dezvoltare Sud - Muntenia
- Regiunea de dezvoltare Sud - Vest Oltenia
- Regiunea de dezvoltare Vest
- Regiunea de dezvoltare Nord - Vest
- Regiunea de dezvoltare Centru
- Regiunea de dezvoltare București - Ilfov

Figura 4 Harta regiunilor României

Sursa: <https://cursdeguvernare.ro>

¹³ <http://www.adrcentru.ro/prezentare-regiunea-centru/>

Regiunea de dezvoltare “Centru” este amplasată în zona centrală a României, în interiorul mării curburi a Munților Carpați, pe cursurile superioare și mijlocii ale râurilor Mureș și Olt, străbătută fiind de meridianul 25° longitudine estică și paralela 46° latitudine nordică.

Se învecinează la nord cu Regiunea Nord-Est și Regiunea Nord-Vest, la vest cu Regiunea Vest, la sud-vest cu Regiunea Sud-Vest Oltenia, la sud cu Regiunea Sud Muntenia, la sud-est cu Regiunea Sud - Est și la est cu Regiunea Nord-Est. Amplasarea la intersecția unor rute importante de transport rutier și de transport feroviar, precum și menținerea unor legături radiare cu 6 din cele 7 regiuni de dezvoltare ale României, a reprezentat și reprezintă un potențial constant de dezvoltare pentru Regiunea Centru.

Acoperind 34.100 km² sau 14,3% din suprafața totală a țării, regiunea este a cincea ca suprafață din cele 8 regiuni ale României.

Un aspect cheie al localizării geografice pentru Regiunea Centru este reprezentat de amplasarea sa, care îi permite să realizeze conexiuni cu 6 din celelalte 7 regiuni de dezvoltare, înregistrându-se distanțe aproximativ egale din zona ei centrală până la punctele de trecere a frontierelor.

Structura administrativă a regiunii cuprinde 6 județe: Alba, Brașov, Covasna, Harghita, Mureș și Sibiu.

Figura 5 Harta regiunii Centru a României
Sursa: <https://casasfatuluibrasovnews.wordpress.com>.

Relieful

Relieful Regiunii Centru este alcătuit din părți însemnate care provin din cele trei ramuri ale Carpaților Românești, urmate de zona colinară a Podișului Transilvaniei și de zona depresionară de

contact, situată între zona colinară și cea montană. Fără câmpii propriu-zise, relieful variat conferă regiunii individualitate și originalitate geografică.

Munții Apuseni oferă reliefului regiunii diversitate geologică atât prin trăsături de ansamblu, cât și prin aspecte de detaliu. Fragmentarea tectonică accentuată a transformat această unitate montană într-o asocieră de horsturi și grabene în timp ce extensia considerabilă a calcarelor și dolomitelor calcaroase creează peisaje spectaculoase. Diversitatea oferită de resursele subsolului (unele exploatate fără întrerupere din perioada antică), explică vechea și intensă umanizare a acestor munți.

Manifestarea proceselor catabatice, de la periferia estică a Munților Apuseni împreună cu prezența culoarelor de vale și a depresiunilor marginale, creează o discontinuitate relativă de peisaj, caracteristică Depresiunii Transilvaniei. Semnificativ acestei depresiuni este existența numeroaselor lacuri sărate, naturale și antropice, situate în relieful salifer, între valurile de alunecare, precum și în iazurile amenajate cu scopuri agropiscicole pe râurile din Câmpia Transilvaniei și Podișul Târnavelor.

Pe teritoriul Regiunii Centru se află cea mai masivă și spectaculoasă regiune montană a țării, Carpații Meridionali, cu partea distinctă a Munților Făgăraș, reprezintă cei mai spectaculoși și înalți munți ai României care se individualizează prin forme deosebite ale reliefului glaciatic și rezidual.

O notă distinctă în peisajul geografic al Regiunii Centru atât din punct de vedere al cadrului natural cât și din punct de vedere economic o dau Carpații Orientali, în special munții vulcanici. Un rol important îl are și Depresiunea Brașovului care este mărginită de munții Vrancei, Întorsurii, Piatra Mare, Postăvaru, Perșani, Baraolt, Bodoc, Nemira și asigură o deschidere spre toate direcțiile și regiunile din țară, spre Moldova prin pasul Oituz către regiunea nord-est, spre Buzău prin intermediul șoselei și a tunelului feroviar Teliu către zona de est, prin pasul Bratocea și prin Valea Teleajenului către regiunea de sud-est, spre sud prin pasul Predeal și Valea Prahovei, cu sudul țării, prin Culoarul Bran-Rucăr și Depresiunea Câmpulung către regiunea sud-vest și nu în ultimul rând prin Pasul Tușnad se face legătura cu zona depresionară Ciuc-Giurgiu către regiunile din nord.

Clima

Clima caracteristică Regiunii Centru este temperat-continentală, variind în funcție de altitudine. În depresiunile intramontane din partea de est a regiunii se înregistrează frecvent inversiuni de temperatură, aerul rece poate staționa aici perioade îndelungate.

Temperaturile medii anuale variază destul de mult, în special datorită reliefului.

Valorile temperaturii medii anuale sunt cuprinse între 0- 4° C în regiunile muntoase de peste 1400 m, iar pe culmile cele mai înalte chiar sub 0°C, pe platoul vulcanic și în depresiunile intramontane între 4 - 6° C și în zona de dealuri între 6 - 8° C. Amplitudinea termică înregistrată atinge valoarea de 74.5° C, evidențiind o pronunțată nuanță continentală a condițiilor climatice. Înghețul se produce în depresiunile intramontane timp de peste 160 zile anual, apare foarte frecvent

iarna, dar se produce și primăvara sau toamna. Durata de strălucire a soarelui este între 1400-1500 ore anual.

Vânturile sunt influențate puternic de relief. Frecvența anuală cea mai mare o au vânturile din vest, nord-vest și nord-est. În depresiunile intracarpatiche predomină calmul, mai ales în perioadele de producere a fenomenului de inversiune termică. Vânturile de nord-vest au în general viteze mai mari, pe culmile munților ajungând până la 7-8 m/s, uneori producând intensificări până la 25-30 m/s. În depresiuni, vitezele medii anuale sunt cuprinse între 1,7-4,2 m/s.

Cantitatea de precipitații este influențată, în primul rând de altitudine, dar și de influențele climatice continentale. Astfel, precipitațiile anuale însumează 550 l/mp în zonele depresionare din vestul regiunii, ajungând la 1200 l/mp pe crestele cele mai înalte ale Carpaților.

Resurse naturale

Formele variate de relief existente oferă Regiunii de Dezvoltare Centru diversitate geologică și mineralogică, posibilități diversificate de utilizare a terenurilor, o structură pedologică complex, elemente hidrografice diverse și un însemnat potențial forestier. Toate aceste elemente constituie baza principală a unei serii foarte diversificate de bogății naturale aflate la interiorul și la exteriorul suprafeței terestre a regiunii.

Cu 36,4%, din regiune acoperită cu păduri, o importantă resursă naturală de suprafață o constituie lemnul de molid, brad și fag din pădurile montane, precum și lemnul de gorun și stejar, întâlnit în pădurile mai mici din zonele de deal și podiș. Acest potențial silvic a transformat regiunea în una din principalele zone de aprovizionare cu lemn. Fondul forestier relativ bogat și diversificat a favorizat dezvoltarea industriei de prelucrare a lemnului în centre mai mici situate în zona montană (Câmpeni, Tâlmaci).

O altă resursă naturală de suprafață o reprezintă solurile de calitate, cele mai răspândite fiind cernoziomurile levigate bogate în humus și cu fertilitate ridicată (în Câmpia Transilvaniei), solurile argiloiluviale (cu acumulări de argilă), solurile brune și bruneacide (cambisoluri). În zona montană calitatea solurilor, predominată de spodosoluri (podzoluri și brune acide montane), este mai slabă, fapt ce restricționează cultivarea plantelor.

Cele mai fertile soluri se găsesc în Depresiunea Colinară a Transilvaniei, unde terenurile arabile sunt cultivate cu cereale, plante tehnice (sfecă de zahăr și plante furajere). În zonele de deal, terenurile sunt ocupate de vii și pomi fructiferi, iar în zona montană de pășuni și fânețe naturale, facile pentru creșterea animalelor, ocupație tradițională în anumite zone din Regiune și exemplificăm aici, creșterea ovinelor în Mărginimea Sibiului (Jina, Poiana Sibiului).

În ceea ce privește resursele naturale ale subsolului, Regiunea de Dezvoltare Centru dispune de rezerve importante de combustibili fosili (petrol, gaze naturale, cărbuni). Cea mai importantă resursă a subsolului o constituie zăcămintele de gaz metan, apreciat ca cel mai curat gaz natural din lume (cu o puritatea de peste 98%), alcătuit aproape exclusiv din gaze uscate. Cele mai mari

zăcămintele de gaz metan din România se găsesc în această zonă a țării, de unde gazul este extras din domuri gazifere la Sărmașu, Zau de Câmpie, Mediaș, Nadeș, Deleni, etc. Zăcămintele de gaze naturale mai sunt și la Bogata, Saroș, Sângiorgiu de Câmpie, Seleuș, Zău-Șăulia, Mădăraș, Sărmașel, Cetatea de Baltă, Tăuni, Porumbeni Mari, Avrămești, Mugeni, etc.

Zăcămintele de cărbune se găsesc cu precădere în partea de nord-est a Regiunii, calitatea acestora fiind dată de puterea calorică, aceasta depinzând la rândul ei de cantitatea conținutului de carbon. În zona nord-vestică a județului Covasna sunt exploatate prin lucrări miniere de suprafață și în subteran în cadrul perimetrelor miniere Căpeni -Baraolt și Racoș-Sud. Din motive tehnice sau economice o parte din sectoarele miniere au fost închise, în prezent continuându-se exploatarea în următoarele sectoare: mina Baraolt, cariera Bodoș și cariera Racoș - Sud. Zăcămintele de cărbune sunt și la Borsec, Jalotca, Codlea, Cristian, Vârghiș.

Un sector din Munții Apuseni aflați pe cuprinsul Regiunii Centru dispune de resurse importante de minereuri neferoase precum minereurile auroargintifere cu tradiții vechi de exploatare și utilizare, acestea se extrag la Baia de Arieș, Bucium, Roșia Montană și Zlatna. Minereurile de cupru, plumb și zinc se exploatează la Roșia Poieni, iar la Izvorul Ampoiului se extrage mercur.

O resursă naturală importantă este sarea, prezentă în cantități considerabile în partea de sud-vest a Regiunii Centru. Sarea se extrage cu precădere la Ocna Mureș, Praid etc. Sarea reprezintă și materia primă folosită la fabricarea produselor clorosodice la Ocna Mureș și Târnăveni, dar și la producerea îngrășămintelor azotoase la Târgu Mureș, Victoria și Făgăraș.

O altă resursă naturală de mare importanță pentru Regiunea Centru o reprezintă apele minerale, care sunt valorificate la Borsec, Băile Tușnad etc, acestea sunt îmbuteliate pentru uz alimentar dar sunt utilizate și pentru cure balneare, alături de alte procese terapeutice desfășurate prin intermediul lacurilor sărate, nămolurilor sapropelice, a gazelor mofetice, etc.

În Munții Călimani se găsesc importante resurse de sulf. Rocile de construcție (bazalt, travertin, gresie, șisturi cristaline, cristale marmoreene, argile și argile refractare, caolin, precum și pietrișuri și nisipuri din albiile principalelor râuri) constituie materia primă folosită în industria materialelor de construcție. Pe baza prelucrării industriale a rocilor de construcție se produce var (Târnăveni), cărămizi și țiglă (Alba Iulia, Sighișoara, Târnăveni, Sântimbru), cărămizi refractare (Alba Iulia), porțelan (Alba Iulia, Târnăveni, Sighișoara, Sibiu), geamuri (Mediaș, Târnăveni), sticlărie (Sighișoara, Avrig), cristaluri (Mediaș).

Rețeaua hidrografică este bogată, fiind formată din cursurile superioare și mijlocii ale Mureșului și Oltului și din afluenții acestora, dintre care îi menționăm pe cei mai importanți: Târnavale, Sebeșul, Cugirul, Arieșul, Ampoiul (afluenți ai Mureșului), Râul Negru, Bârsa, Cibinul (afluenți ai Oltului). Cele mai importante lacuri antropice sunt cele de baraj de pe râurile Olt și Sebeș, lacurile sărate din fostele ocne de sare de la Ocna Sibiului și Sovata (Lacul Ursu) și iazurile piscicole din Câmpia Transilvaniei. Sunt de menționat și resursele energetice ale Mureșului, Oltului și Sebeșului.

1.2 Județul Harghita¹⁴

Județul Harghita se situează în partea centrală a Carpaților Orientali, pe partea estică a podișului Transilvaniei, în punctul unde lanțul munților vulcanici Călimani, Gurghiu și Harghita este separat de marile depresiuni intramontane, străjuite de crestele împădurite ale masivelor Giurgeu - Hășmaș - Ciuc și străbătute de râurile Mureș și Olt, pe coordonatele geografice între paralela 46° 13' și 47° 11' latitudine nordică și între meridianele 24° 52' și 26° 15' longitudine estică.

Poziționat în partea centrală a țării, județul Harghita se învecinează la nord cu județul Suceava, la est cu județele Bacău și Neamț, la sud cu județele Covasna și Brașov, iar la vest cu județul Mureș.

Conform datelor furnizate de Institutul Național de Statistică, Județul Harghita se întinde pe 663890 ha, fiind al 13 județ ca suprafață din România. Din punct de vedere administrativ și teritorial are în componență 9 orașe din care 4 municipii, 58 de comune și 235 de sate.¹⁵

Căile de comunicații în județul Harghita au o particularitate generată de relieful muntos care a impus o capacitate mai mică a căilor de transport față de alte județe. Legătura cu celelalte regiuni din țară se face prin **rețeaua de drumuri naționale care în județul Harghita are o lungime de 443,508 km:**¹⁶

- **DN 11B** (din spre DN 12) Cozmeni - Cașinul Nou - spre județul Covasna;
- **DN 12** (din spre DN15) Toplița - Ditrău - Gheorghieni - Sândominic - Ciceu - Miercurea Ciuc - Sâncrăieni - Băile Tușnad - spre județul Covasna;
- **DN 12A** (din spre DN 12) Miercurea Ciuc - Frumoasa - Lunca de Jos - spre județul Bacău;
- **DN 12C** (din spre DN 12) Gheorghieni- Lacul Roșu - spre județul Neamț;
- **DN 13A** (din spre DN 12) Miercurea Ciuc-Vlăhița-Odorheiu Secuiesc- Corund - Praid - spre județul Mureș;
- **DN 13 B** (din spre DN 13A) Praid- Bucin- Joseni-Gheorghieni - spre DN12
- **DN 13 C** Vânători - Rugănești - Simonești - Cobățești, Morăreni - Bisericiani (se intersectează cu DN 13A)
- **DN 15** din spre Județul Mureș - Toplița - Borsec - Tulgheș - spre județul Neamț

Potrivit Institutului Național de Statistică, rețeaua de căi ferate avea în județul Harghita la nivelul anului 2020 o lungime de 207 km linii normale de cale ferată, fiind compusă din linii normale electrificate în lungime de 173 km, linii normale neelectrificate în lungime de 34 km, linii normale cu o singură cale în lungime de 205 km și linii normale cu două căi în lungime de 2 km.¹⁷ Rețeaua de căi de ferate, ca și celelalte căi de comunicații din județ, este și ea marcată de relieful muntos.

Județul este traversat în direcția Nord-Sud de linia de cale ferată 400, care străbate valea Oltului și Mureșului, leagă depresiunile Ciuc și Giurgeu, și asigură legătura cu București.

¹⁴ <https://harghita.insse.ro/despre-noi/despre-judetul-harghita/geografie/>

¹⁵ <https://harghita.insse.ro/produse-si-servicii/publicatii-statistice/anuarul-statistic-al-judetului/>

¹⁶ <http://brasov.cnadnr.ro/ro/re%C8%9Beaua-de-drumuri-na%C8%9Bionale-din-jude%C8%9Bul-harghita>

¹⁷ <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#!/pages/tables/insse-table>

Linia 501, de la kilometrul 0 la kilometrul 32, asigură circulația spre Moldova prin pasul Ghimeș-Palanca. Linia 308, de la kilometrul 0 la kilometrul 33, asigură circulația din Odorheiu Secuiesc, prin podișul Transilvaniei, spre municipiul Sighișoara.

Zona Odorhei - Cristur este foarte limitată din punct de vedere feroviar și dispune de o rețea formată din două linii secundare, linia 308, Sighișoara - Odorheiu Secuiesc și linia 307 Praid - Tg. Mureș.

Lanțul muntos care desparte județul Harghita în două a făcut imposibilă existența unei linii ferate între municipiile Miercurea-Ciuc și Odorheiu Secuiesc.

Calea ferată Brașov-Ciceu-Deda urmărește văile Oltului și Mureșului, având un rol important în accesarea porțiunii nordice și centrale a județului. Calea ferată Ciceu-Adjud urcă pe versantul sudic al muntelui Cad spre Livezi, apoi coboară prin valea pâraului Gârbea spre Lunca de Sus și urmează valea Troțușului.

Figura nr. 6 Harta Județului Harghita

Sursa: <https://harghita.insse.ro>

Resurse naturale

Principala resursă montană o constituie lemnul. Pădurile alcătuiesc una dintre importanțele bogății naturale ale județului, zona montană concentrând cea mai mare parte din suprafața acoperită cu păduri și totodată cel mai însemnat volum de masă lemnoasă. Pădurile din județul Harghita ocupă 237.574 ha, adică 35 % din suprafața județului.

De asemenea, subsolul județului deține:

- în depresiunile Borsec, Ciuc și Bilbor, zăcăminte de tuf vulcanic caracterizat prin porozitate înaltă;

- la Borsec, lignit și travertin;
- la Jolotca și Bălan, pirite cuprifere;
- la Praid, sare;
- la Harghita Băi, caolină;
- la Odorheiu Secuiesc, Suseni și Corund, argile;
- la Toplița și Gălăuțas, bazalt;
- la Izvorul Mureșului și Lăzarea, calcare compacte;
- la Voșlăbeni, Chileni, Vlăhița și Praid, andezite.

O altă resursă naturală foarte valoroasă este reprezentată de existența a peste 2.000 de izvoare cu apă minerală.

Terenul agricol al județului Harghita cuprinde 395393 ha din care 78453 ha teren arabil, 153385 ha de pășuni și 162739 ha fânețe (asigură condiții favorabile creșterii animalelor, un sector preponderent în asigurarea veniturilor provenite din agricultura județului), 781 ha livezi și pepiniere pomicole, 35 h vii și pepiniere viticole. Județul Harghita mai cuprinde 237574 ha păduri și altă vegetație forestieră și 5066 ha ocupate de ape lacuri și bălți.¹⁸

Flora

Flora județului Harghita este bogată, cu specii variate, determinate de configurația etajată a reliefului, de soluri și de climă. Sub-etajul fageto-gorunetelor este predominat de pădurile de fag (*Fagus silvatica*), amestecate cu gorun (*Quercus petraea*), carpen (*Carpinus betulus*), paltin (*Acer platanoides*), răspândite pe suprafețele dealurilor subcarpatice și la poalele versanților vestici ai Munților Harghita și Gurghiu. În zona dealurilor bogată în specii de foioase cresc molidul, socul roșu, coacăzul și scorușul, în timp ce în depresiuni poate fi întâlnită și o vegetație specifică formată din plante mezohigrofile și higrofile precum salcia, răchita, arinul, trestia, rogozul, coada calului etc.

Între 800 și 1200 m altitudine se întinde pe suprafețe mari etajul pădurilor de fag amestecate cu molid (*Picea abies*), întâlnite atât în munții Giurgeu, cât și pe coastele vestice ale Munților Harghita, Gurghiu și Puciosu.

Pe cotele cuprinse între 1 200 și 1 500 m se află etajul pădurilor de conifer, acestea sunt dispuse în arii dense pe suprafețe întinse din munții Ciuc, Hășmaș, Harghita și Căliman. În munții Ciuc și Căliman sunt răspândite și exemplare solitare de zadă (*Larix decidua*), un arbore ocrotit de lege.

Vegetația subalpină este alcătuită din numeroase specii ierboase, în cadrul cărora predomină părușca (*Festuca supina*), firuța (*Poa media*), țapoșica (*Nardus stricta*), care alternează cu tufișuri formate din ienupăr pitic (*Juniperus sibirica*), jneapăn (*Pinus montana*), afin (*Vaccinium myrtillus*), smirdar sau bujor de munte (*Rhododendron kotschy*).

Vegetația azonală este reprezentată prin mai multe mlaștini eutrofe, răspândite în depresiunile Borsec, Bilbor, Ciuc, Giurgeu, în cadrul cărora se dezvoltă numeroase specii de mușchi,

¹⁸ <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#!/pages/tables/insse-table>

între care se remarcă un important relict glaciatic (*Mesaea hexasticha*). Alte relicte glaciare, cu o importanță fitogeografică deosebită sunt: *Saxifraga hirculus*, *Carex dioica*, *Ligularia sibirica*, *Lysimachia thyrsiflora*; unele dintre acestea se află la limita de sud a arealului lor mondial de răspândire (*Betula humilis*, *Salix starkeana*, *Achillea impatiens*).

Fauna

Cele mai întinse păduri din zona forestieră sunt cele de conifere unde trăiesc un număr mare de specii de mamifere: ursul brun (*Ursus arctos*), cerbul carpatin (*Cervus carpathicus*), râsul (*Lynx lynx*), lupul (*Canis lupus*), jderul de scorbură (*Martes martes*), pisica salbatică (*Pelis silvestris*), veverița (*Sciurus vulgaris*), vulpea (*Vulpes vulpes*), mistrețul (*Sus scrofa*); păsări precum cocoșul de munte (*Tetrao urogallus*), acvila de munte (*Aquila chrysaetos*), ciocanitoarea de munte (*Picoides tridactylus alpinus*), ierunca (*Tetrastes bonasia*), șorecarul (*Buteo buteo*), huhurezul (*Strix aluco aluco*), buha (*Bubo bubo*), forfecuța (*Loxia curvirostra*), alunarul (*Nucifraga caryocatactes*), pițigoiul de munte (*Parus montanus*), pițigoiul de brădet (*Parus ater*); unele reptile ca: vipera comună (*Vipera berus*), șopârla de munte (*Lacerta vivipara*), tritonul de munte (*Triturus alpestris*), tritonul carpatic (*T. montandoni*), salamandra (*Salamandra* sp.).

Dintre nevertebrate, în pădurile de conifere apar cu precădere croitorul mare (*Ips tyrographus*) trombarul puieților de molizi (*Molites germanus*), omida păroasă a molidului (*Lymantria monacha*), viespea lemnului de rășinoase (*Sirex gigas*);

Speciile din zona pădurilor de conifere sunt de origine arctică, iar cele din pădurile de foioase, din zona central-europeană, cu anumite excepții în fiecare dintre cazuri.

Există și specii de pasaj, care nu sunt însă specifice munților Harghita. În masivul Puciosu, în apa lacului Sfânta Ana, a fost aclimatizat somonul pitic (*Ictalurus nebulosus*).

În subetajul fageto-gorunetelor, predomină mistrețul, lupul, vulpea și apar căprioarele (*Capreolus capreolus*), șoarecele gulerat (*Apodemus tauricus*), veverița, pârșul (*Glis glis*), pârșul de alun (*Muscardinus avellanarius*), pârșul de ghindă (*Eliomys quercinus*).

În apele recezi trăiesc păstrăvi (*Salmo trutta fario*), zlăvoaca (*Cottus poeciopeus*), boișteanul (*Phoxinus phoxinus*), grindeiul (*Noemacheilus barbatulus*), iar în apele mai mari moioaga (*Barbus meridionalis petenyi*), cleanul (*Leuciscus cephalus*), latita (*Alburnoides bipunctatus*) etc.

În pădurile de fag trăiesc molia jirului (*Carpocapsa grossana*), gândacul de scoață al fagului (*Ernoporus fagi*), iar în pădurile de gorun: molia ghindei (*Carpocapsa splendana*), cotarul stejarului (*Operophtera brumata*), țigararul stejarului (*Attelabus nitens*).

1.3 Municipiul Odorheiu Secuiesc

1.3.1. Localizare

Municipiul Odorheiu Secuiesc (în maghiară Székelyudvarhely, în germană Odorhellen) se situează în zona de sud a județului Harghita și face parte din Regiunea de Dezvoltare Centru.

Municipiul se află la marginea estică a Bazinului Transilvaniei, pe valea Târnavei Mari, în Depresiunea Odorhei și la poalele Subcarpaților Homoroadelor, situat la o altitudine medie de 481 m, cu un relief caracterizat de planeitate (luncă, terase, suprafețe piemontane). Este poziționat geografic pe coordonatele 46°18'50" latitudine nordică și 25°18'6" longitudine estică, pe cursul superior al râului Târnava Mare.

Municipiul Odorheiu Secuiesc se învecinează cu următoarele comune:

- Dealu (spre Nord -Vest);
- Brădești și Satu Mare (spre Nord-Est);
- Mărtiniș (spre Est);
- Feliceni (spre Sud -Vest).

Principalele drumuri interurbane care deservește municipiul Odorheiu Secuiesc sunt:

- DN 13A, care leagă Târgu Mureș de Miercurea Ciuc, prin DN 13A municipiul se leagă cu DN 13 pe direcția Brașov -Sighișoara - Tg. Mureș - Cluj, diagonala rutieră majoră ce străbate Transilvania pe direcția Nord-Vest și Sud-Est, cu DN12 de unde se poate face legătura cu județele Covasna și Neamț, dar și cu DN12A către județul Bacău.

- DJ137 către Rupea - Brașov.

Din punct de vedere feroviar, Odorheiu Secuiesc se conectează la rețeaua feroviară națională la Sighișoara, prin intermediul liniei feroviare secundare 308 (linie electrificată) Sighișoara - Vânători- Cristur -Odorheiu Secuiesc (stație terminus a liniei). Linia secundară 308 derivă din magistrala 300 București -Brașov- Cluj - Oradea.

Figura 7 Localizarea geografică a Municipiului Odorheiu Secuiesc în cadrul Județului Harghita

Sursa: <http://cjharghita.ro/localitatile-judetului-harghita>

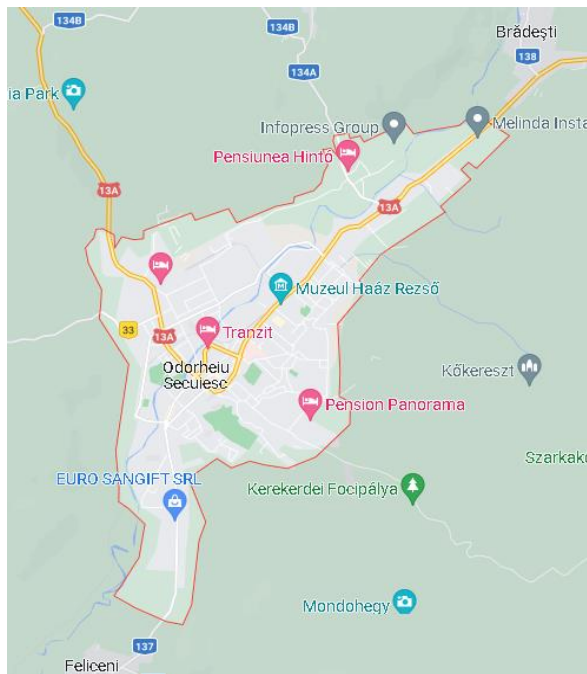

Figura 8 Harta Municipiului Odorheiu Secuiesc

Sursa: <https://www.google.com/maps/place/Odorheiu+Secuiesc>

Municipiul Odorheiu Secuiesc se află la o distanță de 51 km față de Miercurea Ciuc (reședința județului Harghita), iar distanțele față de celelalte reședințe de județ care alcătuiesc Regiunea de Dezvoltare Centru sunt următoarele: 179 km față de Alba Iulia (jud. Alba), 105 km față de Brașov (jud. Brașov), 107 km față de Sfântu Gheorghe (jud. Covasna), 98 km față de Târgu Mureș (jud. Mureș) și 163 km față de Sibiu (jud. Sibiu). Distanța dintre municipiul Odorheiu Secuiesc și București (capitala țării) este de 287 km.¹⁹

Municipiul Odorheiu Secuiesc dispune de un teritoriu administrativ în suprafață de 4712 ha, un număr de 37762 locuitori, fiind în prezent al doilea oraș ca mărime din județul Harghita, după reședința de județ Miercurea Ciuc. Prin rolul său economic, educațional și cultural Odorheiu Secuiesc poate reprezenta un pol important de dezvoltare urbană în Regiunea Centru.

Relieful²⁰

Din punct de vedere geografic Municipiul Odorheiu Secuiesc se situează în Depresiunea Odorhei, sferă tipic subcarpatică, aflată în concordanță parțială cu structura geologică, fiind

¹⁹ <https://distanta.ro/odorheiu-secuiesc/44.436141,26.102720>

²⁰ Grigor P. Pop “România geografia circulației” Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1984

sculptată atât în zona de sinclinal, cât și în zona de anticlinal, situație care a generat prezența unor inversiuni de relief. În acest context, relieful are caracteristicile depresiunii colinare bine evidențiată și sculptată pe două nivele.

Nivelul superior prezintă formațiuni pliocene, întrerupte de coline structurale cu altitudini de peste 700 m, înscrise pe liniile anticlinale din zonă. Nivelul inferior corespunde „trepte” celor șapte terase cu dezvoltare mai largă.

Repere altimetrice în teritoriului municipiului sunt înălțimile atinse pe dealurile din partea de sud-est:

- Dealul Holoștea -887,2 m;
 - Dealul Dâmbu Mare-886,2 m;
 - Dealul Lacul Peștelui-872m;
 - Piatra Mică- 637m;
- Și cele de pe versanții vestici:
- Cetatea Buda-629,5 m;
 - Băile Szejke-662m.

Peisajele sunt diferențiate în raport cu potențialul natural al subunităților care le compun: dealuri, piemonturi, culoare depresionare, platoul vulcanic și bazine de eroziune. Din punct de vedere morfodinamic, ariile cele mai bine conturate sunt terasele de pe versantul stâng al Târnaviei. Culoarele de vale ale Târnaviei și ale Pârâului Sărat funcționează ca adevărate coridoare de comunicație, asigurând atât fluxul material, energetic cât și cel cultural, fapt ce armonizează regiunea într-un ansamblu unitar teritorial.

Solurile întâlnite în zona Odorhei sunt cele brune argiloiluviale și brune luvice, luvisolurile albice, solurile hidromorfe reprezentate de solurile gleice, solurile neevoluate sau trunchiate, datorită proceselor de eroziune foarte active. Regosolurile sunt răspândite pe toate categoriile de versanți, folosiți mai ales ca și pășune. Erodisoluri sunt acele soluri descoperite, apărute prin eroziune accelerată.

1.3.2. Resursele naturale

Județul Harghita cuprinde un teritoriu cu variate și importante resurse naturale. Între acestea se remarcă izvoarele minerale a căror prezență este legată de activitatea post vulcanică cu manifestări în arealul montan, dar și în cel al dealurilor subcarpatice. Răspândirea acestora este în depresiunile intramontane din vecinătatea munților vulcanici și în aglomeratele vulcanice de la baza Munților Harghita

Băile Szejke din Odorheiu Secuiesc dețin trei izvoare de apă minerală, Izvorul Szejke (care are o apă bicarbonată, calcică, sodică, carbogazoasă, hipotonă, cu mineralizație totală de 2327,84 mg/kg, folosită de populație ca apă de băut), Izvorul Orbán Balázs, care conține o apă sulfuroasă, sodică, carbogazoasă, cu mineralizație totală de 3097 mg/kg, cu un debit de 20 l/min și Izvorul nr.

3 (care conține o apă ușor sulfuroasă, alcalină, carbogazoasă, cu mineralizație totală de 2948 mg/kg, cu un debit de 9,5 l/minut).

De asemenea, Băile Szejke dețin nămoluri mixte cu largi posibilități de valorificare în scop terapeutic. **Cu toate acestea, în prezent nu există bază de tratament.**

Lângă baia caldă s-a construit un bazin cu dimensiunile 16/33 m, alimentat tot din izvorul cu disulfid de carbon.

Odorheiu Secuiesc mai deține importante rezerve de argile, dar și o rezervație naturală într-o zonă mlăștinoasă formată din turbă cu o grosime de până la patru metri și cu o floră specifică.

Flora

În zona municipiului Odorheiu Secuiesc sunt întâlnite formațiuni herbacee, asociații forestiere naturale aparținând subetajului nemoral al cvercineelor, precum și formațiuni intrazonale de zăvoi, vegetație sinantropă, alcătuită din comunități ruderaie și segetale, culturi agricole, vegetație decorativă și plantații forestiere.

Vegetația naturală herbacee este predominantă și alcătuită din asociațiile edificate de păiuș cu iarba vântului. În arealele mai umede sunt frecvente asociațiile de firuță de câmp și păiuș de câmp, la care se adaugă iarba câmpului și asociații edificate de coada vulpii.

Asociațiile herbacee mezohigrofile și higrofile se întâlnesc în lunca râului Târnava Mare, în zonele fontinale și în arealele microdepresionare, pe soluri gleizate, gleice, sau aflate într-un avansat stadiu de pseudogleizare. Vegetația higrofilă de talie mare cuprinde stufărișuri și păpurișuri la care se adaugă fitocenoze edificate de ierburi și rogozuri înalte care se dezvoltă pe terenurile inundate periodic și cu bălțiri de durată mai lungă și care realizează trecerea spre pajiștile umede de luncă.

Vegetația forestieră naturală este predominată de pădurile de fag și gorun, pe versanții înșoriți apar goruneto-cărpinetele transilvane și pădurile de conifere. În lunca Târnavii Mari mai persistă resturi de zăvoaie edificate de sălcii și răchite.

Fauna

Fauna sălbatică din zona Odorheiu Secuiesc face parte din cadrul faunei pădurilor nemorale de dealuri și podișuri, faunei ariilor umede și faunei sinantropice și cuprinde mamifere puternic afectate de factorul antropic reprezentate de rozătoare, diverși pârși (pârșul mare, pârșul cu coadă stufoasă, pârșul de alun și pârșul de stejar).

Dintre mamiferele mari, sporadic se întâlnesc căprioara, viezurele, jderul, vulpea, iepurele și destul de rar mistrețul. Avifauna este cea mai numeroasă și cuprinde porumbeii sălbatici, turtureaua, mierla, sturzul cântător, câneparul, frunzărița cenușie, cucul, ciocănitoarea sură și ciocănitoarea mare. Răpitoarele de zi specifice sunt uliul porumbar și eretele, iar dintre strigide se întâlnește huhurezul.

Fauna reptilelor este săracă, rar se întâlnește vipera și ceva mai des șarpele orb. Dintre amfibieni se întâlnește batracianul *Rana dalmatina*. Fauna luncilor cuprinde mamifere precum chițcanul de apă, șobolanul de apă și bizamul, în timp ce avifauna zonei este mai variată și are ca reprezentanți fluierarul de munte, pescărelul albastru mic, prigoria și barza, iar în stufărișuri cuibărește rața sălbatică, rața pestriță, rața cârâitoare, privighetoarea de stuf, lăcarul și nagățul. Dintre păsările așa zise de baltă au fost semnalate în zonă stârcul mare cenușiu, egreta alba, stârcul cenușiu de noapte, stârcul pitic și găinușa de baltă. Se întâlnesc de asemenea pe malul apelor amfibieni precum broasca mare de lac, broasca mică de lac și șarpele de apă.

Prin lizierele de salcie din zonă se mai poate întâlni privighetoarea cenușie, privighetoarea cu cap negru, purcelușa, pitulicea verde și destul de rar pupăza precum și unele răpitoare, venite din păduri precum eretele și vânturelul.

Ihtiofauna Târnavei Mari este dominată de scobar, urmat de clean. Alți pești caracteristici sunt moioaga, morunașul, porcușorul comun, porcușorul de nisip și zvârluga. Se mai întâlnesc oblețul, boarța, mihalțul și fusarul mic.

Situl Natura 2000 ROSCI0383 - Râul Târnavă deține o arie de conservare avifaunistică situată între Odorhei și Vânători, destinată protejării următoarelor specii: vidra (*Lutra lutra*), liliacul comun mic (*Myotis myotis*), liliacul cu urechi mari (*Myotis bechsteinii*), liliacul mic cu potcoavă (*Rhinolophus hipposideros*), tritonul cu creastă (*Triturus cristatus*), tritonul comun transilvănean (*Triturus vulgaris ampelensis*), isvorașul cu burtă galbenă (*Bombina variegata*), dunărița (*Sabanejewia aurata*), mreană vînată (*Barbus meridionalis*), boarță (*Rhodeus sericeus amarus*), scoică de râu (*Unio crassus*).

Clima

Clima municipiului Odorheiu Secuiesc este influențată de poziția geografică, radiația solară, circulația generală a atmosferei, relieful, solul, vegetația și suprafețele acvatice, la care se adaugă activitățile antropice. Radiația solară este considerată factorul climatogenetic primordial, deoarece energia radiațiilor solare se află în general la originea majorității fenomenelor fizice din atmosferă și a celor meteorologice în particular. Intensitatea radiației solare directe ce ajunge la nivelul suprafeței active depinde de latitudinea și de altitudinea acesteia, precum și de caracteristicile fizice ale maselor de aer. La nivelul suprafeței active a municipiului Odorheiu Secuiesc, care se află situat la o latitudine medie de 50° lat. N, se înregistrează o intensitate a radiațiilor solare directe de cca. 119,854 kcal/cm² /an în condiții de atmosferă transparentă, ceea ce reprezintă o pondere de cca. 49,67 % din cantitatea maximă posibilă.

Temperatura medie anuală este de 9.10 °C iar temperatura maximă ajunge la 33.0 °C. Cantitatea anuală de precipitații este de 694,1 mm, iar presiunea atmosferică medie anuală - 955,4 hpa. Viteza vântului, media anuală, este de 1,8 m/sec.

1.3.3. Istoricul așezării

Numele orașului Odorheiu Secuiesc este menționat pentru prima oară între anii 1332 și 1334 într-un registru de dijme papale, unde figura ca așezare rurală sub denumirea de Uduorhel. Documente din secolele XIV-XVI menționează faptul că încă din anul 1357 în oraș avea loc adunarea națională a secuilor, unde se trecea în revistă forța armată și se efectua totodată așa-numita „lustra”, un proces prin care erau conșcriși toți locuitorii scaunelor care aveau obligații militare. Numele de Udvarhely (Odorhei) este menționat și în sentința unui proces, semnată de lăncu de Hunedoara.

Rolul de conducător al așezării este confirmat prin deținerea funcției de scaun-mamă (Capitalis Sedes Regni Udwarhelszek) precum și de existența în urbe a sediului curții de apel pentru teritoriile locuite de secui.

În anul 1485 localitatea apare consemnată într-un document ca târg , *Oppidum Udvarhely*.

În 1571, orașul s-a extins prin alipirea localității Gyárosfalva, urmată, în anul 1577, de includerea satului Szent Imre. Mai târziu, în a doua parte a secolului XVII-lea se adaugă localitatea Cibrefalva, apoi la sfârșitul sec. XIX satul Szombatfalva, extinderea continuă în anul 1957 cu satele Bethlenfalva Beclean și Kadicsfalva Cadiseni.

La finalul sec. XVI se consemnează apariția primelor bresle meșteșugărești în oraș, acestea vor continua să se înființeze și pe parcursul secolului XVII: breasla olarilor apărută în anul 1572, a cizmarilor în 1577, a tăbăcarilor în 1579, a croitorilor în 1606, a lăcătușilor în 1613, a măcelarilor în 1630, a comercianților în 1683, etc.

Evoluția meșteșugurilor a favorizat sporirea numerică al populației orașului și creșterea păturii civice, așa cum susțin datele conscripției întocmite la recensământul din anul 1614, date care atestă orașul Odorhei pe locul doi, între teritoriile locuite de secui, cu 174 de familii și 750 locuitori. Localitatea continuă să evolueze demografic, iar în anul 1627 se atestă existența a 196 de familii și cca. 950 locuitori.

În 1670, la Odorhei a fost înființat Gimnasiul Reformat, care a devenit mai târziu Colegiul Reformat.

Pe parcursul sec. al XVIII-lea au fost construite majoritatea clădirilor reprezentative din oraș precum clădirea colegiului reformat, sediul scaunului Odorhei - 1733 (amplasat pe locul actualei primării), noua clădire a bisericii reformată - 1781, clădirea veche a gimnaziului romano-catolic, noua clădire a bisericii romano-catolică.

În piața centrală (lângă biserica reformată) funcționau Halele de negoț ale breslelor tăbăcarilor, cizmarilor, olarilor și măcelarilor, alcătuite din două clădiri.

Cursul ascendent al procesului de urbanizare s-a accelerat în a doua jumătate a sec. XIX, când grupurile de case, străzile și bisericile au fost detașate spațial de clădirile deja existente, iar noile clădiri etajate au creat o imagine de oraș prosper aflat în plină dezvoltare. În anul 1850 orașul avea circa 3200 locuitori.

În secolul XIX s-a dezvoltat și rețeaua școlară prin întemeierea Liceului Real, respectiv a Școlii Profesionale. Tot în perioada secolului XIX au fost construite și o serie de clădiri de utilitate publică, dominante și astăzi din punct de vedere al imaginii urbane a orașului, precum spitalul orășenesc ridicat în anul 1887, Liceul Real de Stat (actualul Liceul Tehnologic “Eötvös József”) construit între anii 1889-1893, actualul internat al Liceului Tamási Áron construit în anul 1892, clădirea nouă a Colegiului reformat, azi Liceul pedagogic. Transportul feroviar al orașului este inaugurat în anul 1888 prin darea în folosință a liniei de cale ferată Vânători-Odorhei.

Orașul Odorheiu Secuiesc a fost declarat municipiu la data de 17 februarie 1968.

Din punct de vedere administrativ, Odorheiu Secuiesc este un municipiu de mărime medie, care are în componență 9 cartiere: Zona Centru istoric; Cartierul Beclean; Cartierul Taberei; Cartierul Spital; Cartierul Insulei; Cartierul Kuvar; Cartierul Cserehát; Cartierul Tomcsa Sándor și Cartierul Szászok Tábora - Csalóka, Kadicsfalva, Bethlenfalva, Szombatfalva.

Municipiul are o suprafață totală de 4712 ha, din care teren intravilan 1007 ha și teren extravilan 3705 ha, suprafața agricolă este de 3303 ha, păduri și alte terenuri cu vegetație forestieră în suprafață 745 ha, iar suprafața ocupată de ape 63 ha.

Din punct de vedere economic are în principal o funcție industrială și de furnizor de servicii pentru populația din zonă (inclusiv comunele din proximitate), dar și la nivel județean și național.

Populația

Potrivit INS, se constată că în ultimii 10 ani populația României se află în continuă scădere, același lucru întâmplându-se și cu populația Județului Harghita.

Populația municipiului Odorheiu Secuiesc a evoluat de la aproximativ 3200 locuitori (în anul 1850) la 39.239 locuitori la nivelul anului 2011 și la 37.762 locuitori în iulie 2021. În ultimii zece ani, conform datelor INS, populația municipiului a înregistrat o scădere cu 3,77%. Odorheiu Secuiesc, ca multe alte orașe din România, se confruntă cu migrația populației. Aceasta evoluție demografică nu este uniformă, iar după cum arată statisticile, există discrepanțe între sursele oficiale și datele statistice care nu au putut lua însă în considerare numărul de locuitori care au părăsit municipiul în ultimii ani, plecând la lucru în alte țări sau în alte localități ale României, datorită faptului că majoritatea celor plecați nu declară acest lucru.

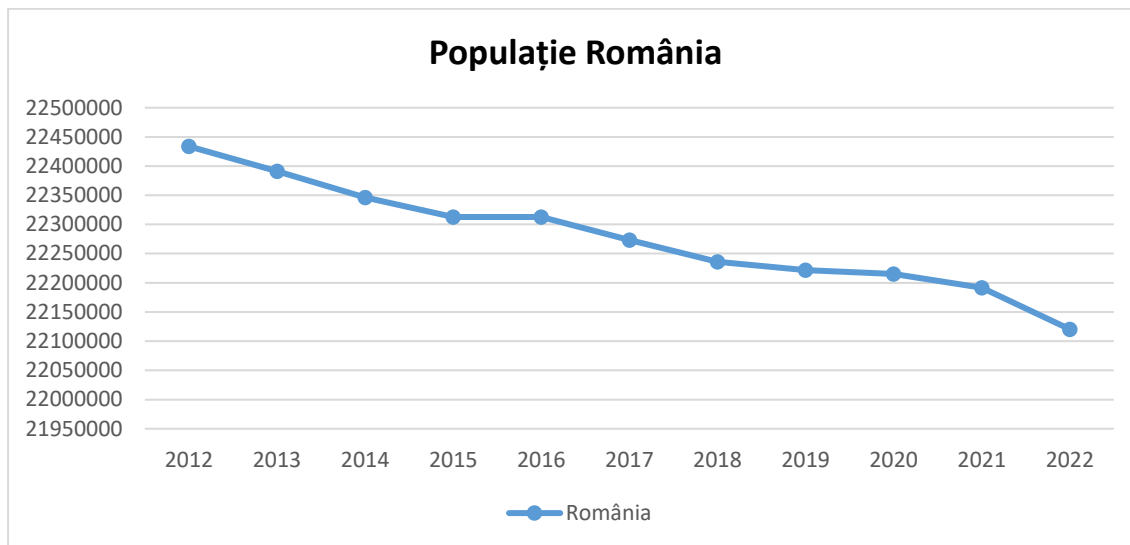

Figura 9 Populație România 2012-2022
Sursa: <http://statistici.insse.ro>

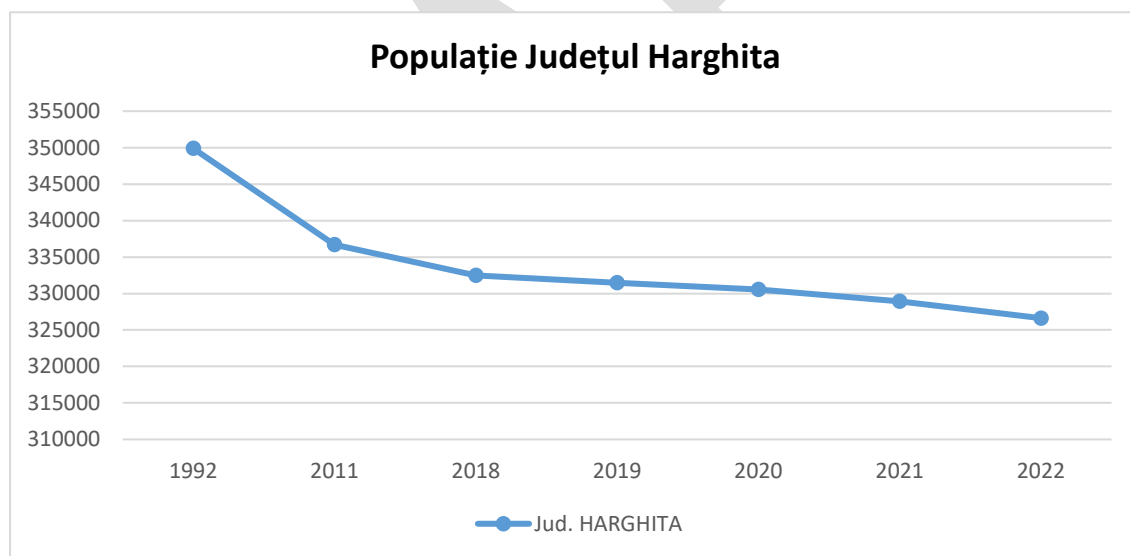

Figura10 Populație Județul Harghita 1992 - ianuarie 2022
Sursa: <http://statistici.insse.ro>

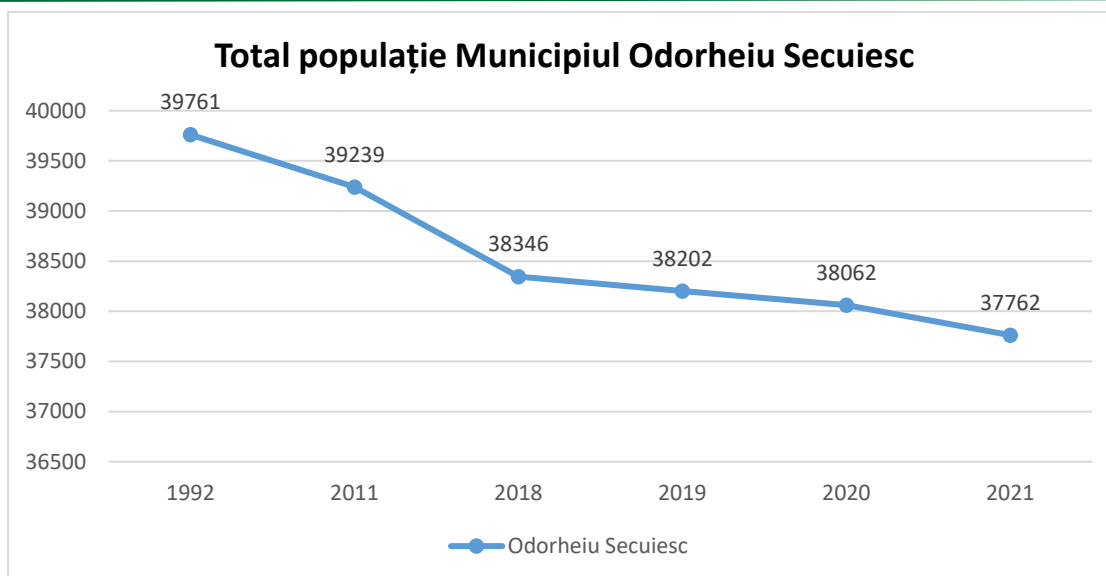

Figura 11 Odorheiu Secuiesc - 1992 - 2021

Sursa: <http://statistici.insse.ro>

Distribuția populației pe sexe

Conform datelor INS, distribuția pe sexe a populației Municipiul Odorheiu Secuiesc, este reprezentată în tabelul următor.

Municipiul Odorheiu Secuiesc	1992	2011	2018	2019	2021 iulie
Sex Masculin	19520	18914	18243	18130	17887
Sex Feminin	20241	20325	20103	20072	19875
Total Populație	39761	39239	38346	38202	37762

Tabel nr. 1 Distribuția populație Odorheiu Secuiesc pe sexe (1992 -iulie 2021 după domiciliu)

Sursa: <http://statistici.insse.ro>

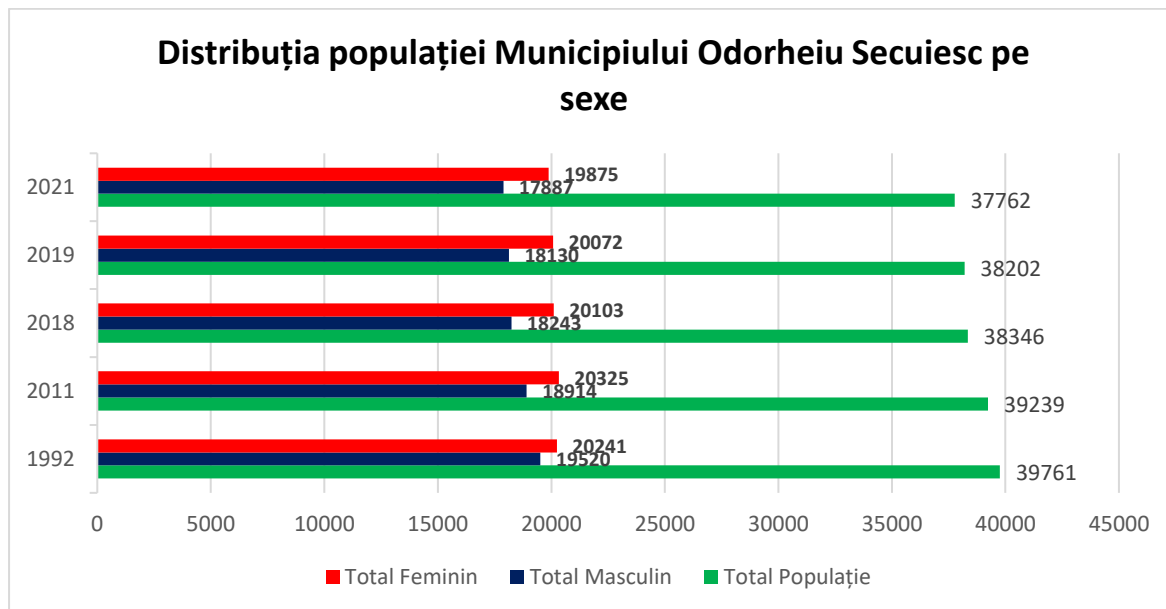

Figura 12 Distribuția populației Odorheiu Secuiesc pe sexe (1992 - iulie 2021 după domiciliu)
Sursa: <http://statistici.insse.ro>

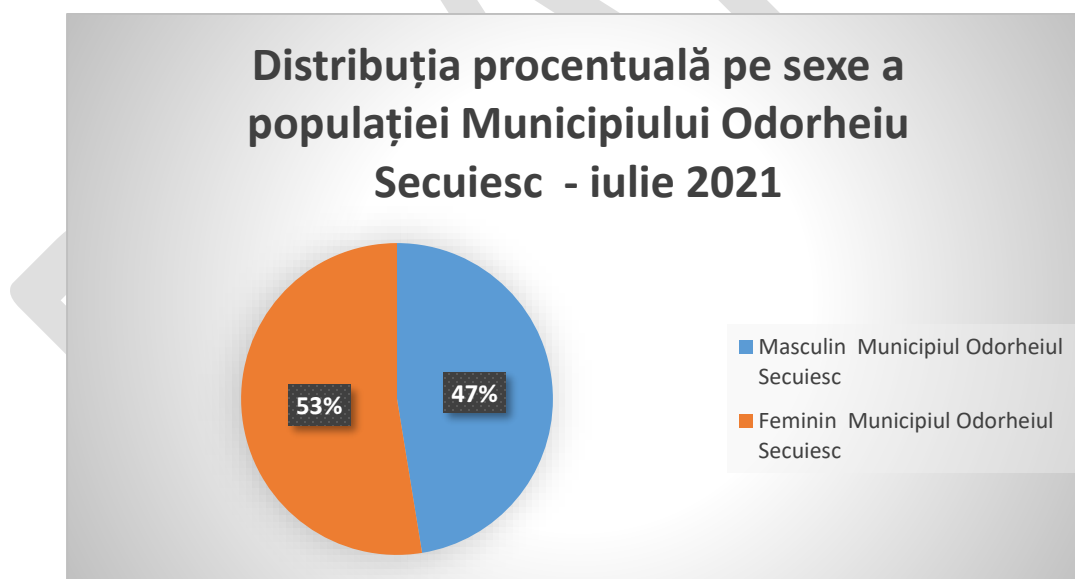

Figura 13 Distribuția procentuală pe sexe a populației din Odorheiu Secuiesc (iulie 2021) după domiciliu
Sursa: <http://statistici.insse.ro>

La nivelul anului 2021 în Municipiul Odorheiu Secuiesc femeile reprezentau 53% din populație iar bărbații - 47% din populație.

Structura populației pe grupe de vârstă

Populația municipiului Odorheiu Secuiesc, la nivelul anului 2021, după domiciliu, conform datelor INS, se împarte pe grupe de vârstă, după cum urmează:

Municipiul Odorheiu Secuiesc	2011	2021 iulie
0-14 ani	5719	5407
15-39 ani	14723	10761
40-59 ani	11484	11671
60-79 ani	6271	8387
Peste 80 de ani	1042	1536
Total	39239	37762

Tabel nr. 2 Distribuția populației pe grupe de vârstă (2011- iulie 2021 după domiciliu)

Sursa: <http://statistici.INSSE.ro>

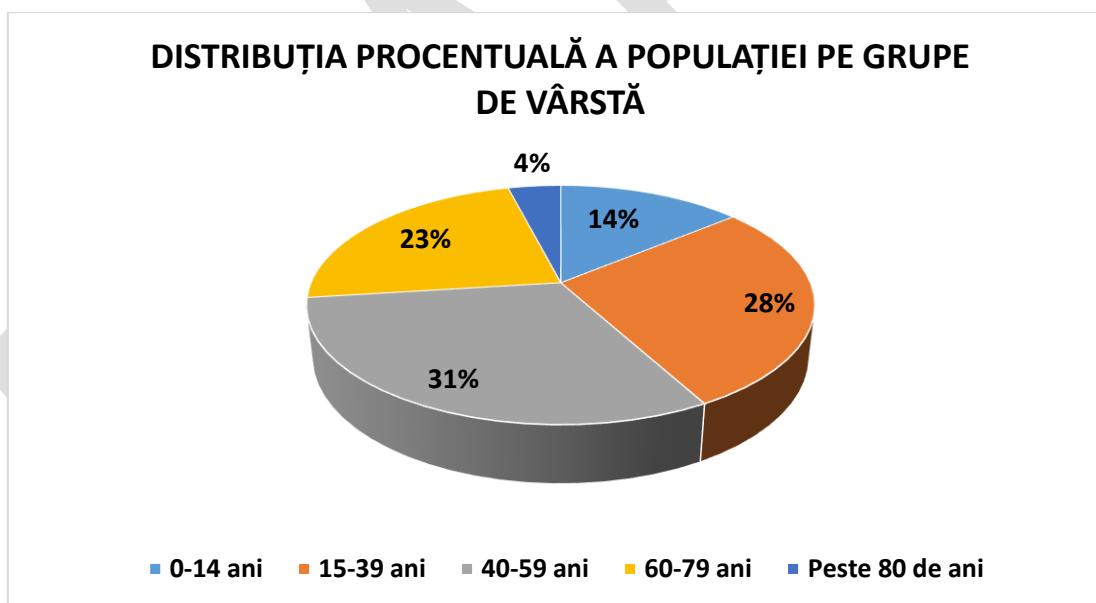

Figura 14 Distribuția procentuală a populației municipiului Odorheiu Secuiesc, pe grupe de vârstă - Iulie 2021 (după domiciliu)

Sursa: <http://statistici.INSSE.ro>

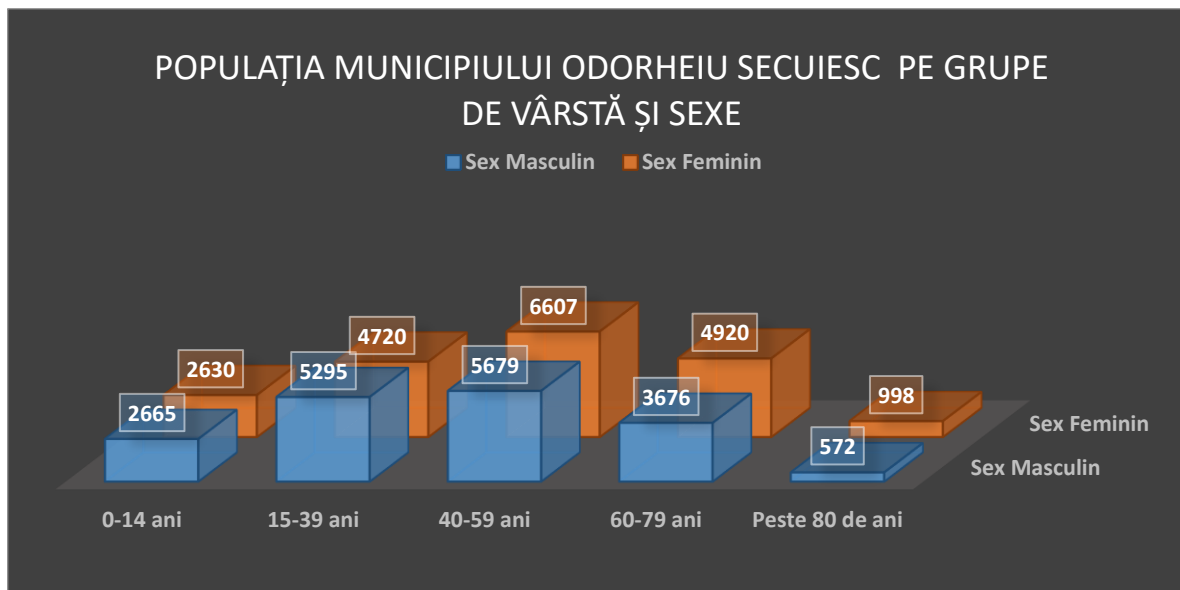

Figura 15 Distribuția populației Municipiului Odorheiu Secuiesc, după domiciliu, pe grupe de vârstă și sexe la nivelul lunii iulie 2021

Sursa: <http://statistici.insse.ro>

Din analiza pe grupe de vârstă și ținând cont de gruparea pe sexe se constată următoarele:

- Grupa 0-14 ani - populația de gen masculin are un ușor avans față de cea de gen feminin;
- Grupa 15-39 ani - populația de gen feminin este devansată și aici de populația de gen masculin;
- Grupele de peste 40 ani - balanța se înclină în favoarea persoanelor de gen feminin, care la nivelul acestei grupe dețin majoritatea, diferențele fiind semnificative în favoarea genului feminin.

Se poate observa faptul că populația tânără este mai numeroasă în rândul persoanelor de gen masculin, iar majoritatea persoanelor de gen feminin este deținută de grupele de peste 40 de ani.

Populația municipiului Odorheiu Secuiesc este una echilibrată din punct de vedere al reprezentării pe grupe de vârstă, dar procentul de 27% al populației cu vârstă peste 60 de ani evidențiază o problemă a municipiului: îmbătrânirea demografică, care în timp poate duce la depopulare.

Structura etnică a populației

Potrivit datelor furnizate în Fișa de date a localității, Odorheiu Secuiesc are o structură etnică omogenă. Aproape 90% dintre locuitori sunt nativ maghiari, puțin peste 2% sunt nativi români și aproape 1,5% sunt locuitori de etnie romă. Restul din populație este constituită din etnii variate.

POPULAȚIA MUNICIPIULUI ODORHEIU SECUIESC ÎN FUNCȚIE DE ETNIE

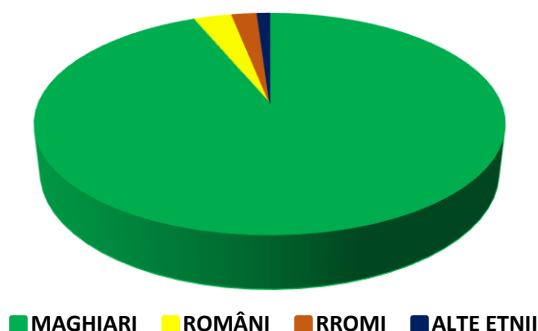

Figura nr. 16 Distribuția populației Municipiului Odorheiu Secuiesc pe etnii la nivelul anului 2021

Sursa: Fișa de date a localității

Structura populației după religie

Peste 45% din totalul populației este de religie romano-catolică, puțin peste 25% din populație este de religie protestantă reformată, aproape 13% din populație este de religie unitariană, puțin peste 2% din populație este de religie creștin ortodoxă, aproape 1% din populație este de religie greco-catolică, iar restul aparține populației de altă religie creștină, precum și de altă religie necreștină, dar și persoanelor fără nicio religie.

POPULAȚIA MUNICIPIULUI ODORHEIU SECUIESC ÎN FUNCȚIE DE RELIGIE

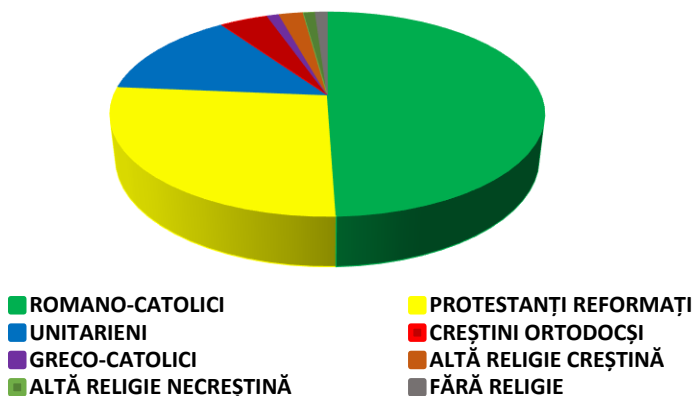

Figura 17 Distribuția populației Odorheiu Secuiesc, după etnie la nivelul anului 2021

Sursa: Fișa de date a localității

Mișcarea naturală a populației municipiului Odorheiu Secuiesc

Elementele definitorii ale mișcării naturale sunt reprezentate de nașteri (intrările demografice naturale în sistem) și decese (ieșirile din sistem). Intensitatea intrărilor și ieșirilor pe cale naturală într-un sistem demografic este exprimată prin natalitate (rata natalității), respectiv mortalitate (rata mortalității).

Natalitatea se exprimă pe baza raportului dintre numărul total al nașterilor (născuții vii) dintr-o anumită perioadă de timp (de regulă - un an) și numărul mediu al populației din perioada respectivă. În mod omonim se recurge la evaluarea mortalității. În baza componentelor menționate se determină bilanțul demografic natural (sporul natural).

Anul	Născuți Vii	Decese	Sporul natural	Căsătorii	Divorțuri
2012	388	326	+ 62	170	64
2013	413	315	+ 98	174	40
2014	366	314	+ 52	183	41
2015	349	382	- 33	177	39
2016	320	328	- 8	182	34
2017	363	325	+ 38	205	45
2018	334	337	- 3	189	35
2019	349	355	- 6	170	61
2020	249	331	- 82	119	26
2021	273	402	-129	-	-

Tabel nr. 3 Evoluția sporului natural al Municipiului Odorheiu Secuiesc

Sursa: <http://statistici.insse.ro>

Din analiza datelor INS, observăm că la nivelul Municipiului Odorheiu Secuiesc, sporul natural (diferența algebrică între numărul născuților vii și cel al decedaților din rândul unei populații determinate, într-o perioadă de timp determinată) este unul negativ în ultimi ani. Pe de altă parte, situația este favorabilă când vine vorba despre rata nupțialității și cea a divorțialității, înregistrându-se mai multe căsătorii și mai puține divorțuri.

Pentru viitor, așa cum o demonstrează și situația demografică din celelalte țări europene, șansele de revigorare demografică prin creșterea numărului de nașteri vor fi scăzute, tendința fiind de reducere continuă a numărului de copii pe care o familie decide să îi aibă.

Dinamica populației și fluxurile migratorii

Evoluției speciei umane, răspândită astăzi pe întreaga planetă, îi este caracteristică, în anumite limite, mobilitatea teritorială sau geografică, expansiunea și retracțiunea într-un anumit spațiu. Această particularitate este cunoscută sub numele de migrație și poate fi definită drept mișcarea teritorială a oamenilor atât în limitele unei țări cât și în afara lor.

Migrațiile, în accepțiunea foarte largă a termenului, implică ideea de deplasare, de schimbare de loc și de locuință. Termenul se referă atât la plecarea individuală, la deplasarea grupelor umane, cât și la mișcările sezoniere, în căutare de lucru. Totodată, și deplasamentul internațional de populație (pe o oarecare durată) este considerat drept migrație.

Această mișcare este corelată cu procesele de dezvoltare și schimbările economice, de structură socială sau de calitate a vieții. Alături de mișcarea naturală a populației, migrația populației contribuie la creșterea sau scăderea populației, dată de soldul migratoriu.

Persoanele temporar absente - în această categorie sunt incluși studenții, persoanele în detenție, persoanele înrolate în armată și persoanele plecate peste hotarele țării cu durata absenței de peste un an.

Institutul Național de Statistică măsoară Soldul schimbărilor de domiciliu care reprezintă diferența algebrică dintre numărul persoanelor sosite prin schimbarea domiciliului (sosiți) și numărul persoanelor plecate prin schimbarea domiciliului (plecați). Indicatorul nu cuprinde mișcarea migratorie externă.

Categorii	Total populație (nr. persoane) - 2020
Persoane prezente (după domiciliu)	37934
Stabiliri cu domiciliul (inclusiv migrația externă)	474
Plecări cu domiciliul (inclusiv migrația externă)	255
Emigranți definitiv pe județe și localități de plecare	9
Imigranți definitiv pe județe și localități de destinație	1

Tabel nr. 4 Migrația populației municipiului Odorheiu Secuiesc

Sursa: <http://statistici.INSSE.ro>

Forța de muncă

Populația activă civilă a județului Harghita a înregistrat în perioada 2013-2020 o scădere cu 8.300 de persoane. Potrivit datelor INS, în anul 2020 numărul populației active civile este același cu cel din anul 2015.

Putem considera că una dintre cauzele scăderii populației active este și migrația externă a forței de muncă.

Total mii persoane	Anul 2013	Anul 2014	Anul 2015	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019	Anul 2020
România	9042,9	8910	8776,8	8735,8	8717,9	8696,4	8750,5	8736,9
Harghita	144,3	138,8	136	135,4	134,9	134,7	135,1	136

Tabel 5. Populația activă civilă România și județul Harghita
Sursa: <http://statistici.insse.ro>

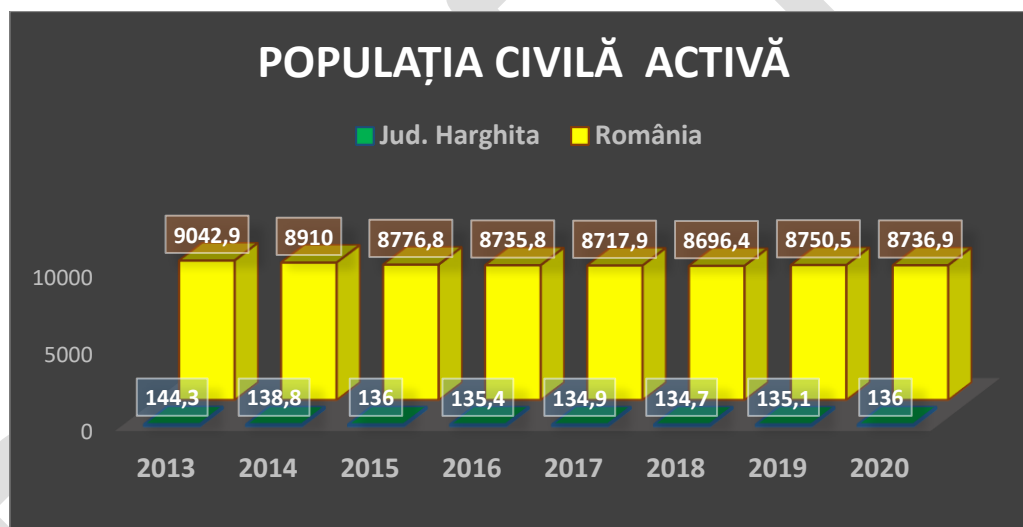

Figura 18 Populația activă civilă România și Județul Harghita
Sursa: <http://statistici.insse.ro>

Total mii persoane	Anul 2013	Anul 2014	Anul 2015	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019	Anul 2020
Masculin	4821,3	4756,8	4744,3	4771,9	4766,2	4729,6	4740,4	4762,1
Feminin	4221,6	4153,2	4032,5	3963,9	3951,7	3966,8	4010,1	3974,8

Tabel nr. 6 Populația activă civilă în județul Harghita pe sexe
Sursa: <http://statistici.insse.ro>

Total mii persoane	Anul 2013	Anul 2014	Anul 2015	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019	Anul 2020
Romania	13997,9	12597,7	12481,1	12562	12432,5	12238,9	12198,3	12216,8

Harghita	209,9	195,6	193,7	194,3	192,5	189,7	188,2	187,9

Tabel nr. 7 Resurse de muncă România și județul Harghita

Sursa: <http://statistici.insse.ro>

Total mii persoane	Anul 2013	Anul 2014	Anul 2015	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019
Romania M	7223,1	6603,4	6536,5	6572,8	6516,1	6352,4	6408,8
Harghita M	209,9	195,6	193,7	194,3	192,5	189,7	188,2
Romania F	6774,8	5994,3	5944,6	5989,2	5916,4	5886,5	5789,5
Harghita F	99,9	91,8	91,1	91,7	90,8	90,7	88,8

Tabel nr. 8 Resurse de muncă România și județul Harghita pe sexe

Sursa: <http://statistici.insse.ro>

Salariați	2002	2011	2018	2020
Municipiul Odorheiu Secuiesc	15192	14085	16507	16078

Tabel nr. 9 Numărul mediu de salariați, municipiul Odorheiu Secuiesc

Sursa: <http://statistici.insse.ro>

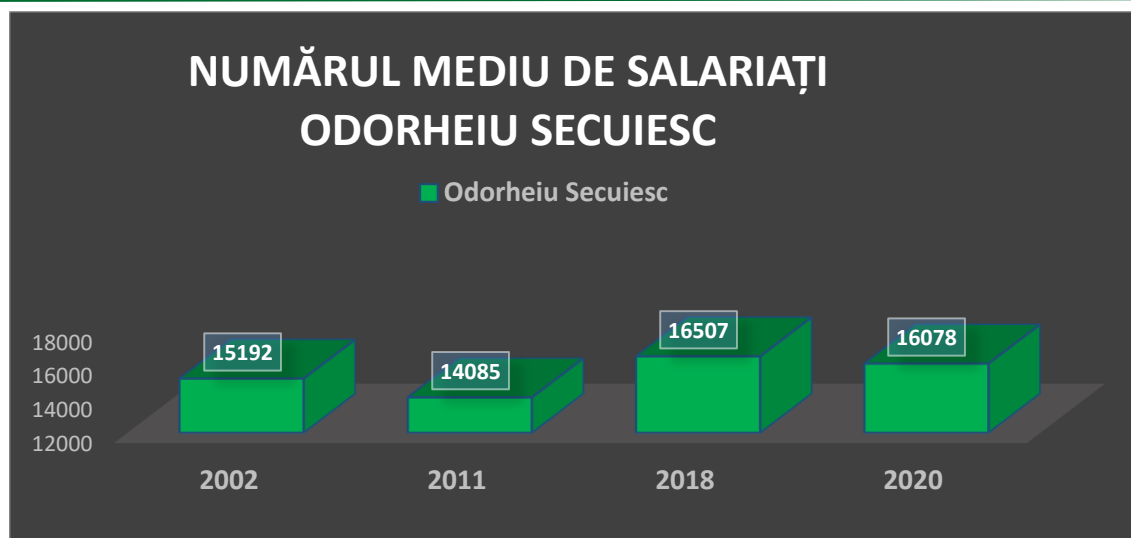

Figura nr. 19 Numărul mediu de salariați, municipiul Odorheiu Secuiesc

Sursa: <http://statistici.INSSE.ro>

Din Fișa localității furnizată de către INS se constată că la nivelul anului 2020 în Municipiul Odorheiu Secuiesc se aflau un număr mediu de salariați de 16078. Din numărul total de salariați, mai mult de jumătate își desfășoară activitatea în următoarele domenii: Hoteluri și alte facilități de cazare- 139; Restaurante și alte activități de servicii de alimentație- 324; Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte - 899; Fabricarea produselor textile -483; Comerț cu ridicata, cu excepția autovehiculelor și motocicletelor - 2094 Comerț cu amănuntul, cu excepția autovehiculelor și motocicletelor - 1557; Industria alimentară - 326; Prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn și plută, cu excepția mobilei; fabricarea articolelor din paie și din alte materiale vegetale împletite- 389; Fabricarea de mobilă- 487; Fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice -271; Activități de difuzare și transmitere de programe - 189; Tipărire și reproducerea pe suporturi a înregistrărilor - 378; Fabricarea hârtiei și a produselor din hârtie- 161; Transporturi terestre și transporturi prin conducte - 246; Activități de arhitectură și inginerie; activități de testări și analiză tehnică - 162; Construcții clădiri - 492; Lucrări speciale de construcții - 430; Fabricarea de mașini, utilaje și echipamente - 168; Industria metalurgică - 196 ; Industria construcțiilor metalice și a produselor din metal, exclusiv mașini, utilaje și instalații - 331; Activități de peisagistică și servicii pentru clădiri - 125; Colectarea, tratarea și eliminarea deșeurilor - 173.

1.3.4. Resurse create de om

Căi rutiere

Municipiul Odorheiu Secuiesc este străbătut de DN 13A, care leagă Târgu Mureș de Miercurea Ciuc, prin DN 13A municipiul se leagă cu DN 13 pe direcția Brașov Sighișoara - Tg. Mureș - Cluj,

diagonala rutieră majoră ce străbate Transilvania pe direcția Nord-Vest și Sud-Est, cu DN12 de unde se poate face legătura cu județele Covasna și Neamț dar și cu DN12A către județul Bacău. Municipiul are acces și la DJ137 către Rupea - Brașov.

Tipul drumului	Lungime
Lungimea totală a drumurilor (km), din care:	177,73
Drumuri europene (km)	0
Drumuri naționale (km)	6,5
Drumuri județene (km)	3,23
Drumuri vicinale (km)	168
Străzi (km)	62,44
Drumuri de exploatație agricolă (km)	168
Asfalt (km)	43,57
Beton (km)	1,5
Piatră cubică (km)	3,08
Piatră (km)	9,04
Pământ (km)	5,25

Tabel nr. 10 Căile rutiere din Municipiul Odorheiu Secuiesc

Sursa: Fișa de date a localității Odorheiu Secuiesc

Dotări socio-culturale

La nivelul municipiului dotările socio - culturale sunt reprezentate astfel:

Dotări socio-culturale	
Număr total de biblioteci publice	1
Volume existente în biblioteci - anul 2020	373515
Volume eliberate nivel - anul 2020	84440
Cititori activi la biblioteci - anul 2020	7826
Număr total muzee	1
Vizitatori în muzee - anul 2020	2901
Număr total case de cultură / cămine culturale	1
Număr total teatre	1
Locuri în săli de spectacole- anul 2020	440
Spectatori și auditori la reprezentatii artistice - anul 2020	4357

Tabel nr. 11 Dotări socio - culturale Municipiul Odorheiu Secuiesc

Sursa: Fișa de date a localității Odorheiu Secuiesc

Patrimoniul cultural

Muzeul Haáz Rezső: Dintre instituțiile de cultură al orașului Odorheiu Secuiesc Muzeul Haáz Rezső este cea mai veche. La baza originii colecțiilor existente - conform protocolului din 1797 a

Colegiului Reformat - stau obiectele de epocă păstrate în sertare tematice școlare, pe lângă Biblioteca Documentară, astfel au fost depuse bazele colecțiilor de istorie, numismatică și geologică (minereuri), ale științelor naturii (rarități naturale mirabile). A urmat o dezvoltare lentă dar permanentă a colecțiilor muzeale, în ciuda evenimentelor socio-politice nefavorabile din a doua jumătate al secolului 19 și începutul secolului 20.

În procesul de dezvoltare al instituției a jucat un rol important Haáz Ferenc Rezső, cine a sosit în oraș în anul 1906 din Ținutul de Nord al Ungariei. Haáz Rezső ca profesorul de desen a colegiului reformat a depus bazele colecției etnografice. Pentru muzeul aflat în curs de dezvoltare predarea noii clădiri a colegiului a reprezentat o circumstanță favorabilă, iar în vechea clădire a școlii s-a amenajat prima expoziție deschisă publicului în anul 1913.

În perioada Primului Război Mondial colecția colegiului a devenit prada invadatorilor. Odată cu reinstaurarea perioadei de pace colecționarea a continuat. În anul 1928 expoziția publică a fost dezvoltată cu săli noi în care - pe lângă obiectele etnografice - au fost expuse și colecții de arme și diferite obiecte care prezintă istoria școlii reformat.

Colecția etnografică completată cu tablourile vechi și cu colecția numismatică și de obiecte vechi a colegiului a devenit proprietatea statului în anul 1949. Primul director al instituției care a dobândit statutul de Muzeu Raional a devenit pedagogul pensionar Haáz Rezső care și-a îndeplinit această funcție până la anul 1952.

În anul 1953 muzeul a obținut un sediu propriu, mutându-se la parterul imobilului situat pe strada Kossuth Lajos nr. 29. În 1959 muzeul a fost mutat în subsolul Casei de Cultură proaspăt construită, însă din cauza condițiilor nefavorabile în anul 1968 colecția a fost remutată la sediul inițial, iar de data aceasta întreaga clădire i-a fost pusă la dispoziție. În 1978, muzeul s-a dezvoltat, obținând clădirea Galeriei permanente. În anii 1970 s-au înființat sălile memoriale ale muzeului. În iulie 1972 s-a deschis sala memorială Tompa László, în septembrie 1972 s-a deschis casa memorială a lui Tamási Áron în Lupeni, iar în iunie 1973 s-a înființat sala memorială a scriitorului și umoristului Tomcsa Sándor. Adunând moștenirea geologului și cercetătorului de ape minerale Bányai János în anul 1974 s-a deschis o nouă sală memorială în sediul central al muzeului.

În 1990 colecția muzeală s-a reunit cu Biblioteca Documentară a orașului - care dispune de 76.000 de volume. În 1994 instituția a avut noi posibilități de dezvoltare atunci când s-a separat de rețeaua de muzee (Complexul Muzeal) din județul Harghita, intrând sub finanțarea municipalității, fiind o instituție independentă cu persoană juridică. În același an muzeul a fost numit după fondatorul acestuia, Haáz Rezső.

La Băile Szejke muzeul a primit în administrație terenul de 1 ha în preajma mormântul lui Orbán Balázs, unde începând cu anul 1972 a fost ridicat șirul de porți secuiești, dezvoltându-se la un număr de 17 porți cu valoare istorică. În 2008 s-a realizat o investiție a municipalității la Băile Szejke și astfel fost deschis pentru publicul vizitator Muzeul Apelor Minerale.

Sursa: <https://www.hrmuzeum.ro/noul-sediu-al-muzeului-haaz-rezso>

O dezvoltare semnificativă în infrastructura muzeală a fost realizat în intervalul 2015-2016, prin achiziționarea imobilului numit Vila-Haberstumpf, și restaurarea acestuia cu scopul mutării colecțiilor și expozițiilor în noul sediu. În momentul de față instituția de cultură în cauză are trei puncte de lucru cu deschidere către public: sediul central (Vila-Haberstumpf / str. Beclean nr. 2-6), Galeria de Artă (str. Kossuth Lajos nr. 4), și Muzeul Apelor Minerale (Băile Szejke f.n.) În locațiile numite muzeul organizează anual expoziții proprii având tematici de istorie locală și artă, iar prin colaborările naționale și internaționale profesionale organizează diferite expoziții itinerare, proiecte de cercetare și editoriale, dar și alte programe care se adaptează cerințelor variate al publicului și misiunii instituției.

Casa de Cultură Municipală din Odorheiu Secuiesc

Casa de Cultură finalizată în 1959 a devenit centrul vieții culturale a orașului. Aici a fost amplasată Biblioteca Orășenească, aici s-au ținut mai multe cercuri profesionale, repetiții corale, spectacole, diverse evenimente. Trupa de teatru de amatori înființată în anul 1947 s-a transformat oficial în Teatrul Popular (1977), devenind a 27-a trupă de teatru popular și prima din țară care susținea spectacole în limba maghiară. Teatrul Popular a avut un rol important în viața culturală a

orașului în păstrarea și cultivarea culturii și a conștiinței maghiare. Tot în Casa de Cultură își aveau sediile Corul Secuiesc, corul bărbătesc cel mai vechi în oraș, cu un trecut istoric semnificativ și Corul Mixt condus de Balázs Ferenc și Nagy Ildikó. Tot în anii '60 - '70 a fost organizată pentru prima oară Festivalul de Muzică Populară și Dans Popular Szejke însoțit de o defilare spectaculoasă stradală, Festivalul de Muzică Estivală Siculus, care a revigorat viața muzicii ușoare maghiare din România și care a fost interzis până la urmă. De asemenea tot în această perioadă a început și mișcarea dansului popular (táncházmozgalom), în 1978 în oraș a fost ținut prima întâlnire de acest gen.

Sfârșitul anilor '90 și începutul anilor 2000 a fost perioada de instituționalizare a vieții culturale. Atunci au fost întemeiate Teatrul Tomcsa Sándor, Atelierul de Dans Popular Udvarhely și Filarmonica Ținutului Secuiesc, care sunt finanțate de către municipalitate. În prezent în clădirea Casei de Cultură funcționează trei instituții: Casa De Cultură Municipală, Teatrul Tomcsa Sándor, Atelierul de dans popular Udvarhely. Filarmonica Ținutului Secuiesc nu deține un statut juridic separat, funcționează ca o secție a Casei de Cultură. Tot în clădire sunt găzduite Corul Mixt Alla Breve, Corul Mixt Balázs Ferenc și Corul Secuiesc.

Misiunea Casei de Cultură din Odorheiu Secuiesc este în concordanță cu liniile principale și axele prioritare stabilite în Strategia Culturală a Municipiului Odorheiu Secuiesc.

Tradiție și progres: păstrarea identității naționale este obligația fiecărei comunitate. Casa de Cultură prin programele sale promovează cultura și obiceiurile tradiționale și oferă servicii culturale de înaltă calitate. Dar fără dezvoltare și progres, atașamentul față de tradițiile populare cu ușurință o transformă pe viața culturală a orașului într-un skanzen. De aceea Casa de Cultură are obligația să păstreze echilibrul între ofertele culturale tradiționale și cele inovative și experimentale. De aceea în perioada 2023-2030 proiectele Casei de Cultură trebuie să fie interdisciplinare, și prin conectarea unei largi palete de practici trebuie să încurajeze abordarea critică, inovația și reforma.

Diversitate și creativitate: Casa de Cultură prin cursurile sale și expozițiile organizate stimulează procesul de creație în toate domeniile artistice. Diversitatea artistică trebuie să creeze o atmosferă incluzivă, unde prin manifestările culturale grupurile dezavantajate sunt într-o permanentă conectare cu societatea.

Focus pe familie, experiențe comunitare: Casa de Cultură în perioada următoare trebuie să devine un factor focalizator al orașului, unde vitalitatea culturală asigură pentru toți temelia unei vieți împlinite. Prin organizarea evenimentelor culturale emblematicale ale orașului, Casa de Cultură creează o atmosferă familială, unde avem posibilitatea de a experimenta sentimentul apartenenței comunitare. Casa de Cultură are misiunea de a oferi servicii culturale pentru familii cu copii mici, pentru liceeni, pentru tinerii adulți, care au venit acasă după terminarea studiilor, dar și pentru oamenii din generația a treia.

Sursa: <https://www.udvarhely.ro/ro/institute/4826/>

Sursa: <https://lateatru.eu/kovacs-janos-moare-teatrul-tomcsa-sandor-din-odorheiu-secuiesc-fest-fdr-2020>

Teatrul Tomcsa Sándor: În Odorheiu Secuiesc teatrul funcționează începând din anul 1947. În perioada 1947-1992 a fost numit Teatru popular. Activitatea teatrală din municipiu, constând din spectacolele teatrale ale marilor trupe din străinătate și din țară, din activitatea de cercuri de

teatru din școlile, și din spectacolele realizate de Teatrul Popular din Odorhei se bazează pe o tradiție teatrală din localitate de aproape 200 de ani.

Acest trecut bogat, a stat la baza înființării Teatrului Tomcsa Sándor prin Hotărârea nr. 72/1997 a Consiliului Local Odorheiu Secuiesc, iar spectacolul de inaugurare a avut loc în anul 1998, la 6 noiembrie, cu comedia lui Móricz Zsigmond: Nem élhetek muzikaszó nélkül.

Primul an teatral a fost 1999/2000. La debutul activității teatrale trupa a avut 12 actori angajați ai căror activitate a fost sprijinită de prezența mai multor actori delegați de la trupe cu renume din țară și din străinătate. Un alt moment important în istoria teatrului din municipiu constituie schimbarea statutului în anul 2004, prin Hotărârea Consiliului Local nr. 10 din 2004 și-a dobândit statutul de instituție culturală autonomă. În consecință Teatrul Tomcsa Sándor începând cu anul 2005 funcționează ca teatru autonom, îmbogățind paleta teatrelor din Transilvania.

Repertoriul fiecărei stagiuni cuprinde 5-6 premiere, în afara spectacolelor autohtone activitatea instituției cuprinde spectacolele altor trupe de teatru, seri de recital și spectacole destinate copiilor, organizează bal mascat, festivalul de teatru contemporan - drÁMA recunoscut la nivel internațional, care în 2011 a fost completat cu proiectul: concursul de drame cu titlul: drÁMázat.

În anul 2014 activitatea teatrului a fost îmbogățită prin înființarea secțiunii de Teatru de păpuși, cu numele Udvarhelyi Bábműhely.

În prezent Teatrul Tomcsa Sándor lucrează cu 24 de angajați, în ultimii trei ani munca trupei a fost nominalizată de 6 ori la premiul UNITER, iar o dată a primit premiul.

Lângă repertoriul teatral teatrul participă și la organizarea altor programe: Ziua Poeziei Maghiare, forradalom.ma, Ziua Dramei Maghiare, Ziua Internațională a Teatrului, Ziua Culturii Maghiare. Teatrul este finanțat de Unitatea Administrativ Teritorială a Municipiului Odorheiu Secuiesc.

Sursa: <https://www.udvarhely.ro/ro/institute/biblioteca-o/>

Biblioteca Municipală²¹ s-a format în anul 1951 pe tradiția intelectuală și colecția de volume a cenaclurilor literare din perioada dualistă și interbelică. În anul 2001 instituția s-a mutat în clădirea actuală.

Secția împrumut oferă cititorilor la domiciliu aproximativ 70% din fondul total de 130.000 de volume. Biblioteca mai dispune de o sală de lectură cu acces liber la rafturi unde lexicoane, enciclopedii, dicționare, diferite cărți valoroase și cărți de specialitate, pot fi consultate. La secția de audiovizuale pot fi consultate și împrumutate la domiciliu publicații electronice, materiale video, filme, filme documentare, muzică pe suport video, CD-uri multimedia sau alte tipuri de documente digitale. În afară de aceste activități, în bibliotecă există numeroase săli dotate cu instrumente educaționale inovative care sprijină introducerea copiilor în lumea științelor.

Trupa de dans Udvarhely Néptáncműhely din Odorheiu Secuiesc a fost înființată în toamna anului 1998 la inițiativa consiliului local, sub egida Casei de Cultură din localitate și a dobândit personalitate juridică în anul 2005.

Trupa de dans Udvarhely Néptáncműhely este un atelier folcloric, care și-a propus păstrarea și transmiterea autentică a tradiției muzicii și dansului popular din Transilvania. Cu un istoric mai mult de două decenii joacă un rol important nu numai în viața culturală a orașului, ci prezintă spectacole folclorice autentice și pe scena altor localități din țară și din străinătate.

²¹ Idem 21

În calitate de formator cultural, instituția poate influența viața culturală a orașului și a împrejurimilor sale, implicând iubitorii muzicii și dansului popular nu doar ca o audiență pasivă, dar și ca participanți activi.

Formația colaborează în continuu cu coregrafi de bună reputație și prezintă anual 2-3 spectacole folclorice, respectiv asigură pentru noile generații participarea în mod regulat la diferite cursuri de dans și de muzică populară.

Începând de anul 2017 împreună cu Fundația Erdélyi Hagymányok Háza și cu Asociația Kaszaj organizează în cursul lunii septembrie Festivalul Erdélyi Táncsztalálkozó cel mai mare festival de folclor din Transilvania, la care participă aprox. 100 de muzicieni, trupe profesioniști și amatori.

Filarmonica din Ținutul Secuiesc funcționează în calitate de instituție culturală - în cadrul Casei de Cultură - din anul 2008, inițiativele unei orchestre filarmonice datează însă din anul 1999-2000 când profesorii și foștii elevi ai Liceului de Arte Dr." Palló Imre" au înființat Orchestra Simfonică a Liceului de Artă "Dr. Palló Imre".

Orchestra a funcționat apoi sub denumirea de Orchestra de Cameră Palló Imre. Cadrul s-a lărgit treptat, iar din anul 2002 orchestra apare sub denumirea de Orchestra Simfonică din Ținutul Secuiesc. Având în vedere succesul și recepția inițiativei din partea publicului, președinții consiliilor județene Harghita și Covasna au încercat să definească statutul orchestrei cu scopul de a înființa o filarmonică cu caracter regional finanțată de ambele consilii județene din Ținutul Secuiesc.

În fiecare stagiune, filarmonica oferă numeroase concerte de muzică clasică, concerte camerale, simfonice, vocal-simfonice. Instituția găzduiește festivalul de chitară Terra Siculorum Festival Internațional de Chitară Clasică, din 2011 organizează festivalul ClassJazzFest și Festivalul Toamna Muzicală. Printre colaboratorii instituției se numără Asociația Harmonia Cordis, Corul Alla Breve, Filarmonica de Stat Târgu Mureș, Opera Maghiară din Cluj-Napoca, Centrul de Cultură Arcuș. Pe parcursul anilor, numeroși artiști, soliști și dirijori din diferite țări - Ungaria, Japonia, Elveția, Germania, Statele Unite ale Americii, Austria - au fost invitați și au contribuit la succesul concertelor simfonice ale Filarmonicii din Ținutul Secuiesc.

Sursa: ro.filharmonia.ro

Învățământ. Infrastructura educațională

Sistemul de învățământ public reprezintă principala componentă a sistemului de educație. Structura sistemului de învățământ din România cuprinde învățământul preșcolar, primar, secundar inferior, general obligatoriu, secundar superior, școlile de arte și meserii, școlile de ucenici, învățământul post-liceal și învățământul superior.

Prima mențiune documentară a învățământului în Odorheiu Secuiesc datează din anul 1593 când a fost înființat "Gymnasium Regium" - școală cu predare în limba latină, iar în 1765 a fost inaugurată și o școală cu predare în limba maghiară. În anul 1781 a fost construită clădirea veche a gimnaziului romano-catolic.

Rețeaua școlară s-a dezvoltat prin întemeierea Liceului Real, respectiv a Școlii Profesionale, edificii construite în anul 1871, au fost mai fost construite și Liceul Real de Stat (actualul Grup agricol școlar) construit în anul 1891, actualul internat al Liceului Tamási Áron construit în anul 1910, clădirea nouă a Colegiului reformat, azi Liceul pedagogic.

În ultimii ani au fost realizate investiții considerabile pentru îmbunătățirea accesului la toate formele de educație pentru tinerii din municipiu.

În municipiul Odorheiu Secuiesc există forme de învățământ universitar.

La nivelul municipiului Odorheiu Secuiesc, declinul demografic general, accentuat pentru populația tânără, are ca efect reduceri pentru populația de vârstă școlară între anii 2010 - 2015. Analiza comparativă dintre anii 2015 și 2020, ne arată o ușoară creștere a numărului populației școlare.

Analiza comparativă este prezentată în tabelul de mai jos.

Forma de învățământ	1992	2010	2015	2020
Copii înscriși în grădinițe	1701	1766	1453	1521
Elevi înscriși în învățământul preuniversitar	9965	6340	6667	6787
Elevi înscriși în învățământul primar și gimnazial (inclusiv învățământul special)	5181	2881	3472	3560
Elevi înscriși în învățământul liceal	3151	3083	2560	2284
Elevi înscriși în învățământul profesional	1033	179	413	625
Elevi înscriși în învățământul postliceal (inclusiv învățământul special)	576	197	206	318
Studenti înscriși în învățământul universitar de licență		358	200	182
Total	11666	8464	8401	8614

Tabel nr. 12 Numărul elevilor și forma de învățământ la nivelul anilor: 1992, 2010, 2015, 2020

Sursa: Fișa localității Odorheiu Secuiesc (INS)

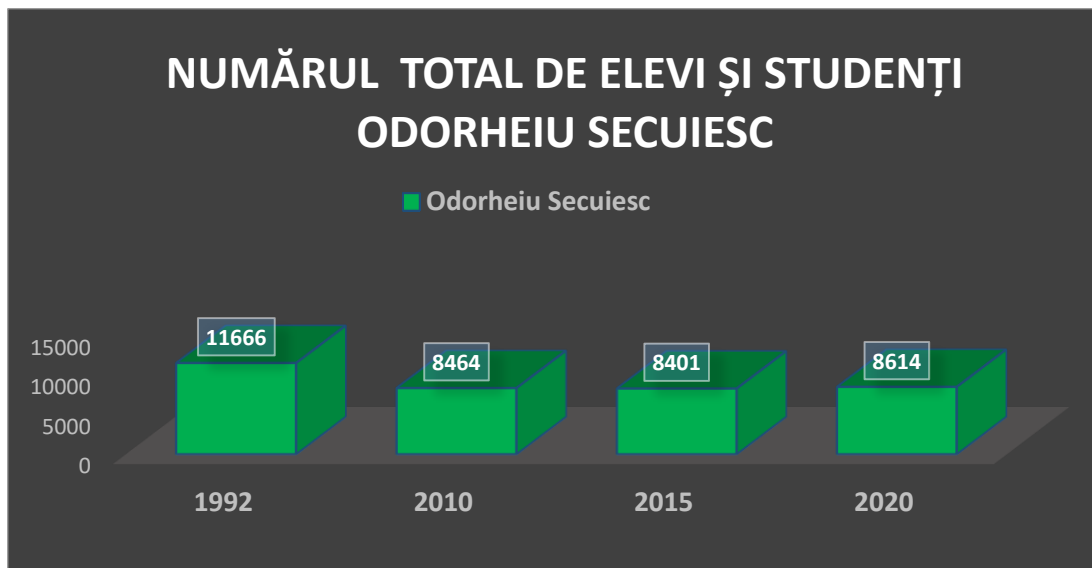

Figura nr. 20 Numărul elevilor la nivelul anilor: 1992, 2010, 2015, 2020
Sursa: Fișa localității Odorheiu Secuiesc (INS)

Conform Fișei de date a localității dar și a Fișei localității (INS) numărul total al cadrelor didactice la nivelul municipiului Odorheiu Secuiesc a fost de 627 la nivelul anului 2018 și de 677 la nivelul anului 2020, ceea ce ne arată o creștere ușoară. Această creștere se datorează în principiu menținerii numărului populației școlare dar și prevenirii abandonului școlar.

Forma de învățământ	Număr cadre didactice 2018	Număr cadre didactice 2020
Învățământul liceal	326	359
Învățământul primar și gimnazial	173	177
Preșcolar	125	137
Total	627	677

Tabel nr. 13 Distribuția cadrelor didactice la nivelul anilor 2018 și 2020
Sursa: Fișa de date a localității și Fișa localității (INS)

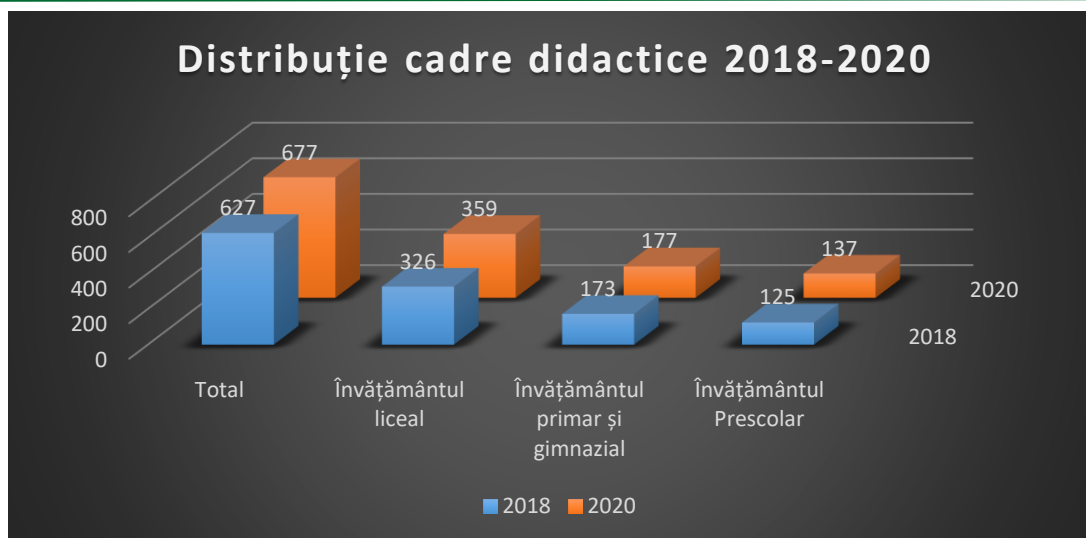

Figura nr. 21 Distribuția cadrelor didactice la nivelul anilor 2018 și 2020

Sursa: Fișa de date a localității și Fișa localității (INS)

1.5 Percepția asupra localității

În anul 2022, a fost realizat un studiu privind identificarea problemelor majore din municipiul Odorheiu Secuiesc și formularea viziunii de dezvoltare locală - componentă privind elaborarea Strategiei de dezvoltare locală.

Studiul s-a derulat pe două niveluri:

- **o parte a angajaților** din cadrul aparatului de specialitate al primarului municipiul Odorheiu Secuiesc, dimensiunile cercetării corelând următoarele direcții majore:

- Identificarea problemelor locale;
- Caracterizarea activității administrației publice - aspecte relevante, ierarhizarea acestora;
- Descrierea calității vieții în municipiul Odorheiu Secuiesc.

- **populația municipiul Odorheiu Secuiesc.** Au fost chestionate 205 de persoane, locuitori ai municipiul, urmărindu-se:

- Ierarhizarea problemelor locale;
- Formularea așteptărilor față de activitatea administrației publice locale.

1.5.1 Angajații aparatului de specialitate al primarului Municipiului Odorheiu Secuiesc Grupul țintă

Angajați ai aparatului de specialitate al primarului municipiului Odorheiu Secuiesc, funcționari publici și personal contractual, grup cu următoarele caracteristici majore: 6 de sex masculin și 41 de sex feminin.

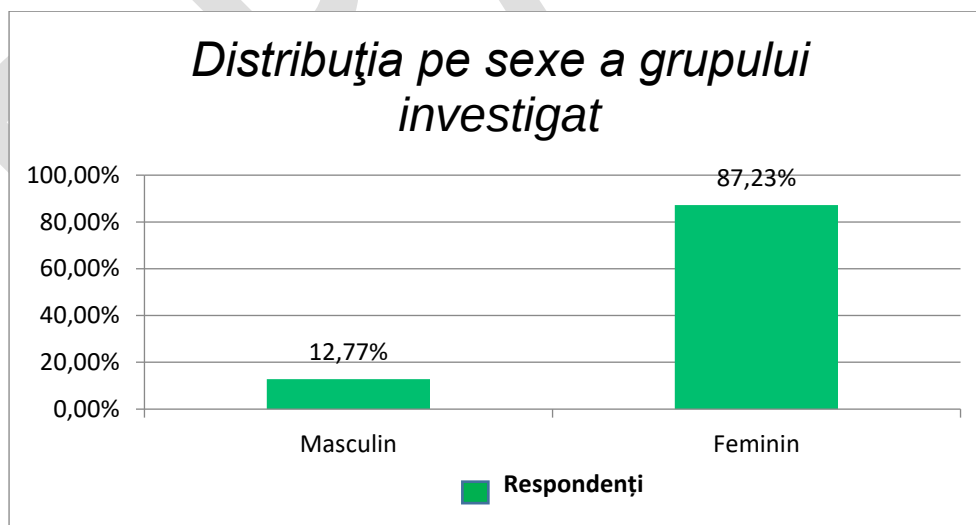

Figura 22 Distribuția pe sexe a grupului investigat

În ceea ce privește vârsta grupului investigat, se constată o suprapopulare a intervalelor 36 - 50 ani (68,89%) și peste 50 de ani (24,44%), ceea ce poate fi benefic din perspective experienței de muncă și a cunoștințelor dobândite. Constatăm că există un dezechilibru între grupul cu vârstă sub 35 de ani (6,67%) și cei cu vârsta de peste 35 de ani (93,33%). Un dezavantaj major aici îl reprezintă investigarea în număr mic a persoanelor tinere (până în 35 de ani), cu deschidere mai mare către utilizarea noilor tehnologii în procesul de simplificare și debirocratizare a administrației.

Categorie	18-30 ani	30-50 ani	Peste 50 ani
Nr. persoane	3	31	11

Tabel nr. 14 Distribuția pe vârste a grupului investigat

Din perspective studiilor, se constată că există în cadrul grupului investigat un procent ridicat de angajați cu studii superioare 65,96%, cu studii postuniversitare 27,66% dar și cu studii doctorale 2,13%. Următorul procentaj este reprezentat de angajații cu studiile liceale 2,13%. În cadrul grupului investigat un procent mai mic este reprezentat de către angajații cu studii post - liceale 2,13%. Acest aspect constituie un avantaj pentru instituție și cetățeni.

Nivel studii	Liceu	Școala post-liceală	Studii universitare	Studii postuniversitare	Studii doctorale
Nr. persoane	1	1	31	13	1

Tabel nr. 15 Nivelul de studii al grupului investigat

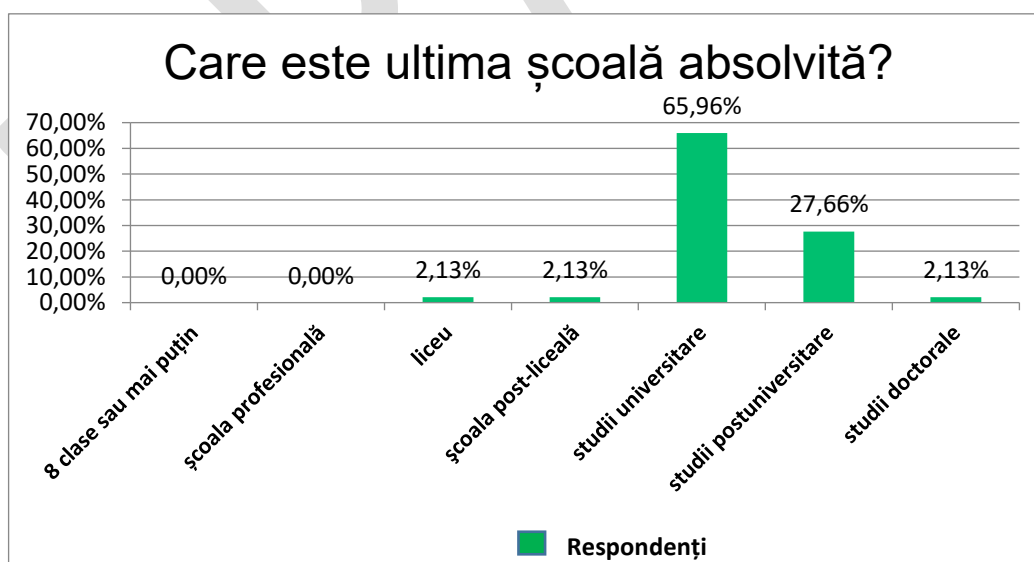

Figura 22 - Nivelul de studii al grupului investigat

În ceea ce privește atitudinea față de calitatea serviciilor publice asigurate de instituție, angajații chestionați se declară foarte mulțumiți în proporție de 20,42% și parțial mulțumiți în proporție de 46,36%. S-au declarat total nemulțumiți 7,91%, în timp ce angajații care sunt parțial nemulțumiți au o proporție de 25,19%. Nu au știut să răspundă sau nu au răspuns la întrebare un procent de 0,12% din intervievați.

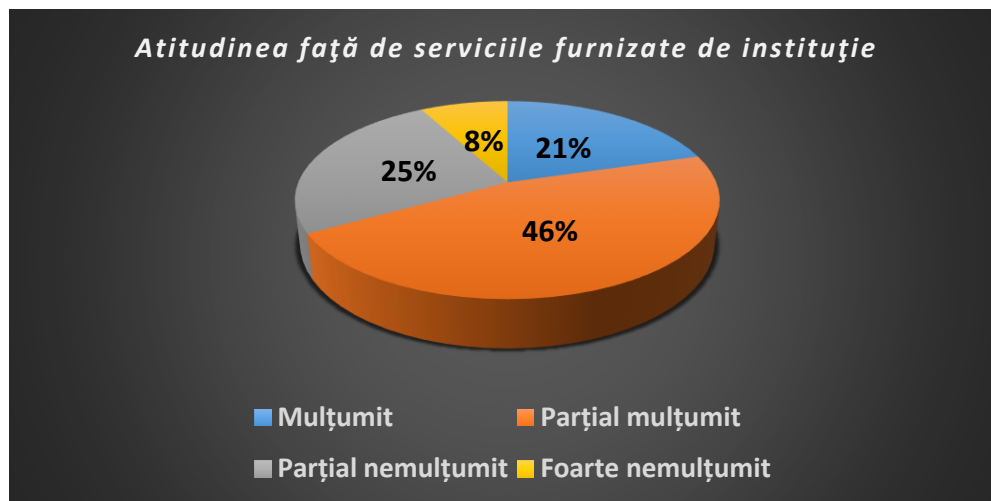

Figura 23 Atitudinea față de serviciile furnizate de instituție

Ierarhizarea răspunsurilor cu privire la situația calității serviciilor

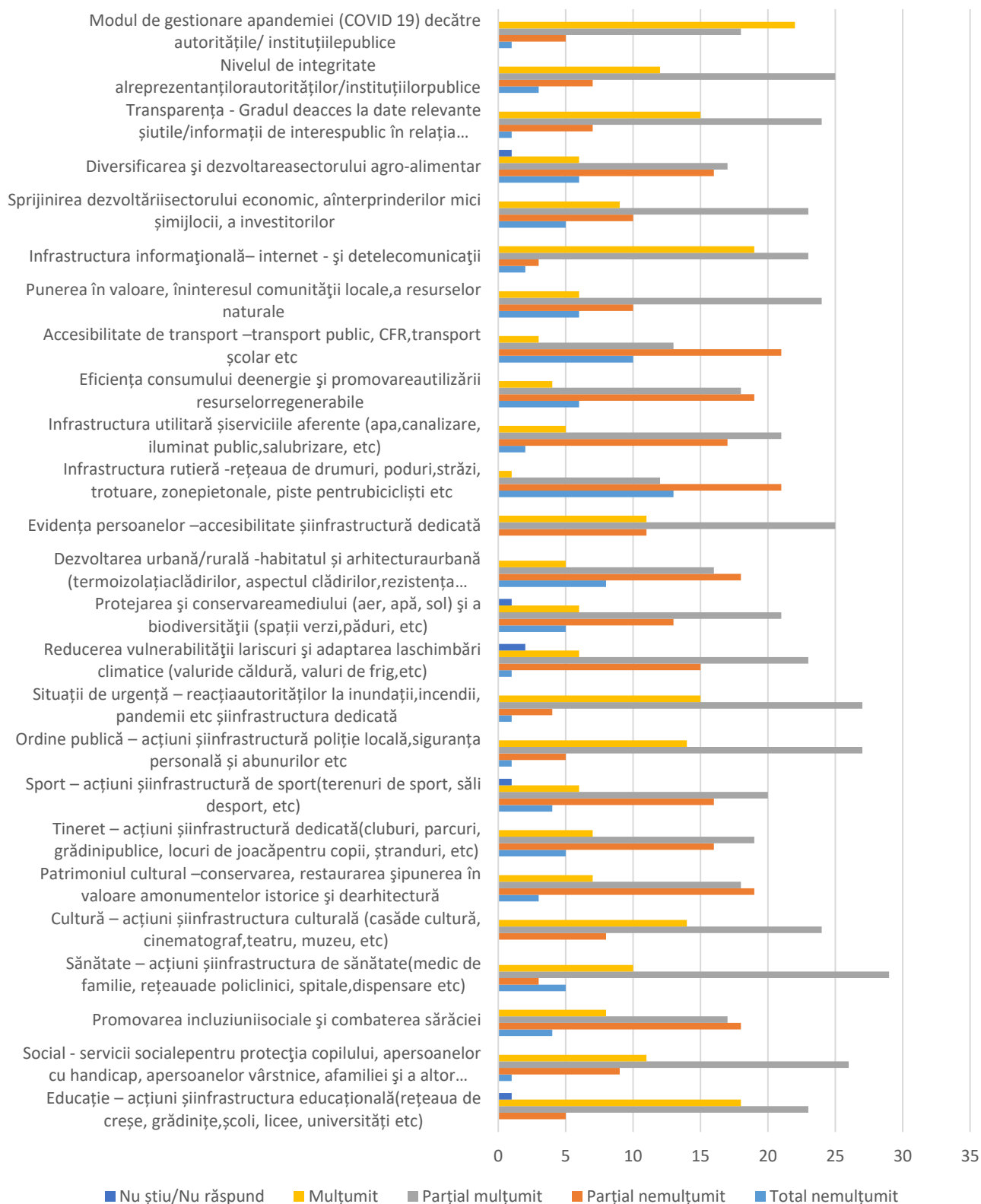

Figura 24 Ierarhizarea răspunsurilor cu privire la situația calității serviciilor furnizate de instituție

Ierarhizând nivelul răspunsurilor care vizează calitate serviciilor publice oferită de instituție către cetățeni, se poate observa că respondenții sunt nemulțumiți și consideră că trebuie îmbunătățite următoarele facilități:

- Infrastructura rutieră (poduri, drumuri, străzi, fluidizare trafic, centură ocolitoare);
- Infrastructura utilitară (rețea apă, canalizare, iluminat public);
- Transport public local și regional;
- Transport școlar;
- Dezvoltarea urbană și arhitecturală;
- Restaurarea și conservarea patrimoniului cultural;
- Eficientizarea consumului de resurse clasice și utilizarea resurselor regenerabile;
- Programele de incluziune socială și combaterea sărăciei.

La întrebarea care vizează dorințele generale față de localitatea în care trăiesc, intervievații au răspuns astfel:

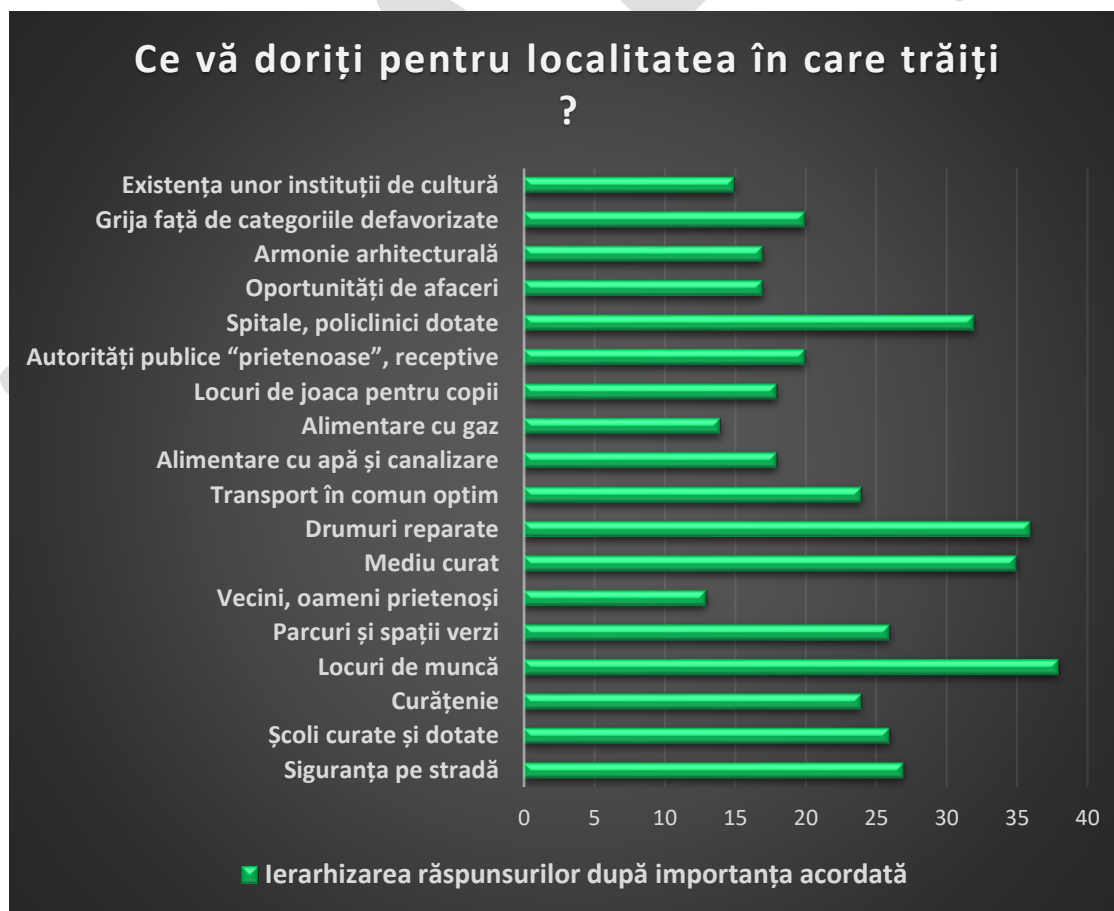

Figura 25 Ierarhizarea dorințelor generale față de localitatea în care trăiesc

Ierarhizând răspunsurilor care vizează aspectele pe care intervievații le doresc pentru localitatea în care trăiesc se poate observa că ordinea importanței este următoarea:

- Locuri de muncă;
- Drumuri reparate;
- Mediu curat;
- Spitale și policlinici dotate;
- Transport în comun optim;
- Parcuri și spații verzi;
- Curățenie;
- Școli curate și dotate.

Conform respondenților, principalele acțiuni realizate în Municipiul Odorheiu Secuiesc sunt considerate: renovarea Bisericii Reformate Centrale, renovarea Liceului Teoretic Tamasi Aron, reabilitarea mai multor terenuri de joacă din oraș, realizarea azilului de bătrâni din Szombatfalva, amenajarea pistei de biciclete, reabilitare parțială a sistemului de canalizare, reabilitarea terenurilor de joacă, înființarea Incubatorului de Afaceri, colectarea selectivă a deșeurilor, pozarea în subsol a cablurilor electrice, deschiderea muzeului, renovarea podului lângă terenul de sport, deschiderea noului patinoar municipal, acțiunea de plantarea arbori, înființarea sensurilor giratorii.

Din perspectiva respondenților, principalele acțiuni utile pentru dezvoltarea localității sunt:

Economie - sprijin pentru tinerii absolvenți în domeniul economic, crearea locurilor de muncă pentru tineri, sprijin pentru IMM-uri, facilități pentru dezvoltarea antreprenorilor locali, facilități atractive pentru investitori, infrastructură rutieră optimă, parc industrial.

Protecția mediului/eficiența energetică - dezvoltarea drumurilor pentru folosirea mijloacelor de transport alternative (biciclete, trotinete etc.), autobuze electrice, implementarea și finanțarea unor programe în vederea eficientizării energetice a blocurilor de locuit, corpuri de iluminat (smart), dezvoltarea infrastructurii energetice verzi (încălzire, iluminat din surse verzi: panouri solare, etc.), facilitarea economiei circulare, colectarea selectivă a deșeurilor, reducerea traficului rutier din oraș în vederea reducerii poluării atmosferice și ale emisiilor de gaze cu efect de seră.

Utilități publice - Modernizarea sistemului de alimentare cu apă și canalizare, dezvoltarea sistemului de evacuare a apelor pluviale, extinderea rețelei de iluminat public, modernizarea și eficientizarea rețelei de termoficare, înființarea parcurilor de domiciliu, dezvoltarea și perfecționarea liniilor de autobuze/microbuze, asigurarea unor centre de parcare acoperită cu mai multe etaje pentru mașini în centrul orașului, piste de biciclete corespunzătoare, fluidizarea traficului din oraș.

Urbanism și spațiu locativ - Consecvență în reglementările urbanistice, facilități pentru proprietarii de monumente istorice, construirea de locuințe noi într-un număr mai mare, care pot fi închiriate de tineri, facilități pentru tineri- terenuri destinate construcției de case la prețuri rezonabile, PUZ -străzi largi, zone verzi, parcuri și trotuare în cartierele noi, autorizații de

construcție eliberate mai facil, verificarea executării lucrărilor conform autorizației de construire, verificarea utilizării imobilelor conform destinației.

Sănătate și siguranța populației- modernizarea și dotarea spitalului, renovarea centrelor/ cabinetelor medicale de familie, campanii de screening , acces mai facil la serviciile de analize medicale pentru școlari, studenți, pensionari și persoane vulnerabile, înființarea centrului de zi pentru vârstnici, pentru persoanele cu dizabilități, pentru persoanele care suferă de boli psihice; centrul de reabilitare pentru persoanele dependente de alcool, poliția locală mai prezentă, derularea unor programe de prevenție a actelor antisociale.

Mobilitate urbană - îmbunătățirea drumurilor, trotuarelor, construirea de parcuri moderne în teritoriul și exteriorul orașului, modernizarea rețelei rutiere, piste de biciclete sigure pe tot teritoriul orașului, mai multe spații pietonale, modernizarea și instalarea de echipamente -ex. semafoare în mai multe zone pentru fluidizarea și securizarea circulației, dezvoltarea transportului public de persoane la cel mai înalt nivel de calitate, șosea de centură.

Educație - dezvoltarea infrastructurii educaționale, conexiune între piața muncii și profilurile de formare profesională, reconstruirea liceului Tamási Áron, construirea sălii de sport la Școala Gimnazială Orbán Balázs, programe educaționale pentru copiii defavorizați și copiii din comunitățile rome.

Cultură și agrement - Realizarea unui centru cultural în cetatea Székely Tóadrt, inclusiv în clădirea școlii, modernizarea Băilor Szejke, sală de expoziții pentru arte plastice, bazin de înot acoperit, mai multe concerte, festivități în aer liber, susținerea și promovarea sesiunilor culturale periodice, repornirea cinematografului, amenajarea spațiilor alternative pentru realizarea diferitelor stiluri de prezentări culturale (săli alternative, amenajări în aer liber, etc.), realizarea unui parc de agrement pentru locuitori cu terenuri pentru sportul de masă.

1.5.2 Populația Municipiului Odorheiu Secuiesc

Grupul țintă

Au fost chestionate 205 persoane din municipiul Odorheiu Secuiesc (117 de sex masculine, 81 de sex feminine, iar 7 intervievați nu au răspuns la această întrebare).

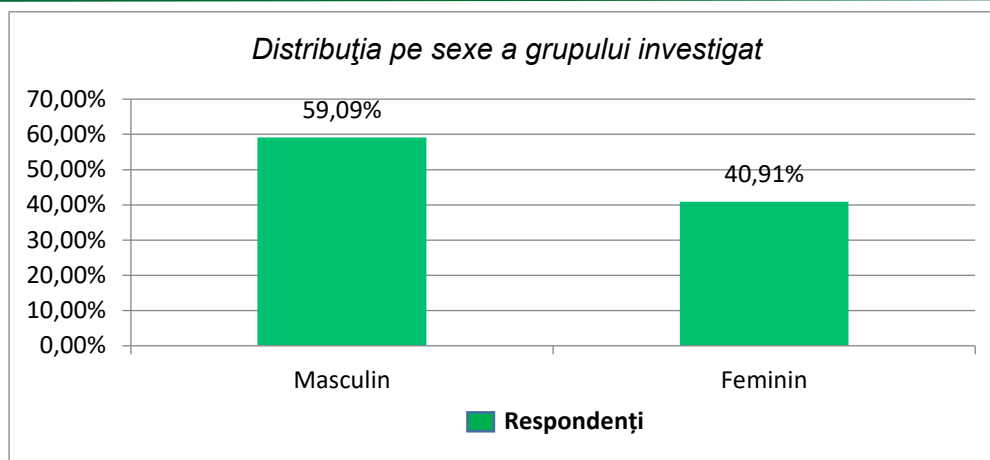

Figura 26 Distribuția pe sexe a grupului investigat

În ceea ce privește vârsta grupului investigat, situația a fost următoarea:

Categorie	18-30	31-50	Peste 50	Nu au răspuns
Nr. persoane	32	114	35	24

Tabel nr. 16 Distribuția pe vârste a grupului investigat

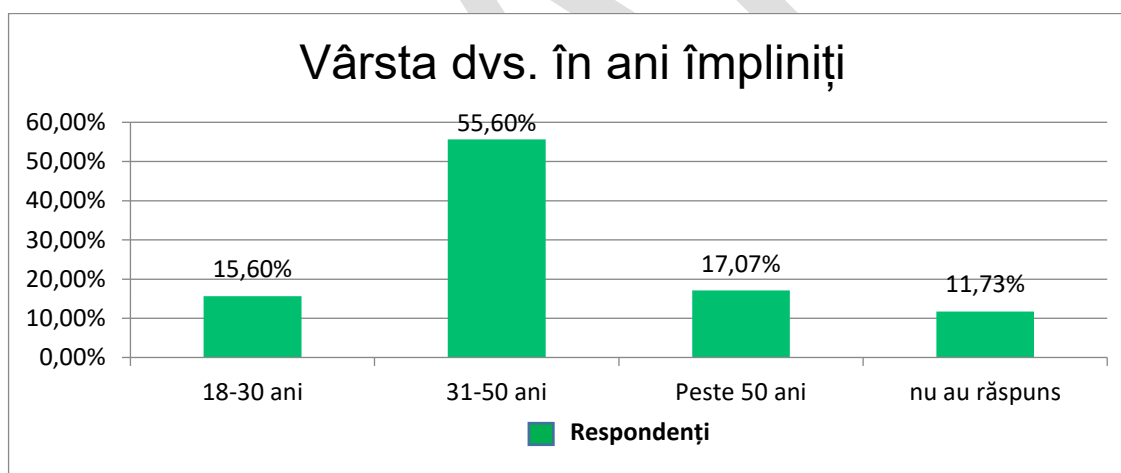

Figura 27 Distribuția pe vârste a grupului investigat

Din perspectiva studiilor, se constată că printre respondenți există un procent ridicat (53,73%) de persoane cu studii universitare, la care se adaugă procentul persoanelor cu studii de masterat și postuniversitare (13,43%) și a celor cu studii doctorale (2,99%). Procentul respondenților cu școală postliceală este (7,46%), cu liceu (16,42%), respondenți cu școală profesională (3,98%) și cei cu 10 clase (1,99%). De remarcat este faptul că nivelul de educație al respondenților este unul ridicat, categoria persoanelor cu studii superioare are un procent aproximativ de (70%).

Nivel studii	10 clase	școala profesională	liceu	școala postliceală	studii universitare	studii postuniversitare	studii doctorale
Nr. persoane	4	8	33	15	108	27	6

Tabel nr. 17 Nivelul de studii al grupului investigat

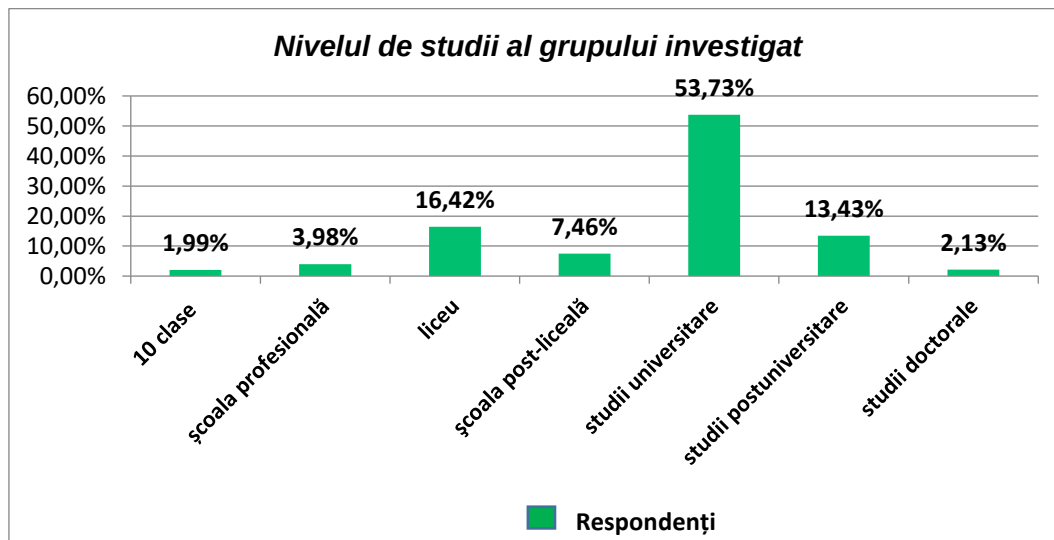

Figura nr.28 Nivelul de studii al grupului investigat

Din perspectiva ocupației, se constată că cel mai mare număr al respondenților este reprezentat de angajații în sectorul privat (42,21%), apoi sunt antreprenorii 23,12%, urmați de angajații într-o instituție publică (21,61%). La polul opus se află pensionarii și elevii/studentii cu procente egale (3,52%). De remarcat este faptul că procentul șomerilor este 0%.

Ocupația	Nr. persoane
Angajat într-o instituție publică	43
Angajat în sectorul privat	84
Antreprenor - proprietar de afaceri, persoană fizică autorizată, proprietar unic, asociație familială	46
Șomer înregistrat, șomer	0
Lucrător contractual / normă întreagă	1
Pensionar	7
Elev / student	7
Fermier ,de ex.(proprietar sau membru al familiei la ferma familială), fermier familial neremunerat	1
Altele	10

Nu au răspuns

6

Tabel nr. 18 Ocupația respondenților

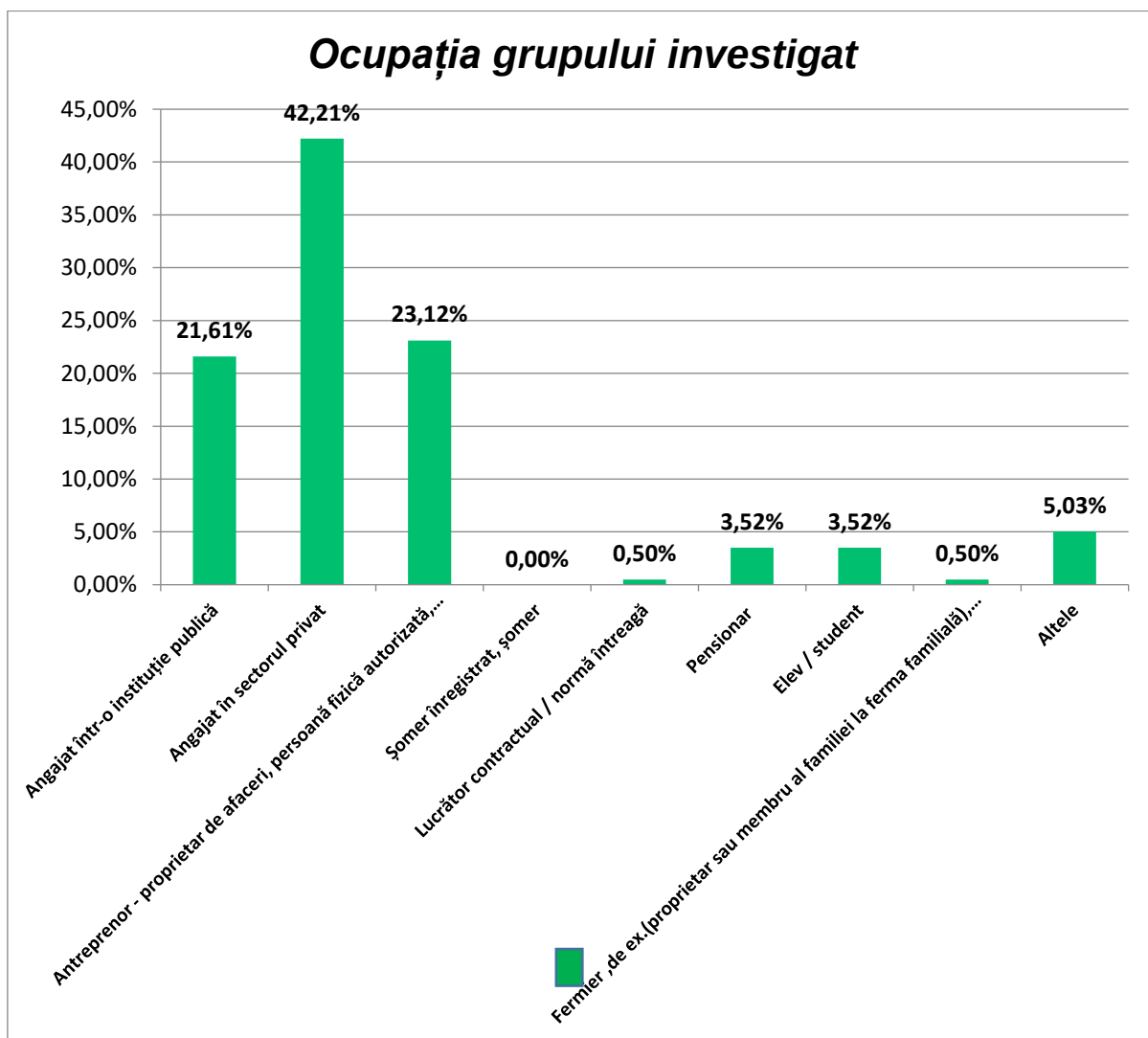

Figura nr. 29 Ocupația respondenților

În ceea ce privește atitudinea față de calitatea serviciilor publice asigurate de administrația locală, cetățenii chestionați se declară mulțumiți în proporție de 14,49% și parțial mulțumiți în proporție de 27,70%. S-au declarat total nemulțumiți 23,41% dintre cetățenii chestionați și parțial nemulțumiți 23,76%. Nu au știut să răspundă sau nu au răspuns la întrebări un procent de 7,55% dintre intervievați.

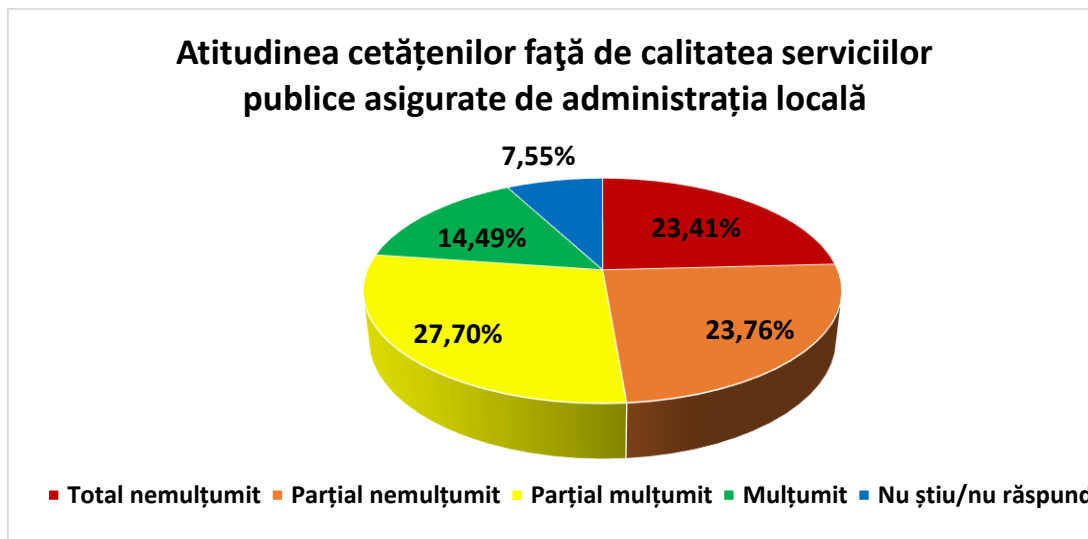

Figura 30 Atitudinea cetățenilor față de calitatea serviciilor publice asigurate de administrația locală

Ierarhizarea răspunsurilor cu privire la situația calității serviciilor

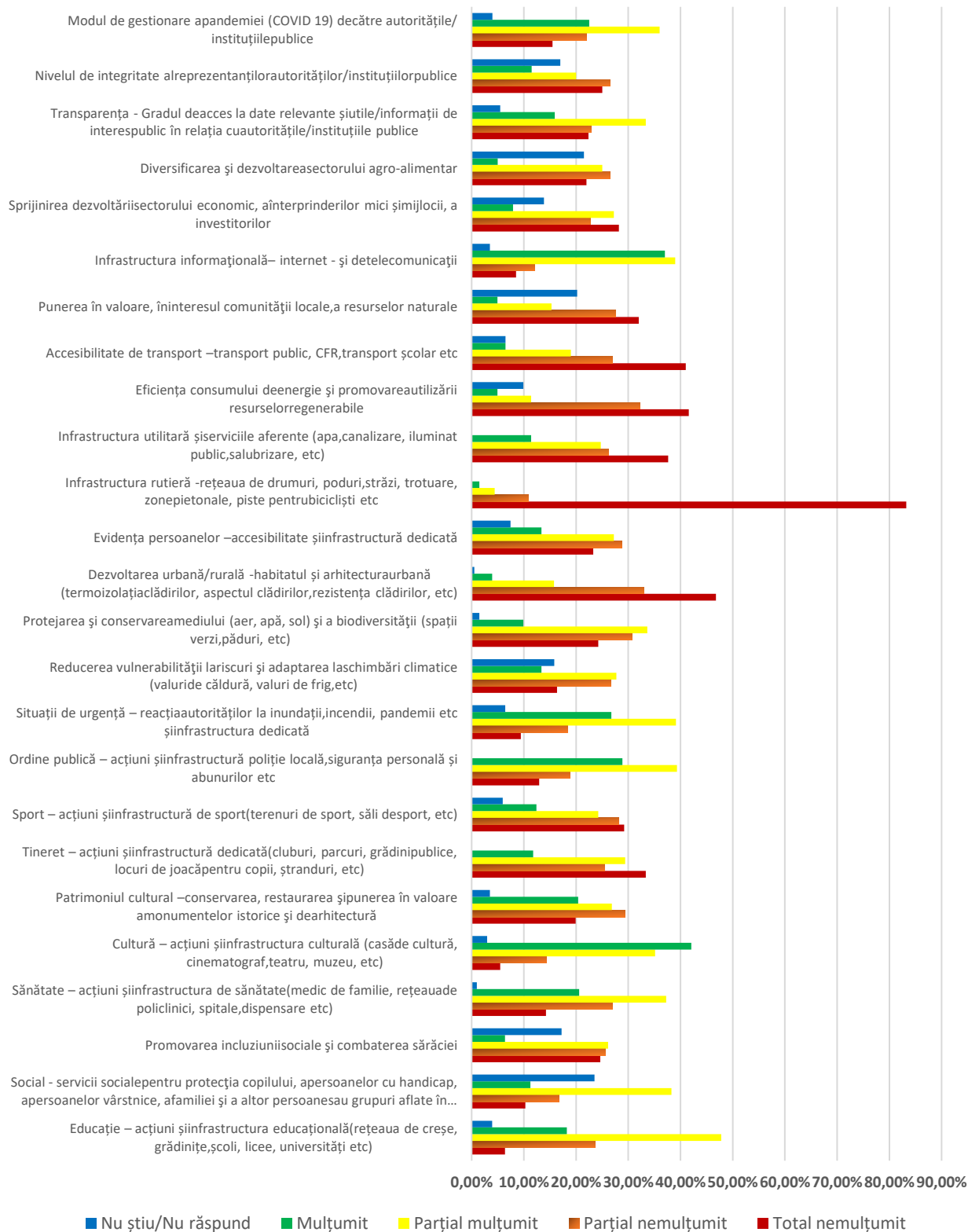

Figura 31 Ierarhizarea răspunsurilor cu privire la situația calității serviciilor

Ierarhizând nivelul răspunsurilor care vizează calitatea serviciilor publice oferită de administrație către cetățeni, se poate observa că respondenții sunt nemulțumiți și consideră că trebuie îmbunătățite următoarele facilități:

- Infrastructura rutieră (poduri, drumuri, străzi, fluidizare trafic, centură ocolitoare - *Total nemulțumiți în proporție de aproximativ (83%)*
- Dezvoltarea urbană și habitatul - *Total nemulțumiți în proporție de aproximativ (48%);*
- Eficientizarea consumului de resurse clasice și utilizarea resurselor regenerabile-*Total nemulțumiți în proporție de aproximativ (43%);*
- Transport public local și regional accesibil-*Total nemulțumiți în proporție de aproximativ (41%);*
- Infrastructura utilitară (rețea apă, canalizare, iluminat public) - *Total nemulțumiți în proporție de aproximativ (38%);*

Precizăm că în ceea ce privește problemele existente la nivelul Municipiului Odorheiu Secuiesc, se observă multe similitudini între răspunsurile date de cetățeni și cele date de către angajații primăriei.

La întrebarea care vizează dorințele generale față de localitatea în care trăiesc, intervievații au răspuns astfel:

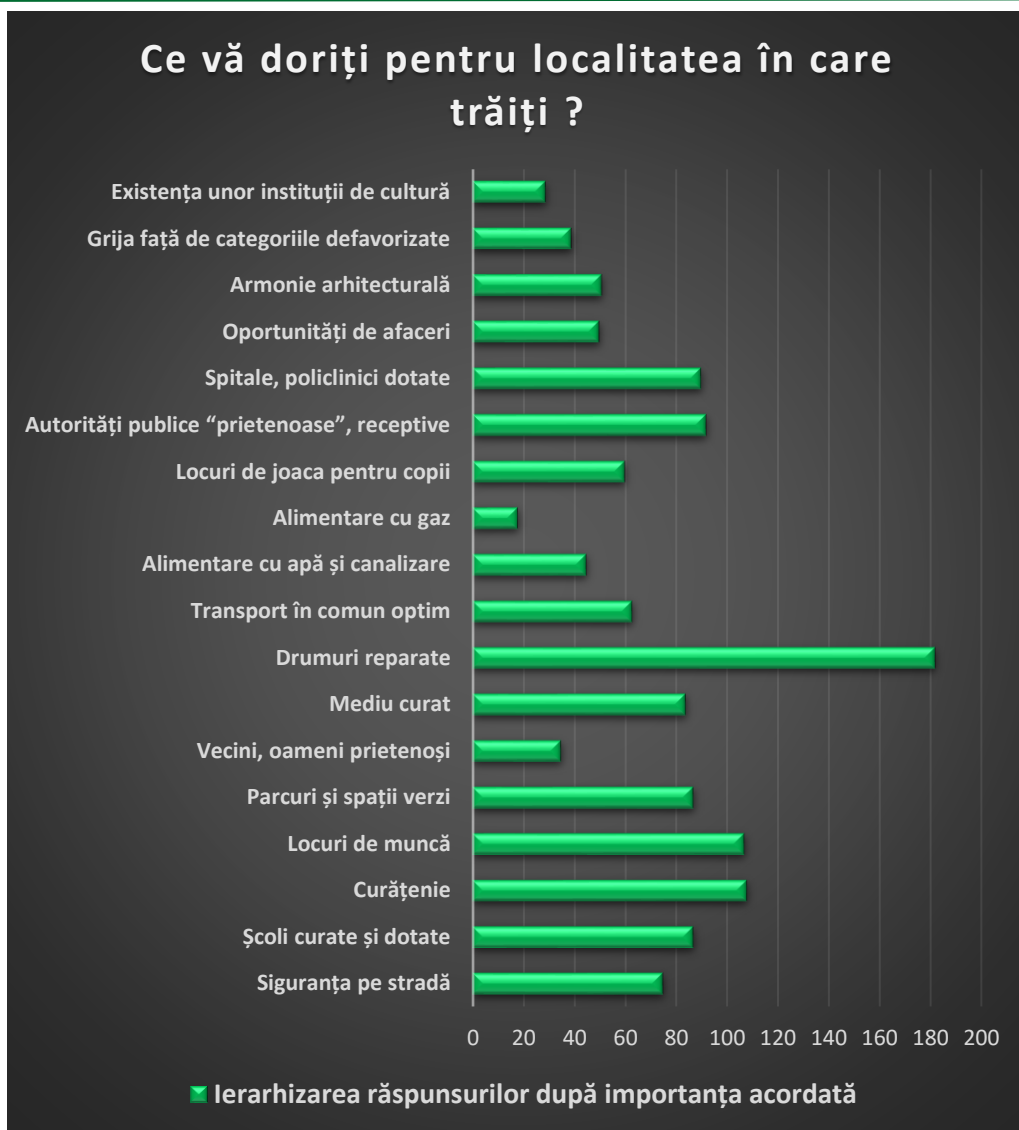

Figura nr.32 Ierarhizarea dorințelor generale ale cetățenilor față de localitatea în care trăiesc

Ierarhizând răspunsurile ce vizează aspectele pe care intervievații le doresc pentru localitatea în care trăiesc se poate observa că ordinea importanței acestora este următoarea:

- Drumuri reparate;
- Curățenie;
- Locuri de muncă;
- Autorități publice "prietenoase", receptive;
- Spitale și policlinici dotate;
- Mediu curat;
- Parcuri și spații verzi;

- Școli curate și dotate;
- Siguranță pe străzi;
- Transport în comun optim;

Cu privire la principalele trei priorități pentru implementarea unui proces eficace de dezvoltare durabilă a municipiului Odorheiu Secuiesc în următorii ani, cetățenii intervievați au evidențiat următoarele:

- Dezvoltarea infrastructurii, reabilitarea și întreținerea rețelei de drumuri, centură ocolitoare;
- Dezvoltarea infrastructurii, reabilitarea și întreținerea rețelelor de apă, canalizare, rețelelor termice și de gaze;
- Spital reabilitat și dotat cu aparatură medicală modernă, programe de educare a cetățenilor, programe care să faciliteze accesul la servicii medicale pentru bolnavii incurabili, persoanele cu dizabilități, persoanele defavorizate, pensionari, elevi și studenți.
- Mediul favorabil afacerilor, sprijin pentru întreprinderile mici și mijlocii, formarea antreprenorilor, încurajarea investitorilor, întoarcerea resurselor către oraș, facilități pentru investitori, locuri de muncă, promovarea turismului și facilități pentru investitorii în turism;
- Reabilitarea străzilor și a trotuarelor, semnalizare și semaforizare, fluidizarea traficului, construirea de parcuri, reabilitarea spațiilor verzi și a mobilierului stradal, piste reale de biciclete;
- Protejarea patrimoniului, reabilitarea și conservarea clădirilor și monumentelor istorice, resurselor naturale, promovarea acestora;
- Mediu curat, eficiență energetică, instalarea surselor alternative de energie pe blocuri și izolarea acestora, panouri solare pentru iluminatul public, colectarea selectivă a deșeurilor, reciclare, promovarea economiei circulare, reducerea traficului auto în oraș și diminuarea noxelor, monitorizarea întreprinderilor cu privire la respectarea normelor împotriva poluării.
- Dezvoltarea transportului public, rețea de autobuze electrice, trasee utile și stații corespunzătoare, program afișat, respectat și monitorizat, transport școlar;
- Organizarea de evenimente culturale și spații în aer liber destinate acestora, finanțarea și susținerea activităților culturale, susținerea și finanțarea sportului de performanță dar și a sportului de masă prin dezvoltarea infrastructurii (terenuri de sport, bazin de înot acoperit, ștranduri și baze de agrement).

Capitolul 2

Analiza SWOT a municipiului Odorheiu Secuiesc și obiectivele strategice

Pentru a putea propune acțiuni realiste, concrete, strategia de dezvoltare trebuie fundamentată pe o analiză a stării municipiului, analiză prin care sunt evidențiate resursele, constrângerile și opțiunile de dezvoltare. Analiza SWOT este un instrument de bază în procesul de identificare a celor mai importante direcții strategice și priorități care să conducă la dezvoltarea economică și coeziunea socială în perioada următoare.

Această analiză a resurselor de care dispune comunitatea va releva punctele tari și punctele slabe ale comunității și mediului ei, oportunitățile de dezvoltare și posibilele riscuri ce trebuie evitate.

Utilitatea analizei SWOT constă în faptul că procesul decizional bazat pe această analiză trebuie să includă următoarele elemente:

- formularea obiectivelor în funcție de punctele tari;
- eliminarea punctelor slabe, asimilate cu probleme;
- valorificarea oportunităților ținând cont de amenințări.

Puncte tari ale municipiului Odorheiu Secuiesc:	Puncte slabe:
- Așezare compactă, format dintr-o singură localitate, cu o zonificare bine definită; - Densitate mare a populației; - Structura economică importantă; - Forța de muncă consistentă, disponibilă la costuri minime; - Existența în cadrul economiei localității a unei tradiții industriale; - Acces la calea ferată; - Potențial antreprenorial ridicat; - Autorități locale deschise; - Existența rețelelor de comunicații (telefonie, internet, cablu); - Existența rețelelor extinse de energie electrică și a celei de alimentare cu gaz; - Infrastructura școlară importantă; - Identitate locală puternică;	- Lipsa unor investiții economice de tip Parteneriat Public - Privat; - Utilizarea pe o scară relativ mică a tehnologiilor avansate; - Productivitatea industrială este încă scăzută, raportat la cea din Uniunea Europeană; - Probleme privind gradul de sărăcie pentru o parte a populației; - Forme reduse de marketing local; - Insuficienta punere în valoare a obiectivelor istorice; - Rețea de sănătate insuficientă (servicii și infrastructură); - Lipsa educației ecologice pentru o parte din populație; - Utilități publice slab dezvoltate în noile cartiere;

- Grad ridicat de școlarizare și rata redusă a abandonului școlar; - Existența unor instituții culturale locale; - Rata șomajului scăzută comparativ cu media națională a zonelor similare; - Existența unor monumente istorice; - Atractivitate pentru locuire, localizare de afaceri; - Extinderea suprafețelor din intravilanul localității; - Sistem de utilități publice; - Suprafețe importante de spații verzi; - Cadrul natural adecvat; - Existența stațiilor de epurare, rețelei de apă potabilă, a apelor uzate și de canalizare; - Existența spațiilor publice, piețelor spațioase cu potențial exploatabil și care pot fi puse în folosință, utilizate în scopuri publice; - Existența patrimoniului construit și natural remarcabil; - Existența surselor de apă minerală și termică; - Activitate sportivă și infrastructură important.	- Transport în comun slab reprezentat la nivelul municipiului; - Insuficiența serviciilor și a spațiilor publice în noile cartiere; - Lipsa sau insuficiența rețelei de apă potabilă și/sau de canalizare în anumite zone ale municipiului; - Existența traficului supra-aglomerat în municipiu, numărului insuficient al locurilor de parcare atât în centru, cât și în cartierele periferice; - Gradul redus de colectare selectivă a deșeurilor, respectiv gradul redus de reciclare în raport cu potențialul local de reciclare și colectare selectivă; - Lipsa străzilor pietonale (inexistența cel puțin a străzilor parțial pietonale); - Lipsa și insuficiența traseelor și mijloacelor de transport alternative; - Transport în comun nedezvoltat, insuficient; - Municipiul este localizat la o distanță mare de rețeaua de drumuri naționale (la 50 km de rețeaua TEN-T), de aeroporturile internaționale (100 km de aeroportul din Târgu Mureș și la 200 km de aeroportul din Cluj Napoca); - Absența aspectului unitar al centrului municipiului; - Starea degradată a Cetății Székelytámadt și utilizarea ineficientă din punct de vedere turistic; - Starea degradată a spațiilor publice atât în centru, cât și în cartierele periferice; - Monumente istorice în stare degradată; - Zone cu funcții de utilizare multiple (de exemplu, în zona industrială se găsesc blocuri de locuințe).

Oportunități:	Amenințări:
- Creșterea fondurilor alocate de UE pentru sprijinirea dezvoltării durabile a municipiului, pentru infrastructura de mediu și transport regional și local, consolidarea mediului de afaceri regional și local, îmbunătățirea infrastructurii sociale; - Creșterea gradului de descentralizare, întărirea autonomiei locale și creșterea rolului pe care municipiul Odorheiu Secuiesc îl are în economia județului prin numărul de investitori; - Dezvoltarea unor relații de parteneriat cu mediul de afaceri, universitar și sectorul ONG; - Crearea locurilor de muncă, disponibilitatea forței de muncă pentru recalificare și dezvoltarea abilităților; - Dezvoltarea culturii într-un context de integrare implicând educația, dezvoltarea regională, turismul, cultele; - Dezvoltarea zonei metropolitane; - Creșterea atractivității municipiului pentru locuire și localizare de afaceri; - Integrarea în strategiile de dezvoltare ale județului și regiunii; - Potențial mare de dezvoltare a sectorului serviciilor.	- Resurse bugetare reduse față de nevoia de investiții în infrastructura, rețele de utilități (apă, canalizare, iluminat public) și expansiunea municipiului; - Creșterea tarifelor la energie poate avea ca efect desființarea unora dintre agenții economici; - Creșterea costurilor serviciilor publice pentru cetățeni și utilizatori; - Legislație instabilă, incoerentă ce poate afecta acțiunea administrativă și activitatea agenților economici; - Migrarea forței de muncă.

Pe baza diagnosticului din capitolul precedent și cu ajutorul analizei SWOT de mai sus, s-au formulat în 2015 obiectivele strategice de dezvoltare locală. Acestea sunt menținute și în actuala strategie pentru a asigura coerența procesului de dezvoltare. Identificarea direcțiilor de dezvoltare a municipiului a avut la bază principiul dezvoltării locale integrate, înțelegând prin aceasta dezvoltarea prin corelarea celor trei componente majore ale dezvoltării unei comunități și anume dezvoltarea economică, dezvoltarea socială și gestionarea echilibrată a resurselor și mediului natural.

Viziunea de dezvoltare

Până în anul 2030, municipiul Odorheiu Secuiesc va rămâne ”orașul cel mai viabil din județul Harghita” promovând creativitatea în toate domeniile dezvoltării.

Misiunea

Municipiul Odorheiu Secuiesc va oferi locuitorilor săi servicii publice, infrastructură și dotări socio-edilitare adecvate, asigurându-le acestora un nivel de trai decent și confortabil, un mediu adecvat muncii și petrecerii timpului liber.

În vederea realizării obiectivului general, se va urmări atingerea următoarelor obiective specifice domeniilor dezvoltării:

Domeniul „Economie - industrie și servicii”

- Încurajarea măsurilor de dezvoltare antreprenorială și de atragere a investițiilor. Încurajarea activității de cercetare și inovare. Crearea locurilor de muncă. Reducerea continuă a ratei de șomaj;

Domeniul „ Protecția mediului”

- Asigurarea eficientizării energetice prin utilizarea energiei verzi: utilități publice, infrastructura de transport și consumatori economici. Valorificarea eficientă a deșeurilor;

Domeniul „Dezvoltare socială”

- Asigurarea condițiilor de evoluție pentru fiecare membru al colectivității;

Domeniul „Amenajarea teritoriului și infrastructura de transport”

- Echilibrarea funcțiilor urbane și creșterea gradului de mobilitate urbană;

Domeniul „Administrație publică locală”

- Îmbunătățirea eficienței administrației publice, ameliorarea gradului de participare a locuitorilor la viața publică a comunității.

Domeniul „Educație și formare”

- Dezvoltarea permanentă a infrastructurii educaționale. Adaptarea formării profesionale la nevoile pieței de muncă. Educație de înaltă calitate pentru adulți. Analiza oportunității dezvoltării învățământului superior în municipiu.

Domeniul „Cultură, culte, sport și agrement”.

- Dezvoltarea conștientă și permanentă a serviciilor culturale, de sport și agrement. Ocrotirea, păstrarea și conștientizarea necesității valorilor tradiționale.

Capitolul 3

Domeniile dezvoltării Municipiului Odorheiu Secuiesc, obiectivele și proiectele specifice

3.1. Economia locală- industrie, agricultură, servicii, turism

3.1.1 Prezentare generală

Industria

Municipiul Odorheiu Secuiesc reprezintă al doilea centru socio-economic și industrial din Județul Harghita. Situația economică și dezvoltarea antreprenorială în Municipiul Odorheiu-Secuiesc este determinată în mare măsură de infrastructura de transport (autostradă și cale ferată) precară. Chiar dacă municipiul este poziționat în centrul țării, o zonă ideală de amplasare a unor puncte logistice pentru marile companii, faptul că accesul la autostradă se află la 120 km, accesul la aeroport la 100 km, iar rețeaua feroviară este învechită și inadecvată condițiilor actuale de transport marfă, a diminuat prezența în zonă a unor filiale de companii multinaționale.

Cu toate acestea, municipiul Odorheiu-Secuiesc beneficiază de nenumărate activități antreprenoriale prin intermediul întreprinderilor mici și mijlocii care își fac prezența într-un număr mare în viața economică a urbei.

Structura sectoarelor de economie din Odorheiu-Secuiesc s-a schimbat mult în ultimii 30 de ani. În primii ani de după prăbușirea regimului comunist, firmele de metalurgie și de industrie a mașinilor au dominat economia locală (fabricile Matrița și Tehnoutilaj), alături de firmele din industria textilă și de prelucrare a lemnului care au ocupat la rândul lor un rol important. Cei mai mari învinși de după schimbarea regimului erau tocmai întreprinderile metalurgice, astfel că la începutul anilor 2000, industria ușoară a devenit determinantă în economia orașului.

Industria ușoară s-a afirmat mai ales în două domenii, pe de o parte în confecții (Ikos-Conf SA, Norada SA, și Cooperativa Voința), pe cealaltă parte în industria tipografiei (Infopress SA, ABC Impex SRL). Pentru oraș și comunele învecinate, cei mai mari angajatori au fost firmele care au activat în industria textilă, în același timp industria tipografiei a avut o pondere atât de mare, încât Odorheiu-Secuiesc a fost considerat pentru mulți ani centrul tipografic al țării.

Criza economică din 2008 și anii ce au urmat au redefinit structura economică a orașului. Ponderea industriei tipografice a scăzut datorită accesibilității scăzute a orașului, iar fabricile de confecții care au lucrat pe bază de lohn au devenit mai puțin eficiente pe piața puternic globalizată. Încetul cu încetul, activitatea comercială a devenit predominantă în economia orașului. În anii care au precedat 2020, economia orașului a fost dominată clar de firmele en-gros, totodată cifra de afaceri a firmelor de comerț cu amănuntul a depășit cifra de afaceri a tuturor sectoarelor

industriale. Și domeniul serviciilor a început să crească încet, dar nu a putut să prindă din urmă nici industria, nici comerțul.

Evaluarea activităților desfășurate de firmele cu rol determinant pentru economia din Odorheiu-Secuiesc pe anul 2020, a facilitat o analiză structurată asupra situației economice a orașului.

Cea mai mare firmă a orașului este Amigo&Intercost SRL, aflată în posesia unor cetățeni locali, a cărei activitate constă în comercializarea cu ridicata a băuturilor și a cărei cifră de afaceri se apropie de 80 milioane de euro.

Următoarele două firme din clasament aparțin unei singure familii: Melinda Impex Steel SRL și Melinda Impex Instal SRL, prima ocupându-se cu comercializarea en-gros a oțelului, iar a doua cu comercializarea en-gros a produselor sanitare și de instalații. Aceste firme care s-au situat de mai multe ori în topul clasamentelor naționale realizează în total mai mult de 90 milioane de euro ca cifră de afaceri.

A patra cea mai mare firmă este Elan Trio SRL, care operează supermarketuri în mai multe orașe secuiești sub numele de Lanțul de Magazine din Secuime. Această întreprindere a fost fondată de un om de afaceri local, dar acum este în posesia unui grup de investiții din Ungaria. Locul cinci în clasament este ocupat de Coats Romania SRL, prima afacere care nu are un proprietar local. Această întreprindere care se ocupă cu producerea și comercializarea aței aparține grupului global Coats.

A șasea firmă are de asemenea un proprietar străin, un cetățean spaniol. Această firmă fondată de oameni de afaceri din Odorheiu-Secuiesc este unul dintre cele mai importante personaje din industria tipografică din Europa de Est. Mai există două firme în oraș care realizează o cifră de afaceri de peste 20 de milioane de euro și ambele au proprietari locali. Color Metal SRL se ocupă cu comercializarea cu ridicata a metalelor colorate, iar profilul firmei Impar SRL este comercializarea pieselor auto.

Este semnificativă prezența industriei și în comunele din împrejurimi. Prima firmă de acest gen este Gordon Prod SRL, întreprindere de prelucrare a laptelui din Lupeni, a cărui proprietar este cetățean local, iar cifra de afaceri a firmei se apropie de 20 de milioane de euro. Următoarea mare firmă din zona rurală este tot o firmă din Lupeni, întreprinderea ALT Technologies, având proprietar olandez. Această firmă produce airbag-uri pentru autovehicule. Pe baza cifrei de afaceri, urmează firma Cetate Production, cu sediul în Zetea. Această firmă are un proprietar italian și are ca profil fabricarea corturilor. După Cetate Production urmează o firmă, tot din comuna Zetea, Miklos Steel, cu profil metalurgic, având un proprietar local. Aceste firme enumerate, cu excepția Gordon Prod SRL, au o cifră de afaceri de câte 5-10 milioane de euro.

Un procentaj semnificativ al antreprenorilor din Odorheiu-Secuiesc a considerat întotdeauna important să înființeze comunități profesionale cu scopul de a se familiariza mai bine cu provocările legislației, de a împărtăși cunoștințe profesionale și de gestionare a afacerilor, de a-și clădi relațiile cu alți oameni de afaceri și de a avea o comunicare comună spre piața unde operează. În anii de

după schimbarea regimului s-au înființat mai multe comunități pentru a-și proteja interesele, care au încercat să ajute în găsirea unei soluții comune la provocările cu care se confruntau firmele într-o perioadă dată. Gândirea inovativă caracteristică antreprenorilor locali și viața economică dinamică au determinat și au influențat și dezvoltarea acestor entități. S-au înființat mai multe organizații, care au fost mai târziu divizate, redenumite, în unele cazuri concurând, în alte cazuri cooperând.

S-au întemeiat multe întreprinderi creative și de succes în domeniul turistic, al artizanatelor și al sistemelor informatice. Au apărut numeroase firme care se bazează intensiv pe cunoștințe, cum ar fi consultanță în marketing, dezvoltare de software sau servicii competitive de inginerie. Provocarea constă în creșterea numărului de astfel de întreprinderi, pentru că acestea generează venituri mai mari, concentrarea cunoștințelor și dezvoltarea socioeconomică în oraș și regiune.

Un rol important în dezvoltarea economică a municipiului îl au și organizațiile neguvernamentale care prin domeniile lor de activitate protejează interesele comune ale antreprenorilor locali, inițiază activități de cercetare-dezvoltare, organizează forumuri economice, expoziții și conferințe.

Potrivit Fișei localității furnizată de către INS, la nivelul anului 2020, în Municipiul Odorheiu Secuiesc existau un număr de 2081 întreprinderi active, dintre acestea cele mai multe au următoarele domenii de activitate:

Întreprinderi relevante din domeniul economic Odorheiu Secuiesc 2020	Număr
Hoteluri și alte facilități de cazare	23
Restaurante și alte activități de servicii de alimentație	51
Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte -	21
Fabricarea produselor textile	9
Comerț cu ridicata, cu excepția autovehiculelor și motocicletelor	169
Comerț cu amănuntul, cu excepția autovehiculelor și motocicletelor	233
Comerț cu ridicata și cu amănuntul, întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor	75
Industria alimentară	29
Prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn și plută, cu excepția mobilei, fabricarea articolelor din paie și din alte materiale vegetale împletite	34
Fabricarea de mobilă	22
Fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice	13
Activități de difuzare și transmitere de programe	1
Tipărire și reproducerea pe suporturi a înregistrărilor	10
Fabricarea hârtiei și a produselor din hârtie	8
Transporturi terestre și transporturi prin conducte	65
Activități de arhitectură și inginerie, activități de testări și analiză tehnică	67
Construcții clădiri	52
Lucrări speciale de construcții	73
Fabricarea de mașini, utilaje și echipamente	7
Industria metalurgică	4

Industria construcțiilor metalice și a produselor din metal, exclusiv mașini, utilaje și instalații	29
Activități de peisagistică și servicii pentru clădiri	8
Colectarea, tratarea și eliminarea deșeurilor	4

Tabelul 19 Categorii de agenți economici

Sursa: Fișa de date INS

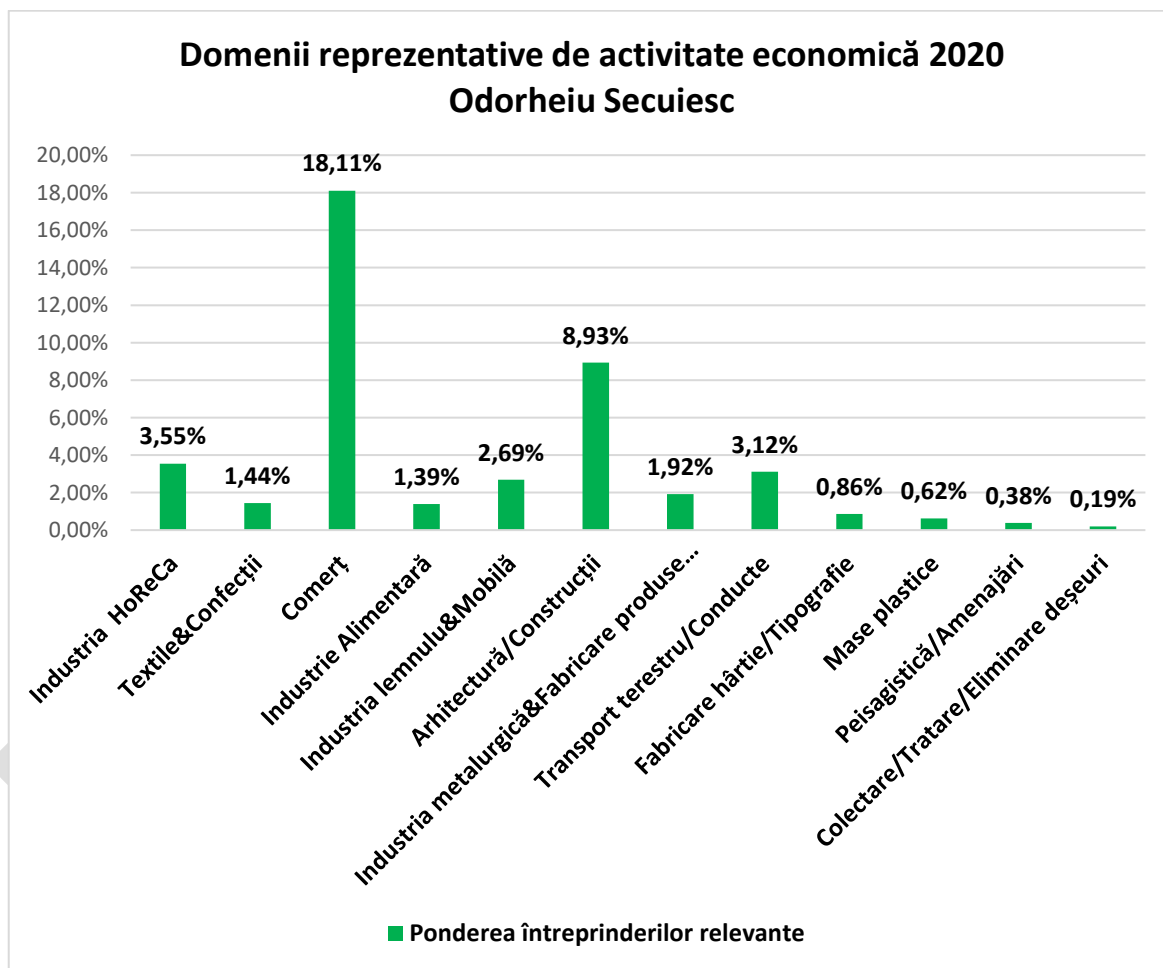

Figura 33 Ponderea întreprinderilor active din Odorheiu Secuiesc 2020

Sursa: Fișa de date INS

Se poate observa că din totalul întreprinderilor active din Municipiul Odorheiu Secuiesc la nivelul anului 2020, predomina comerțul cu 18%, locul următor fiind ocupat de întreprinderile active din domeniul construcțiilor -aproximativ 9%, pe locul trei se află industria ospitalității cu 3,55%.

Micii întreprinzători din cadrul municipiului trebuie sprijiniți astfel încât sectorul IMM să se dezvolte mai departe, în contextul în care întreprinderile mici și mijlocii din zonă au dovedit că pot face față pieței concurențiale. Această situație trebuie menținută prin încurajarea antreprenoriatului local și sprijinirea dezvoltării IMM-urilor locale.

Pentru consolidarea economiei locale, trebuie încurajate inițiativele care să asigure sustenabilitatea mediului de afaceri. În acest sens este necesară stabilirea unor contacte între administrație și agenții privați, contribuind astfel și la rezolvarea provocărilor sociale ale comunității.

Agricultura

Din informațiile analizate se constată în mod evident că forța economică a municipiului Odorheiu Secuiesc o reprezintă comerțul și industria, dar nu trebuie omisă importanța agriculturii din zonă. În anul 2008 municipiul dispunea de 3352 hectare de teren agricol (suprafețe arabile, pășuni, fânețe), suprafața forestieră nefiind înregistrată în datele statistice la INS. În anul 2014, municipiul dispunea de 3.314 hectare de teren agricol aflat în interiorul hotarelor sale administrative, din care 752 de hectare constituiau teren forestier.

Independent de criza economică din anul 2008, însă în trend cu dezvoltarea imobiliară din țară, s-a întreprins în mod accentuat un proces de includere în intravilan a mai multor terenuri extravilane.

Astfel în perioada 2008 -2020 suprafața extravilană s-a redus cu 1074 hectare, iar proporțiile terenurilor agricole și forestiere s-au modificat, fiind influențată suprafața agricolă și suprafața forestieră astfel: totalul terenului agricol (arabil, pășune fânețe) s-a micșorat cu 49 hectare, iar suprafața forestieră s-a redus cu 7 hectare.

<i>Teren extravilan</i>	<i>2008</i>	<i>2014</i>	<i>2020</i>
<i>Suprafață totală</i>	4779	4712	3705
<i>Suprafață agricolă- (arabilă, pășuni, fânețe)</i>	3352	3314	3303
<i>Păduri și altă vegetație forestieră</i>	-	752	745

Tabelul 20 Suprafața extravilană, agricolă și forestieră

Sursa: Fișa de date INS²²

²² <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#!/pages/tables/insse-table>

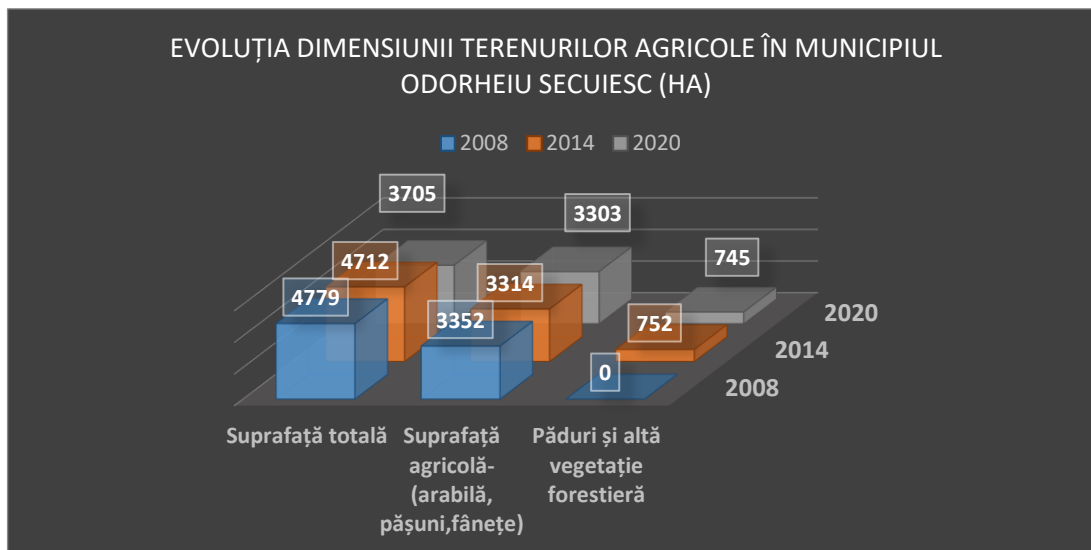

Figura 34 Evoluția dimensiunii terenurilor agricole în municipiul Odorheiu Secuiesc
Sursa: Fișa de date INS

Din graficul de mai sus reiese, de asemenea, că terenurile au fost incluse în suprafața din intravilan în două etape. Prima etapă 2008-2014 a inclus cele mai mari suprafețe, în timp ce a doua etapă 2014-2020 - suprafețele incluse au fost mult diminuate.

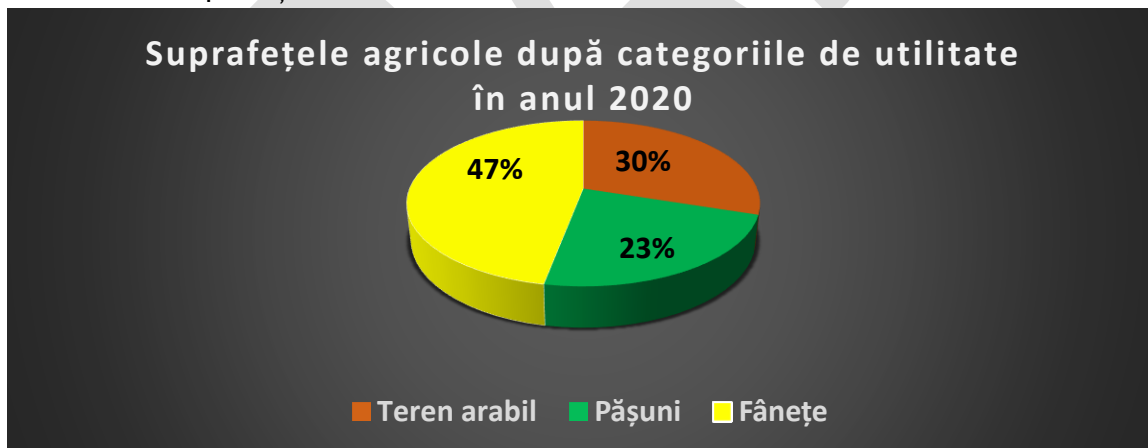

Figura 35 Suprafețele agricole din municipiul Odorheiu Secuiesc după categoriile de utilitate 2020
Sursa: Fișa de date INS

Așa cum reiese din graficul de mai sus, peste două treimi din totalul terenurilor agricole stau la dispoziția activităților de creștere a animalelor și nu este neglijabilă nici întinderea livezilor.

Suprafețele agricole după plantele cultivate 2019-2021 (HA)

Figura 36 Suprafețele agricole din municipiul Odorheiu Secuiesc după plantele cultivate 2019-2021

Sursa: Fișa de date a municipiului Odorheiu Secuiesc.

Analiza culturilor semnificative și răspândite în microregiune dovedește prioritatea activității de creștere a animalelor, plantele furajere ocupă mai mult de 75% din suprafața agricolă a municipiului. Din graficul de mai sus reiese că pe suprafețele agricole se mai cultivă și cereale, cartofi, legume dar și alte tipuri de plante, hectarele utilizate fiind în scădere la toate categoriile de produse agricole.

Graficul de mai jos prezintă efectivele de animale, iar din rezultatele prezentate reiese că șeptelul de animale al municipiului se află în continuă scădere la toate efectivele. Luând în considerare faptul că dimensiunile terenurilor agricole nu s-au diminuat proporțional, ar fi indicată și oportună conceperea și realizarea unei strategii prin care va fi posibilă exploatarea și utilizarea la un nivel adecvat al potențialului terenurilor agricole, în primul rând al fânețelor și pășunilor.

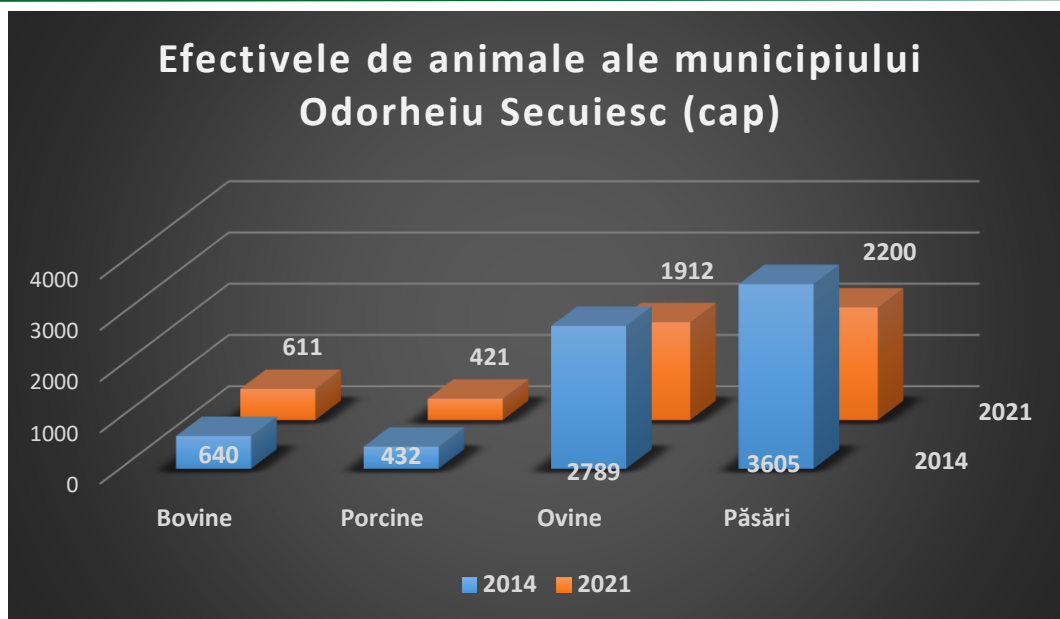

Figura 37 Efectivele de animale din municipiul Odorheiu Secuiesc 2014 - 2021
Sursa: Fișa de date a municipiului Odorheiu Secuiesc și fișa de date INS.

Trebuie avută în vedere și dezvoltarea industrială a orașului din ultimii ani, fapt ce a orientat forța de muncă din agricultură către societățile industriale și de servicii. Pe de altă parte întreprinderile mici și mijlocii din industria alimentară (procesarea laptelui, procesarea cărnii și de panificație), dar și cele de utilaje agricole, facilitează dezvoltarea agricolă oferind piață de desfacere a produselor, dezvoltare tehnică în procesele agricole precum și creșterea numărului de clienți direcți pentru produsele din piețe.

Comerțul și serviciile

Din punct de vedere istoric, activitatea economică avea la bază comerțul, întrucât în anul 1485, localitatea apare consemnată într-un document ca târg (*Oppidum Udvarhely*), iar în anul 1558 localitatea a fost ridicată la rangul de oraș liber. În Piața centrală (lângă Biserica reformată) funcționau Halele de negoț ale breslelor tăbăcarilor, cizmarilor, olarilor și măcelarilor, alcătuite din două clădiri a căror existență a fost menționată de cronici în anul 1804.

La nivelul municipiului Odorheiu Secuiesc comerțul reprezenta în anul 2020, 22,92% din economia locală, 49,85% fiind comerț en-detail, iar 50,15% comerț en-gros.

Din totalul firmelor de comerț, 63% sunt profilate pe produse alimentare, iar restul de 37% pe produse industriale. În ceea ce privește piața en-gros, sunt în prezent 20 de unități de desfacere în municipiu.

Serviciile reprezintă 15,52% din economia municipiului Odorheiu Secuiesc (față de 60-70% în Germania sau SUA). Printre serviciile locale putem evidenția: servicii de comunicații, servicii bancare, servicii auto, servicii de consultanță pentru IMM-uri, servicii de alimentație publică, servicii de cazare, servicii de sport și agrement, servicii de utilități publice și transport.

Concluzionând, putem afirma că serviciile și comerțul reprezintă sectoare importante la nivelul Municipiului Odorheiu Secuiesc, acoperind aproximativ 40% din economie.

Turismul

Microregiunea Odorheiu Secuiesc reprezintă o zonă turistică importantă a județului și a regiunii. Grupurile de turiști din Ungaria constituie în mod permanent grupul țintă principal al turismului local. Potențialul turistic este evidențiat de atmosfera zonei, bogățiile și varietatea resurselor naturale, experiența vieții tradiționale secuiești, împreună cu evenimentele culturale și nu în ultimul rând evenimentele religioase, un factor important de atracție în zonă.

Extinderea și îmbunătățirea calității serviciilor a condus la creșterea semnificativă a numărului turiștilor români în Ținutul Secuiesc, fiind atrași de oportunitățile locale ale turismului terapeutic, dar și de frumusețea și ospitalitatea zonei rurale.

În localitățile rurale din zona Odorhei, numeroase activități au devenit atracții turistice, precum obiceiurile culinare sau evenimentele distractive tradiționale ale acestor comunități.

Bazele turismului rural în microregiunea Odorhei sunt obiectivele și evenimentele turistice, patrimoniul cultural construit și cel mai important, implementarea acestor elemente în viața cotidiană a comunității.

În această atmosferă turistică se află localitatea Odorheiu Secuiesc al cărui element principal de atracție este ambianța sa naturală și construită, numeroasele monumente istorice și culturale, patrimoniul construit și cultural al municipiului.

Principalele obiective turistice sunt: Capela lui Isus, cetatea medievală Székely Támadt, clădirea primăriei, biserica reformată, biserica romano-catolică, biserica și mănăstirea franciscană, statuia și mormântul lui Orbán Balázs aflate la Băile Szejke, Muzeul Haáz Rezső, Parcul Mini-Transilvania. În ultimii ani, în localitatea Odorheiu Secuiesc a apărut fenomenul turismului de tranzit. Turiștii petrec una-două zile în localitate, vizitează obiectivele turistice cele mai remarcabile, apoi părăsesc localitatea alegând alte trasee și destinații turistice din Ținutul Secuiesc.

Se poate afirma că dezvoltarea turismului local poate fi concepută și promovată în primul rând prin creșterea calității serviciilor oferite, precum și prin organizarea evenimentelor care atrag turiștii și favorizează perioade mai îndelungate de ședere a acestora în municipiu și în regiune.

După modelele și tendințele popularizate în zona localităților Sovata și Praid, dezvoltarea turismului balnear reprezintă un domeniu economic și turistic cu potențial de dezvoltare remarcabilă pentru Odorheiu Secuiesc.

Un element important pentru turism îl reprezintă Biroul Turistic (Tourinfo) din municipiul Odorheiu Secuiesc care din anul 2000 contribuie constant la dezvoltarea turismului prin realizarea

operațiunilor marketing, promovând obiectivele turistice și imaginea localității Odorheiu Secuiesc și ale regiunii.

Municipiul Odorheiu Secuiesc a pus la dispoziția turiștilor în anul 2021 (conform Fișei de date a localității) 453 locuri în 23 de unități de cazare. În ceea ce privește numărul turiștilor, în anul 2021 au vizitat în scop turistic 17675 persoane, înregistrându-se o creștere impresionantă cu 5794 turiști, față de anul 2020 când numărul a fost de 11881 persoane.

3.1.3 Obiective pentru domeniul economie

Domeniul „Economie - industrie și servicii”

- Încurajarea măsurilor de dezvoltare antreprenorială și de atragere a investițiilor. Încurajarea activității de cercetare și inovare. Crearea locurilor de muncă. Reducerea continuă a ratei de șomaj.

Obiectivele specifice sunt:

- 1.Promovarea oportunităților locale pentru atragerea de investiții;
- 2.Dezvoltarea antreprenoriatului local și crearea locurilor de muncă;
- 3.Sprijin pentru menținerea investițiilor existente și atragerea de noi investiții prin crearea unei infrastructuri adecvate.

3.1.4 Fișe de proiecte

Fișa 1

Domeniul Industria, servicii, turism	Programul / proiectul propus Titlul: Parc Industrial
Cadrul general	-parcul industrial reprezintă o formă de concentrare a activităților economice.
Grup țintă	- Agenții economici
Obiective	- Sprijin pentru menținerea investițiilor existente și atragerea de noi investiții prin crearea unei infrastructuri adecvate
Motivația proiectului	-Municipiul dispune de infrastructura necesară dezvoltării unui parc industrial
Modul de implementare a proiectului	-Elaborarea studiului de oportunitate și identificarea domeniilor de activitate;
Sursa de finanțare/posibile resurse de finanțare	-Bugetul de stat, programe guvernamentale, programe naționale;

	-POCID; -Resurse private
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	- UAT Odorheiu Secuiesc, agenți economici
Termen de realizare	2024 -studiu de oportunitate
Indicatori	2024 - studiu de oportunitate realizat

Fișa 2

Domeniul Industria, serviciile, turismul	Programul / proiectul propus Titlul: Creșterea vizibilității produselor și serviciilor locale, precum și a oportunităților pentru dezvoltarea de afaceri
Cadrul general	-Odorheiu Secuiesc este o localitate cu atractivitate mare pentru investiții. Oportunitățile locale trebuie promovate, ca și produsele și serviciile existente
Grup țintă	-Agenții economici
Obiective	-Promovarea oportunităților locale pentru atragerea de investiții;
Motivația proiectului	-Comunitățile locale se află în competiție pentru dezvoltare economică și atragerea de investiții, promovarea poate constitui un element de diferențiere în atragerea de capital.
Modul de implementare a proiectului	-Elaborarea unei strategii de marketing local
Sursa de finanțare	-Bugetul local
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	-Consiliul local și agenții economici
Termen de realizare	-2023
Indicatori	-Strategia de marketing elaborată

Fișa 3

Domeniul Industria	Programul / proiectul propus Titlul: Facilitarea accesului la utilități și spații (terenuri, clădiri) pentru întreprinderi
------------------------------	--

Cadrul general	-Utilitățile și spațiile dau atractivitatea pentru investiții unei zone
Grup țintă	-Agenții economici
Obiective	-Sprijin pentru menținerea investițiilor existente și atragerea de noi investiții prin crearea unei infrastructuri adecvate
Motivația proiectului	-Prin accesul facil la utilități și spații se sprijină mediul de afaceri de către autoritățile locale
Modul de implementare a proiectului	-Facilitarea accesului la rețeaua de apă, canalizare, internet, curent electric pentru agenții economici; -Facilitarea procesului de autorizare; -Închirierea/concesionarea terenurilor/clădirilor disponibile.
Sursa de finanțare	-Bugetul local, POR; -Resurse ale agenților economici.
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	- UAT Odorheiu Secuiesc și agenții economici
Termen de realizare	-2028 - finalizarea extinderii rețelei de alimentare cu apă, canalizare, fibră optică, energie electrică; -2024 - închiriere/concesionare toate spațiile disponibile.
Indicatori	-Număr agenți economici racordați; -Număr zile pentru obținere avize, certificate, autorizații; -Număr de spații închiriate, concesionate.

Fișa 4

Domeniul Industria, servicii, turism	Programul / proiectul propus Titlul: Bază de date despre serviciile antreprenoriale existente
Cadrul general	Baza de date despre serviciile antreprenoriale existente reprezintă o metoda facilă pentru dezvoltarea economiei locale este comerțul și legăturile de afaceri dintre întreprinderile locale; O bază de date care întrunește toate produsele oferite și serviciile furnizate de firmele locale crește vizibilitatea produselor și serviciilor disponibile pe plan local.

	O bază de date despre furnizorii întreprinderilor din Odorheiu Secuiesc oferă noi oportunități pentru furnizorii de produse și servicii din localitate, facilitează parteneriatul local cu întreprinderile mai mari și oferă informații pentru start-upuri, în privința noilor direcții și oportunități de business.
Grup țintă	-Agenții economici
Obiective	-Sprijin pentru menținerea investițiilor existente și atragerea de noi investiții prin crearea unei infrastructuri adecvate
Motivația proiectului	- Baza de date reprezintă un sprijin pentru mediul de afaceri oferit de către autoritățile locale și favorizează cereștera economiei locale.
Modul de implementare a proiectului	-Elaborarea unei baze de date cât mai completă, vizibilă și transparentă, ușor de accesat și utilizat, actualizată permanent și bine promovată.
Sursa de finanțare/posibile resurse de finanțare	- Bugetul local
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	- UAT Odorheiu Secuiesc
Termen de realizare	2023
Indicatori	Bază de date operațională, număr mare de utilizatori.

Fișa 5

Domeniul Industria, servicii, turism	Programul / proiectul propus Titlul: Invest in Udvarhely: crearea unei platforme online și întocmirea documentației de elaborare a ofertelor (finalizarea proiectului deja inițiat)
Cadrul general	- Promovarea și creșterea vizibilității locațiilor (clădiri, min. 200 m2 și terenuri virane, min. 1000 m2, folosite sau nefolosite aflate în proprietate privată sau publică,) potrivite pentru investiții și pretabile pentru vânzare, închiriere pe termen lung sau concesiune reprezintă o formă de promovare a oportunităților locale
Grup țintă	- Investitori, agenții economici, proprietari.

Obiective	-Promovarea oportunităților locale pentru atragerea de investiții;
Motivația proiectului	Nevoia de a promova oportunitățile locale în vederea atragerii de investiții.
Modul de implementare a proiectului	-Crearea unei platforme on-line cât mai completă, vizibilă și transparentă, ușor de accesat și utilizat, actualizată permanent și bine promovată.
Sursa de finanțare/posibile resurse de finanțare	- Bugetul local
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	- UAT Odorheiu Secuiesc
Termen de realizare	2023
Indicatori	Platformă on-line operațională, număr de utilizatori, număr de tranzacții imobiliare și investiții.

Fișa 6

Domeniul Industria, servicii, turism	Programul / proiectul propus Titlul: Organizarea forumurilor antreprenoriale (la câte șase luni)
Cadrul general	Comunicarea dintre antreprenorii cu experiența, persoanele care vor să devină antreprenori și autoritățile publice pot contribui la dezvoltarea economiei locale.
Grup țintă	- Mediul de afaceri, experți în domeniul economic, ONG-uri.
Obiective	-Dezvoltarea antreprenoriatului local și crearea locurilor de muncă;
Motivația proiectului	- Menținerea unei bune colaborări între autoritățile publice locale și antreprenorii locali printr-o comunicare constantă, pentru ca planurile și așteptările celor două părți să devină vizibile și realizabile în mod direct.
Modul de implementare a proiectului	- Organizarea de întâlniri periodice dintre persoane cu experiență în dezvoltarea urbană și economică, lideri ai firmelor locale mari și conducerea administrației publice a orașului; - Consultări cu privire la elaborarea planurilor de dezvoltare economică;

	- Întâlnirile se organizează de comun acord și se desfășoară pe baza unor tematici și scenarii elaborate și publicate în avans, pentru a facilita conversațiile informale la finalul evenimentului.
Sursa de finanțare/posibile resurse de finanțare	- Bugetul local
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	- UAT Odorheiu Secuiesc
Termen de realizare	2022
Indicatori	2022- primul forum realizat. Realizarea semestrială a evenimentelor, obținerea de date și propuneri relevante prezentate de grupurile interesate, obiective și măsuri eficiente bazate pe aceste propuneri.

Fișa 7

Domeniul Industria, servicii, turism	Programul / proiectul propus Titlul: Înființarea unui consiliu pentru dezvoltare economică
Cadrul general	- Constituirea unui grup strategic de lucru compus din reprezentanții firmelor mari, ai asociațiilor de profil și ai instituțiilor de învățământ, care să coordoneze eficient realizarea proiectelor din domeniul dezvoltării economice, destinate orașului, proiecte aflate în desfășurare sau în faza de planificare.
Grup țintă	- Mediul de afaceri, experți în domeniul economic, Instituții de învățământ, asociații de profil, ONG-uri .
Obiective	-Dezvoltarea antreprenoriatului local și crearea locurilor de muncă;
Motivația proiectului	-Nevoia de actualizare a proiectelor de dezvoltare urbană precedente, de elaborare de proiecte noi, bazate pe resursele economice locale;
Modul de implementare a proiectului	Grupul de lucru se întrunește semestrial, monitorizează și dezbate stadiul proiectelor în derulare, trasează indicații și impune măsuri dacă este cazul dar și propune noi proiecte utile în viitor dezvoltării economice a orașului.

Sursa de finanțare/posibile resurse de finanțare	- Bugetul local.
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	- UAT Odorheiu Secuiesc
Termen de realizare	2023
Indicatori	2023- Consiliu înființat și operațional

Fișa 8

Domeniul Industria, servicii, turism	Programul / proiectul propus Titlul: Înființarea unui incubator pentru meșteșugari
Cadrul general	- Exemplul de bune practici oferit de incubatorul actual, prin existența unui punct stabil de consultanță în afaceri acordată cu succes antreprenorilor începători (în principal din domeniul IT), s-a considerat oportună dezvoltarea unei metode asemănătoare de sprijin și pentru comunitatea de meșteșugari prin înființarea unui incubator pentru activitatea artizanală și meșteșugărească.
Grup țintă	- Meșteșugari, artiști populari, creatori de artă artizanală.
Obiective	-Dezvoltarea antreprenoriatului local și crearea locurilor de muncă;
Motivația proiectului	-Păstrarea și perpetuare tradițiilor autohtone prin creșterea numărului de întreprinderi meșteșugărești; - Sprijinirea unui segment de activitate cu specific local și cu potențial economic crescut; - Promovarea localității și a turismului în zona Odorhei.
Modul de implementare a proiectului	- Locația pentru incubatorul meșteșugăresc fost stabilită în cartierul Budvár, planul urbanistic zonal a fost realizat în acest sens; - Noul incubator va dispune de ateliere de mai multe mărimi, spații de depozitare și săli de expoziție în care beneficiari vor desfășura activitățile programate și vor expune produsele; - Programele oferite vor fi axate pe nevoia de dezvoltare profesională și antreprenorială a beneficiarilor.

Sursa de finanțare/posibile resurse de finanțare	- Bugetul local; -POR
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	- UAT Odorheiu Secuiesc
Termen de realizare	2024
Indicatori	-Incubator meșteșugăresc funcțional; -Numărul de absolvenți ai programelor de dezvoltare profesională și antreprenorială minim 15 în 2025; -Numărul de întreprinderi meșteșugărești nou înființate - minim 2 pe an;

Fișa 9

Domeniul Industria, servicii, turism	Programul / proiectul propus Titlul: Înființarea de cluster-uri pentru sectoarele de tipografie, industria mobilei și cel al metalelor
Cadrul general	- Industria tipografiei, cea a mobilei, cea metalurgică și de comercializare a metalelor au o tradiție deosebită în Odorheiu-Secuiesc, reprezentând domenii de activitate în care s-au acumulat experiențe și succese în ultimele decenii și care au înregistrat o dezvoltare semnificativă.
Grup țintă	- Agenții economici din sectoarele selectate.
Obiective	-Sprijin pentru menținerea investițiilor existente și atragerea de noi investiții prin crearea unei infrastructuri adecvate;
Motivația proiectului	- Îmbunătățirea situației furnizorilor din domeniu.
Modul de implementare a proiectului	- Crearea unei platforme de cooperare, elaborarea unei strategii, participarea comună la cursuri de formare profesională, dezvoltarea unui website și obținerea unor acreditări.
Sursa de finanțare/posibile resurse de finanțare	- Bugetul local, resurse ale agenților economici
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	- UAT Odorheiu Secuiesc, agenții economici
Termen de realizare	2024
Indicatori	Cluster-uri funcționale. Acordarea de sprijin pentru cât mai multe întreprinderi în accesarea de resurse noi, în

dobândirea avantajelor competitive, în introducerea inovațiilor și în realizarea sustenabilității.

Fișa 10

Domeniul Industria, servicii, turism	Programul / proiectul propus Titlul: Construcția unei hale agroalimentare (modernizarea pieței agroalimentare a orașului)
Cadrul general	Consolidarea cooperării dintre oraș și localitățile din jur se realizează și prin facilitarea posibilităților de comercializare în oraș a produselor alimentare obținute în provincie dar și asigurarea de alimente proaspete locuitorilor din oraș. În acest sens se va construi o hală comercială.
Grup țintă	- Producătorii din oraș și din localitățile limitrofe;
Obiective	-Sprijin pentru menținerea investițiilor existente și atragerea de noi investiții prin crearea unei infrastructuri adecvate.
Motivația proiectului	Piața agroalimentară din Odorheiu Secuiesc nu poate fi considerată modernă și nu oferă condiții corespunzătoare și sigure cumpărătorilor și vânzătorilor.
Modul de implementare a proiectului	- Construirea unei hale agroalimentare, asigurarea de spații corespunzătoare pentru punerea în vânzare a produselor agroalimentare, legume, fructe, lactate și din carne în condiții igienice și civilizate
Sursa de finanțare/posibile resurse de finanțare	- Bugetul local sau investiție privată, prin concesionare
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	- UAT Odorheiu Secuiesc
Termen de realizare	2027
Indicatori	Hală agroalimentară construită

3.2. Protecția mediului

3.2.1 Prezentare generală

Dezvoltarea economică în ultimii ani a înregistrat pe lângă o serie de aspecte pozitive și un impact negativ asupra mediului înconjurător și a calității sănătății populației datorită poluării aerului, apei, solului.

Dezvoltarea durabilă reprezintă concilierea între progresul economic și social, fără a periclita echilibrul natural al planetei. Intensa exploatare industrială din ultimele decade a dus la o degradare continuă a mediului.

Relațiile dintre factorii de mediu sunt de tip cauză-efect; perturbarea echilibrului dinamic al unuia dintre aceștia va avea consecințe și asupra celorlalți, iar acțiunea lor conjugată se răsfrânge asupra sănătății umane.

La ora actuală în România sunt 108 SPA (Arii de Protecție Specială Avifaunistice) și 273 SCI (Situri de Importanță Comunitară) desemnate, lista acestora fiind în continuă actualizare.

Hotărârea Consiliului Județean Harghita nr. 162/2005 privind protecția valorilor naturale de pe teritoriul județului Harghita definește și enumeră următoarele valori naturale - arii protejate, izvoare de apă minerală, elemente din flora și fauna zonei - localizate în municipiul Odorheiu Secuiesc, respectiv în vecinătatea imediată a localității:

Valori naturale	Denumire	Localizare	Custode/Administrator
Arii protejate din punct de vedere hidrogeologic și izvoare de apă minerală	- Izvorul Sospataki - Izvoarele Főforrás, Attila	- Odorheiu Secuiesc - Băile Szejke	Primăria Odorheiu Secuiesc
Arbori seculari	Stejarul din Cimitirul eroilor (Quercus sp.)	Odorheiu Secuiesc	Primăria Odorheiu Secuiesc
Arii naturale protejate	Cimitirul romano-catolic (4 ha) și cimitirul reformat (3,4 ha)	Odorheiu Secuiesc	Primăria Odorheiu Secuiesc

Tabel 21 Valori naturale în municipiul Odorheiu Secuiesc²³

Sursa: Strategia de dezvoltare a localității

²³ Idem 21

În municipiul Odorheiu Secuiesc este o singură arie de conservare specială avifaunistică și anume situl Natura 2000 ROSCI0383 - Râul Târnava Mare între Odorheiu Secuiesc și Vânători, care are în vedere protejarea următoarelor specii: vidra (*Lutra lutra*); liliacul comun mic (*Myotis myotis*); liliacul cu urechi mari (*Myotis bechsteinii*); liliacul mic cu potcoavă (*Rhinolophus hipposideros*); tritonul cu creastă (*Triturus cristatus*); tritonul comun transilvănean (*Triturus vulgaris ampelensis*); isvorașul cu burtă galbenă (*Bombina variegata*); dunărița (*Sabanejewia aurata*); mreană vînată (*Barbus meridionalis*); boarță (*Rhodeus sericeus amarus*); scoică mică de râu (*Unio crassus*).

Aerul

Creșterea gradului de poluare atmosferică este principalul factor ce determină schimbări în echilibrul climatic atât la scară locală cât și globală. Analiza calității aerului presupune monitorizarea unui indice specific, reprezentând un sistem de codificare a concentrațiilor înregistrate pentru fiecare dintre următorii poluanți monitorizați:

1. dioxid de sulf (SO_2);
2. dioxid de azot (NO_2);
3. ozon (O_3);
4. monoxid de carbon (CO);
5. pulberi în suspensie (PM_{10})

Indicatorii privind calitatea aerului sunt determinați pe baza datelor din sistemul de monitorizare a calității aerului și din inventarele de emisii și au ca scop evaluarea situațiilor concrete, comparativ cu țintele de calitate stabilite de reglementările în vigoare.

La indicatorul de calitate "pulberi sedimentabile, în Odorheiu Secuiesc s-au înregistrat depășiri de-a lungul anilor generate de starea de curățenie a localității, metodele de salubritate cu tehnologii inadecvate, starea necorespunzătoare a drumurilor, spații de parcare insuficiente pentru autovehicule, îngrijirea necorespunzătoare a spațiilor verzi și a depozitelor de deșeuri, parcuri auto cu uzură morală avansată și procedee de transport neecologice, tehnici de combustie și utilizarea combustibililor necorespunzători la centralele termice și la gospodăriile individuale, metode de producție necorespunzătoare, și nu în ultimul rând, condițiile climaterice nefavorabile (inversia termică, ceața, calmul atmosferic).

Pulberile sedimentabile sunt elemente poluante ale aerului cu diametre mai mari de $10 \mu\text{m}$, care, după ce sunt emise în atmosferă, ca urmare a gravitației, se depun pe sol, vegetație, ape și construcții. Pulberile sedimentabile rezultă în primul rând din surse naturale, de exemplu eroziunea solului, incendii forestiere și incendii de pășune; pe de altă parte rezultă din activități umane: arderea cărbunelui, uleiului, copacilor, deșeurilor, traficul rutier sau tehnologii industriale.

Din comparația valorilor măsurate obținute în ultimii cinci ani în urma monitorizării, rezultă că valorile cele mai ridicate sau eventualele depășiri ale nivelului limită au loc în lunile de primăvară, între martie și mai.

Agencia pentru Protecția Mediului Harghita monitorizează cu regularitate lunară calitatea aerului.

Apa

Principalele surse ce afectează calitatea apei sunt determinate de contaminarea cu apele uzate urbane care conțin în special materii în suspensie, substanțe organice, nutrienți, dar și alți poluanți ca metale grele, detergenți, hidrocarburi petroliere, micropoluanți organici, etc. Îngrășămintele chimice utilizate în agricultură, pesticidele utilizate pentru combaterea dăunătorilor, dar și animalele domestice din bazinele/spațiile hidrografice analizate, construcții hidrotehnice cu barare transversală, lucrările de îndiguire.

Principala sursă de poluare a apelor o reprezintă contaminarea cu ape uzate (orășenești și industriale) deversate direct în emisari.

Municipiul Odorheiu Secuiesc este situat în bazinul hidrografic al Râului Mureș, respectiv în Bazinul superior al Târnavei Mari. Resursele de apă din Bazinul superior al Târnavei Mari sunt formate din rețeaua de râuri (permanente sau temporare), izvoare și din ape freatice și de adâncime. Lungimea totală a râurilor cadastrate pe teritoriul municipiului Odorheiu Secuiesc este de 14,857 km.

Cunoașterea caracteristicilor pe care apele freatice și izvoarele le au este necesară întrucât dețin rol important în alimentarea cu apă a gospodăriilor populației, iar în anumite condiții locale determină menținerea excesului de umiditate. Diversitatea condițiilor petrografice și ale reliefului au permis formarea unor rezerve de ape subterane, cu strate acvifere bogate și de bună calitate, majoritatea utilizate prin captări.

Lunca râului Târnavă Mare are stratul freatic aproape de suprafață, aflat în legătură directă cu nivelul acestuia și îndeplinește rolul de regulator freatic: la cota ridicată râul alimentează stratul acvifer, iar la cota scăzută drenează stratul acvifer. Apa Târnavei Mari infiltrată în depozitele groase ale teraselor, împreună cu scurgerile de pe versanți și cu apa de ploaie din zona de piemont, asigură debite bogate apelor freatice din arealul municipiului Odorheiu Secuiesc, în parte utilizate ca apă potabilă în fântâni. Din forajele efectuate în aceste zone, în diverși ani și perioade diferite ale anului, a rezultat că nivelul pânzei de apă freatică variază între 0,30 m și 0,50 m, în aria de luncă fiind determinat de fluctuațiile de nivel ale râului. În perioadele cu precipitații abundente, apa freatică se ridică la suprafață în unele arii mai coborâte ale orașului generând băltirea sau formarea de terenuri umede.

Regimul orizontului freatic indică un maxim la sfârșitul iernii și începutul primăverii, legat de topirea zăpezilor, minimul apărând la sfârșitul verii și începutul toamnei (septembrie-octombrie), când evaporația este ridicată, iar cantitatea de precipitații redusă. Acolo unde apa freatică ajunge la suprafață apar înmlăștiniri, soluri specifice (hidromorfe), vegetație hidrofilă, impunând lucrări speciale de drenare și îndiguire.

Târnava Mare, principalul curs hidrografic care tranzitează municipiul Odorheiu Secuiesc are un debit multianual de cca. $5,88 \text{ m}^3/\text{s}$ (stația Odorhei), celelalte cursuri hidrografice (Rézárca, Fehéres, Bosnyák, Bethlenfalvi, Árpád, Szejke, Fehérvíz, Varga) având sub $0,1 \text{ m}^3/\text{s}$. Scurgerea medie specifică de suprafață înregistrează valori de $9-10 \text{ l/s/km}^2$, valorile fiind încadrate în categoria celor medii. Repartiția scurgerii în timpul anului determină în mare măsură valoarea economică a apelor. Cu cât regimul hidric al cursurilor de apă este mai echilibrat, cu atât ele pot fi utilizate mai eficient.

Regimul scurgerii apei râurilor din municipiului Odorheiu Secuiesc se diferențiază în funcție de tipul cursului hidrografic. Astfel, pentru Târnava Mare se observă că, scurgerea ce mai bogată se înregistrează primăvara (43,3 %) condiționată de topirea zăpezilor și de cantitățile relativ ridicate de precipitații lichide. Vara se realizează 25,3 % din scurgerea anuală medie, deși aportul din precipitații este maxim. Toamna are cea mai slabă contribuție la realizarea volumului anual mediu al scurgerii (13,5 %), deși cantitățile de precipitații sunt aproape duble față de cele din timpul iernii. Iarna, pe lângă cantitățile de precipitații căzute (mai rar în stare lichidă), repartiția teritorială a scurgerii este influențată, în mare parte și de regimul termic al aerului. Astfel, în această perioadă se realizează valori ale scurgerii de % și sunt determinate de alimentarea subterană susținută din apele acumulate în stratele nisipoase drenate de afluenții acestuia.

Fenomenele din perioadele scurgerii ridicate se produc de obicei sub forma viiturilor și a apelor mari. Acestea sunt generate de ploi în intervalul mai-noiembrie, de topirea zăpezilor în sezonul rece sau de suprapunerea celor două fenomene în perioada de iarnă-primăvară. Viiturile din timpul iernii sunt produse atât de topirea zăpezii, cât și de precipitațiile lichide, determinate de invaziile destul de frecvente ale maselor de aer cald oceanic, venite din nord-vest și intensificate prin configurația reliefului, prin procese frontale. Viiturile din timpul iernii înregistrează frecvențe mai mari în februarie (10-20 %) și sunt mai reduse în decembrie și ianuarie (5-9 %).

Apele mari de primăvară se formează cu o mare regularitate pe Târnava Mare, unde datorită condițiilor termice din bazinul superior este asigurată acumularea anuală a zăpezii. Acestea încep să se producă din a II-a decadă a lunii februarie, iar în partea înaltă a podișului din a III-a decadă a lunii februarie până în prima decadă a lunii martie. Durata apelor mari de primăvară este mai mică pe râurile autohtone zonei municipiului Odorheiu Secuiesc (Rézárca, Fehéres, Bosnyák, Bethlenfalvi, Árpád, Szejke, Fehérvíz, Varga) (10-15 zile) și mai mare pe râurile autohtone (Târnava Mare) (30-40 zile).

Chimismul apei râurilor este condiționat de compoziția chimică a rocilor și solurilor, de elementele climatice, hidrologice și antropice, precum și de procesele ce au loc în albie. Gradul de mineralizare al Târnavii Mari este de cca. 345 mg/l și care se compune din: Ca, 6 mg/l , Mg, 2 mg/l , Na + K, 6 mg/l , SO_4 $47,2 \text{ mg/l}$, ClCl $29,2 \text{ mg/l}$, HCO_3 $177,5 \text{ mg/l}$. Dintre substanțele biogene azotații și azotiții apar ca urmare a descompunerii resturilor organice și se găsesc în cantitate moderată.

Caracteristicile mineralizării naturale a apei include Târnava Mare în clasa apelor bicarbonate, grupa calciului. Duritatea apei râurilor atinge valori de G. Calitatea apei râurilor din zona studiată se încadrează în categoria a II-a de calitate -Târnava Mare - degradat în cazul Rézárca, Fehéres, Bosnyák, Bethlenfalvi, Árpád, Szejke, Fehérvíz, Varga datorită debitului scăzut și poluării înregistrate de-a lungul cursurilor, prin depozitarea deșeurilor.

Solul

Solul este principalul suport al tuturor activităților socio-economice și constituie factorul de mediu expus cel mai ușor la poluare. Deversările de substanțe chimice periculoase, depozitățile de deșeuri de toate categoriile, tratamentele și fertilizările necorespunzătoare, făcute fără fundamentare agro-pedologică, agrotehnică, la care se adaugă degradările naturale ale calității solului (eroziune, alunecări, tasări, rupturi și prăbușiri) conferă imaginea completă a impactului produs de activitatea antropică asupra acestui factor de mediu.

Solul are multiple funcții economice și biologice deoarece determină producția agricolă și starea pădurilor, este sursă de materii prime dar și de biodiversitate, habitate, specii, condiționează învelișul vegetal, precum și calitatea apei, reglează scurgerea lichidă și solidă în bazinele hidrografice și acționează ca o geomembrană pentru diminuarea poluării aerului și a apei prin reținerea, reciclarea și neutralizarea poluanților, cum sunt substanțele chimice folosite în agricultură, deșeurile și reziduurile organice și alte substanțe chimice.

Toate activitățile în care se folosesc produse de protecția plantelor - îngrășăminte și produse fitosanitare - sunt reglementate de legislația națională și actele comunitare cu aplicare directă, deoarece pot fi periculoase pentru sănătatea omului și mediul înconjurător.

Odorheiu Secuiesc dispune de soluri precum:

- Solurile brune argiloiluviale și brune luvise, sunt formate pe luturi bogate în componente bazice. Pe profil, diferențierea texturală este mai slabă la solurile brune argiloiluviale și accentuată la cele luvise. Solurile brune argiloiluviale au un conținut mijlociu de humus (2-3%), reacție slab acidă-neutră (pH 6-7), iar gradul de saturație în baze ridicat ($V > 80\%$). La solurile brune luvise conținutul de humus este mai scăzut (în jur de 2%), reacția este moderat acidă, iar gradul de saturație în baze poate să coboare până la 50%, sunt solurile cel mai mult folosite în agricultură;

- Luvisolurile albice ocupă suprafețele relativ plane și depresionare, cu drenaj extern slab. Se caracterizează printr-un profil bine diferențiat textural și prin prezența reziduală a silicei. Luvisolurile albice sunt foarte slab aprovizionate cu substanțe nutritive și conțin circa 2% humus de calitate inferioară (alcătuit în special din acizi fulvici), foarte puțin fosfor total (0,03-0,06% P), conțin aluminiu și mangan mobili în concentrații toxice pentru plante și prezintă fenomene de imobilizare a fosforului prin formarea de fosfați de aluminiu și de fier, insolubili;

- Solurile hidromorfe reprezentate de solurile gleice, care ocupă suprafețe destul de restrânse în lunca Târnavii Mari și în zonele de apariție a izvoarelor. Prezintă o textură mijlocie până la fină, nediferențiată pe profil. Solurile gleice conțin 2-3% humus, au reacție moderat acidă (pH 5,0-

5,6), grad de saturare în baze redus ($V=20-80\%$). Sunt slab aprovizionate în fosfor total (0,04-0,06 P), compacte, excesiv de umede și cu regim aerohidric defectuos;

- Solurile neevoluate sau trunchiate, datorită proceselor de eroziune foarte active, și sunt neproportional de mult răspândite;

- Regosolurile sunt răspândite pe toate categoriile de versanți, folosiți mai ales ca și pășune, unde acțiunea de eroziune a apei este destul de activă, încât solificarea nu poate să avanseze, rămânând într-un stadiu incipient. Materialul parental neconsolidat, afânat (format din nisipuri) este menținut aproape de suprafață prin procese de eroziune. Au un conținut redus de humus (1-2%) și substanțe nutritive. Sunt de calitate slabă;

- Erodisoluri sunt acele soluri descoperite apărute prin eroziune accelerată, determinată de o folosire nerațională a zonelor forestiere transformate în pășuni, precum și datorită fenomenelor de alunecare. Acestea nu permit încadrarea într-un anumit tip de sol. Materialul rezultat în urma eroziunii se depune la baza versanților sub formă de coluvio-proluvii nehumifere, colmatând terenurile cu un strat grosier de peste 50 cm grosime, formând așa numitele coluvisoluri.²⁴

Ca aspecte vulnerabile și probleme ce necesită a abordare mai atentă au fost identificate următoarele activități, respectiv fenomene cu un potențial impact:

- utilizarea nerațională a solului;
- fenomene de alunecări de teren și respectiv eroziunea solului;
- depozitarea neconformă a deșeurilor menajere și industriale;
- depozitarea neconformă a dejecțiilor animaliere;
- exploatarea agregatelor minerale;
- practicarea unei agriculturi intensive;
- utilizarea nerațională a îngrășămintelor chimice și produselor de uz fitosanitar.

Soluțiile de reducere a impactului asupra solului presupun în principal o utilizare durabilă a acestuia prin combinarea tehnologiilor și a activităților, astfel încât să se realizeze concomitent bioproductivitatea, securitatea alimentară, protecția calității solului, viabilitatea economică și acceptabilitatea socială, prin respectarea următoarelor cerințe:

- practicarea culturilor în concordanță cu pretabilitatea solului și condițiile climatice temperatură, precipitații etc.;

- practicarea rotației culturilor astfel încât să se cultive plante care favorizează obținerea unor producții ridicate ale culturilor viitoare și elimină unele probleme legate de boli, dăunători, buruieni, asigură surse alternative de azot în sol, reduce eroziunea solului, evită riscul poluării apelor, etc.;

- lucrarea solului pe curba de nivel, benzi înierbate, terasarea cu înființarea de perdele forestiere;

- combaterea bolilor și dăunătorilor mai ales prin tehnici biologice precum combaterea biologică, bacterizarea plantelor, micorizarea rădăcinilor, etc.;

²⁴ Plan de Mobilitate Urbana Durabila pentru Zona Urbana Functionala Odorheiu Secuiesc -2019

- derularea unor proiecte de combatere a alunecărilor de teren și a eroziunii solurilor;
- limitarea defrișărilor, a excavării bazei versanților;
- refacerea și modernizarea lucrărilor de irigații din arealele cu cerințe stringente, refacerea amenajărilor antierozionale și extinderea acestora, modernizarea lucrărilor de apărare - îndiguire și desecări și extinderea acestora conform cerințelor, modernizarea lucrărilor de ameliorare a terenurilor sărăturate, a nisipurilor și a solurilor nisipoase;
- refacerea stării fizice a solurilor prin afânarea adâncă și combaterea crustei;
- corectarea reacției solului, refacerea rezervei de materie organică și refacerea rezervei de elemente nutritive (în special de fosfor și microelemente);
- prevenirea și reducerea poluării chimice a solurilor cu metale grele, sulf, fluor, reziduri petroliere, deșeuri, nămoluri, produse de uz fitosanitar etc.

Principalele probleme se referă la sărăturarea, acidifierea solurilor, eroziunea de suprafață și/sau de adâncime, excesul de umiditate. Manifestarea acestor probleme este intensificată de practicile agricole neadaptate condițiilor de mediu, utilizarea pesticidelor și a îngrășămintelor chimice, depozitarea necorespunzătoare a deșeurilor industriale și menajere, defrișările intense și abuzive. Dintre poluanții proveniți din îngrășăminte, cei mai cunoscuți sunt nitrații, datorită efectelor negative provocate de prezența lor în exces.

Calitatea solului mai este influențată și de o serie de procese și fenomene naturale, cum ar fi alunecările de teren, inundațiile sau secetele prelungite.

Influențarea negativă a solului este cauzată și de încorporarea de elemente chimice cu caracter toxic. Încărcarea solului cu astfel de elemente chimice (metale grele, sulf, etc.) degradează însușirile fizice, chimice și biologice, contribuind la reducerea capacității productive.

Modificările antropice ale solului datorate construcțiilor de toate felurile, prin operațiuni de decopertare, modelare, etc., au dus la crearea altor tipuri de soluri, așa numitele protosoluri antropice.

Monitorizarea calității solului se face în conformitate cu prevederile Legii nr. 444/2002 privind finanțarea studiilor pedologice și agrochimice și finanțarea sistemului național de monitorizare sol-teren pentru agricultură și al Ordinului 222/2002 privind aprobarea Metodologiei întocmirii studiilor pedologice și agronomice.

Pentru monitorizarea solului trebuie să se execute studii pedologice și agrochimice în vederea inițierii unor lucrări de ameliorare și eliminare a fenomenelor de degradare a solului.

Zgomotul

În mediul urban, zgomotul este de asemenea un factor poluant, efectele sale asupra sănătății populației incluzând hipoacuzia, stare de oboseală, iritabilitate. Rețeaua de drumuri ce străbate orașul reprezintă o sursă permanentă de poluare fonică, alături de zgomotele rezultate din activitatea industrială. Directiva 2002/49/EC privind evaluarea și gestionarea zgomotului ambiental este transpusă în legislația românească prin HG 321/2005 care stabilește cadrul general pentru

dezvoltarea măsurilor de reducere a zgomotului emis de principalele surse de zgomot: vehicule feroviare, rutiere (și infrastructura acestora), echipamentele destinate utilizării în exteriorul clădirilor și mașinile industriale mobile.

Monitorizarea poluării acustice are loc prin efectuarea unor măsurători sonometrice instalate și verificate lunar de către Agenția pentru Protecția Mediului Harghita în trei locuri din municipiul Odorheiu Secuiesc: la intersecția străzilor Hunyadi János și Il. Rákóczi Ferenc, pe strada Bethlen Gábor și în piața Márton Áron.

Rezultatele obținute cu ocazia monitorizării arată că valorile cele mai ridicate sunt stabilite în strada Bethlen Gábor: nivelul de zgomot depășește aproape de fiecare dată nivelul de limită admis. În celelalte două locuri de măsurare, valorile sunt în jurul nivelului admis sau chiar sub nivelul admis, se observă doar depășiri temporare. Nivelul de zgomot ridicat în strada Bethlen Gábor se datorează cu cea mai mare siguranță zonei industriale și traficului intens.

Sistemul de gestionare a deșeurilor

Toate activitățile economico-productive și sociale sunt generatoare de produse secundare cu valoare economică foarte scăzută sau chiar inexistentă pe care le putem numi generic deșeuri.

Managementul deșeurilor cuprinde toate activitățile de colectare, transport, tratare, valorificare și eliminare a deșeurilor, inclusiv monitorizarea acestor operații. Responsabilitatea pentru activitățile de gestionare a deșeurilor revine generatorilor acestora în conformitate cu principiul „poluatorul plătește” sau după caz, producătorilor, în conformitate cu principiul „responsabilitatea producătorului”.

Din punct de vedere al protecției mediului, gestionarea acestora este o problemă acută la nivelul României, mai ales în contextul cererii crescânde pentru toate produsele alimentare și nealimentare.

Organizarea activităților de colectare, transport și eliminare a deșeurilor municipale este una dintre obligațiile administrațiilor publice locale.

În categoria deșeurilor biodegradabile din deșeurile locale sunt cuprinse:

- deșeuri biodegradabile rezultate în gospodării;
- deșeuri biodegradabile din unități de alimentație publică;
- deșeuri vegetale din parcuri;
- deșeuri vegetale din grădini ale populației, sere, solarii etc.;
- deșeuri biodegradabile din piețe agro-alimentare;
- componenta biodegradabilă din deșeurile stradale;
- nămol orășenesc de la epurarea apelor uzate menajere.

Cu toate că reprezintă un procent destul de mic din totalul deșeurilor menajere generate, deșeurile menajere periculoase prezintă probleme serioase pentru municipalități, inclusiv pentru administratorii localităților, angajați și locuitori. Cele mai multe ajung la gropile de gunoi sau în sistemul de canalizare.

SC RDE Harghita SRL este societatea de salubritate care deservește municipiul Odorheiu Secuiesc. Din 2019 compania a luat o direcție nouă, dinamică, lansând mai multe proiecte de stimulare a colectării selective, cu accent pe conștientizarea protecției mediului. Astfel, colectarea deșeurilor se face prin intermediul sacilor de culori diferite pentru hârtie, sticlă, flacoane PET și cutii metalice de băuturi.

Deșeurile colectate de la populație, instituții publice și operatori economici sunt depozitate în Depozitul Regional Cekend situat lângă Odorheiu Secuiesc. Capacitatea totală de depozitare a Centrului este de aproape 1 milion m³, ceea ce asigură o depozitare în siguranță a deșeurilor. Tot aici deșeurile sunt procesate și după caz reciclate.

Colectarea deșeurilor în municipiul Odorheiu Secuiesc se efectuează după cum urmează:

- o dată pe săptămână - pentru abonații casnici;
- o dată pe săptămână - pentru agenții economici care dețin un anumit tip de contract;
- la solicitare (de câte ori este nevoie) - pentru agenții economici care dețin un alt tip de contract.

Impactul gestionării necorespunzătoare a deșeurilor este unul negativ asupra factorilor de mediu, dar și asupra factorului uman, fie că ne referim la sănătatea acestuia sau la activitățile sale productive. Depozitarea deșeurilor în rampe de deșuri înseamnă pierderi irecuperabile de teren și resurse. Impactul negativ se răsfânge asupra mai multor componente ale mediului înconjurător: deșeurile biodegradabile se descompun producând gaze (poluare atmosferică) și levigat (poluarea solului și a apei), aria de teren utilizată este relativ extinsă. Deșeurile menajere depozitate pot constitui vectori importanți în răspândirea infecțiilor, pot constitui condiții pentru înmulțirea insectelor și rozătoarelor, iar peisajul se degradează din punct de vedere estetic.

Problemele de mediu generate de nerezolvarea într-un termen rezonabil a aspectelor vulnerabile din domeniul gestionării deșeurilor sunt următoarele:

- poluarea aerului cu mirosuri neplăcute și cu suspensii antrenate de vânt (în zona depozitelor neconforme);
- poluarea cu nitrați, nitriți, substanțe organice și alte elemente poluante a apelor subterane;
- poluarea cu substanțe organice și suspensii a apelor de suprafață;
- consumarea unor cantități mari de resurse naturale neregenerabile;
- influențarea negativă a calității solului și subsolului de pe terenurile ocupate cu deșuri și limitrofe depozitelor de deșuri.

Conform Fișei de date a localității, la nivelul anului 2021, un număr de 3872 de gospodării beneficiază de serviciul de salubritate (colectare a deșeurilor menajere).

Numărul total de utilaje folosite pentru serviciul de salubritate	Utilaje
Autogunoieră compactoare	4
Echipamente specializate pentru spălatul și stropitul drumurilor publice	1
Echipamente specializate pentru măturatul drumurilor (perii cilindrice, aspiratoare, etc)	2
Echipamente specializate pentru curățarea zăpezii (freze, pluguri, utilaje de împrăștiere antiderapant)	3
Alte utilaje	6

Tabel 21 Numărul total de utilaje folosite pentru serviciul de salubritate 2021

Sursa: Fișa de date a localității

Salubritatea menajeră dispune de autogunoiere noi, MAN, ceea ce a permis o creștere a productivității și a calității serviciilor. Autogunoierile sunt de capacități diferite, în funcție de programele deservite, pentru a putea opera în zone înguste sau aglomerate.

Pentru colectarea și transportul deșeurilor voluminoase sau ale celor provenite din lucrări de construcții ce necesită evacuarea în cupe deschise de container cu capacități între 1.1, 5, 7, 20 și 31 de mc. s-au achiziționat utilaje moderne cu platformă, după aceleași principii enunțate mai sus. În plus s-a avut în vedere ca toate aceste utilaje să poată avea o utilizare multifuncțională, prin echiparea cu pluguri de mare capacitate comandate din cabină și cu dispozitive pentru platformă capabile să împrăște material antiderapant lichid, solid sau combinat și cu posibilitatea dozării cantității și a gradului de împrăștiere din postul de conducere.

Infrastructura tehnico-edilitară (energie electrică, termică și regenerabilă, gaze naturale)

-Alimentarea cu apă potabilă și canalizarea²⁵

Lungimea rețelei de apă este de 99,41 km, numărul gospodăriilor cu acces la rețeaua de apă din oraș este de 3475, iar în anul 2021 s-a distribuit o cantitate de 4410747 m³.²⁶

Lungimea rețelei de canalizare este de 85.58 km, numărul gospodăriilor cu acces la rețeaua de canalizare este de 2811.²⁷

Rețeaua de ape uzate nu este eficientă și în unele locuri se interferează cu conductele de ape pluviale, ceea ce rezultă supraîncărcarea sistemului de canalizare situație întâlnită pe str. Fasok, Nicolae Bălcescu, Victoriei și Str. Păcii.

²⁵ Gazdasági Strategia UDV

²⁶ Fișa de date a localității

²⁷ Fișa de date a localității

Rețeaua de canalizare pluvială a municipiului este insuficientă și ineficace: pe de o parte nu acoperă întreaga suprafață a zonei locuite, iar pe de altă parte, în unele locuri, este conectată la rețeaua de canalizare, ceea ce generează supraîncărcarea sistemului de canalizare.

-Alimentarea cu energie termică/încălzire centrală/gaze naturale²⁸

Sistemele de alimentare centralizată cu energie termică se află într-un proces accentuat de restrângere ca urmare a montării unor surse de energie termică individuale, precum și a creșterii prețului energiei termice livrate centralizat.

Analiza se referă la energia termică distribuită prin cumpărare de la centralele electrice de termoficare și centralele termice din zonă, precum și energia termică distribuită de microcentralele termice de bloc sau cvartal, aparținând unităților administrației locale.

În ceea ce privește cantitatea de energie termică distribuită, în perioada 2011-2021, aceasta a înregistrat o scădere extrem de mare în Municipiul Odorheiu Secuiesc de aproximativ 40%. Dacă în anul 2011 energia termică distribuită în municipiu era de 18259 gigacalorii s-a ajuns în anul 2021 la 10895 de gigacalorii.

Alimentarea cu energie termică a consumatorilor Municipiului Odorheiu Secuiesc conectați la sistemul centralizat este realizată prin Sistemul de alimentare centralizată cu energie termică (SACET) de către societatea URBANA SA.

-Gaze naturale

Sistemul de alimentare cu gaze naturale este asigurat de către DELGAZ GRID S.A. Conductele de distribuție sunt de presiune redusă și au totalizat o lungime de 92,5 km în anul 2020, o creștere de 9,8 km față de anul 2018, conform datelor statistice oferite de Institutul National de Statistică reprezentate în figura de mai jos.

-Alimentarea cu energie electrică

Alimentarea cu energie electrică a Municipiului Odorheiu Secuiesc este asigurată de către Sistemul Energetic Național prin cele două linii aeriene de tipul LEA 110 kV, care alimentează stațiile Oraș și Taberei de 120/20 kV.

Alimentarea celor 56 de posturile de transformare ale Municipiului este realizată din aceste două stații prin LEA și LES de 20 kV.

Potrivit Fișei de date a localității, la nivelul anului 2021, situația iluminatului public se prezenta astfel:

- toate cartierele erau racordate la serviciul de iluminat public;
- lungimea totală a drumurilor locale deservite de iluminatul public era de 72 km;
- nu există o strategie de dezvoltare a serviciului de iluminat public;

Deficiențe care afectează calitatea serviciului de alimentare cu energie electrică sunt :

²⁸ Programul de Îmbunătățire a Eficienței Energetice - Municipiul Odorheiu Secuiesc

- Lipsa fondurilor pentru extinderea rețelei electrice;
- Lipsa fondurilor pentru schimbarea LEA în LES.
- Rețea electrică îmbătrânită.

Deficiențe care afectează calitatea serviciului de alimentare cu energie electrică sunt :

- Nu există iluminat public în străzi din zonele nou construite;
- Unde există iluminat public sunt segmente de străzi unde nu există iluminat public sau nu sunt instalate corpuri de iluminat în număr suficient.

3.2.3. Obiective pentru domeniul „Mediu”

Obiectivul general în materie de mediu este reprezentat de asigurarea eficientizării energetice prin utilizarea energiei verzi: utilități publice, infrastructura de transport și consumatori economici. Valorificarea eficientă a deșeurilor. Obiectivele specifice sunt:

1. Creșterea calității aerului;
2. Reabilitarea solului degradat și împiedicarea degradării acestuia;
3. Îmbunătățirea sistemului de protecție a apelor;
4. Dezvoltarea sistemului de colectare și prelucrare a deșeurilor.

3.2.4. Fișe de proiecte

Fișa 11

Domeniul Mediu	Programul / proiectul propus Titlul: Centru de colectare prin aport voluntar - colectare DEEE (Dispozitive și echipamente electrice și electronice) și DBA (Deșeuri Baterii și Acumulatori) și alte deșeuri
Cadrul general	-La nivelul municipiului se realizează parțial colectarea selective a deșeurilor, dar nu există un centru de colectare voluntar.
Grup țintă	-Populația, agenții economici
Obiective	-Dezvoltarea sistemului de colectare și prelucrare a deșeurilor;
Motivația proiectului	-Centrul colectare contribuie la prelucrarea și valorificarea deșeurilor.
Modul de implementare a proiectului	- Operaționalizarea Centrului de colectare voluntar
Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	- Fonduri UE-POR - Bugetul de stat - Bugetul local

Instituția care răspunde de realizarea proiectului	UAT Odorheiu Secuiesc
Termen de realizare	2026
Indicatori	- Centru funcțional - Nivel crescut de reciclare și valorificare a deșeurilor de orice tip

Fișa 12

Domeniu Mediu	Programul / proiectul propus Titlul: Creșterea suprafețelor acoperite cu arbori și arbuști. Mărirea suprafeței de fond forestier
Cadrul general	-Spațiile verzi (mp/locuitor) sunt aproape de media europeană (26mp/locuitor) iar tendințele de dezvoltare a municipiului și poluarea impun extinderea acestora. -Fondul forestier contribuie la protecția mediului și creșterea stării de sănătate a populației
Grup țintă	-Populația municipiului
Obiective	-Reabilitarea solului degradat și împiedicarea degradării acestuia;
Motivația proiectului	-Extinderea suprafețelor verzi contribuie la creșterea stării de sănătate a populației și reducerea poluării.
Modul de implementare a proiectului	-Identificare terenuri; -Campanii de plantare arbori și arbuști; -Extinderea cu 33 de ha a suprafeței de fond forestier.
Sursa de finanțare	-Bugetul local -Bugetul de stat -Sponsorizări
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	- UAT Odorheiu Secuiesc
Termen de realizare	-2026
Indicatori	-Creșterea cu 10% a suprafețelor acoperite de arbori și arbuști -33 de ha fond forestier

Fișa 13

Domeniu Mediu	Programul / proiectul propus Titlul: Continuarea extinderii utilizării gazului metan, curentului electric și a energiei solare pentru locuințe, dezvoltarea și eficientizarea sistemului de încălzire centralizată, cu accent pe resurse regenerabile / alternative (hidrogen, pompe de căldură, energie solară etc)
Cadrul general	-Există rețea de alimentare cu gaz, există soluții tehnice de utilizare a energiei solare; -Există soluții tehnice pentru dezvoltarea și eficientizarea sistemului de încălzire centralizată, cu accent pe resurse regenerabile / alternative (hidrogen, pompe de căldură, energie solară etc)
Grup țintă	-Locuitori municipiului
Obiective	-Creșterea calității aerului
Motivația proiectului	-Utilizarea combustibililor solizi reprezintă o importantă sursă de poluare a aerului; -Actualul sistem de încălzire centralizată trebuie modernizat și dezvoltat.
Modul de implementare a proiectului	-susținerea și sprijinirea populației pentru a utiliza gazul metan și energia solară ca sursă de încălzire a locuințelor -proiecte de montare a panourilor solare pe blocurile de locuințe; -extindere rețele electrice, inclusiv majorare posturi trafo unde este necesar; - dezvoltarea și eficientizarea sistemului de încălzire centralizată, cu accent pe resurse regenerabile / alternative (hidrogen, pompe de căldură, energie solară etc)
Sursa de finanțare	-Bugetul local; -Resurse ale populației; -POR; -Fondul de mediu.
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	- UAT Odorheiu Secuiesc și locuitorii municipiului
Termen de realizare	-2028

Indicatori	-2028 - 99% din locuințe folosesc pentru încălzire gazul metan, curentul electric sau energia solară
------------	--

Fișa 14

Domeniu Mediu	Programul / proiectul propus Titlul: Eliminarea practicilor ilegale de depozitare necontrolată de deșeuri
Cadrul general	-Există pe teritoriul municipiului cazuri de depozitare de materiale poluante pe sol și în albiile râurilor.
Grup țintă	-Agenții economici și populația.
Obiective	-Reabilitarea solului degradat și împiedicarea degradării acestuia.
Motivația proiectului	-Este necesară protejarea solului și a albiilor râurilor prin monitorizarea și controlul deversărilor și depozitărilor de materii pe sol
Modul de implementare a proiectului	-Monitorizarea, controlul și sancționarea celor ce nu respectă legislația în materie de utilizare a solului
Sursa de finanțare	-Bugetul local
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	- UAT Odorheiu Secuiesc - poliția locală. -Agenția pentru Protecția Mediului. -Agenți economici. -Populația.
Termen de realizare	-2024.
Indicatori	-2024 - reducerea cu 100% a deversărilor și depozitărilor necontrolate de substanțe și materii pe sol

Fișa 15

Domeniu Mediu	Programul / proiectul propus Titlul: Continuarea extinderii sistemului de alimentare cu apă și canalizare, inclusiv pluvială
Cadrul general	-În oraș nu există un sistem generalizat de alimentare cu apă și canalizare (lipsește în cartierele noi)
Grup țintă	-Populația și agenții economici
Obiective	-Îmbunătățirea sistemului de protecție a apelor;

Motivația proiectului	- Inexistența sistemului generalizat de canalizare și alimentare cu apă (în cartierele noi); - Gestionarea eficientă a scurgerilor pluviale; - Protecția împotriva inundațiilor; - Îmbunătățirea calității vieții populației din municipiu.
Modul de implementare a proiectului	- Schimbarea conductelor de aducțiune apă brută în municipiul Odorheiu Secuiesc; - Proiectare, execuție, branșare la sistemul de canalizare și alimentare cu apă pentru toate locuințele și pentru toți agenții economici; - Modernizare și extindere rețea canalizare pluvială, ex. zonele Sâmbătești, zona Csalóka, zona Szászok Tábora, etc.
Sursa de finanțare	-Resurse ale populației și agenților economici, resurse guvernamentale, Fondul de mediu, POR;
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	- UAT Odorheiu Secuiesc, Operatorul regional HARVIZ SA, agenții economici, populația.
Termen de realizare	-2027
Indicatori	-2027 - 100% din locuințe și agenți economici racordați la sistemul de alimentare cu apă și canalizare; -sistem de canalizare pluvială extins și modernizat.

Fișa 16

Domeniu Mediu	Programul / proiectul propus Titlul: Stații de încărcare pentru autovehicule electrice
Cadrul general	-Sunt necesare tehnologii noi care să contribuie la creșterea calității aerului;
Grup țintă	-Populația și agenții economici
Obiective	-Creșterea calității aerului
Motivația proiectului	-Nevoia de a încuraja utilizarea autovehiculelor electrice la nivelul municipiului;
Modul de implementare a proiectului	-Montarea a cel puțin 15 stații de încărcare autovehiculelor electrice pe teritoriului municipiului.

Sursa de finanțare	-Bugetul local, POR, PNRR
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	- UAT Odorheiu Secuiesc
Termen de realizare	-2025
Indicatori	-2025 - 15 stații de încărcare funcționale.

Fișa 17

Domeniu Mediu	Programul / proiectul propus Titlul: Extinderea sistemului de iluminat public (pe cât posibil ecologic, cu leduri și panouri solare)
Cadrul general	-În acest moment, există iluminat public, dar acesta trebuie extins
Grup țintă	-Populația și agenții economici
Obiective	-Creșterea calității aerului
Motivația proiectului	-Reducerea poluării aerului prin iluminat public și nevoia reducerii cheltuielilor bugetare.
Modul de implementare a proiectului	-Achiziția de stâlpi de iluminat public; -Realizarea unui sistem inteligent de monitorizare a iluminatului public (consum, branșări ilegale, defectiuni etc.).
Sursa de finanțare	-Bugetul local, fonduri structurale -POR
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	- UAT Odorheiu Secuiesc
Termen de realizare	-2029
Indicatori	-2029 - toate străzile au iluminatul public -sistem de monitorizare inteligent funcțional

Fișa 18

Domeniul Mediu	Programul / proiectul propus Titlul: CONSTRUIREA DE INSULE ECOLOGICE DIGITALIZATE
Cadrul general	-La momentul actual, platformele de colectare a gunoierului sunt de suprafață, ceea ce generează disconfort și reprezintă o potențială sursă de poluare.

Grup țintă	-Agenți economici și populație
Obiective	-Împiedicarea degradării solului
Motivația proiectului	-Îmbunătățirea sistemului de colectare a deșeurilor și eliminarea surselor de poluare a solului.
Modul de implementare a proiectului	-Achiziția și montarea a minim 5 insule ecologice. Insula ecologică este compusă dintr-un set de containere sub sau supraterane, protejate antivandalism și împotriva accesului neautorizat, digitalizate pentru acces cu card pentru persoanele fizice arondate, modul GSM pentru transmisie date, bază de date privind beneficiarii serviciului
Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	-POR, PNRR
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	- ADI SMID Harghita
Termen de realizare	2026
Indicatori	2026 -5 insule ecologice

Fișa 19

Domeniul Mediu	Programul / proiectul propus Titlul: Câmp cu panouri fotovoltaice pentru asigurarea iluminatului public
Cadrul general	-Cheltuielile anuale alocate iluminatului public sunt destul de consistente iar energia consumată afectează mediul
Grup țintă	-Populația
Obiective	-Creșterea calității aerului
Motivația proiectului	-Nevoia de a scădea cheltuielile publice și de a asigura un iluminat public ecologic
Modul de implementare a proiectului	-Realizarea proiectului tehnic al parcului fotovoltaic
Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	-Buget local, POR
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	-UAT Odorheiu Secuiesc

Termen de realizare	-2024
Indicatori	- Proiect tehnic realizat

Fișa 20

Domeniul Mediu	Programul / proiectul propus Titlul: Reabilitarea termică și modernizarea clădirilor publice și a celor de locuit
Cadrul general	-Există pe teritoriul municipiului clădiri publice și de locuit neizolate din punct de vedere termic, acestea necesită reabilitare.
Grup țintă	-Clădirile publice și locuințe
Obiective	-Creșterea calității aerului
Motivația proiectului	-Nevoia de a diminua cheltuielilor publice prin reabilitarea termică a clădirilor -Nevoia de a eficientiza termic clădirile de locuințe
Modul de implementare a proiectului	-Reabilitarea termică a clădirilor publice din Odorheiu Secuiesc, Ex. Casa de cultură, sediul primăriei, Grădinița „Csillagvár”, imobilul Cabinetelor medicale din str. Insulei, clădirea “Cinematograf” din strada Rakóczi, etc.; -Reabilitarea termică a clădirilor de locuințe;
Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	- Fonduri UE-POR - Bugetul local - programe naționale - fonduri private
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	-UAT Odorheiu Secuiesc
Termen de realizare	-2027
Indicatori	-2027 - 100% din clădirile publice reabilite termic; -minim 10 blocuri de locuințe reabilite termic.

Fișa 21

Domeniu Mediu	Programul / proiectul propus Titlul: Măsurarea nivelului de noxe și agenți alergeni
------------------	---

Cadrul general	-Există riscul de poluare a aerului generată de activitățile industriale și traficul auto.
Grup țintă	-Populația și agenții economici
Obiective	-Creșterea calității aerului și a stării de sănătate a populației
Motivația proiectului	-Nevoia de a măsura nivelul de noxe și agenți alergeni din aer în vederea prevenirii populației
Modul de implementare a proiectului	-Achiziționarea și montarea a două aparate de măsurare a nivelului de noxe și agenți alergeni în municipiul Odorheiu Secuiesc.
Sursa de finanțare	-Bugetul local
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	-UAT Odorheiu Secuiesc
Termen de realizare	-2026
Indicatori	-2026 - nivel de noxe și agenți alergeni măsurat

Fișa 22

Domeniu Mediu	Programul / proiectul propus Titlul: Extinderea colectării selective a deșeurilor de către populație
Cadrul general	-În acest moment nu există un sistem generalizat și formalizat de colectare selectivă a deșeurilor la nivelul tuturor cartierelor.
Grup țintă	-Agenți economici și populația
Obiective	-Reabilitarea solului degradat și împiedicarea degradării acestuia.
Motivația proiectului	-Colectarea selectivă a deșeurilor poate genera venituri pentru populație, comunitate și o reducere a masei de deșeuri de depozitat. -Autoritățile publice locale au obligații privind colectarea separată a deșeurilor conform OUG 74/2018, inclusiv „f) asigură spațiile necesare pentru colectarea separată a deșeurilor, dotarea acestora cu containere specifice fiecărui tip de deșeu, precum și funcționalitatea acestora [...].”

Modul de implementare a proiectului	-Campanie de conștientizare a populației; -Organizarea sistemului de colectare selectivă
Sursa de finanțare	- Fonduri UE - Bugetul de stat - Bugetul județului - Bugetul local - programe naționale - fonduri private și sponsorizări
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	-UAT Odorheiu Secuiesc, societatea de salubritate, populația, agenții economici
Termen de realizare	-2028
Indicatori	-2028 -70% din deșeuri colectate selectiv

Fișa 23

Domeniul Mediu	Programul / proiectul propus Titlul: Finalizarea amenajării malurilor râului Târnava Mare-îndiguire, taluzare, ecologizare, înierbare. Curățirea albiilor pâraurilor
Cadrul general	-Malurile și albiile râurilor și pâraurilor prezintă un risc de poluare cu deșeuri casnice, astfel că este necesară amenajarea lor și, eventual, transformarea în zone de agrement.
Grup țintă	-Populația municipiului
Obiective	-Protejarea biodiversității, îmbunătățirea sistemului de protecție a apelor
Motivația proiectului	-Râul Târnava Mare și pâraurile reprezintă o resursă importantă a municipiului ce necesită protejare și conservare.
Modul de implementare a proiectului	-Realizare și aplicarea unui proiect de amenajare și protecție a malurilor râului și albiilor pâraurilor
Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	- Fonduri UE - Bugetul de stat - Bugetul local - programe naționale - fonduri private și sponsorizări

Instituția care răspunde de realizarea proiectului	-UAT Odorheiu Secuiesc, Ministerul Mediului
Termen de realizare	-2029
Indicatori	-2029 - proiect de amenajare realizat, -2025-20 km de albie ale pâraurilor curățate

Fișa 24

Domeniul Mediu	Programul / proiectul propus Titlul: Modernizarea rețelei electrice
Cadrul general	-Instabilitatea rețelei electrice este una din cele mai grave probleme pentru întreprinderile din Odorheiu Secuiesc dar și pentru utilizatorii casnici.
Grup țintă	-Întreprinderile și consumatorii casnici
Obiective	-Creșterea calității aerului;
Motivația proiectului	-Deteriorarea stării fizice și morale a cablurilor, îmbătrânirea transformatoarelor și altor infrastructuri suplimentare.
Modul de implementare a proiectului	- Reabilitarea rețelei electrice din municipiul Odorheiu Secuiesc prin înlocuirea cablurilor transformatoarelor și releelor.
Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	- Bugetul local, resurse ale furnizorului de electricitate.
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	UAT Odorheiu Secuiesc, Operatorul rețelei, Electrica SA
Termen de realizare	-2024
Indicatori	-2024 - proiect de modernizare realizat

Fișa 25

Domeniul Mediu	Programul / proiectul propus Titlul: Ecologizarea terenului utilizat pentru depozitarea nămolului rezultat din procesul tehnologic de epurare a apelor uzate la Stația de Epurare urbana din Municipiul Odorheiu Secuiesc
-------------------	--

Cadrul general	-Evitarea poluării mediului datorată gestiunii necorespunzătoare a nămolurilor provenite de la stațiile de epurare a apelor uzate municipale.
Grup țintă	-Populația orașului
Obiective	-Reabilitarea solului degradat și împiedicarea degradării acestuia;
Motivația proiectului	-Reducerea impactului produs asupra mediului de nămolului rezultat de la stațiile de epurare a apelor uzate municipale; -Promovarea prioritară a valorificării în agricultură a nămolurilor, cu respectarea prevederilor legislative; - Exploatarea tuturor posibilităților de natură tehnică și economică privind valorificarea nămolurilor provenite de la stațiile de epurare a apelor uzate; -Protejarea biodiversității, îmbunătățirea sistemului de protecție a mediului; -Valorificarea nămolurilor rezultate de la stațiile de epurare a apelor uzate municipale.
Modul de implementare a proiectului	- Utilizarea nămolurilor în agricultură ca fertilizant sau amendament agricol în conformitate cu prevederile OM nr. 344/708/2005. - Utilizarea nămolurilor pentru reabilitarea terenurilor degradate și acoperirea depozitelor existente.
Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	-Bugetul local
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	UAT Odorheiu Secuiesc.
Termen de realizare	2025
Indicatori	- Cantități de nămol utilizat în agricultură; - Cantități de nămol eliminat prin depozitare.

Fișa 26

Domeniul Mediu	Programul / proiectul propus Titlul: Platformă pentru realizarea de compost pentru valorificarea deșeurilor biodegradabile, inclusiv gunoi de grajd
---------------------------	---

Cadrul general	La nivelul orașului se realizează parțial colectarea selectivă a deșeurilor și se va extinde acest sistem, dar nu există platformă pentru realizarea de compost
Grup țintă	Populația, agenții economici
Obiective	Dezvoltarea sistemului de colectare și prelucrare a deșeurilor
Motivația proiectului	Platforma pentru realizarea de compost contribuie la prelucrarea și valorificarea deșeurilor biodegradabile
Modul de implementare a proiectului	Platformă funcțională pentru realizarea de compost pentru valorificarea deșeurilor biodegradabile, inclusiv gunoi de grajd
Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	- Fonduri UE-POR - Bugetul de stat - Bugetul local - Investiție privată
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	Consiliul local
Termen de realizare	2028
Indicatori	-Platformă funcțională

3.3. Dezvoltare socială

3.3. Prezentare generală

Ocupare

Din analiza repartizării populației ocupate la nivelul Municipiului Odorheiu Secuiesc, se constată că IMM-urile au un rol important în economia locală și rămân o opțiune pentru viitoarele investiții. Domeniile industriei prelucrătoare precum și comerțul dețin o pondere semnificativă în ceea ce privește populația ocupată civilă.

Din Fișa localității furnizată de către INS se constată că la nivelul anului 2020 în Municipiul Odorheiu Secuiesc existau 16078 salariați. Din numărul total de salariați, mai mult de jumătate își desfășoară activitatea în următoarele domenii:

Salariați pe domenii de activitate	Număr
Hoteluri și alte facilități de cazare	139
Restaurante și alte activități de servicii de alimentație	324
Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte	899
Fabricarea produselor textile	483
Comerț cu ridicata, cu excepția autovehiculelor și motocicletelor	2094
Comerț cu amănuntul, cu excepția autovehiculelor și motocicletelor	1557
Industria alimentară	326
Prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn și plută, fabricarea articolelor din paie și din alte materiale vegetale împletite	389
Fabricarea de mobilă	487
Fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice	271
Activități de difuzare și transmitere de programe	189
Tipărire și reproducerea pe suporturi a înregistrărilor	378
Fabricarea hârtiei și a produselor din hârtie	161
Transporturi terestre și transporturi prin conducte	246
Activități de arhitectură și inginerie; activități de testări și analiză tehnică	162
Construcții clădiri	492
Lucrări speciale de construcții	430
Fabricarea de mașini, utilaje și echipamente	168
Industria metalurgică	196
Industria construcțiilor metalice și a produselor din metal, exclusiv mașini, utilaje și instalații	331
Activități de peisagistică și servicii pentru clădiri	125

Colectarea, tratarea și eliminarea deșeurilor

173

Tabel nr. 22 Situația domeniilor de activitate în Odorheiu Secuiesc

Sursa: Fișa de date a localității

Siguranța publică²⁹

Poliția Locală a Municipiului Odorheiu Secuiesc a fost înființată conform hotărârii Consiliului Municipal, cu rolul de a menține ordinea publică, sarcina principală fiind respectarea legilor în vigoare la nivelul localității Odorheiu Secuiesc.

Conform organigramei, numărul de posturi este de 34 pentru Poliția Locală, 31 posturi ocupate și 3 posturi vacante.

Poliția Locală a Municipiului Odorheiu Secuiesc are următoarele competențe:

- menținerea ordinii publice și protejarea proprietății;
- siguranța traficului;
- inspecția lucrărilor de construcție, supravegherea expunerii stradale;
- protecția mediului;
- controlul activităților comerciale;
- registrul populației;
- alte domenii definite de lege.

La nivelul municipiului funcționează, de asemenea, poliția națională.

Asistență socială³⁰

Direcția de Asistență Socială din cadrul UAT Odorheiu Secuiesc este o structură specializată în administrarea și acordarea beneficiilor de asistență socială și a serviciilor sociale, organizată în aparatul de specialitate al primarului, cu scopul de a asigura aplicarea politicilor sociale în domeniul protecției copilului, familiei, persoanelor vârstnice, persoanelor cu dizabilități, precum și altor persoane, grupuri sau comunități aflate în nevoie socială.

La nivelul municipiului Odorheiu Secuiesc există o cooperare consolidată pe plan social (unic la nivel județean) între autoritățile publice locale, organizațiile civile și diferite fundații cooperare considerată succes în domeniu. Primul rezultat al acestui proces este înființarea Centrului Social Budvar, urmată de elaborarea strategiei de dezvoltare socială intitulată Harta socială a municipiului Odorheiu Secuiesc, editată de Fundația Civitas pentru Societatea Civilă în anul 2004. Paralel cu aceste inițiative a luat ființă Consorțiul Social, menit să asigure cooperarea și colaborarea organizațiilor civile sociale și dialogul cu Primăria Odorheiu Secuiesc.

Conform Fișei de date a localității, în anul 2021 numărul de persoane fără locuință a fost de 12, persoane fără venituri 386, copii cu cerințe școlare speciale (CES) 133, persoane cu dizabilități grave și accentuate și cu nevoi speciale 1015. Sumele plătite pentru beneficiarii de venit minim garantat au fost în cuantum de 427.843,00 lei.

²⁹ <https://www.udvarhely.ro/ro/institute/politia-locala/>

³⁰ Idem 21

Sănătate

La capitolul sănătate, în Odorheiu Secuiesc existau în 2021 următoarele unități medico-sanitare:

Tipul/categoria de unități medico-sanitare	Număr
Spitale	1
Dispensare	2
Policlinici	1
Cabinete medicale	16
Cabinete stomatologice	59
Centre de sănătate	1
Laboratoare	6

În Odorheiu Secuiesc există 527 paturi în spitalul municipal public și 125 medici angajați în cadrul spitalului.

Serviciile medicale în spitalul municipal sunt oferite în cadrul următoarelor secții: Secția de boli interne (cu compartimentul de diabet zaharat, nutriție și boli de metabolism, gastroenterologie, hematologie, compartiment cronici); Cardiologie; Neurologie; Boli infecțioase (cu terapia intensivă); Dermatovenerologie; Obstetrică și ginecologie; Neonatologie (cu compartimentul de prematuri și terapie intensivă); Pediatrie; Anestezie și terapie intensivă; Chirurgie generală (cu compartimentul de urologie); Ortopedie și traumatologie; Oftalmologie; Recuperare, medicină fizică și balneologie; Secția Oto-Rino-Laringologie; Psihiatrie; Pneumologie; Oncologie medicală; Nefrologie; Stație de hemodializă; Compartiment Primire Urgențe.

Alte activități conexe: Farmacii; Sterilizare-Unitate de transfuzie sanguină; Unitate de transfuzie sanguină (UTS); Laborator de analize medicale cu punct de lucru: Centrul de Sănătate Cristuru-Secuiesc; Laborator radiologie-imagistică medicală, ca punct de lucru la Centrul de Sănătate Cristuru-Secuiesc; Laborator explorări funcționale; Laborator endoscopie digestivă; Laborator bronhoscopie; Laborator explorări neurologice; Serviciul de Anatomie patologică: histopatologie, citologie, prosectură; Compartiment de prevenire a infecțiilor asociate activității medicale (CPIAAM); Cabinet diabet zaharat, nutriție și boli metabolice; Cabinet planificare familială; Cabinet medicină sportivă; Cabinet oncologie medicală; Cabinet medicina muncii; Dispensar TBC Odorheiu-Secuiesc; Dispensar TBC Cristuru-Secuiesc; Ambulatorul de specialitate integrat cu cabinete medicale de specialitate.

Locuire

Conform Fișei Localității (INS) situația locuințelor convenționale la nivelul anului 2021, în municipiul Odorheiu Secuiesc se prezenta astfel:

Tip locuință	Forme de proprietate	Unitatea de măsură	Număr
--------------	----------------------	--------------------	-------

Locuințe existente la sfârșitul anului	Proprietate publică și privată (total)	Număr	13717
Locuințe existente la sfârșitul anului, pe forme de proprietate	Proprietate publică	Număr	719
Locuințe existente la sfârșitul anului, pe forme de proprietate	Proprietate privată	Număr	12998

Tabel nr. 24 Situația locuințelor convenționale la nivelul anului 2021, în municipiul Odorheiu Secuiesc

Sursa: Fișa localității (INS)

Potrivit Fișei de date a localității, Planul Urbanistic General a fost actualizat în anul 2017 prin Hotărâre a Consiliului Local. Numărul certificatelor de urbanism emise în anul 2021 a fost de 778.

În ceea ce privește numărul autorizațiilor de construire emise, se constată că în ultimii ani numărul acestora se situează pe o pantă descendentă, ceea ce înseamnă că sectorul construcțiilor în Municipiul Odorhei s-a aflat într-un ușor declin în anul 2020 iar în anul 2021 a înregistrat o creștere ușoară.

Autorizații de construire emise	Număr
2019	257
2020	168
2021	173

Tabel nr. 25 Autorizații de construire emise la nivelul Municipiul Odorheiu Secuiesc

Sursa: Fișa de date a localității

3.3.2 Obiective pentru domeniul „Dezvoltare socială”

Obiectivul general în materie de dezvoltare socială este reprezentat de “asigurarea condițiilor de evoluție pentru fiecare membru al colectivității” iar obiectivele specifice sunt:

1. Mediarea cererii și ofertei de locuri de muncă;
2. Îmbunătățirea condițiilor de locuire;
3. Asigurarea infrastructurii pentru sănătate;
4. Sporirea nivelului de siguranță în oraș;
5. Asigurarea unor prestații adecvate de asistență socială

3.3.3 Fișe de proiecte

Fișa 27

Domeniu Dezvoltare socială	Programul / proiectul propus Titlul: Bursa locurilor de muncă
Cadrul general	-Există o lipsă de comunicare între agenții economici locali și populație în ceea ce privește locurile de muncă disponibile
Grup țintă	-Populația și agenții economici
Obiective	-Medierea cererii și ofertei de locuri de muncă;
Motivația proiectului	-Nevoia de a facilita accesul populației municipiului la locurile de muncă din oraș.
Modul de implementare a proiectului	-Organizarea, o dată pe an, a unei burse a locurilor de muncă din oraș; -Portal al locurilor de muncă pe site-ul autorității locale.
Sursa de finanțare	-Bugetul local, contribuții ale agenților economici, POCU;
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	-UAT Odorheiu Secuiesc, agenții economici.
Termen de realizare	-2023 - prima bursă organizată, portal realizat.
Indicatori	-2030 - 8 burse organizate; -Creșterea cu 20% a numărului de locuri de muncă din oraș ocupate de populația autohtonă.

Fișa 28

Domeniu Dezvoltare socială	Programul / proiectul propus Titlul: Baza de date a ocupațiilor
Cadrul general	-Nu există la nivelul municipiului o evidență exactă cu nivelul de pregătire și ocupațiile populației, ca punct de referință pentru formularea unor obiective strategice, îndeosebi în materie de reconversie profesională
Grup țintă	-Populația
Obiective	-Medierea cererii și ofertei de locuri de muncă;

Motivația proiectului	-Nevoia de a avea o evidență exactă cu structura ocupațională a populației.
Modul de implementare a proiectului	-Organizarea și completarea bazei de date.
Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	-Bugetul local
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	- UAT Odorheiu Secuiesc
Termen de realizare	-2024
Indicatori	-Baza de date completă cu ocupațiile populației

Fișa 29

Domeniu Dezvoltare socială	Programul / proiectul propus Titlul: Construirea de locuințe sociale
Cadrul general	-Sunt în oraș numeroase familii sărace, tinere care nu au suficiente resurse pentru a-și construi o locuință; -Atragerea unor specialiști în educație, sănătate cărora să li se poată oferi o locuință.
Grup țintă	-Tineri, populația săracă, specialiști ce vor să se stabilească în oraș.
Obiective	-Îmbunătățirea condițiilor de locuire ale populației.
Motivația proiectului	-Nevoia de a asigura locuințe pentru anumite categorii ale populației.
Modul de implementare a proiectului	-Realizarea a 50 de locuințe sociale
Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	-Bugetul local, bugetul de stat
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	- UAT Odorheiu Secuiesc
Termen de realizare	-2030.
Indicatori	-2030 - 50 de locuințe sociale realizate

Fișa 30

Domeniu Dezvoltare sociala	Programul / proiectul propus Titlul: Dotări pentru serviciu voluntar pentru situații de urgență și poliția locală
Cadrul general	-În acest moment nu există dotările adecvate pentru acest serviciu.
Grup țintă	-Populația municipiului.
Obiective	-Sporirea nivelului de siguranță în oraș.
Motivația proiectului	-Nevoia de a crește capacitatea de intervenție în situații de urgență.
Modul de implementare a proiectului	-Achiziționarea de materiale și utilaje pentru serviciul voluntar pentru situații de urgență și mașini electrice pentru poliția locală.
Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	-Bugetul local
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	- UAT Odorheiu Secuiesc.
Termen de realizare	-2026
Indicatori	-Serviciu voluntar dotat, mașini achiziționate pentru poliția locală.

Fișa 31

Domeniul Dezvoltare socială	Programul / proiectul propus Titlul: Centru comunitar al persoanelor defavorizate
Cadrul general	- În orice comunitate există persoane defavorizate care au nevoie de forme de protecție.
Grup țintă	- Categori defavorizate din populația municipiului Odorheiu Secuiesc
Obiective	-Asigurarea unor prestații adecvate de asistență socială.
Motivația proiectului	-Inexistența unui spațiu adecvat pentru persoanele defavorizate.

Modul de implementare a proiectului	Prin proiect se urmărește crearea și amenajarea unui centru pentru persoanele defavorizate.
Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	- Fonduri UE - POR - Bugetul de stat - Bugetul local - Programe naționale
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	UAT Odorheiu Secuiesc
Termen de realizare	2027
Indicatori	-Centru comunitar al persoanelor defavorizate funcțional.

Fișa 32

Domeniu Dezvoltare sociala	Programul / proiectul propus Titlul: Extinderea sistemului de monitorizare video a drumurilor orașenești
Cadrul general	-Un sistem de monitorizare video poate conduce la utilizarea adecvată a drumurilor orașenești și la creșterea siguranței de utilizare.
Grup țintă	-Populația municipiului.
Obiective	-Sporirea nivelului de siguranță în oraș.
Motivația proiectului	-Este necesară asigurarea infrastructurii care să permită creșterea nivelului de siguranță în oraș.
Modul de implementare a proiectului	-Instalare sistem video de supraveghere a drumurilor orașenești.
Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	- Bugetul local - Programe naționale
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	- UAT Odorheiu Secuiesc
Termen de realizare	-2025
Indicatori	-10 km de drumuri orașenești monitorizate video

Fișa 33

Domeniul Dezvoltare socială	Programul / proiectul propus Titlul: Dotare spital
Cadrul general	-Sănătatea reprezintă un factor foarte important pentru societate și pentru comunitățile locale civilizate. Totodată, dotarea centrelor medicale cu echipamente moderne și medicamente de ultimă generație reprezintă asigurarea unui act medical eficient și acordat la cele mai înalte standarde.
Grup țintă	-Populația municipiului
Obiective	-Asigurarea infrastructurii pentru sănătate;
Motivația proiectului	- Este necesară înlocuirea echipamentelor medicale vechi cu echipamente moderne, cu instrumentar și medicamente suficiente care să permită creșterea performanței actului medical fără a mai fi necesar transferul pacienților din oraș.
Modul de implementare a proiectului	-Achiziționarea de echipamente moderne, de instrumentar și medicamente suficiente pentru spital.
Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	- Bugetul local - Programe naționale - Fonduri europene - POR
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	- UAT Odorheiu Secuiesc
Termen de realizare	-2027
Indicatori	-Dotări și echipamente achiziționate

Fișa 34

Domeniul Dezvoltare socială	Programul / proiectul propus Titlul: Acte de identitate și de proprietate pentru populație
Cadrul general	-Există un număr important de locuitori care nu au acte de identitate și proprietate
Grup țintă	-Populația fără acte de identitate și de proprietate
Obiective	-Asigurarea unui climat social adecvat prin integrarea grupurilor minoritare, vulnerabile
Motivația proiectului	-Nevoia de a realiza acte de identitate pentru populație

Modul de implementare a proiectului	-Desfășurarea de campanii de conștientizare a necesității obținerii acestor acte -Realizarea de acte de identitate și de proprietate
Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	Bugetul local, contribuții ale populației, POCU
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	-Consiliul local
Termen de realizare	-2028
Indicatori	-2028 - 100% din populație deține acte de identitate și proprietate

3.4. Amenajarea teritoriului și infrastructura de transport

3.4.1 Prezentare generală

Suprafață totală de teren la nivelul municipiului Odorheiu Secuiesc este de 4712 ha, acestea fiind împărțite după cum urmează:

<i>Suprafață</i>	<i>Hectare</i>
Suprafața totală, din care (ha):	4712
Intravilan (ha)	1007
Extravilan (ha)	3705
Suprafața agricolă (ha), respectiv: arabil, pășuni, fânețe, vii și livezi,	3303
Păduri și alte terenuri cu vegetație forestieră (ha)	745
Terenuri cu ape (ha)	63

Tabel nr. 26 Suprafața totală de teren la nivelul municipiului Odorheiu Secuiesc (2021)

Sursa: Fișa de date a localității

Numărul locuințelor convenționale conform datelor din 2021, în Odorheiu Secuiesc, se prezintă astfel:

<i>Tip locuință</i>	<i>Forme de proprietate</i>	<i>Unitatea de măsură</i>	<i>Număr</i>
Locuințe existente la sfârșitul anului	Proprietate publică și privată (total)	Număr	13717
Locuințe conectate la internet	Proprietate privată	Număr	12.434
Suprafața locuibilă existentă la sfârșitul anului	Proprietate publică și privată (total)	Metri pătrați arie desfășurată	703353
Suprafața în funcție de locuitori (mp)	Proprietate publică și privată (total)	Metri pătrați arie desfășurată	18,42
Număr locuințe construite din fonduri publice în ultimii 4 ani	Proprietate publică	Număr	48

Gospodării nelocuite, părăsite, abandonate	Proprietate privată	Număr	847
--	---------------------	-------	-----

Tabel nr. 27 Fondul de locuințe

Sursa: Fișa localității (INS)

Transport public

Serviciile de transport public local în Municipiul Odorheiu Secuiesc sunt furnizate/prestate prin modalitatea gestiunii indirecte (delegate de către Consiliul Local), bazată pe contract de delegare a gestiunii încheiat cu S.C. Bálint Trans SRL.

Rețeaua de transport public este una radială și se concentrează pe străzile principale ale municipiului. Nu există puncte de transfer centrale sau subcentrale pentru autobuz. Linia conectează centru orașului de gară, însă nu există o infrastructură dedicată în acest scop. Nu există nicio măsură de prioritate a transportului public rutier în cadrul municipiului.

Potrivit Fișei de date a localității, la nivelul anului 2021, un număr de 94.000 de pasageri au utilizat transportul în comun. Numărul de vehicule care efectuau transportul public de călători era de 5, iar numărul de stații de îmbarcare era de 39.

Utilizarea transportului public este în scădere, fenomen cauzat de infrastructura necorespunzătoare, autobuzele au o frecvență scăzută, linia de transport public nu acoperă anumite zone din oraș, stațiile sunt situate la distanțe mari una față de cealaltă, mijloacele de transport nu sunt corespunzătoare și nu în ultimul rând, lipsa facilităților pentru persoanele cu nevoi speciale exclud posibilitatea acestora să beneficieze de transportul public local.

Toate aceste inconveniente fac oferta serviciilor publice de transport local neatractivă.³¹

3.4.2 Obiective pentru domeniul amenajarea teritoriului și infrastructura de transport

Obiectivul general în materie de amenajare a teritoriului și infrastructură de transport este reprezentat de “Echilibrarea funcțiilor urbane și creșterea gradului de mobilitate” iar obiectivele specifice sunt:

1. Delimitarea teritoriului municipiului în acord cu tendințele de dezvoltare a acestuia;
2. Îmbunătățirea infrastructurii de transport astfel încât să crească gradul de mobilitate;
3. Armonie arhitecturală.

³¹ Planul de mobilitate urbană durabilă pentru zona urbană funcțională a Municipiului Odorheiu Secuiesc - 2017.

3.4.3. Fișe de proiecte

Fișa 35

Domeniu Amenajarea teritoriului	Programul / proiectul propus Titlul: Centura ocolitoare
Cadrul general	-Creșterea traficului creează probleme de mediu, economice, dar și disconfort locuitorilor din Odorheiu Secuiesc; -Rețeaua de drumuri și accesul către diferite zone trebuie permanent îmbunătățite.
Grup țintă	-Populația municipiului, agenții economici
Obiective	-Îmbunătățirea infrastructurii de transport astfel încât să crească gradul de mobilitate;
Motivația proiectului	-Nevoia de a dezvolta rețeaua zonală de drumuri și de a descongiona traficul în oraș; -Excluderea traficului de tranzit
Modul de implementare a proiectului	-Finalizarea studiilor de fezabilitate: 1.varianta care ar lega strada Beclean de o ieșire de dinaintea Băilor Szejke pe o lungime de 6-7 km; 2. strada Beclean - ieșirea spre Feliceni. -Studiu de oportunitate - 2025, -Realizare centură ocolitoare - 2030
Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	-Bugetul de stat, POR, Bugetul local
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	Consiliul județean, UAT Odorheiu Secuiesc, CNAIR
Termen de realizare	2030
Indicatori	2030 - centură ocolitoare realizată

Fișa 36

Domeniu Amenajarea teritoriului	Programul / proiectul propus Titlul: Realizarea de noi drumuri orășenești
Cadrul general	-Expansiunea intravilanului trebuie însoțită de realizarea infrastructurii aferente.
Grup țintă	-Populația municipiului.

Obiective	- Îmbunătățirea infrastructurii de transport astfel încât să crească gradul de mobilitate;
Motivația proiectului	-Este necesară creșterea atractivității pentru locuire prin crearea unei infrastructuri adecvate.
Modul de implementare a proiectului	- Realizarea de drumuri orășenești noi; Ex: Realizare conexiune de mobilitate urbană Str. Budvár - Str. Il Rákóczi Ferenc - SF/DALI, inclusiv studii de teren, expertize, documentații avizare și PTE/DTAC, etc.
Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	-Bugetul local, bugetul de stat, fonduri structurale, guvernamentale
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	-UAT Odorheiu Secuiesc, Consiliul județean
Termen de realizare	-2030
Indicatori	- 10 km de drumuri orășenești noi realizate.

Fișa 37

Domeniu Amenajarea teritoriului	Programul / proiectul propus Titlul: Reabilitarea, modernizarea drumurilor orășenești
Cadrul general	-Drumurile orășenești necesită o întreținere permanentă
Grup țintă	-Populația municipiului
Obiective	-Îmbunătățirea infrastructurii de transport astfel încât să crească gradul de mobilitate;
Motivația proiectului	-Este necesară creșterea atractivității pentru locuire prin crearea unei infrastructuri adecvate.
Modul de implementare a proiectului	-Reabilitarea drumurilor orășenești și alei pietonale, trotuare, căi de acces etc; - Elaborare documentații tehnico-economice și studii de specialitate pentru modernizare drumuri situate în zona Kerekerdő; - Modernizare drumuri Moricz Zsigmond - Keresztvapa; etc.
Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	-Bugetul local, Bugetul de stat, fonduri structurale, guvernamentale;
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	-UAT Odorheiu Secuiesc, CNAIR.

Termen de realizare	-2030
Indicatori	-toate drumurile orașenești reabilite, modernizate

Fișa 38

Domeniu Amenajarea teritoriului	Programul / proiectul propus Titlul: Reabilitarea, modernizarea drumurilor de exploatație agricolă
Cadrul general	-Drumurile de exploatație agricolă necesită o întreținere permanentă și modernizare
Grup țintă	-Populația municipiului
Obiective	-Îmbunătățirea infrastructurii de transport astfel încât să crească gradul de mobilitate;
Motivația proiectului	-Este necesară sprijinirea activităților din domeniul agricol prin asigurarea infrastructurii adecvate.
Modul de implementare a proiectului	-Reabilitarea drumurilor de exploatație agricolă - 50 km;
Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	-Bugetul local, Bugetul de stat, fonduri structurale, guvernamentale; AFIR
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	-UAT Odorheiu Secuiesc;
Termen de realizare	-2030
Indicatori	-50 km de drumuri de exploatație agricolă reabilite, modernizate

Fișa 39

Domeniu Amenajarea teritoriului	Programul / proiectul propus Titlul: Transport local de călători propriu
Cadrul general	-Municipiul are o suprafață mare, astfel încât este necesară o linie de transport în comun doar în interiorul municipiului și, ulterior, în Zona Metropolitană
Grup țintă	-Populația municipiului
Obiective	-Îmbunătățirea infrastructurii de transport astfel încât să crească gradul de mobilitate;

Motivația proiectului	-Nu există transport local propriu adecvat
Modul de implementare a proiectului	-Crearea mai multor linii de transport local în interiorul municipiului, cu autobuze electrice: -autobuze electrice noi; -sistem e-ticketing; -stații noi de autobuz; -autobază.
Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	-Bugetul local -POR, PNRR
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	- UAT Odorheiu Secuiesc
Termen de realizare	-2025
Indicatori	- Linie de transport local proprie

Fișa 40

Domeniu Amenajarea teritoriului	Programul / proiectul propus Titlul: Pistă pentru biciclete Rasteluri biciclete Bike-sharing
Cadrul general	Este necesară crearea unor puncte de atracție în oraș și facilitarea deplasării populației.
Grup țintă	Populația municipiului
Obiective	Îmbunătățirea infrastructurii de transport astfel încât să crească mobilitatea
Motivația proiectului	Municipiul poate deveni un punct de atracție pentru bicicliști
Modul de implementare a proiectului	- Lucrări de amenajare piste biciclete, EX. strada Beclean, care ar putea fi continuată spre Brădești-Zetea și Brădești - Satu-Mare Centru pe o distanță de 16-17 km; - Construirea pistei de biciclete, Ex. de-a lungul râului Târnava Mare, între localitățile Feliceni și Barajul Zetea; strada Beclean, care ar putea fi continuată spre Brădești-Zetea și Brădești - Satu-Mare Centru pe o distanță de 16-17 km; - Amenajarea unor trasee cicloturistice și pedestre tematice și realizarea hărților digitale ale acestora.

Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	- Fonduri UE - POR, PNRR - Bugetul de stat - Bugetul județului - Bugetul local - programe naționale
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	UAT Odorheiu Secuiesc
Termen de realizare	2026
Indicatori	-17 km de pista de biciclete realizată

Fișa 41

Domeniu Amenajarea teritoriului	Programul/proiectul propus Titlul: Proiecte integrate de reabilitare a drumurilor și peisagistică
Cadrul general	Drumurile orășenești necesită o întreținere permanentă
Grup țintă	Populația municipiului
Obiective	Îmbunătățirea infrastructurii de transport astfel încât să crească mobilitatea
Motivația proiectului	Este necesară creșterea atractivității pentru locuire și afaceri prin crearea unei infrastructuri adecvate
Modul de implementare a proiectului	Refacere carosabil, trotuare, spații verzi, iluminat public, rețea subterană de cabluri electrice, semne de circulație
Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	- Fonduri UE - POR, PNRR - Bugetul de stat - Bugetul județului - Bugetul local - programe naționale
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	UAT Odorheiu Secuiesc
Termen de realizare	2026
Indicatori	Reabilitare a minim 10 km de străzi - asfalt, trotuare, spații verzi, cabluri, aliniamente, scuaruri etc.

Fișa 42

Domeniu	Programul / proiectul propus
----------------	-------------------------------------

Amenajarea teritoriului	Titlul: Realizarea Regulamentului local privind utilizarea parcărilor publice
Cadrul general	-Există la nivelul municipiului locuri de parcare amenajate, al căror număr va crește în viitor.
Grup țintă	-Populația
Obiective	-Îmbunătățirea infrastructurii de transport astfel încât să crească gradul de mobilitate;
Motivația proiectului	-Sunt necesare norme locale clare, cunoscute de locuitorii municipiului, cu privire la modul de utilizare a parcărilor publice.
Modul de implementare a proiectului	Realizare, dezbatere, adoptare Regulament.
Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	- Bugetul local
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	UAT Odorheiu Secuiesc
Termen de realizare	2023
Indicatori	2023 - Regulament local privind utilizarea parcărilor publice

Fișa 43

Domeniu Amenajarea teritoriului	Programul / proiectul propus Titlul: Construirea de noi locuri de parcare
Cadrul general	Ordinea locurilor de parcare contribuie la aspectul general ordonat al orașului. Totodată, o condiție indispensabilă pentru funcționarea activității comerciale este, pe lângă accesibilitatea magazinelor, existența posibilităților de parcare civilizate.
Grup țintă	Populația, agenții economici
Obiective	-Îmbunătățirea infrastructurii de transport astfel încât să crească gradul de mobilitate;
Motivația proiectului	-Aglomerarea zonei centrale cu autoturisme parcate necorespunzător și pe termen lung;

	- Parcarea autoturismelor pe domeniul public din fața locuințelor în contextual în care există spațiu de parcare în interiorul curților proprietate private; - Eliminarea garajelor dintre blocuri, care strică aspectul orașului și de cele mai multe ori nu sunt folosite pentru parcare a mașinilor.
Modul de implementare a proiectului	- Eliminarea garajelor dintre blocuri, care strică aspectul orașului și de cele mai multe ori nu sunt folosite pentru parcare a mașinilor. - Locuri publice de parcare cu plată pe spațiile domeniului public din zonele aglomerate; - Construirea unei parări supraetajate în zona centrală; - dezvoltarea sistemului de plată a parcarilor (parcometre).
Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	- Bugetul local, POR, programe naționale, investiție privată
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	UAT Odorheiu Secuiesc
Termen de realizare	2028
Indicatori	- 2028 - parcare supratetajată în zona centrală; - 2025 - eliminarea garajelor dintre blocuri; - 2027 - 50 de noi locuri de parcare;

Fișa 44

Domeniu Amenajarea teritoriului	Programul / proiectul propus Titlul: Elaborare documentații tehnico-economice pentru reabilitare/modernizare poduri peste Târnava Mare (str. Cadiseni) și peste pâraul Fehereș (str. Nicolae Bălcescu) respectiv pentru construire poduri noi peste Târnava Mare;
Cadrul general	Rețeaua de drumuri și accesul către diferite zone trebuie permanent îmbunătățite.
Grup țintă	Populația
Obiective	Îmbunătățirea infrastructurii de transport astfel încât să crească mobilitatea

Motivația proiectului	Nevoia de dezvoltare a drumurilor locale și căilor de acces.
Modul de implementare a proiectului	Realizarea documentației tehnico-economice pentru reabilitare și construire poduri peste Târnava Mare
Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	-Bugetul local
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	-UAT Odorheiu Secuiesc
Termen de realizare	2024
Indicatori	- Realizarea documentației tehnico-economice pentru reabilitare respectiv construire pod peste Târnava Mare

Fișa 45

Domeniu Amenajarea teritoriului	Programul / proiectul propus Titlul: Elaborare documentație tehnico-economică și studii de specialitate pentru realizare pistă de aterizare elicopter (Heliport)
Cadrul general	-Municipiul are o nevoie de infrastructură pentru aterizarea aparatelor de zbor (elicoptere) pentru o gestionare mai bună a situațiilor de urgență și nu numai.
Grup țintă	-Serviciile medicale de urgență, populația municipiului, agenți economici
Obiective	-Crearea infrastructurii de transport aerian.
Motivația proiectului	-Transport în situații de urgență, transport medical, transport rapid de persoane sau mărfuri.
Modul de implementare a proiectului	- Realizarea documentației tehnico-economice și studii de specialitate pentru realizare pistă de aterizare elicopter (Heliport).
Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	-Bugetul local
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	- UAT Odorheiu Secuiesc
Termen de realizare	-2025

Indicatori	-Documentație tehnico-economică și studii de specialitate pentru realizare pistă de aterizare elicopter realizate
-------------------	---

Fișa 46

Domeniu Amenajarea teritoriului	Programul / proiectul propus Titlul: Sistem de management al traficului
Cadrul general	-Drumurile orășenești necesită o întreținere permanentă
Grup țintă	-Populația municipiului
Obiective	-Îmbunătățirea infrastructurii de transport astfel încât să crească mobilitatea.
Motivația proiectului	-Este necesară creșterea atractivității pentru locuire prin crearea unei infrastructuri adecvate.
Modul de implementare a proiectului	- Documentație tehnico-economică privind sistemul de management al traficului; - Achiziționarea și montarea semne de circulație și semafoare; - Modernizarea centrului de comandă și monitorizare a traficului; - Trasarea marcajelor carosabile/pietonale; - Crearea de sensuri unice de circulație conform PMUD; - Înființarea de sensuri giratorii unde este cazul.
Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	-Bugetul local, POR
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	-UAT Odorheiu Secuiesc.
Termen de realizare	-2030
Indicatori	-Trafic fluidizat, circulație în siguranță

Fișa 47

Domeniu Amenajarea teritoriului	Programul / proiectul propus Titlul:
--	---

	Reamenajarea și reconectarea pieței publice din zona străzii Il. Rákóczi Ferenc la centrul istoric al orașului
Cadrul general	Orașul deține zone cu valoare arhitecturală ce trebuie reabilitate și puse în valoare
Grup țintă	-Populația municipiului, turiști, agenți economici
Obiective	-Armonie arhitecturală;
Motivația proiectului	- Reconectarea pieței publice din zona străzii Il.Rákóczi Ferenc la centrul istoric;
Modul de implementare a proiectului	- Realizare documentație tehnico-economică privind lucrările de reamenajare; - Reamenajarea și reconectarea pieței la centrul istoric; - Un spațiu public care armonizează cu stilul centrului istoric reabilitat, este oportun pentru găzduirea evenimentelor culturale.
Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	-Bugetul local, POR
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	-UAT Odorheiu Secuiesc
Termen de realizare	-2027
Indicatori	-Piață funcțională

3.5. Administrația publică locală

3.5.1 Prezentare generală

Primăria Municipiului Odorheiu Secuiesc este organizată și funcționează potrivit prevederilor Ordonanței de Urgență nr. 57 din 3 iulie 2019 privind Codul administrativ și în conformitate cu hotărârile Consiliului Local privind aprobarea organigramei, a numărului de posturi și a statului de funcții ale aparatului propriu de specialitate.

Primarul, viceprimarul, secretarul, administratorul public împreună cu aparatul de specialitate constituie o structură funcțională cu activitate permanentă, denumită Primăria Municipiului Odorheiu Secuiesc care aduce la îndeplinire hotărârile consiliului local și dispozițiile primarului, soluționând problemele curente ale colectivității locale.

Consiliul Local este autoritatea administrației publice prin care se realizează autonomia locală în oraș. Consiliul Local și primarul sunt aleși în condițiile prevăzute de legea privind alegerile locale. Consiliul Local are inițiativă și hotărăște, în condițiile legii, în toate problemele de interes local, cu excepția celor care sunt date prin lege în competența altor autorități publice, locale sau centrale.

Consiliul Local Odorheiu Secuiesc este alcătuit din 19 consilieri locali.

Organigrama Primăriei Municipiului Odorheiu Secuiesc³², la nivelul anului 2021, conține 373 de funcții, conform Fișei de date a localității (354 ocupate și 19 vacante), din care:

Tip personal	Număr
Funcții de demnitate publică	2
Funcționari publici de execuție	107
Funcționari publici de conducere (inclusiv secretarul orașului)	15
Personal contractual, din care:	228
-persoane contractuale din clădire+muncitori	38
-persoane contractuale din afara clădirii: medici, asistenți medicali, personal creșă, asistenți personali	190
Personal contractual în funcții de conducere	4

Tabel nr. 28 Număr total de funcții - Primăria Municipiului Odorheiu Secuiesc la nivelul anului 2021

Sursa: Fișa de date a localității

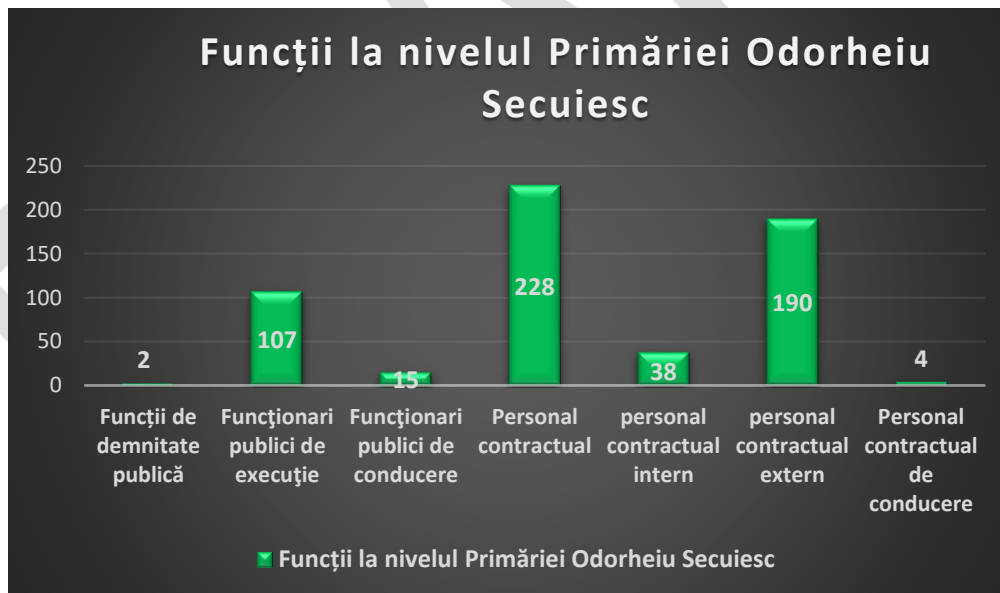

Figura nr. 38 Funcții - Primăria Municipiului Odorheiu Secuiesc la nivelul anului 2021

Sursa: Fișa de date a localității

³² <https://www.udvarhely.ro/ro/organigrama/>

Conform Fișei de date a localității, la nivelul anului 2021, sunt ocupate un număr de 355 de posturi din cadrul Primăriei Municipiului Odorheiu Secuiesc. În tabelul de mai jos, sunt prezentate posturile ocupate în funcție de studii.

Nivel studii	Număr
Absolvenți de studii postuniversitare de specializare/cursuri universitare de masterat	14
Absolvenți studii universitare de licență (superioare)	125
Absolvenți studii superioare de scurtă durată	2
Absolvenți studii postliceale	22
Absolvenți studii liceale (medii)	165
Absolvenți studii gimnaziale	27

Tabel nr. 29 Posturile ocupate din cadrul Primăriei Municipiului Odorheiu Secuiesc la nivelul anului 2021 (exclusiv demnitarii) după nivelul studiilor
Sursa: Fișa de date a localității

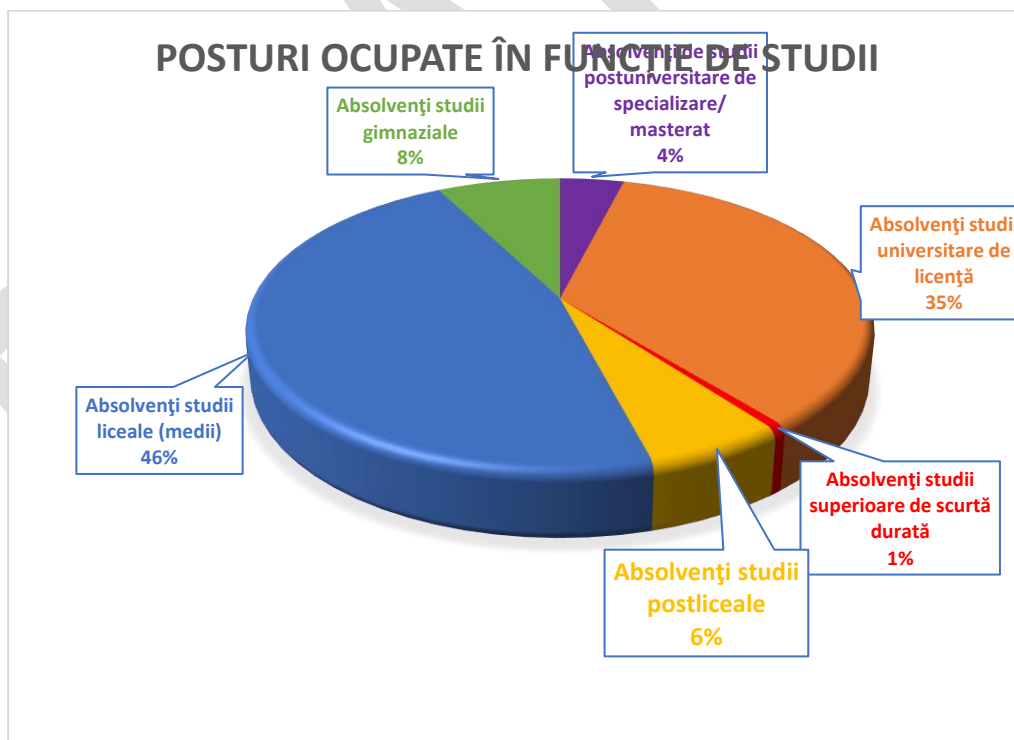

Figura nr. 39 Posturile ocupate din cadrul Primăriei Municipiului Odorheiu Secuiesc la nivelul anului 2021 (exclusiv demnitarii) după nivelul studiilor
Sursa: Fișei de date a localității

58 de angajați au absolvit programe de formare și perfecționare în administrația publică în anii 2019 - 2021, ceea ce reprezintă aproximativ 16% din personal. Dintre cele 58 de persoane care au absolvit programe de formare și perfecționare în administrația publică în anii 2019 - 2021, 10 au urmat cursuri în domeniul contabilității, iar 5 în domeniul achizițiilor publice, 3 în management organizațional, strategic, al resurselor umane iar 1 în domeniul finanțelor publice, inclusiv fiscalitate, iar 39 alte programe de formare și perfecționare.

Structura funcțională este compusă din:

- 5 direcții;
- 13 servicii
- 12 birouri
- 35 de compartimente.

La nivelul administrației publice locale a municipiului există un spațiu util total de 1724,46 m³, compartimentele sunt utilizate cu un număr total de 142 calculatoare, din care 10 bucăți tip Desktop și trei laptopuri pentru primărie și 9 bucăți tip Desktop pentru SPCLEP. Toate calculatoarele au acces la imprimante și sunt conectate la internet.

Programele IT utilizate sunt:

- Sistemul informatic integrat AVANSIS (registratură, contabilitate, urbanism, taxe, patrimoniu, biroul agricol, ANL);
- Mapsys-aplicație pentru editare hartă digitală (urbanism, agricol, patrimoniu);
- GIS-Aplicație hartă digitală (accesibil local);
- Microsoft 365 (e-mail, calendar, grupuri de lucru, spațiu de stocare privat și grup, sistem de videoconferințe și comunicare prin mesaje, documente partajate în comun, suita office, etc.);
- Power BI Pro (generare statistici);
- Eset Endpoint Security Antivirus;
- Sintact-legislație online (accesibil online);
- Autocad LT 2012-sistem de proiectare (Direcția investiții);
- Licență Adobe Acrobat Pro (Direcția investiții);
- Arhcad-sistem de proiectare (Biroul urbanism);
- Intersoft ISPD-calcul devize (Direcția tehnică și Direcția de investiții);
- Matrix - aplicație de normative tehnice (Direcția de dezvoltare și investiții).

La nivelul administrației publice locale a municipiului există un număr de 5 autoturisme.

Administrația publică locală a instituit Serviciul public de poliție locală, având în 2021 un număr de 34 de posturi, dintre care ocupate sunt 28 - funcționari publici și 1 contractual.

Sunt 7 instituții publice de interes local cu personalitate juridică, înființate prin hotărâri ale consiliului local (Poliția Locală, Muzeul Haáz Rezső, Biblioteca Municipală, Casa de Cultură Municipală, Trupa de Dans „Udvarhelyi Néptáncműhely”, Teatrul „Tomcsa Sándor” și Clubul Sportiv Municipal) dar și 2 instituții publice de interes local fără personalitate juridică, înființate prin

hotărâri ale consiliului local (Serviciul public de informare și consultanță pentru tineret și turism și Filarmonica Ținutului Secuiesc)

3.5.2.Obiective pentru domeniul „Administrație publică”

Obiectivul general în materie de ”Administrație publică” îl reprezintă “Îmbunătățirea eficienței administrației publice, ameliorarea gradului de participare a locuitorilor la viața publică a comunității”, iar obiectivele specifice sunt:

- 1.Creșterea capacității administrative;
- 2.Comunicarea adecvată cu cetățenii și mediul de afaceri;

3.5.4.Fișe de proiecte

Fișa 48

Domeniu Administrație publică	Programul / proiectul propus Titlul: Analiza nevoilor de formare profesională ale funcționarilor publici și participarea la diferite forme de pregătire
Cadrul general	-Funcționarii publici au dreptul și obligația să-și îmbunătățească nivelul de pregătire profesională
Grup țintă	-Funcționării publici
Obiective	- Creșterea capacității administrative
Motivația proiectului	-Nevoia de a crește nivelul de pregătire profesională
Modul de implementare a proiectului	-Realizarea analizei nevoilor de formare profesională; -Participarea la cursuri de formare profesională generale și specifice
Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	-Bugetul local, POCA
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	-Primarul
Termen de realizare	-Anual - analiza nevoilor de formare profesională și participarea la forme de pregătire
Indicatori	-Rapoarte individuale și raport general privind analiza nevoilor de formare profesională;

	-30 de angajați/an participă la diverse forme de pregătire profesională
--	---

Fișa 49

Domeniu Administrație publică	Programul / proiectul propus Titlul: Înființarea unei întreprinderi publice în domeniul gospodăririi locale
Cadrul general	-Nu există capacitatea instituțională pentru rezolvarea promptă a problemelor de administrare a domeniului public.
Grup țintă	-Populația
Obiective	-Creșterea capacității administrative;
Motivația proiectului	-Nevoia de a crește capacitatea de administrare a domeniului public, așa cum au solicitat cetățenii în chetionarele aplicate: mici reparații, curățenie, spații verzi, mobilier urban etc.
Modul de implementare a proiectului	-Înființare SRL, organizare concurs pentru CA și manageri, aport de capital social
Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	Bugetul local
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	-Consiliul local
Termen de realizare	-2023
Indicatori	-SRL funcțional

Fișa 50

Domeniu Administrație publică	Programul / proiectul propus Titlul: Îmbunătățirea capacității administrative prin utilizarea de instrumente moderne de lucru
Cadrul general	-Utilizarea unor instrumente precum Balanced Scorecard, registrul riscurilor sau manual de proceduri creează premisele unei activități performante
Grup țintă	-Funcționarii publici și aleșii locali
Obiective	-Creșterea capacității administrative

Motivația proiectului	-Nevoia de a utiliza instrumente specifice managementului public modern în activitatea curentă
Modul de implementare a proiectului	-Implementarea sistemului Balanced Scorecard
Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	-Bugetul local
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	-Primarul
Termen de realizare	-2025
Indicatori	-2022- Plan sectorial anticorupție pentru perioada 2022-2025 realizat; - 2023 - proceduri actualizate (cel puțin 40), registrul riscurilor realizat, obiective operaționale ale entității stabilite; -2025 Balanced Scorecard realizat.

Fișa 51

Domeniu Administrație publică	Programul / proiectul propus Titlul: Utilizarea Planului Anual de Lucru al Consiliului Local
Cadrul general	-Activitatea consiliului local trebuie să fie predictibilă pentru a asigura predictibilitatea comunității și pentru a asigura premisele implementării diverselor strategii existente la nivelul localității
Grup țintă	-Funcționarii publici și aleșii locali
Obiective	-Creșterea capacității administrative;
Motivația proiectului	-Nevoia de a utiliza instrumente specifice managementului public modern în activitatea curentă
Modul de implementare a proiectului	-Implementarea metodologiei PALCL și a sistemului informatic dedicat. „Autoritățile publice locale deliberative (consiliile locale și județene) trebuie să lucreze predictibil, planificat. Previziunea acțiunilor administrative conduce la predictibilitatea acțiunilor din societate, astfel că este necesară o planificare a activităților acestora. În practica din România nu există niciun fel de planificare a activității consiliului local, pregătirea

	fiecărei ședințe fiind una de moment iar deciziile se iau ad-hoc. Având drept model Planul Anual de Lucru al Guvernului, instrument de planificare strategică a cărei metodologie a fost dezvoltată în 2018, Programul Anual de Activitate al Consiliului Local (PAACL) reprezintă un instrument de planificare anuală a acțiunilor autorităților deliberative - consilii locale și județene. La sfârșitul anului, pentru anul următor, consiliul local realizează o planificare a proiectelor de hotărâri, pe luni calendaristice, pe care intenționează să le supună dezbaterii și aprobării. Pentru a putea fi introduse în PAACL, proiectele trebuie să îndeplinească anumite condiții de maturitate și oportunitate. PAACL este un instrument de lucru, de planificare strategică, utilizabil la nivelul administrației publice locale din România, fiind construit în conformitate cu prevederile legale ce reglementează organizarea și funcționarea autorităților publice locale. Procesul de elaborare, implementare și monitorizare a PAACL este coordonat de către Secretarul General al UAT. Pot introduce proiecte de hotărâri în PAACL consilierii locali, primarul, instituțiile aflate în coordonarea CL, cetățenii și organizațiile neguvernamentale, alte instituții publice. Obiectivele elaborării PAACL: -Creșterea predictibilității acțiunilor CL prin planificare; -Asigurarea prioritarii proiectelor de hotărâri ale CL; -Îmbunătățirea actului de reglementare la nivelul autorităților publice locale prin planificarea și pregătirea fundamentată a proiectelor de hotărâri cu impact asupra comunității.
Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	-Bugetul local
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	-Primarul

Termen de realizare	-2023
Indicatori	2023- I. Elaborarea analizelor ex-post pentru hotărârile de consiliu elaborate/aprobate începând cu anul 2019; II. Elaborarea metodologiei PALCL pentru Consiliul local. III.Proiectarea PALC pentru anul 2024:

Fișa 52

Domeniu Administrație publică	Programul / proiectul propus Titlul: Creșterea nivelului de informare al cetățenilor și mediului de afaceri din oraș
Cadrul general	-Prin informare, cetățenii pot deveni parteneri ai autorităților locale
Grup țintă	-Funcționarii publici și aleșii locali; -Populația
Obiective	-Comunicarea adecvată cu cetățenii și mediul de afaceri
Motivația proiectului	-Nevoia de a informa cetățenii cu privire la modul de lucru, obiectivele, proiectele și realizările autorităților locale
Modul de implementare a proiectului	-Realizarea unei publicații permanente a municipiului; -Site funcțional și actualizat săptămânal;
Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	-Bugetul local;
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	-Primarul
Termen de realizare	-2023
Indicatori	-Publicație ce apare trimestrial; -Site actualizat săptămânal;

Fișa 53

Domeniu Administrație publică	Programul / proiectul propus Titlul: Creșterea nivelului de consultare a cetățenilor și mediului de afaceri din oraș
--	---

Cadrul general	-Prin consultare, cetățenii pot deveni parteneri ai autorităților locale și pot oferi soluții pentru problemele locale
Grup țintă	-Funcționarii publici și aleșii locali, populația
Obiective	-Comunicarea adecvată cu cetățenii și mediul de afaceri
Motivația proiectului	-Nevoia de a consulta cetățenii cu privire la modul de lucru, obiectivele, proiectele și realizările autorităților locale
Modul de implementare a proiectului	-Organizarea de adunări publice pe cartiere, cel puțin una pe an în fiecare cartier; -Organizarea de întâlniri cel puțin o dată pe an cu tinerii; -Realizarea o dată la doi ani a unui sondaj de consultare a populației cu privire la problemele majore din oraș; -Extinderea procedurii de bugetare participativă.
Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	-Bugetul local
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	-Consiliul local
Termen de realizare	-2023
Indicatori	-2 adunări publice pe an; -2 întâlniri pe an cu tinerii; -1 sondaj de consultare la doi ani; -bugetare participativă extinsă;

Fișa 54

Domeniu Administratie publica	Programul / proiectul propus Titlul: Înființarea Zonei Metropolitane Odorheiu Secuiesc
Cadrul general	Dezvoltarea locală nu poate fi gândită doar la nivelul unei localități, ci la nivelul unei zone în interiorul căreia există schimburi economice, culturale, sociale
Grup țintă	Funcționarii publici și aleșii locali; Populația
Obiective	-Creșterea capacității administrative
Motivația proiectului	Formatul instituțional al conlucrării intercomunale și interorășenești este determinat de crearea unui spațiu urbanistic comun al unităților administrativ-teritoriale și de promovarea a colaborării dintre acestea.

	Asocierea colectivităților și autorităților teritoriale poate duce la o mai bună soluționare a problemelor comune în domenii precum: dezvoltarea economică și investițională zonală, urbană și rurală, protecția mediului înconjurător, ameliorarea și dezvoltarea infrastructurii, precum și a serviciilor oferite cetățenilor.
Modul de implementare a proiectului	Înființarea Zonei Metropolitane Odorheiu Secuiesc.
Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	- Bugetele locale ale localităților membre
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	Consiliul local
Termen de realizare	2023
Indicatori	Zona metropolitană funcțională

Fișa 55

Domeniu Administrație publică	Programul / proiectul propus Titlul: Sediul administrativ reabilitat
Cadrul general	-Administrația locală are un sediu impunător, o clădire propice activităților specifice, dar trebuie reabilitat
Grup țintă	-Funcționarii publici și aleșii locali, populația
Obiective	-Creșterea capacității administrative
Motivația proiectului	-Nevoia de a realiza un spațiu adecvat pentru derularea activităților specifice administrației publice și de a asigura protecția și conservarea unei clădiri cu o valoare aparte.
Modul de implementare a proiectului	-Reabilitarea clădirii primăriei
Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	• Bugetul local • POR
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	-Consiliul local
Termen de realizare	-2026
Indicatori	-Clădirea primăriei reabilitată până în 2026

3.6. Educație și formare

3.6.1. Prezentare generală

În Municipiul Odorheiu Secuiesc există 20 de unități de învățământ:

- 2 școli postliceale, cu un număr de 12 clase;
- 5 licee în care funcționează învățământ primar, gimnazial și liceal;
- 3 licee în care funcționează învățământ liceal profesional și învățământ profesional;
- 4 școli din învățământul primar și gimnazial, cu un număr de 108 clase;
- 8 grădinițe de copii, cu un număr de 73 de clase.

Abandonul școlar rămâne o preocupare permanentă a sistemului de educație din Odorheiu Secuiesc iar rata de abandon școlar de doar 0,97% dovedește acest fapt.

Numărul total de elevi beneficiari ai unei forme de învățământ în anul 2021 a fost de 7114, numărul de preșcolari - 1453, iar studenți - 228. Numărul personalului didactic din grădinițe școli și licee era de 724.

Elevi și studenți la nivelul anului 2021	Număr
Numărul total al elevilor înscriși, din care:	7114
În învățământul liceal	2318
În învățământul profesional, complementar și de ucenici	586
În învățământul postliceal	167
În învățământul primar și gimnazial	4043
Preșcolari la nivelul anului 2021	Număr
Copii înscriși la grădiniță	1453
Studenți la nivelul anului 2021	Număr
Studenți	228

Tabel nr. 30 Numărul de elevi/studenți din Municipiul Odorheiu Secuiesc la nivelul anului 2021
Sursa: Fișa de date a localității

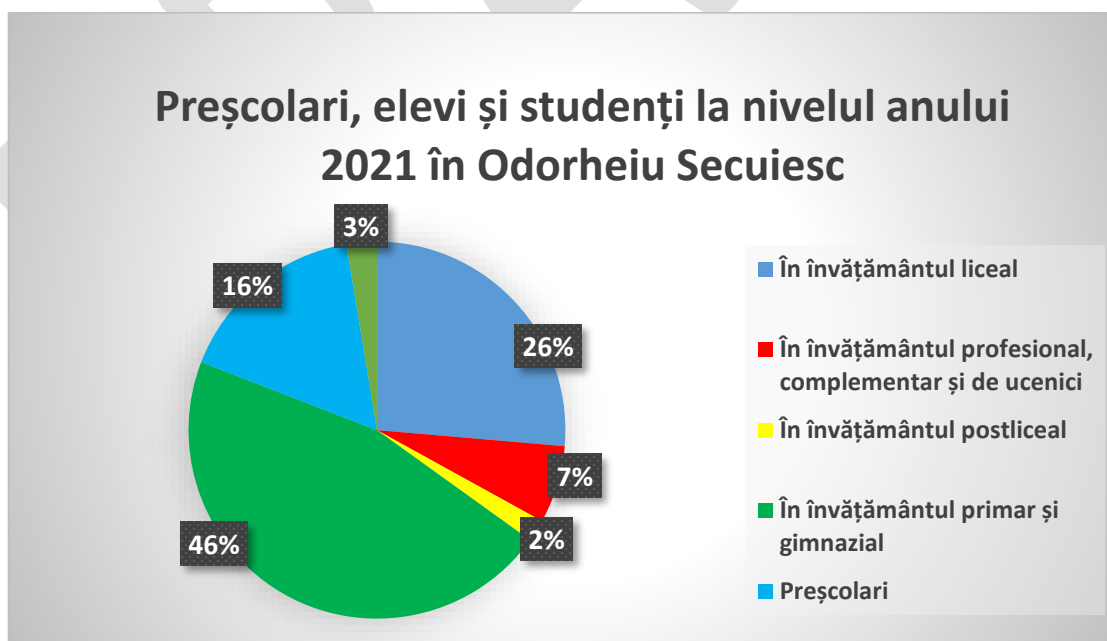

Figura: 40 Preșcolari, elevi și studenți la nivelul anului 2021 în Odorheiu Secuiesc

Sursa: Fișa de date a localității

Cadre didactice la nivelul anului 2021	Număr
Numărul total al cadrelor didactice, din care:	724
În învățământul preșcolar	135
În învățământul liceal	200
În învățământul profesional, complementar și de ucenici	350
În învățământul postliceal	15
În învățământul primar și gimnazial	24

Tabel nr. 31 Numărul cadrelor didactice din Municipiul Odorheiu Secuiesc la nivelul anului 2021

Sursa: Fișa de date a localității

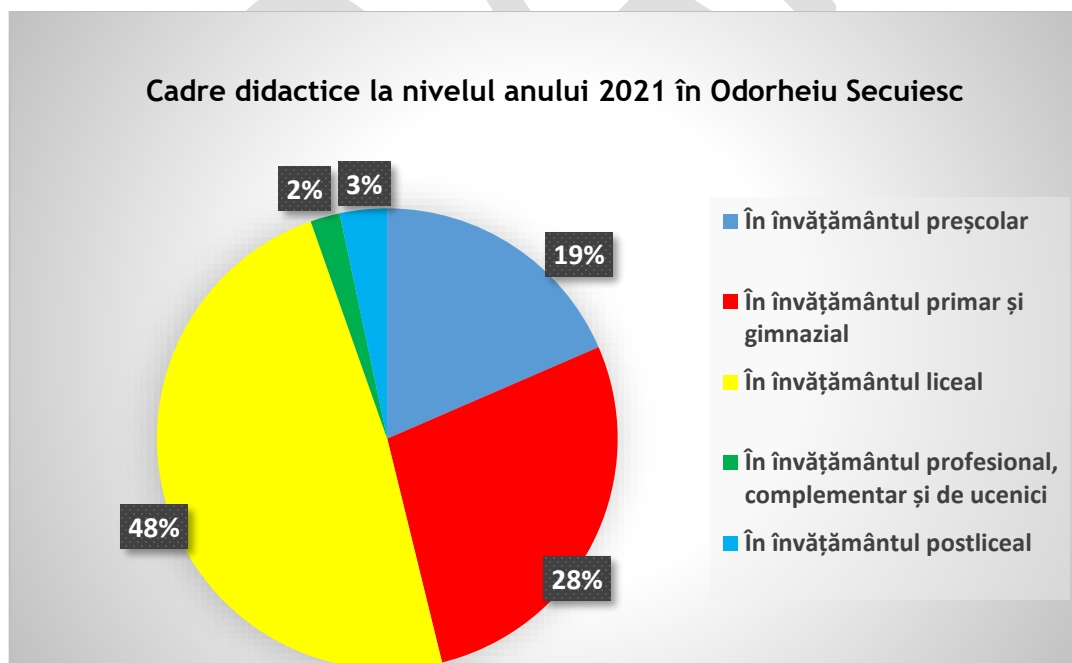

Figura: 41 cadre didactice la nivelul anului 2021 în Odorheiu Secuiesc

Sursa: Fișa de date a localității

Dotările și situația infrastructurii școlare la nivelul anului 2021 se prezenta astfel:

- **Licee**

Număr de calculatoare - 501;

Nivelul de investiții - reparații și întreținere;

Ultima renovare - 2021;

- **Școli profesionale, complementare sau de ucenici :**

Număr de calculatoare - 100;

Nivelul de investiții - reparații și întreținere;

Ultima renovare - 2021;

- **Școli din învățământul primar și gimnazial:**

Număr de calculatoare - 222;

Nivelul de investiții - reparații și întreținere;

Ultima renovare - 2021;

- **Școli postliceale:**

Număr de calculatoare - 17;

Nivelul de investiții - reparații și întreținere;

Ultima renovare - 2021;

- **Grădinițe:**

Număr de calculatoare - 97;

Nivelul de investiții - reparații și întreținere;

Ultima renovare - 2021;

Infrastructura școlară dispune de:

- Terenuri de sport - 16;
- Săli de sport - 16;
- Laboratoare de informatică - 19;
- Laboratoare de științele naturii - 12;
- Centrale termice proprii - 29.

În ceea ce privește formarea, municipiul dispunea în 2021 de 10 centre de formare, calificare și recalificare, prin intermediul cărora se derulau 11 programe de calificare și recalificare pentru șomerii din oraș (și din localități din jurul orașului). Numărul participanților la aceste programe a fost în anul 2021 de 164 de persoane, 139 femei și 25 bărbați, 90 dintre participanți proveniți din oraș și 74 din localitățile limitrofe.

3.6.2.Obiective pentru domeniul educație și formare

Obiectivul general al domeniului educație și formare este “Dezvoltarea permanentă a infrastructurii educaționale. Adaptarea formării profesionale la nevoile pieței de muncă. Educație de înaltă calitate pentru adulți. Analiza oportunității dezvoltării învățământului superior în municipiu”, iar obiectivele specifice sunt:

1. Extinderea sistemului educațional;
2. Creșterea accesului și participării la formarea continuă;
3. Reabilitarea și dezvoltarea infrastructurii educaționale.

3.6.3.Fișe de proiecte

Fișa 56

Domeniu Educație și formare	Programul / proiectul propus Titlul: Creșterea nivelului de educație civică și antreprenorială
Cadrul general	-În oraș, participarea civică și nivelul de instruire sunt teme de interes ce trebuie dinamizate
Grup țintă	-Locuitorii municipiului
Obiective	-Creșterea accesului și participării la formarea continuă
Motivația proiectului	-Creșterea nivelului de educație și participare civică prin instruire
Modul de implementare a proiectului	-Organizarea anuală a unei sesiuni de formare având ca temă sistemul de autorități publice, forme de participare civică, antreprenariat, protecția mediului
Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	-Bugetul local; -POCU
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	-Consiliul Local; -Instituții de învățământ; -ONG-uri
Termen de realizare	-2023-2030
Indicatori	-Organizarea unei sesiuni de formare pe an cu minim 15 participanți

Fișa 57

Domeniu Educație și formare	Programul / proiectul propus Titlul: Programe de consiliere și orientare profesională pentru șomeri
Cadrul general	Sunt locuitori ai municipiului ce au nevoie de reconversie profesională
Grup țintă	Șomeri, persoane ce doresc să își schimbe domeniul de activitate
Obiective	Creșterea accesului și participării la formarea continuă
Motivația proiectului	Nevoia de recalificare și reconversie profesională
Modul de implementare a proiectului	-identificarea nevoii de instruire -identificarea programelor care pot fi accesate -organizarea de programe
Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	Bugetul local; POCU Sponsorizări
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	Consiliul Local AJOFM ONG-uri
Termen de realizare	2027
Indicatori	-scăderea cu 50% numărului de șomeri ca urmare a reconversiei

Fișa 58

Domeniu Educație și formare	Programul / proiectul propus Titlul: Formarea continuă a cadrelor didactice și resurselor umane din unitățile de învățământ
Cadrul general	-Formarea continuă a cadrelor didactice asigură premisele unei educații performante
Grup țintă	-Cadrele didactice din oraș
Obiective	-Creșterea accesului și participării la formarea continuă
Motivația proiectului	-Nevoia de pregătire continuă a cadrelor didactice
Modul de implementare a proiectului	- Evaluarea nevoilor de formare; - Identificarea programelor aplicabile; - Elaborarea proiectelor și implementarea lor

Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	-Bugetul local;
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	-Consiliul Local; -Instituții de învățământ;
Termen de realizare	-2024-2030
Indicatori	-20% din cadrele didactice urmează anual o formă de pregătire

Fișa 59

Domeniu Educație și formare	Programul / proiectul propus Titlul: Reabilitarea, dotarea și modernizarea unităților de învățământ
Cadrul general	-Unitățile de învățământ sunt într-o stare bună dar necesită îmbunătățiri și modernizări continue (extinderi, dotări, amenajări etc.)
Grup țintă	-Unitățile de învățământ
Obiective	-Reabilitarea și dezvoltarea infrastructurii educaționale
Motivația proiectului	-Nevoia de a moderniza unitățile de învățământ
Modul de implementare a proiectului	- Evaluarea anuală a stării unităților de învățământ; - Realizarea modernizărilor identificate: • Modernizare/reabilitare și dotare Colegiul Tehnic Bányai János • Modernizare/reabilitare și dotare Liceul de artă Palló Imre • Modernizare/reabilitare și dotare Liceul tehnologic Eötvös József • Modernizare/reabilitare și dotare Liceul tehnologic Eötvös József • Modernizare/reabilitare și dotare Școala Generală Orbán Balázs • Modernizare/reabilitare și dotare Școala Generală Móra Ferenc • Modernizare/reabilitare și dotare grădinițe și creșe • Amenajare teren de sport la grădinița „Kipi-Kopi” .

Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	-Bugetul local; -Bugetul județului; -Bugetul de stat; -POR.
Instituția care răspunde De realizarea proiectului	-Consiliul Local; -Instituțiile de învățământ
Termen de realizare	-5 septembrie, în fiecare an; -2025 modernizarea instituțiilor de învățământ menționate mai sus
Indicatori	-modernizarea anuală a unităților de învățământ

Fișa 60

Domeniu Educație și formare	Programul / proiectul propus Titlul: Program after-school
Cadrul general	-Nu există suficiente forme de asigurare a pregătirii elevilor după orele de școală până la venirea părinților de la locul de muncă;
Grup țintă	-Copiii și tinerii din oraș
Obiective	-Reabilitarea și dezvoltarea infrastructurii educaționale
Motivația proiectului	-Nevoia de a realiza o pregătire a elevilor și după orele de școală, în condițiile în care părinții sunt la locul de muncă;
Modul de implementare a proiectului	-Organizarea de programe after school pentru minim 100 de elevi;
Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	-Contribuții private
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	-Consiliul local; -Instituții de învățământ
Termen de realizare	-2025
Indicatori	-100 de elevi cuprinși în programe after school.

Fișa 61

Domeniu Educație și formare	Programul / proiectul propus Titlul: Dotări pentru cabinetele medicale din școli și grădinițe
Cadrul general	-Este necesară supravegherea din punct de vedere medical a tinerilor prin intermediul cabinetelor din școli și grădinițe, iar acestea trebuie să fie dotate corespunzător
Grup țintă	-Elevii și preșcolarii din oraș
Obiective	-Reabilitarea și dezvoltarea infrastructurii educaționale
Motivația proiectului	-Asigurarea unei stări de sănătate adecvate pentru copii și tineri
Modul de implementare a proiectului	-Dotarea cu aparatura medical necesară a 2 cabinete medicale din unitățile de învățământ
Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	• Bugetul local
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	-Consiliul Local -Instituții de învățământ
Termen de realizare	-2024
Indicatori	-2 cabinete medicale dotate

Fișa 62

Domeniu Educație și formare	Programul / proiectul propus Titlul: Grădiniță cu program prelungit și o creșă nouă
Cadrul general	-Nu există suficiente forme de supraveghere a copiilor de gradiniță până la venirea părinților de la locul de muncă și nici forme suficiente pentru copiii de nivel creșă;
Grup țintă	-Copiii din oraș;
Obiective	-Reabilitarea și dezvoltarea infrastructurii educaționale
Motivația proiectului	-Nevoia de a permite părinților să lucreze prin dezvoltarea sistemului instituțional de creșă și grădiniță cu program prelungit.
Modul de implementare a proiectului	-Grădiniță cu program prelungit pentru 30 de copii, în sistem parteneriat; -O creșă nouă cu minim 70 de locuri.

Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	• Contribuții private • POR • Bugetul de stat
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	-Consiliul Local -Instituții de învățământ
Termen de realizare	-2026
Indicatori	-30 de copii înscriși la grădiniță cu program prelungit -2024 -creșă nouă în 2026

Fișa 63

Domeniu Educație și formare	Programul / proiectul propus Titlul: Reorganizarea educației profesionale, înființarea a noi clase profesionale, fundamentarea unei educații profesionale cu viziune modernă
Cadrul general	Sistemul educațional trebuie extins pentru a fi în acord cu cerințele pieței muncii.
Grup țintă	-Copiii și tinerii din oraș;
Obiective	-Extinderea sistemului educațional
Motivația proiectului	Situația socio-economică a orașului Odorheiu-Secuiesc a depins întotdeauna într-o mare măsură de caracterul educației profesionale disponibile în oraș la un moment dat. În etapele semnificative ale dezvoltării orașului din ultimii 100 de ani, se poate identifica mereu un program de dezvoltare educațională pe plan local sau prin cooperare macroregională. În momentul de față ar fi nevoie de un proiect de coordonare la nivel orășenesc și regional, care ar identifica cerințele, nevoile față de un învățământ profesional, ar armoniza rolurile, sarcinile, obligațiile și posibilitățile organizațiilor, instituțiilor și ale administrațiilor participante. Potrivit acestuia, s-ar putea elabora un scenariu de dezvoltare educațională, care ar combina capacitățile instituțiilor de învățământ, cerințele pieței forței de muncă și nevoile generațiilor tinere, în proces de creștere. Un accent semnificativ trebuie pus pe învățământul liceal de infocomunicații (cibernetică, hardware, software),

	pe modurile și posibilitățile de predare ale acestor domenii, sprijinirea lor.
Modul de implementare a proiectului	-Înființarea a două clase profesionale noi, în domeniul noilor tehnologii
Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	• Bugetul local • Bugetul de stat
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	-Consiliul Local -Instituții de învățământ: școlile secundare profesionale din Odorhei, Inspectoratul Școlar Județean, HBC, SZEK, UKKSZ, SZMVSZ, -Reprezentanți ai mediului de afaceri
Termen de realizare	-2027
Indicatori	-2 noi clase profesionale funcționale

Fișa 64

Domeniu Educație și formare	Programul / proiectul propus Titlul: Diversificarea ofertei în învățământul superior
Cadrul general	Sistemul educațional trebuie extins pentru a fi în acord cu cerințele pieței muncii. Învățământul liceal este extins, astfel că e nevoie de forme de învățământ superior în oraș cu ajutorul cărora să crească nivelul de specializare la nivel local și să fie menținuți tinerii în localitate.
Grup țintă	-Tinerii din oraș;
Obiective	-Extinderea sistemului educațional
Motivația proiectului	Orașul Odorheiu-Secuiesc și zona metropolitană nu corespunde cerințelor de mărime aferente unui centru universitar în sensul tradițional al cuvântului. Prezența vieții universitare este însă un factor puternic în dezvoltarea urbană, a cărei eficiențe este de necontestată. De aceea este importantă integrarea activității universitare în oraș. În momentul de față, instituțiile care oferă cursuri de studii superioare corespund doar parțial dorinței de dezvoltare din partea orașului. Până acum s-au putut lansa doar cursuri universitare care sunt ușor de organizat și de implementat.

	În viitor, trebuie mai mult dezvoltat învățământul superior de IT (cibernetică, programări, tehnică de hardware stv.), inclusiv pe sprijinirea infrastructurii de învățământ superior și al dezvoltării academice al acestui domeniu, în Odorheiu Secuiesc.
Modul de implementare a proiectului	-Învățământ universitar în Odorheiu Secuiesc, în domeniul IT.
Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	• Bugetul local; • Bugetul de stat; • Resurse ale universităților partenere.
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	-Consiliul Local - Extensia din Odorhei a Universității Babeș-Bolyai, Centrul Universitar din Odorhei (SZÉK), HBC, organizații care reprezintă interesele antreprenorilor -Reprezentanți ai mediului de afaceri
Termen de realizare	-2025
Indicatori	-o formă de studii universitare din domeniul IT funcțională în Odorheiu Secuiesc.

3.7. Cultură, culte, sport și agrement

3.7.1. Prezentare generală

Lista suplimentară a monumentelor istorice românești, apărut drept o anexă la Ordinul Ministrului culturii nr. 2010/1361 publicat în Monitorul Oficial al României nr. 670 bis (178.[XXII.]) din 1 octombrie 2010, având un caracter oficial și forță juridică. Lista este disponibilă pe site-ul Ministerului Patrimoniului Național [1], ultima actualizare fiind realizată în 2010.

Din punct de vedere structural, monumentele sunt grupate pe patru categorii, în funcție de natura lor: monumente de arheologie, monumente de arhitectură, monumente de for public, monumente memoriale și funerare.

Din punct de vedere al valorii lor, lista monumentelor istorice cuprinde următoarele categorii:

Categoria A-monumente de interes național și Categoria B-monumente de interes local.

- Monumente de arheologie -Categoria I.
- Monumente de arhitectură-Categoria II.
- Monumente de for public-Categoria III.
- Monumente memoriale și funerare-Categoria IV.

Odorheiu Secuiesc deține 3 monumente principale de arheologie: Budvár, aflat la 2 km vest la ieșirea din sud al orașului, situl din locul fostei piețe de animale și zidurile cetății, situate în fosta piață Barompiac (trad. Târg de vite), între străzile Târgului și Uzinei. În lista patrimoniului național sunt incluse 11 bucăți, diferența datorându-se faptului că descoperirea anumitor sit-uri a dus la apariția unor memorii din diferite epoci, astfel lista națională menționează terenul de atâtea ori de câte ori se menționează diferitele epoci pentru care s-au găsit memorii.

În oraș în principal se regăsesc monumente de arhitectură, 38 de monumente, urmate de două locuri memoriale și funerare, totodată observându-se și faptul că Lista Patrimoniului Național nu enumeră niciun monument de for public.

În municipiul Odorheiu Secuiesc ființează Muzeul Haáz Rezső, Casa de Cultură Municipală, Teatrul Tomcsa Sándor, Filarmonica Ținutului Secuiesc, Atelierul de dansuri populare. Orașul deține mai multe cluburi și biblioteci școlare, iar biblioteca publică deține un număr de 131.565 volume.

Municipiul are clădiri cu mare valoare istorică și culturală. Aceste clădiri reprezintă potențiale destinații turistice, care trebuie promovate pentru a da consistență industriei turismului din municipiu.

În Odorheiu Secuiesc există 11 lăcașe de cult aparținând mai multor culte.

Indicator	Valoare
Număr total de biblioteci publice	1
Număr de volume deținute	373515
Număr de utilizatori / an	7826
Număr total de muzee în oraș	1
Număr exponate	22718
Număr vizitatori / an	2901
Număr total case de cultură / cămine culturale	1
Număr utilizatori / an	15000
Numărul evenimentelor culturale organizate în 2021	126
Număr total teatre	1
Număr vizitatori / an	9330
Număr total monumente publice	50
Număr total culte	6
Număr lăcașe de cult	11
Număr total baze și cluburi sportive	30
Număr utilizatori / an	1555

Tabel nr. 32 Cultură, culte, sport, agrement la nivelul anului 2021 în Municipiul Odorheiu Secuiesc

Sursa: Fișa de date a localității

Municipiul Odorheiu Secuiesc dispune de o infrastructură sportivă dezvoltată și modernă pusă la dispoziția sportivilor amatori și profesioniști, astfel fiind îndeplinite condițiile practicării sporturilor, atât sportului profesionist, cât și cel destinat amatorilor.

Infrastructura menționată este construită pe de o parte din investiții publice (încă din epoca comunistă), pe de altă parte au avut loc investiții private semnificative. Trei săli de sport stau la dispoziția publicului în municipiul Odorheiu Secuiesc: Sala Sporturilor cu 1.250 de locuri, sala de sport Rákóczi Center, construită din fonduri private, care găzduiește peste 600 de persoane. Colegiul Tehnic Bányai János dispune de asemenea de o sală de sport cu 300 de locuri, unde sunt organizate evenimente sportive destinate elevilor.

Stadionul municipal asigură teren pentru fotbal și loc de antrenament pentru amatorii de atletism. În jurul stadionului municipal sunt mai multe terenuri de fotbal mai mici, terenuri de tenis și începând cu 2015 funcționează o sală polivalentă care găzduiește antrenamente de lupte libere, de fotbal și atletism.

În proximitatea ștrandului orașului este un terenul de fotbal cu gazon artificial. Unitatea sportivă a fost finalizată în anul 2015 în urma parteneriatului Academiei de Fotbal Puskás Ferenc cu Academia de Fotbal din Ținutul Secuiesc, respectiv în colaborare cu Primăria Municipiului Odorheiu Secuiesc și FC Odorheiu Secuiesc.

În anii 2000, a apărut de repetate ori necesitatea înființării unei piscine municipale, fără să se realizeze sub forma investițiilor publice. Însă, în anul 2008-2009, din resurse private a luat ființă

Septimia Wellness Center, care dispune de două piscine (una interioară și una exterioară) cu o lungime de 25 m, menite să asigure practicarea sporturilor de natație locuitorilor municipiului și turiștilor, profesioniștilor și amatorilor.

Primăria Odorheiu Secuiesc, în colaborare cu Asociația Sportivă Fit Feel, a înființat Parcul Extrem. Parcul asigură distracția iubitorilor sporturilor extreme populare și răspândite în zilele noastre. Astfel, parcul este vizitat de patinatori pe roțile, skateboarderi și de grupurile bmx-iștilor.

Asociația Sportivă Fit Feel deține săli fitness dotate cu echipamente moderne, echipamente de tenis de masă și săli de futsal. De asemenea, s-a înființat din capital privat sala de sport Cross Fitnes care pe lângă echipamente tradiționale este dotată cu TRX și saci de box.

Principalele zone cu spații verzi sunt Parcul Central, Parcul Mini Transilvania, Dávid Ferenc Park.

3.7.2. Obiective pentru domeniul cultură, sport și agrement

Obiectivul general în materie îl reprezintă "Dezvoltarea conștientă și permanentă a serviciilor culturale, de sport și agrement. Ocrotirea, păstrarea și conștientizarea necesității valorilor tradiționale" iar **obiectivele specifice** sunt:

1. Dezvoltarea patrimoniului cultural local și organizarea de evenimente culturale;
2. Valorificarea infrastructurii pentru practicarea sportului și organizarea de competiții sportive;
3. Valorificarea resurselor naturale ale municipiului pentru crearea infrastructurii de agrement.

În legătură cu dezvoltarea culturală a municipiului în anul 2018 a fost elaborat documentul "Odorheiu Secuiesc Scaunul Secuiesc al culturii. Strategia de dezvoltare culturală a Municipiului Odorheiu Secuiesc 2018-2025", aprobat de Consiliul Local al Municipiului prin Hotărârea Consiliului Local nr. 221/2018.

Strategia Culturală a Municipiului stabilește liniile principale de dezvoltare a municipiului după cum urmează:

Bazându-se pe bogata ofertă culturală și pe diverse evenimente din ultimii ani în Odorheiu Secuiesc, special în respectarea tradițiilor naționale și a culturii populare, ne propunem să dezvoltăm și să susținem o viață culturală durabilă și de calitate, pe termen lung și în special familială.

1. **Tradiție și progres:** Menținerea identității noastre naționale este o datorie specială a fiecărui oraș. În conformitate cu tradițiile noastre, Odorheiu Secuiesc a continuat să acorde o mare importanță culturii populare, aprofundării și împuternicirii tradițiilor noastre. În patria noastră meșteșugurile populare, arta populară, ajută în autodeterminarea noastră, este o sursă de prosperitate. În lumea globalizată mediul nostru este în continuă schimbare, cultura maghiară de o

mie de ani crează și menține o putere care ajută comunitatea noastră în orientare, progres și supraviețuire.

2. Diversitate, creativitate: În cavalcada sa diversă și variată, predictibilitatea, ordinea și sistemul sunt importante și necesare. În acest scop, trebuie format un sistem de rețele culturale care să încorporeze motoare ale vieții culturale din Odorheiu Secuiesc, cum ar fi instituțiile culturale și educaționale, organizațiile neguvernamentale, grupurile de tradiții și inițiativele private, creând astfel o viață culturală transparentă, coordonată și de înaltă calitate.

3. Focus pe familie, experiențe comunitare: Este o condiție prealabilă pentru supraviețuirea comunității noastre oferirea unei viziuni pozitive pentru oamenii din orașul nostru. În acest sens, orientarea culturală și oportunitățile oferite de orașul nostru contribuie în mare măsură la acest lucru. Dezvoltarea învățământului în localitate oferă un plus valoare culturală, și trebuie să fie considerat prioritară în următorii ani.

Obiective strategice:

SC1: Încorporarea politicii culturale în politica publică, astfel încât convingerea că dezvoltarea culturală este o condiție indispensabilă pentru dezvoltarea societății și că beneficiile acesteia se resimt pe termen lung în viața comunității, să devină acceptată și normative.

SC2: Introducerea conceptului de bunăstare culturală în viața orașului și a vecinătății acestuia, astfel încât rentabilitatea economică a culturii să poată fi realizată pe termen lung.

SC3: Creșterea accesului la cultură, ca drept fundamental al omului, cu scopul de a reduce perturbările sociale și de a reduce diferențele sociale, care reprezintă o condiție de bază pentru o dezvoltare echilibrată.

3.7.3. Fișe de proiecte

Fișa 65

Domeniu Cultură, sport și agrement	Programul / proiectul propus Titlul: Amenajare și reamenajare parcuri și locuri de joacă
Cadrul general	Suprafața parcurilor și a locurilor de joacă este extinsă, dar poate fi îmbunătățită mai ales în cartierele noi
Grup țintă	-Locuitorii municipiului
Obiectiv	-Valorificarea resurselor naturale ale municipiului pentru crearea infrastructurii de agrement
Motivația proiectului	-Nevoia de a amenaja și extinde suprafață parcurilor și a locurilor de joacă

Modul de implementare a proiectului	-Amenajarea unui nou parc; -Reamenajarea parcurilor existente; -Reamenajarea locurilor de joacă
Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	-Bugetul local; - POR
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	-Consiliul local
Termen de realizare	-2026
Indicatori	-Un parc reamenajat; -Un parc nou creat; -Locuri de joacă reamenajate

Fișa 66

Domeniu Cultura, sport și agrement	Programul / proiectul propus Titlul: Reabilitarea spațiilor verzi dintre blocuri
Cadrul general	-Spațiile verzi dintre blocuri pot fi transformate în mini-parcuri, astfel încât să se asigure premisele utilizării adecvate a terenurilor din jurul blocurilor (raport optim între spațiu verde, alei pietonale și locuri de parcare)
Grup țintă	-Locuitorii municipiului
Obiectiv	-Valorificarea resurselor naturale ale municipiului pentru crearea infrastructurii de agrement
Motivația proiectului	-Nevoia de a amenaja și extinde suprafețe verzi amenajate și realizarea unui echilibru în utilizarea terenurilor din jurul blocurilor
Modul de implementare a proiectului	-Amenajarea spațiilor verzi, a aleilor pietonale și a locurilor de parcare din jurul blocurilor
Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	-Bugetul local -POR
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	-Consiliul local
Termen de realizare	-2027
Indicatori	-Toate spațiile verzi din jurul blocurilor amenajate;

	-Aleile pietonale din jurul blocurilor reabilitate; - Locuri de parcare create
--	---

Fișa 67

Domeniu Cultură, sport și agrement	Programul/proiectul propus Titlul: Valorificarea, modernizarea, extinderea bazelor sportive și organizarea de competiții sportive
Cadrul general	Există pe teritoriul municipiului resurse pentru sport și organizarea unor competiții sportive, în diferite domenii, pe categorii de vârstă
Grup țintă	Locuitorii municipiului/turiștii
Obiectiv	Valorificarea infrastructurii pentru practicarea sportului și organizarea de competiții sportive
Motivația proiectului	Nevoia de socializare și mișcare pentru toate categoriile de vârstă
Modul de implementare a proiectului	☐ Dezvoltarea, reabilitarea stadionului municipal; ☐ Reabilitarea infrastructurii de sport si timp liber
Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	- Fonduri UE - Bugetul de stat - Bugetul județului - Bugetul local - programe naționale - fonduri private și sponsorizări
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	Consiliul Local
Termen de realizare	2026-Dezvoltarea, reabilitarea stadionului municipal; 2030 -Toata infrastructura de sport reabilitata
Indicatori	- un stadion reabilitat; - infrastructura de sport reabilitata.

Fișa 68

Domeniu Cultură, sport și agrement	Programul/proiectul propus Titlul: Organizarea de evenimente culturale
---	---

Cadrul general	Municipiul dispune de o infrastructură de cultură importantă și un personal dedicat.
Grup țintă	Locuitorii municipiului
Obiectiv	Dezvoltarea patrimoniului cultural local și organizarea de evenimente culturale
Motivația proiectului	Nevoia de evenimente culturale
Modul de implementare a proiectului	Realizarea calendarului anual al evenimentelor culturale, cu cel puțin un eveniment pe săptămână, din domenii diverse (inclusiv piese de teatru, expoziții foto etc.)
Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	Bugetul local/Sponsorizări
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	Consiliul local
Termen de realizare	2022 - calendar realizat pentru 2023
Indicatori	Creșterea numărului de evenimente culturale organizate.

Fișa 69

Domeniu Cultura, sport și agrement	Programul / proiectul propus Titlul: Amenajarea unei zone de promenadă pe malul Târnavei
Cadrul general	Municipiul dispune de resurse naturale importante ce pot fi valorificate pentru dezvoltarea infrastructurii de agrement și creșterea atractivității ca destinație turistică
Grup țintă	-Locuitorii municipiului
Obiectiv	-Valorificarea resurselor naturale ale municipiului pentru crearea infrastructurii de agrement
Motivația proiectului	Târnava Mare ar putea fi un motiv de mândrie și un punct de atracție naturală și urbanistică a orașului Odorheiu-Secuiesc, dacă ar putea fi implicată mai bine în viața orașului. Acele orașe care sunt împărțite în două de către râuri se confruntă cu o provocare dublă: cum să unifice cele două părți despicate de râu și cum să transforme râul într-o dimensiune organică, ca și element funcțional și decorativ? Între podurile de pe străzile Tamási Áron, Orbán Balázs și Târgului poate fi amenajată o zonă de promenadă pentru pietoni, bicicliști, care s-ar bucura de

	aspectul și proximitatea râului, de reflexele esteticocromatice ale acestuia în fiecare anotimp. Aceasta ar stimula și mobilitatea pietonală, ar desemna puncte noi de popas și toate acestea în centrul orașului.
Modul de implementare a proiectului	-Amenajarea zonei de promenadă între podurile de pe străzile Tamási Áron, Orbán Balázs și Târgului; -Realizarea legăturii între Parcul Central și zona de sport și agrement - Zona Budvár.
Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	-Bugetul local -POR
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	-Consiliul local
Termen de realizare	-2028
Indicatori	-zonă de promenadă amenajată

Fișa 70

Domeniu Cultură, sport și agrement	Programul/proiectul propus Titlul: Centrul Cultural în Cetate
Cadrul general	Municipiul dispune de o infrastructură de cultură importantă care, prin reabilitare, poate crește potențialul turistic al localității.
Grup țintă	Locuitorii municipiului
Obiectiv	Dezvoltarea patrimoniului cultural local și organizarea de evenimente culturale
Motivația proiectului	Motivația proiectului este de a pune în valoare clădirea deteriorată a cetății, care se degradează în continuu, în viața orașului printr-o dezvoltare centrică imobiliară. Cetatea Székely Támadt este cel mai vechi complex de clădiri din centru, al cărei potențial muzeal, cultural și turistic este exploatat la un nivel minim în momentul de față. Pentru a fi utilizat la o capacitate mai mare, acest complex de clădiri trebuie renovat și înzestrat cu funcții noi. În acest caz este vorba de o dezvoltare în mai multe etape: pe de o parte trebuie rezolvată mutarea școlii

	profesionale care funcționează în incinta clădirii, pe de altă parte situația zidurilor exterioare ale cetății trebuie clarificată, iar în al treilea rând, clădirea din interiorul zidurilor trebuie înzestrată cu funcții noi și renovată să corespundă acestora.
Modul de implementare a proiectului	Cetate reabilitată, Centru cultural înființat.
Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	-Bugetul local; -POR; -fonduri guvernamentale.
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	Consiliul local, instituții de învățământ, Muzeul Haáz Rezső, Biblioteca Municipală
Termen de realizare	2030
Indicatori	2030 -cetate reabilitată, Centru cultural funcțional.

Fișa 71

Domeniu Cultura, sport și agrement	Programul / proiectul propus Titlul: Dezvoltarea Băilor Szejke, amenajarea unei stațiuni balneare
Cadrul general	Municipiul dispune de resurse naturale importante ce pot fi valorificate pentru dezvoltarea infrastructurii de agrement și creșterea atractivității ca destinație turistică
Grup țintă	-Locuitorii municipiului
Obiectiv	-Valorificarea resurselor naturale ale municipiului pentru crearea infrastructurii de agrement
Motivația proiectului	Pentru a crește timpul mediu petrecut de turiști și a cheltuielilor efectuate de aceștia în oraș, construirea unui centru balnear, care valorifică resursele de ape medicinale existente în mod profesional și adăugând valoare, ar avea o importanță deosebită în dezvoltarea turismului din Odorheiu-Secuiesc. Băile Szejke, care constituie o parte integrantă a orașului, își merită numele doar în cazul în care ar funcționa în această locație un centru balnear care, utilizând apele medicinale disponibile și calificate de autoritățile de specialitate,

	oferă servicii terapeutice sub formă de cure de apă, balneoterapie și tratamente cu aerosoluri. Apele minerale disponibile sunt potrivite sub formă de cură de apă pentru tratarea afecțiunilor tractului digestiv, ale ficatului, rinichilor și bolilor legate de nutriție și de metabolism. Apele minerale de Băile Szejke sunt potrivite sub forme de băi pentru tratarea afecțiunilor cronice degenerative, afecțiunilor reumatice ale încheieturilor, cazurilor posttraumatice ale aparatului locomotor și pentru a atenua simptomele afecțiunilor cronice ale sistemului nervos periferic. Terapia cu aerosoli poate fi utilizată în tratarea afecțiunilor cronice ale tractului respirator și ale afecțiunilor ORL. Gazele terapeutice ale mofetei sunt potrivite pentru tratarea afecțiunilor cardiace și arteriene și ale aparatului locomotor.
Modul de implementare a proiectului	- renovarea mofetei din Băile Szejke (baie cu gaze îmbogățite cu dioxid de carbon) - în curs de derulare. -construire complex de clădiri care ar adăposti atât instalații terapeutice interioare cât și bazine balneare exterioare. Complexul ar include locuri de cazare, un restaurant și locuri de parcare; -obținerea statutului de localitate balneo-climaterică.
Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	-investiție privată
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	-Consiliul local
Termen de realizare	-2023 demarare procedură de concesiune de lucrări /bunuri publice (studiul de oportunitate, tema de proiectare etc.); -2030 complex realizat; -2025 - obținerea statutului de localitate balneo-climaterică.
Indicatori	-complex de clădiri realizat

Fișa 72

Domeniu Cultura, sport și agrement	Programul / proiectul propus Titlul: Finalizarea amenajării zonei verzi Cserehát prin reconversia și reutilizarea terenului, respectiv refuncționalizarea clădirii degradate al observatorului astronomic din municipiul Odorheiu Secuiesc
Cadrul general	-Zona verde Cserehát și observatorul astronomic au potențial de agrement atât pentru locuitori, cât și pentru turiști
Grup țintă	-Locuitorii municipiului, turiști
Obiectiv	-Valorificarea resurselor naturale ale municipiului pentru crearea infrastructurii de agrement
Motivația proiectului	-Nevoia de a amenaja și extinde suprafețe verzi amenajate - Parcul și clădirea renovată, reutilizate pot găzdui activități pentru tineret.
Modul de implementare a proiectului	Finalizarea amenajării zonei verzi Cserehát prin reconversia și reutilizarea terenului, respectiv refuncționalizarea clădirii degradate al observatorului astronomic din municipiul Odorheiu Secuiesc
Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	-Bugetul local -POR
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	-Consiliul local
Termen de realizare	-2027
Indicatori	-Parc și clădire renovată

Fișa 73

Domeniu Cultură, sport și agrement	Programul/proiectul propus Titlul: Dezvoltare centru de recreație și agrement în zona Budvár
Cadrul general	Există pe teritoriul municipiului resurse ce pot fi valorificate pentru dezvoltarea infrastructurii pentru sport și agrement
Grup țintă	Locuitorii municipiului/turiștii

Obiectiv	Valorificarea infrastructurii pentru practicarea sportului și organizarea de competiții sportive
Motivația proiectului	Nevoia de socializare și mișcare pentru toate categoriile de vârstă
Modul de implementare a proiectului	☐ Construire bazin de înot (33 x 25 m) în zona Budvár; ☐ Construirea unei săli de sport multifuncționale. ☐ Construire alee, drumuri pentru alergare ☐ Construirea unei complex de timp liber
Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	- Fonduri UE - Bugetul de stat - Bugetul județului - Bugetul local - programe naționale - fonduri private și sponsorizări
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	Consiliul Local
Termen de realizare	2030- Construire bazin de înot (33 x 25 m) în zona Budvár; 2029- Construirea unei săli de sport multifuncționale;
Indicatori	-un bazin de înot construit; -o sală de sport construită.

Fișa 74

Domeniu Cultură, sport și agrement	Proiecte Titlu: Reabilitarea și renovarea clădirii Casei de Cultură Municipale.
Cadrul general	Casa de Cultură ar trebui să fie baza sistemului instituțional cultural din Odorheiu Secuiesc, care depășește rolul de a administra clădirea și a soluționa utilizarea optime a scenei. Rolul Casei de Cultură, ca una dintre cele mai vechi instituții culturale din oraș, trebuie să depășească limitele orașului, programele sale sunt destinate regiunii mai largi, așa cum promovarea internațională a bunurilor culturale ale orașului Odorheiu Secuiesc și ale Scaunului Odorhei figurează, de asemenea, printre sarcinile sale. Pentru a atinge acest scop dar și pentru dezvoltarea dinamică și calitativă a

	sectorului cultural din oraș, modernizarea și restructurarea Casei de Cultură este o condiție indispensabilă, clădirea necesită o intervenție vastă.
Grup țintă	Populația municipiului și din zonă
Obiectiv	Dezvoltarea patrimoniului cultural local și organizarea de evenimente culturale
Motivația proiectului	Deficiențele clădirii sunt mari și necesită o investiție amplă: • Degradarea finisajelor interioare ale subsolului din cauza umidității din teren; • Producerea energiei termice pentru încălzirea încăperilor și pentru prepararea apei calde de consum se realizează printr-o centrală termică proprie, amplasată la parterul imobilului. Comanda sistemului de încălzire este foarte primitivă, funcționarea cazanelor se realizează manual la o temperatură prereglată din tabloul de comandă, iar pompele de încălzire se pornesc manual. Sistemul de încălzire prezintă deficiențe mari la partea de automatizare și de control al sistemului de încălzire, precum și la asigurarea debitului de apă caldă, datorită lipsei de automatizare și a echipamentelor de preparare și acumulare a apei calde de consum; • Avarierea și degradarea parțială a instalațiilor electrice, de apă și de ventilare existente în clădire din cauza vechimii lor; • Degradarea locală a finisajelor interioare ale clădirii și a unora dintre elementele decorative ale acesteia; • Degradarea generală și locală a mobilierului și a pardoselilor interioare ale sălii de spectacole. Clădirea nu asigură satisfacerea exigenței de izolare termică la elementele de anvelopă; • În sala de spectacol pardoseala este uzată și va trebui înlocuită integral; • În spațiile de circulație-holuri, scări, coridoare, pardoselile sunt degradate; • Pe pereți și stâlpi sunt ornamentele aplicate, care în general s-au păstrat bine, dar prezintă fisuri sau deteriorări locale;

	• Zugrăvirile interioare sunt deteriorate parțial; • Celelalte elemente de finisaj interior-balustrade, glafuri, etc. sunt în diferite stadii de uzură sau degradate și ca atare sunt necesare reparații sau înlocuiri; • Este necesară recompartimentarea spațiilor existente, pentru a amenaja noi grupuri sanitare.
Modul de implementare	-renovare, reabilitare clădire, finisașe, instalație electrică, termică etc.
Sursa de finanțare/eventuale surse de finanțare	Bugetul local Fonduri UE Buget guvernamental
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	Municipiul Odorheiu Secuiesc
Termen de realizare	2024-2027
Indicatori	- O clădire reabilitată, renovată.

Fișa 75

Domeniu Cultură, sport și agrement	Programul / proiectul propus Titlul: Reabilitarea Vilei Nyirő și înființarea centrului literar
Cadrul general	Municipiul dispune de o infrastructură importantă care, prin reabilitare, poate crește potențialul turistic al localității.
Grup țintă	Locuitorii municipiului, turiști
Obiectiv	Dezvoltarea patrimoniului cultural local și organizarea de evenimente culturale
Motivația proiectului	Motivația proiectului este de a pune în valoare clădirea deteriorată a Vilei Nyirő care se degradează în continuu.
Modul de implementare proiectului	Vila Nyirő reabilitată, Centru literar înființat.
Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	- Bugetul local; - POR; - Fonduri guvernamentale;

	- Fonduri UE;
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	Consiliul local, Muzeul Haáz Rezső,
Termen de realizare	2030
Indicatori	2030 - imobilul reabilitat, Centru literar funcțional

Fișa 76

Domeniu Cultură, sport și agrement	Programul / proiectul propus Titlul: Reabilitarea Galeriei de Artă și modernizarea cu scopul dezvoltării spațiilor de expunere pentru artă contemporană
Cadrul general	Municipiul dispune de o infrastructură importantă care, prin reabilitare, poate crește potențialul turistic al localității.
Grup țintă	Locuitorii municipiului, turiști
Obiectiv	Dezvoltarea patrimoniului cultural local și organizarea de evenimente culturale contemporane
Motivația proiectului	Motivația proiectului este de a pune în valoare clădirea deteriorată a Galeriei de Artă în viața orașului, printr-o reabilitare și dezvoltare semnificativă, și a asigura o bază pentru artiștii contemporani
Modul de implementare a proiectului	Galeria de Artă reabilitată, o galerie modernă înființat.
Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	- Bugetul local; - POR; - Fonduri guvernamentale;
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	Consiliul local, Muzeul Haáz Rezső,
Termen de realizare	2027
Indicatori	2027 - imobilul reabilitat, Galerie de Artă funcțională

Fișa 77

Domeniu Cultură, sport și agrement	Programul / proiectul propus Titlul: Construirea unei hale de expunere
Cadrul general	Municipiul are posibilitatea de a dezvolta ofertă culturală modernă și variată prin construcția unui nou hale în curtea Muzeului, astfel poate crește potențialul turistic al localității.
Grup țintă	Locuitorii municipiului, turiști
Obiectiv	Dezvoltarea patrimoniului cultural local și organizarea de evenimente culturale
Motivația proiectului	Motivația proiectului este de a pune în valoare obiectele colecției etnografice de mari dimensiuni prin expunerea acestora în noua hală.
Modul de implementare a proiectului	Hală de expoziție construită, Spațiu de expunere funcțional.
Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	- Bugetul local; - POR; - Fonduri guvernamentale; - Fonduri UE;
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	Consiliul local, Muzeul Haáz Rezső,
Termen de realizare	2027
Indicatori	2027 - imobilul construit, Spațiu de expunere funcțional

Fișa 78

Domeniu Cultură, sport și agrement	Programul / proiectul propus Titlul: Reabilitarea scenei în aer liber la Băile Szejke, amenajarea zonei de vizionare
Cadrul general	Municipiul are posibilitatea de a dezvolta ofertă culturală modernă și reabilitarea scenei în aer liber și amenajarea zonei de vizionare la Băile Szejke, astfel se

	poate dezvolta potențialul turistic al localității. Proiectul este complementar cu proiectul Dezvoltarea Băilor Szejke, amenajarea unei stațiuni balneare, fișa nr. 73
Grup țintă	Locuitorii municipiului, turiști
Obiectiv	Dezvoltarea patrimoniului cultural local și organizarea de evenimente culturale
Motivația proiectului	Motivația proiectului este că în municipiu se organizează multe programe culturale în aer liber cu toate că localitatea nu dispune de scenă în aer liber bine echipat, modern. Băile Szejke a fi oportun pentru realizarea acestei investiții din mai multe motive: localizarea geografică, există teren -proprietate publică disponibilă, este prevăzut dezvoltarea zonei ca centru turistic-balnear și nu în ultimul rând pentru că în locația respectivă organizarea evenimentelor culturale are tradiție.
Modul de implementare a proiectului	Reabilitarea scenei în aer liber la Băile Szejke, amenajarea zonei de vizionare.
Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	- Bugetul local; - POR; - Fonduri guvernamentale; - Fonduri UE;
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	UAT Municipiul Odorheiu Secuiesc
Termen de realizare	2028
Indicatori	- creșterea indicatorilor de volum și de calitate a programelor culturale; - dezvoltarea potențialului turistic și atractivității turistice a municipiului;
Buget alocat	- 1.500.000 euro; - Model: scena din aer liber din Debrecen-Ungaria;

Fișa 79

Domeniu Cultura, sport și agrement	Programul / proiectul propus Titlul: Parc de recreatie si educație ecologică zona Kerekerdő
Cadrul general	-Zona Kerekerdő, o zonă verde din proximitatea localității, era cândva o zonă frecventată de către localnici pentru activități recreative. Terenul de fotbal neamenajat găzduiește anual turneul tradițional de primăvara pentru locuitorii din zona.
Grup țintă	-Locuitorii municipiului, elevii din unitățile școlare din localitate, turiști
Obiectiv	-Valorificarea resurselor naturale ale municipiului pentru crearea infrastructurii de agrement
Motivația proiectului	-Crearea unui spațiu destinat educației ecologice a elevilor și, în același timp, o destinație atractivă, amenajată pentru petrecerea timpului liber, în special pentru familii cu copii, tineri.
Modul de implementare a proiectului	Infiiințarea unui ansamblu de obiective care să asigure facilitățile necesare următoarelor activități: Școala din pădure, Centru de cercetași, Complex sportiv, Parc de aventura
Sursa de finanțare/posibile surse de finanțare	-Bugetul local -POR -PNRR
Instituția care răspunde de realizarea proiectului	-Consiliul local
Termen de realizare	-2027
Indicatori	- Parc de recreatie și educație ecologică zona Kerekerdő amenajat

Propuneri de proiecte pentru lista suplimentară de proiecte:

	Titlul proiectului- Cultură
1	Casa Tradițiilor din Odorheiu Secuiesc-Asigurarea unei clădiri pentru activitățile săptămânale a Trupeii de Dans Popular

2	Reabilitarea clădirii „Stúdió Mozi”, sala fostei Cinematograf, str. Rákóczi Ferenc, nr. 5, Odorheiu Secuiesc
3	Achiziția de echipament mobil de calitate, de tehnologie avansată pentru proiectare filme
4	Construirea Palatului Științelor, care prezintă întâlnirea artelor și științelor și ajută învățământul STEAM
5	Construirea unei sali de conferințe multifuncționale
6	Cumpărarea și reabilitarea clădirii Bibliotecii Municipale
7	Amenajarea unei galerii de arte plastice modernă
8	Construire sala de concert
9	Amenajarea unei săli pentru organizarea de teatre de păpuși și programe pentru copii
10	Cumpărare, reabilitare și schimbare destinație clădire “Villanytelep” cu scopul de folosință de casă de meșteșuguri și sală de probă pentru echipe de dans popular
11	Amenajarea malului Râului Târnava Mare și folosirea ca spațiu cultural
12	Reabilitarea și transformarea clădirii din strada Kossuth Lajos, nr. 22 și corelarea cu clădirea din str. Kossuth Lajos nr. 20, în prezent având destinația de Centru civil.
13	Reabilitarea calcanelor din municipiu, susținerea streetArt-ului.
	Titlul proiectului- Sport și petrecerea timpului liber
14	Realizarea unui teren de sport artificial, urban de schi și snowbord
15	Realizare Grădină zoologică/fermă
16	Amenajarea unei benzi de alergare în Parcul Municipal
17	Amenajarea unui teren “Pumptrack” pentru iubitorii sportului
	Amenajări urbanistice/teritoriale
18	Reabilitarea Livadei din Municipiu